

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra archeologie

**Pohřební rituály a vypovídací možnosti hrobových výbav v mladší
době římské na příkladech vybraných lokalit**

Diplomová práce

Autor: Nikola Janovská

Studijní program: N 7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eduard Droberjar, Dr.

Zadání diplomové práce

Autor: Nikola Janovská

Studium: F18NP0020

Studijní program: N7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Název diplomové práce: **Pohřební rituály a vypovídací možnosti hrobových výbav v mladší době římské na příkladech vybraných lokalit**

Název diplomové práce AJ: Burial rites and communication possibilities of grave goods in the Late Roman Period on examples of selected localities

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá analýzou pohřebního ritu hrobů z mladší doby římské v Čechách a na Moravě. Do středu zájmu se dostanou lokality Pňov, Opočno, Plotiště nad Labem a Kostelec na Hané. Zvláštní pozornost bude věnována hrobovým výbavám a antropologickým analýzám. Hlavním cílem bude vysledování možného vztahu věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy. Autorka se rovněž zaměří na srovnání hrobové výbavy žárových a kostrových hrobů. Součástí práce bude databáze vybraných hrobů z daného období.

BEKOVÁ, M. - DROBERJAR, E. 2005: Bohatý ženský kostrový hrob z mladší doby římské ve Slepoticích (Pardubický kraj). *Archeologie ve středních Čechách* 9, 401-439. PARKER PEARSON, M. 1999: *The Archaeology of death and burial*. Gloucestershire. PLEINEROVÁ, I. 1995: Opočno. Ein Brandgräbenfeld der jüngeren und späten Kaiserzeit in Nordwestböhmen. Kraków. RYBOVÁ, A. 1970: Das Brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov. Praha. RYBOVÁ, A. 1979: Plotiště nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2.-5. Jahrhundert u. Z. I. Teil. *Památky archeologické* 70, s. 353-489. ZEMAN, J. 1961: Severní Morava v mladší době římské. *Problémy osídlení ve světle rozboru pohřebiště z Kostelce na Hané*. Praha.

Garantující pracoviště: Katedra archeologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eduard Droberjar, Dr.

Datum zadání závěrečné práce: 24.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Kolíně dne 3. července

.....

Podpis autora

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce doc. PhDr. Eduardu Droberjarovi, Dr. za jeho odborné vedení a rady, které mi pomohly při tvorbě této práce. Také bych chtěla poděkovat rodině a mému příteli, který mi byl při psaní velkou oporou.

JANOVSKÁ, N. Pohřební rituály a vypovídací možnosti hrobových výbav v mladší době římské na příkladech vybraných lokalit. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2020. Diplomová práce

Anotace

Magisterská diplomová práce se zabývá problematikou pohřebního ritu v mladší a pozdní době římské v Čechách a na Moravě. V rámci práce je shrnut dosavadní stav poznání o pohřbívání v mladším období doby římské na našem území. Práce se soustředí na analýzu hrobů z 30 různých lokalit pocházející z daného období. Ve středu zájmu jsou pohřebiště v Kostelci na Hané, Opočně, Plotišti nad Labem a Pňově. Zvláštní pozornost je při analýze věnována hrobovým výbavám a antropologickým analýzám vybraných hrobů. Hlavním cílem práce je vysledování možného vztahu věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy. Dále je provedeno srovnání hrobových výbav žárových a kostrových hrobů. K tomuto účelu slouží vypracovaná databáze vybraných hrobů ze zvoleného období, která je též součástí práce.

Klíčová slova

Doba římská, pohřební ritus, hrobová výbava, antropologie

JANOVSKÁ, N. 2020: Burial rites and communication possibilities of grave goods in the Late Roman Period on examples of selected localities. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2020. Master Thesis.

Annotation

The master's thesis deals with the issue of funeral rites in the late Roman Period in Bohemia and Moravia. The thesis summarizes the current state of knowledge about burial in the late Roman Period in our territory. The thesis focuses on the analysis of graves from 30 different localities dating from this period. The cemeteries in Kostelec na Hané, Opočno, Plotiště nad Labem and Pňov are the center of interest. Special attention is paid to grave goods and anthropological analyzes of the selected graves. The main goal is to trace the possible relationship between the age and the sex of the buried individual with the contents of his grave. Furthermore, a comparison of grave goods of cremation and inhumation graves is performed. For this purpose, a database of selected graves from the chosen period which is also part of the thesis is used.

Keywords

Roman Period, burial rite, grave goods, anthropology

Obsah

1. Úvod	8
2. Dějiny bádání.....	9
3. Pohřební rituály v mladší a pozdní době římské.....	11
3.1. Žárové hroby.....	11
3.2. Kostrové hroby	12
4. Metoda zpracování.....	13
4.1. Kritéria pro výběr hrobů	14
4.2. Struktura databáze.....	15
5. Analýza pohřebního ritu v mladší době římské v Čechách a na Moravě.....	19
5.1. Užitý pohřební ritus	20
5.2. Data z antropologických analýz.....	20
5.2.1. Pohlaví.....	21
5.2.2. Věk.....	22
5.3. Inventář hrobů.....	23
5.3.1. Pohřební nádoby a jejich podoba	23
5.3.2. Zvířecí kosti.....	27
5.3.3. Hrobová výbava.....	28
5.4. Vypovídací možnosti hrobových výbav.....	68
5.4.1. Pohlaví.....	68
5.4.2. Věk.....	71
5.4.3. Sociální status.....	76
5.4.4. Chronologické a geografické aspekty.....	79
6. Závěr	82
7. Resumé.....	85
8. Seznam literatury	88
9. Přílohy.....	96
Soupis vybraných lokalit z mladší i pozdní doby římské v Čechách a na Moravě.....	96
Obrazová příloha.....	173
Databáze hrobů	214

1. Úvod

„Pohřebiště jsou specifickým zdrojem informací o prehistorických společnostech, protože se zde zabýváme nejen stopami lidské činnosti - kulturními produkty, ale také zbytky jejich samotné biologické existence“ (Czarnercka 1990, 7).

Předložená magisterská diplomová práce se zabývá tématem pohřbívání. Cílem práce je vypracování analýzy pohřebního ritu v mladší i pozdní době římské v Čechách a na Moravě. Za úkol si práce dále klade vytvoření souhrnné databáze vybraných pohřebišť, s jejíž pomocí by bylo možné odpovědět na hlavní výzkumnou otázku práce a to, zda existuje vztah věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy.

Diplomová práce je rozdělena do dílčích kapitol. Úvodní kapitola představuje tematické zaměření, cíl i členění práce, dále také zmiňuje literaturu, z níž bylo čerpáno. Druhá kapitola *Dějiny bádání* se věnuje shrnutí zásadních výzkumů pohřebišť a publikací, jež přispěly k lepšímu poznání pohřbívání doby římské. Ve třetí kapitole *Pohřební rituály v mladší a pozdní době římské* je vyložen vývoj i dosavadní stav poznání pohřbívání v mladší i pozdní době římské na území Čech a Moravy a možné zařazení tohoto území do kontextu středoevropského barbarika. Čtvrtá kapitola *Metoda zpracování* se věnuje metodice vypracování diplomové práce. Jsou v ní blíže představeny pracovní postup a hypotézy, podle nichž bylo postupováno během analýzy dat. Součástí této kapitoly je i popis struktury vytvořené databáze. V kapitole *Analýza pohřebního ritu v mladší době římské v Čechách a na Moravě* je provedena analýza dat, získaných z publikací a z databáze vybraných hrobů. Zjištění vyplývající z analýzy jsou shrnuta v *Závěru*.

Práce se opírá o data získaná z dostupných publikací, katalogů i antropologických analýz. Do středu zájmu této práce se dostala pohřebiště z Kostelce na Hané (Zeman 1961), Opočna (Pleinerová 1995), Plotiště nad Labem (Rybová 1979; Táž 1980) a Pňova (Rybová 1970). Dále jsou do analýzy zahrnuty pohřebiště či ojedinělé hroby z lokalit Beroun-Závodí (Břicháček 1981), Ctiněves (Trefný - Křišťuf - Průchová - Chroustovský 2012), Dolínek (Droberjar 2002), Hostivice (Sankot - Theune 2012), Hřivice (Blažek 1995), Křesín (Tamtéž), Květnice (Droberjar - Snítílý 2011), Libkovice (Blažek 1995), Libočany (Tamtéž), Libochovice (Zápotocký 1969), Malé Březno (Blažek 1995), Pátek (Tamtéž), Praha-Dejvice (Droberjar 2002), Praha-Dolní Chabry (Rataj 1953; Droberjar 2002), Prosmyky (Blažek 1995), Slepotice (Beková - Droberjar 2005), Soběsuky (Blažek 1995), Staňkovice (Tamtéž; Motyková-Šneidrová 1962), Šaratice (Trnáčková 1960), Velatice (Jílek - Kuča - Sojková 2011), Velké Hostěradky (Peškař - Ludikovský 1978), Vrchnice (Braun - Košnar 1981), Záryby

(Schránil 1917), Zvoleněves (Felcman 1896), Žeretice (Ulrychová 2006) a Žiželice (Blažek 1995).

V práci hojně čerpáno z kapitol zahrnující dobu římskou v 8. dílu *Archeologie pravěkých Čech* (Droberjar 2008), *Encyklopedie římské a germánské archeologie* (Droberjar 2002) a z *Pravěkých dějin Moravy* (Podborský 1993). V rámci analýzy hrobů byly použity i studie I. Kvetánové (2008) a E. Krekoviče (2005).

2. Dějiny bádání

Kapitola se zabývá dějinami bádání o pohřbívání v mladším období doby římské na území Čech a Moravy. Daná problematika byla zpracovaná v nespočtu odborných pracích, z tohoto důvodu se kapitola věnuje pouze zkrácenému shrnutí tématu.

O první komplexní zkoumání období doby římské se zasadil J. E. Wocel (1866-1868). Zaměřil na doklady kontaktů antického světa s naším územím, které se u nás manifestovaly v podobě importovaných předmětů i přítomnosti samotných římských vojsk (Salač 2008, 12). Zatímco do období 19. století se bádání opíralo výhradně o sporadické písemné prameny, přelom 19. a 20. století se nesl v duchu rozsáhlých archeologických výzkumů. Prozkoumána byla pohřebiště v Dobřichově na Kolínsku v polohách Pičhora a Třebická (Salač 2008, 12). Výsledky výzkumů vedených J. Waňkem ve spolupráci s J. L. Píčem byly publikovány ve *Starožitnostech země České* (Píč 1891) i v *Rukověti české archeologie* (Buchtela – Niederle 1910).

Mezi pohřebiště z doby římské, jež byla odkryta na počátku 20. století, patří lokalita Pňov. Žárové pohřebiště, jež bylo datováno do mladší doby římské, bylo odkryto v letech 1913-1915 J. Hellichem (1918; Salač 2008, 12). Komplexní publikace se lokalita dočkala až v roce 1970 (Rybová 1970). Další podpora badatelské činnosti pramenila z nově založeného Státního archeologického ústavu, k čemuž došlo v roce 1919. Do tohoto období náleží i počátek rozsáhlého výzkumu pohřebiště v Třebusicích. Zkoumání tohoto pohřebiště, jež je považováno za největší ve střední Evropě, probíhalo přerušovaně od roku 1921 až do roku 1963 (Droberjar 2002, 8; Sakař 2008, 12).

Podobnou aktivitu můžeme na počátku 20. století pozorovat i na území Moravy. Autoři komplexních zpracování se v mnohých případech potýkali s problémem omezenosti nálezového materiálu v dané oblasti (Podborský 1993, 425). Z roku 1918 pochází práce *Die römische Eisenzeit in Mähren* (Rzehak 1918). Značný přínos pro poznání doby římské na Moravě přineslo působení amatérského archeologa I. L. Červinky (1902; 1936; Sklenář 2005,

20, 119). Do tohoto období spadají výzkumy germánských pohřebišť ve Velaticích (Jílek – Kuča – Sojková 2011) a Kostelci na Hané (Gottwald 1927; Týž 1931; Zeman 1961).

Společně s počtem objevených lokalit doby římské rostl i počet odborných monografií. Mezi zásadní práce patří dílo J. Schránila (1928), E. Beningera a H. Freisinga (1933) i H. Preidela (1926; 1930). Po druhé světové válce vycházejí ucelené práce J. Filipa (1948) a B. Svobody (1948). V 60. letech na ně navázaly práce E. Neústupného (1960) K. Motykové-Šneidrové (1963; 1967).

Dále můžeme sledovat zintenzivnění archeologických výzkumů. Nedlouho po ukončení bojů 2. světové války se započalo s výzkumem žárového pohřebiště v Šaraticích. Výzkum, který byl zahájen v roce 1947, vedla Z. Trnáčková. Mezi zásadní prozkoumaná pohřebiště doby římské se přidaly lokality Velké Hostěradky (Peškař – Ludikovský 1978), Opočno (Pleinerová 1995) a Plotiště nad Labem (Rybová 1979; Táž 1980). Výzkum posledního zmíněného naleziště odkryl přes 1000 žárových hrobů, což z něj podle mnohých badatelů činí jednu z nejdůležitějších lokalit doby římské na našem území (Droberjar 2002, 243-244). Poznatky nabyté terénními výzkumy byly zahrnuty do syntézy *Pravěké dějiny Čech* (Pleiner – Rybová 1978). Pro oblast Moravy vznikla obdobná práce z pera I. Peškaře (1972) a J. Tejrál (1972). Zásadním vkladem do bádání o mladší a pozdní době římské též na území Moravy byly práce J. Tejrál (1970; 1975).

Nejnovější monografie zabývající se nejen pohřbíváním, ale všemi aspekty doby římské pocházejí z počátku našeho století. Osmý díl *Archeologie pravěkých Čech* (Sakař 2008) je syntézou dosavadních poznatků o době římské a době stěhování národů na vymezeném území Čech a *Encyklopedie římské a germánské archeologie* (Droberjar 2002) nabízí encyklopedický rejstřík lokalit i hesel jinak souvisejících s daným obdobím v Čechách a na Moravě. Dosud citovanou syntézu *Pravěké dějiny Moravy* sepsal V. Podborský a kol. (1993).

K bližšímu poznání doby římské přispěly objevy ojedinělých kostrových hrobů. Tyto nálezy pochází již z počátku 20. století. Jedním z prvních odkrytých hrobů byl bohatý kostrový hrob z Prosmyk objevený v roce 1902. Z roku 1924 pochází objev kostrového hrobu ze Žiželic. Následovaly další nálezy, které se dočkaly souborného zpracování v 90. letech minulého století (Blažek 1995). Bohatým kostrovým hrobům z Čech se věnoval K. Godłowski (1992). Nálezový fond byl obohacen kostrovým hrobem z Hostivic (Sankot – Pleinerová – Košta 2004; Sankot – Theune 2012), Květnice (Droberjar – Snítily 2011) a ze Slepotic, jehož souhrnným zpracováním se zabývali M. Beková a E. Droberjar. Jejich analýza šíře pojednává o problematice české skupiny kostrových hrobů z mladší a pozdní doby římské (Beková – Droberjar 2005).

3. Pohřební rituály v mladší a pozdní době římské

Kapitola se věnuje charakteristice pohřebního ritu v období mladší a pozdní doby římské na území Čech i Moravy. Presentované poznatky jsou shrnutím současného stavu bádání.

Po celé období doby římské na našem území výrazně převažuje užívání žárového ritu. Stejná situace platí i pro širší území středoevropského barbarika. V menší míře se objevuje i ritus kostrový. Tyto hroby se zpravidla vyskytují samostatně.

3.1. Žárové hroby

Žárová pohřebiště z mladší doby římské můžeme dělit na různé velikosti. Zaznamenáváme menší pohřebiště, pohřebiště střední velikosti i velké lokality, kde počet hrobů přesáhl 1000, jak tomu bylo na lokalitě Plotiště nad Labem. Je však nutné brát v úvahu skutečnost, že se v případech mnoha pohřebišť jedná o pouhá torza původní lokality, a proto je zkoumaný počet hrobů pouze orientační (Droberjar 2008, 145). Na pohřebištích se můžeme setkat s hroby s bohatou pohřební výbavou, s běžnými předměty i zcela bez milodarů.

Žárový ritus můžeme dělit na popelnicový a jámový. V případě popelnicových hrobů jsou spálené pozůstatky zemřelého jedince uloženy do keramické nádoby. Milodary tvořící hrobovou výbavu mohly být spáleny společně s tělem zemřelého jedince či byly do hrobu vloženy bez toho, aniž by prošly žárem. Setkáme se i s případy, kdy byly větší předměty záměrně deformovány, aby se do hrobové jámy, popřípadě přímo do popelnice, vešly. Záměrné deformaci předmětů se může přikládat i význam symbolický. Zohýbané předměty, hlavně zbraně, už jedinec nemohl v rámci svého posmrtného života používat (Parker Pearson 1999, 6-7; Droberjar 2002, 251). Ze žárového hrobu č. 180 z Plotiště nad Labem pochází nález několikrát přehnutého meče (Rybová 1979, 361, Obr. 9-23 v příloze).

Co se týče jámových hrobů, zpopelněné pozůstatky byly uloženy přímo do hrobové jamky společně s případnými předměty. V některých případech se nám dochovaly doklady obalů z organických materiálů, ve kterých byl pohřeb původně uložen (Droberjar 2002, 251). Dalším typem pohřbívání jsou tzv. vrstevné hroby, které se u nás objevují hlavně v oblasti severozápadních Čech konkrétně na lokalitě Opočno (Pleinerová 1995). Jednalo se o mělké útvary, které byly postupně zaplněny kombinací spálených kosterních pozůstatků a fragmentů předmětů z různých materiálů. Tento pro naše území nezvyklý způsob nakládání s lidskými ostatky se k nám dostává z tzv. dobrodzieńské skupiny, která se projevuje na území Polska (Droberjar 2002, 252; Týž 2008, 148).

3.2. Kostrové hroby

Vedle popsaného žárového ritu se v období 1. pol. 3. století na našem území objevuje ritus kostrový. Zatímco v oblasti Německa se uvažuje o autochtonním vývoji kostrového pohřbívání za přispění římských vlivů, na území Čech se kostrové hroby objevují zřejmě příčinou příchodu nového obyvatelstva. Původ této nově příchozí skupiny můžeme hledat v oblasti středního Polabí, popřípadě jižního Německa (Bemmann – Voß 2007, 153; Beková – Droberjar 2005, 430). Příchod polabských Germánů se projevuje výskytem kostrových hrobů převážně v oblasti severozápadních Čech a v pražské kotlině. Tyto hroby jsou zpravidla považovány za ženské. Jednalo se o hroby z Prosmyk, Slepotic, Soběsuk, Žiželic a Prahy-Hostivic a další (Beková – Droberjar 2005, 425, 430, 432). Vliv polabských Germánů se projevuje i na území střední a severní Moravy, a to v podobě labsko-germánské keramiky a spon v žárových hrobech. Nálezy pocházejí kupříkladu z pohřebiště v Kostelci na Hané (Podborský 1993, 465-468; Zeman 1961, 276-277). Kostrové hroby se koncentrují na území Čech, z prostoru Moravy pochází jen ojedinělé nálezy. Na lokalitě Křenovice byl objeven kostrový hrob ženy, který mimo jiné obsahoval dvojici bronzových postříbřených spon (Droberjar 2002, 141).

Kostrové hroby s bohatým inventářem z období mladší doby římské jsou nazývány podle typických lokalit Leuna-Haßleben-Gommern odkrytých ve středním Německu. Můžeme se setkat i s označením Leuna-Haßleben-Zakrzów. Hroby náležející do této skupiny můžeme nalézt v oblasti jižního Německa, dolního Poodří, Slezska, Slovenska, oblasti wielbarské kultury i černjachovské kultury a v neposlední řadě v oblasti Čech (Beková – Droberjar 2005, 422, 424). Zmíněné kostrové hroby z Čech bývají ve srovnání se žárovými hroby ze stejného období bohatě vybaveny. Je možné předpokládat, že se jedná o hroby regionálních elit. Nejstarší kostrové hroby z období mladší doby římské pocházejí ze stupňů C1b-C2. K. Godłowski vymezuje podle nejbohatšího z hrobů horizont Prosmyky. Do této skupiny dále patří kostrový hrob z Pátku, Malého Března, Staňkovic a Zvoleněvsi. (Tamtéž, 425, 428; Droberjar 2008, 148-149, Godłowski 1992, 34). Pro tuto vymezenou skupinu hrobů je typická jednoduchá hrobová jáma s orientací kostry ve směru S-J, popřípadě SV-JZ. Ve výbavě hrobů se objevují stříbrné destičkovité spony se zlatou folií se skleněnou perlou vloženou uprostřed či samostřílové spony typu Almgren 175, skleněné a jantarové korálky, dalším typickým milodarem jsou nákrčníky s hruškovitým uzávěrem (Beková – Droberjar 2005, 425).

Mezi nejbohatší kostrové hroby z našeho území řadíme hroby ze Soběsuk, Slepotic a Hostivic datované do stupňů C2 a C2/C3. Hroby náležejí do sociální skupiny Ia navržené

v rámci analýzy M. Bekové a E. Droberjara. Kromě bohaté výbavy je pro tyto hroby charakteristická přítomnost velkých hrobových komor. Ačkoliv se jedná o hroby s nejbohatší zdokumentovanou výbavou v porovnání s knížecími hroby skupiny Leuna-Haßleben-Gommern je jejich výbava poznatelně chudší. Zmíněné hroby postrádají soupravy importovaných římských nádob a další předměty luxusní povahy typické pro bohaté středoněmecké hroby i hroby z východní skupiny (Beková – Droberjar 2005, 427-428; Becker 2003, 279). Do stupně C3 řadíme kostrový hrob ze Žiželic, jenž byl vybaven bronzovými a stříbrnými šperky a dalšími předměty (Blažek 1995, 150-152; Beková – Droberjar 2005, 425).

Přítomnost militarií ve zkoumaných kostrových hrobech z období mladší doby římské je velmi ojedinělá. Militaria v podobě ostruh máme zaznamenána kupříkladu v kostrových hrobech č. I a II ze Stráží (Quast 2009, 35). V českém prostředí nacházíme zbraně v královském hrobě z Mušova a v hrobě bojovníka Berouna-Závodí. První z hrobů je datován do doby markomanských válek (Tejral 1991, 56–57). Druhý z nich spadá na samotný sklonek doby římské do přelomu stupňů C3 a D1 (Beková – Droberjar 2005, 434).

Skutečnost, že se jednalo o kostrový hrob, nemusela nutně znamenat, že hrob obsahoval bohatou výbavu. Ze zkoumaného období 3. a 4. století pochází několik kostrových hrobů, které byly vybaveny chudou až průměrnou výbavou podobnou žárovým hrobům z daného období. Takové hroby můžeme vidět v Křesíně, Libočanech, Prosmykách (hrob č. 1900 a 1929) a dalších (Tamtéž, 425, 432; Blažek 1995, 140-144).

4. Metoda zpracování

Tématem této kapitoly je metoda zpracování předložené diplomové práce, konkrétně její praktické části. Velká pozornost je věnována popisu struktury databáze hrobů vytvořené pro účel analýzy. Blíže je popsán pracovní postup při stanovování kritérií pro výběr hrobů a sestavování databáze. Dále jsou shrnuty úvahy a výzkumné otázky práce, na které se snaží najít odpověď následná analýza.

Níže popsaná databáze a její struktura je až na několik obměn velmi podobná databázi, která byla vytvořena v rámci mé bakalářské práce. Inspirací pro mou bakalářskou i diplomovou práci se stala studie I. Kvetánové (2008) zaměřená na zkoumání dětských pohřbů a podoby jejich hrobových výbav. Zmiňovaná analýza se stala zdrojem inspirace jak pro metodiku, tak pro formulaci výzkumných otázek mé práce. Monografie M. Ravna (2003) *Death Ritual and Germanic Social Structure* v níž autor sledoval určité kombinace artefaktů v hrobových výbavách jako ukazatele statusu a genderu, se rovněž stala podnětným vzorem pro metodiku

mé práce. Samotnou strukturu databáze inspirovala bakalářská práce D. Kroupové (2017), jejíž cílem bylo vytvořit databázi hrobů ve starším stupni doby stěhování národů v Čechách.

Diplomová práce se zabývá analýzou pohřebního ritu v mladší době římské v Čechách a na Moravě. Hlavním cílem je vysledování možného vztahu věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy. Za úkol si práce klade vytvoření souhrnné databáze vybraných pohřebišť, s jejíž pomocí by bylo možné odpovědět na hlavní výzkumné otázky této práce. Odlišovaly se výrazně hrobové přídavky s přibývajícím stářím zesnulého, nebo měla hrobová výbava ustálenou formu neohledně na věk pohřbeného jedince? Jak se na obsahu hrobové výbavy projevuje pohlaví zemřelého a jak se z hlediska hrobových přídavek od sebe ženské a mužské hroby odlišují? Jak podobu hrobové výbavy ovlivňuje užitý pohřební ritus? Jaké odlišnosti můžeme pozorovat v kostrových a žárových hrobech a jejich příslušných hrobových výbavách? Jakým způsobem hrobový inventář vypovídá o sociálním postavení jedince? Liší se získané poznatky mezi zkoumanými pohřebišti v Čechách a na Moravě? Jak podobu hrobové výbavy ovlivňuje chronologický aspekt?

Poté, co budou zodpovězeny dané otázky, bude možné potvrdit či vyvrátit hypotézu, že podobu hrobové výbavy jedince neovlivňuje pouze jeho určené pohlaví, ale že zde má zásadní roli také jeho věk, případně další ukazatele.

4.1. Kritéria pro výběr hrobů

Prvním krokem bylo nashromáždění dat z vybraných publikovaných lokalit. Pro tuto analýzu byla vybrána větší pohřebiště čítající až 1400 hrobů i ojedinělé hroby z období mladší a pozdní doby římské na území Čech a Moravy. Hlavním těžištěm práce jsou katalogy vybraných pohřebišť a data z provedených antropologických rozborů. Pro analýzu byla z větších pohřebišť vybrána jen část z celkového počtu hrobů. Kritéria pro výběr daných hrobů byla stanovena po předběžném průzkumu hrobů z hlediska hrobové výbavy. Hroby byly následně zařazeny do 5 kategorií vytvořených na základě bohatství hrobových výbav.

Bohaté hroby – obsahují importované předměty, zvláště kovové či skleněné nádoby, spony, popř. jiné předměty z drahých kovů.

Nadprůměrné hroby – obsahují šperky či součásti oděvu ze železa a bronzu, zbraně a větší množství skleněných korálek (více než 10 kusů).

Průměrné hroby – obsahují kombinaci alespoň 2 zmíněných předmětů: kovové nástroje či jiné blíže neurčené předměty z kovu, kostěné či parohové nástroje a toaletní náčiní, menší množství skleněných korálek (10 a méně kusů).

Podprůměrné hroby – obsahují 1 předmět ze zmíněných: kovový nástroj či jiný blíže neurčený předmět z kovu, kostěný či parohový nástroj a toaletní náčiní, skleněný korálek.

Chudé hroby – jsou buď zcela bez výbavy, nebo obsahují keramické nádoby, pryskyřici a kamenné či hliněné artefakty.

Pomocí takto stanovených kategorií byly do databáze vybrány jednotlivé hroby. Z každé kategorie bylo do databáze zapsáno nejvýše 10 hrobů z každého pohřebiště. V ideálním případě bylo do databáze z každého pohřebiště zapsáno 50 hrobů. V několika případech však nebylo možné jednotlivé kategorie zcela zaplnit.

4.2. Struktura databáze

Na základě dat získaných z vybraných publikovaných katalogů byla v programu MS Access 2016 vytvořena databáze. Do databáze byly vepsány jednotlivé pohřby. Pohřeb je základním objektem databáze tvořícím vlastní řádek. Znaky, podle kterých daný pohřeb identifikujeme a dále popisujeme, se nacházejí ve sloupcích. Jednotlivé znaky můžeme zařadit do následujících kategorií.

Obecné informace a lokalizace

- **Lokalita** – V prvním sloupci tabulky jsou uvedeny názvy lokalit z výzkumné oblasti. Poloha lokality je upřesněna okresem (Obr. 4-1).
- **Literatura** – Pro lepší orientaci je ke každému hrobovému celku přiřazena literatura, z níž bylo čerpáno.
- **Číslo hrobu** – V třetím sloupci tabulky je uvedeno číslo daného hrobu. V databázi jsem vždy respektovala zavedené číslování autora dané publikace. Pouze v případě kostrových hrobů z Prosmyk, kde autor žádné číslování neuvádí, je uvedeno jako číslo hrobu vždy rok objevení hrobu, aby je bylo možné lépe rozlišit.
- **Datace** – Zde je uvedena datace daného hrobu podle použité literatury. Práce se pohybuje ve vybraném časovém úseku mladší doby římské, konec 2. století až 4. století n. l. Tomu odpovídá dle návrhu chronologie Droberjara (1999a) stupeň C1 (180/200-250/260), C2 (250/260-300/320) a stupeň C3 (300/320-380/400) zastupující pozdní dobu římskou.

Lokalita
Ctiněves
Okres
Litoměřice
Literatura
TREFNÝ, M., KRIŠTUF, P., PRŮCHOVÁ, E., CHROUSTOVSKÝ, L. 2012: Kostrový hrob z mladší doby římské ze Ctiněvsi, okr. Litoměřice. Archeologické výzkumy s severozápadních Čechách v letech 2009-2010. Most
Číslo hrobu
1
Datace
B2/C1-C2

Obrázek 4-1 Ukázka struktury databáze ve formulářovém zobrazení – Obecné informace a lokalizace (autor Nikola Janovská)

Pohřební ritus

- **Ritus** – Zde je rozlišeno, zda se jedná o hrob *kostrový* či *žárový*. (Obr. 4-2).
- **Typ** – Typ navazuje na užitý ritus a dále jej specifikuje. Jestliže se jedná o ritus žárový, je uvedeno, zda jde o *jámový* či *popelnicový*. Pokud se jedná o ritus kostrový, je toto pole nevyplněno.

Antropologická analýza

- **Kosterní nálezy** – Toto pole zaznamenává, zda byly v hrobě přítomny kosterní pozůstatky.
- **Provedená antropologická analýza** – Toto pole udává, zda byly přítomné kosterní pozůstatky podrobeny antropologické analýze. Pokud nebyl pohřeb podroben analýze, je toto pole ponecháno nevyplněné.
- **Pohlaví** – Určení pohlaví jedince spoléhá na provedený antropologický rozbor. Rozlišují zde *ženu* a *muže*. Pokud se jedná pouze o odhad je uvedeno *žena?* nebo *muž?*. Jestliže byla antropologická analýza neúspěšná, je uvedeno *n*. Pokud nebyl pohřeb podroben analýze, je toto pole ponecháno nevyplněné.
- **Věk** – Uvedený věk vychází z provedené antropologické analýzy. Jestliže bylo antropologické určení neúspěšné, je uvedeno *n*. Pokud nebyl pohřeb podroben analýze, je toto pole ponecháno nevyplněné. Běžně užívané věkové rozdělení v antropologii uvádí M. Stloukal (1999, 236):

infans – dále můžeme dělit na *infans I* (do 7 let) a *infans II* (do 14 let)

juvenis – dospívající jedinec (od 14 do 20 let)

adultus – mladý dospělý jedinec, kterého můžeme dále dělit na *adultus I* (od 20 do 30 let)
a *adultus II* (od 30 do 40 let)

maturus – jedinec dospělého věku, dělí se na *maturus I* (od 40 do 50 let) a *maturus II* (od 50 do 60 let)

senilis – jedinec stařeckého věku (více než 60 let)

Zvířecí kosti – V některých hrobech byly spolu s lidskými kosterními pozůstatky nalezeny i kosti zvířat. Pole *druh* blíže specifikuje, o jaký druh zvířete se jednalo, pokud to v rámci antropologického rozboru bylo možné určit.

Hrobová výbava

- **Hrobová výbava** – Tento sloupec udává, zda byla v hrobě daného jedince přítomna hrobová výbava.
- **Popelnice** – Následujících několik polí se soustředí na podobu pohřební nádoby, popelnice. Tyto sloupce jsou relevantní pouze, jestliže se jedná o hrob žárový popelnicový, v jiném případě jsou tato pole nechána nevyplněna. V případě popelnice byla pozornost věnována její bližší specifikaci - o jaký druh nádoby se jedná, jestli byla vytáčená na kruhu a zda měla nějakou výzdobu (Obr. 4-3).

Kostrový	Žárový	Jámový	Popelnicový	Kosterní nálezy	Provedená antropologická analýza
☐	☒	☐	☒	☒	☒
Pohlaví					
muž					
Věk					
maturus II					
Pohlaví_2					
Věk_2					
Zvířecí kosti					
☒					
Druh					
Bos primigenius f. taurus, Sus scrofa f. domestica					

Obrázek 4-2 Ukázka struktury databáze ve formulářovém zobrazení – Pohřební rítus a antropologická analýza (autor Nikola Janovská)

Popelnice	☒
Terina	☐
Mísa	☒
Hrnec	☐
Váza	☐
Pohár	☐
Situla	☐
Vědro	☐
Vytáčená na kruhu	☐
Výzdoba	☒

Keramika	☒
Kámen	☐
Drahý kámen	☐
Železo	☒
Bronz	☒
Zlato	☐
Stříbro	☐
Kost či paroh	☒
Sklo	☐

Obrázek 4-3 a 4-4 Ukázka struktury databáze ve formulářovém zobrazení – Podoba popelnice a zastoupení materiálů v hrobových výbavách (autor Nikola Janovská)

- **Materiály** – Dalších několik sloupců se věnuje materiálům vyskytujícím se ve hrobech. Mezi sledované materiály patří keramika, kámen, kovy, drahé kovy, sklo a další (Obr. 4-4).
- **Artefakty** – Největší část databáze se věnuje právě artefaktům přítomným v hrobech. Jednotlivé sloupce rozvádějí informace o hrobové výbavě. Artefakty se dělí do několika kategorií na *Šperky a součásti oděvu*, *Militaria*, *Nástroje*, *Keramické nádoby*, *Luxusní předměty* a *Další předměty*. U každého artefaktu je uveden počet (Obr. 4-5). Dále je u vybraných artefaktů sledován i materiál. Jelikož byla popelnici věnována vlastní část databáze, v oddílu artefaktů již není zmíněna.

V takto vytvořené tabulce je moci nalézt možné podobnosti či rozdílnosti v hrobových výbavách pohřbených jedinců. Analýza dat probíhá pomocí zadávání jednoduchých dotazů. Analýza je doplněna pomocnými grafy vytvořenými v programu MS Excel 2016, které slouží k lepšímu grafickému znázornění získaných poznatků. Soupis veškerých zkoumaných hrobů a databáze hrobů se nachází v příloze práce.

Spona	☒
Počet_spona	<input type="text" value="2"/>
Materiál_spona	<input type="text" value="bronz"/>
Závěsky	☐
Počet_závěsky	<input type="text" value="0"/>
Materiál_závěsky	<input type="text"/>
Náramek	☒
Počet_náramek	<input type="text" value="1"/>
Materiál_náramek	<input type="text" value="bronz"/>
Součásti náhrdelníku	☐
Počet_náhrdelník	<input type="text" value="0"/>
Materiál_náhrdelník	<input type="text"/>

Obrázek 4-5 Ukázka struktury databáze ve formulářovém zobrazení – Hrobová výbava –Šperky a součásti oděvu (autor Nikola Janovská)

5. Analýza pohřebního ritu v mladší době římské v Čechách a na Moravě

Tato kapitola se věnuje analýze pohřebního ritu v období mladší doby římské v Čechách a na Moravě. Analýze jsou podrobena data získaná z publikované literatury vybraných pohřebišť. Jsou představena data z antropologických analýz a rozbor obsahu hrobových výbav jednotlivých hrobů. Analýza se snaží odpovědět na základní badatelské otázky práce. Hroby a jejich výbavy jsou analyzovány z hlediska závislosti na pohlaví a věku pohřbeného jedince. Součástí této kapitoly je i srovnání kostrových hrobů a hrobů žárového ritu databáze.

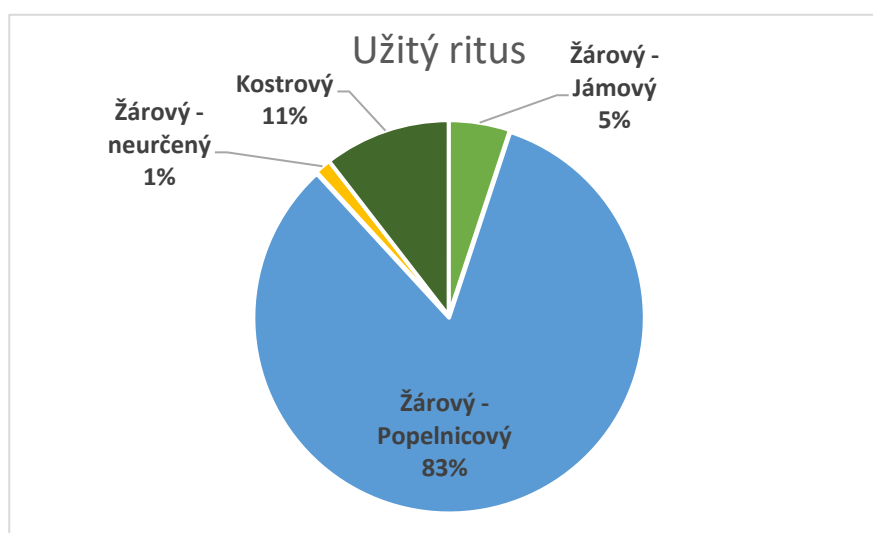
Z těchto 30 pohřebišť bylo do databáze vepsáno 296 hrobů. Jednalo se o větší pohřebiště čítající 40-1400 hrobů i o jednotlivé pohřby. Kritéria a samotný výběr hrobů databáze byly blíže popsány v kapitole *Metoda zpracování*.

Stanovení přesného počtu jedinců v databázi komplikují další specifika. V několika zaznamenaných případech hroby v databázi neobsahovaly žádné pozůstatky. Mohlo se jednat o symbolické pohřby jedinců bez jejich těl, dále mohlo jít o případy dokonalého spálení těla, kdy byly kosterní pozůstatky minimální a v neposlední řadě se mohlo jednat o pohřby malých dětí, jejichž kosterní materiál byl natolik drobný, že jej v rámci hrobového celku nebylo možno rozpoznat.

5.1. Užitý pohřební ritus

Na zkoumaných pohřebištích byl zaznamenán jak žárový, tak i kostrový ritus. Nejpočetnější zastoupení mají v databázi hroby žárové v celkovém počtu 265 (90 % hrobů z celé databáze). V databázi je 246 popelnicových (83 %), 15 jámových hrobů (5 %). Zaznamenáváme dále skupinu 4 hrobů (1 %), které byly žárové, ale nebylo možné přesněji určit, o jaký typ se jedná. Kostrových hrobů bylo do databáze vepsáno 31 (11 %). Pomocný graf (Obr. 5-1) znázorňuje zastoupení jednotlivých způsobů pohřbívání v rámci celé databáze.

V databázi jsou přítomné i vícenásobné hroby tedy hroby, které obsahují pohřeb více jak jednoho člověka. Ve všech případech v databázi se jednalo o dvojhroby. Ve většině případů se jednalo o hroby popelnicové. Spálené ostatky byly uloženy buď spolu v jedné nádobě, nebo byly pohřbeny do hrobové jámy vedle popelnice. V jednom případě (hrob č. 21 z Opočna) se jednalo o hrob jámový. Celkem bylo do databáze zapsáno 12 dvojhrobů. Konkrétně se jednalo o 8 hrobů z Opočna – hroby č. 21, 22, 23, 38, 61, 285, 286 a 366 (Pleinerová 1995, 48), 3 hroby z Plotiště nad Labem – hroby č. 227, 466 a 1170 (Rybová 1979, 362, 366, 377) a 1 hrob z pohřebiště ve Velkých Hostěrádkách – hrob č. 22 (Peškař – Ludikovský 1978, 9).

Obrázek 5-1 Graf užitého ritu hrobů v databázi (autor Nikola Janovská)

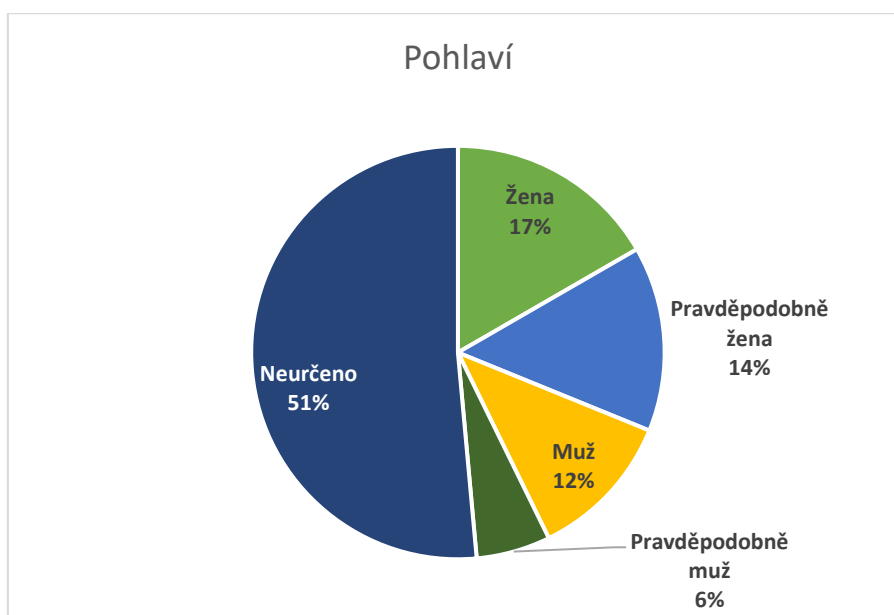
5.2. Data z antropologických analýz

Jak již bylo zmíněno vytvořená databáze čítala 296 hrobů, pouze 126 (43 %) z nich jich však bylo podrobena antropologické analýze. Jelikož převážnou část databáze tvoří hroby žárové, neobešlo se jejich antropologické určení bez problémů. Ze 126 zkoumaných hrobů jich 12 z nich obsahovalo kosterní pozůstatky 2 jedinců. Celkové číslo zkoumaných jedinců tedy činilo 138. Ze 138 jedinců bylo možné určit pohlaví či věk ve 131 případech. Z grafu

(Obr. 9-2 v příloze) je možné vyčíst podíl úspěšnosti určení věku a pohlaví jedinců v databázi. Můžeme jasně vidět, že antropologické určení věku pohřbených jedinců bylo výrazně úspěšnější než určení jejich pohlaví.

5.2.1. Pohlaví

Ze 138 jedinců, jejichž kosterní pozůstatky byly podrobeny antropologické analýze, bylo možné stanovit jejich pohlaví v 67 případech (49 %). S jistotou určených žen bylo 23, pravděpodobně žen (*žena?*) bylo 20. Ze zkoumaných hrobů bylo úspěšně určeno 16 mužů a 8 pravděpodobně mužů (*muž?*). Z čehož vyplývá, že ženské hroby převyšují v rámci databáze hroby mužské. U zbylých 71 pohřbů (51 %) nebylo možné pohlaví určit. Přehlednější vzhled do situace nabízí pomocný graf (Obr. 5-2). Do celkového počtu určených jedinců jsou již započítány i kosterní pozůstatky z dvojhrobů. Určení pohlaví jedinců pohřbených ve výše zmíněných 12 dvojhrobech bylo úspěšné v 9 případech. U zbylých 15 jedinců pohřbených ve dvojhrobech se pohlaví nepodařilo zjistit. Úspěšnost určení pohlaví je ovlivněna i tím, že ve více než polovině případů se jednalo o pozůstatky jedinců dětského věku. V těchto případech je stanovení pohlaví zemřelého za pomoci antropologie téměř nemožné. Pouze v jediném případě se podařilo určit pohlaví obou pohřbených jedinců. Jednalo se o hrob č. 285 z Opočna, v němž byla společně s mužem pohřbena žena (Pleinerová 1995, 32).

Obrázek 5-2 Graf zastoupení pohlaví v databázi (autor Nikola Janovská)

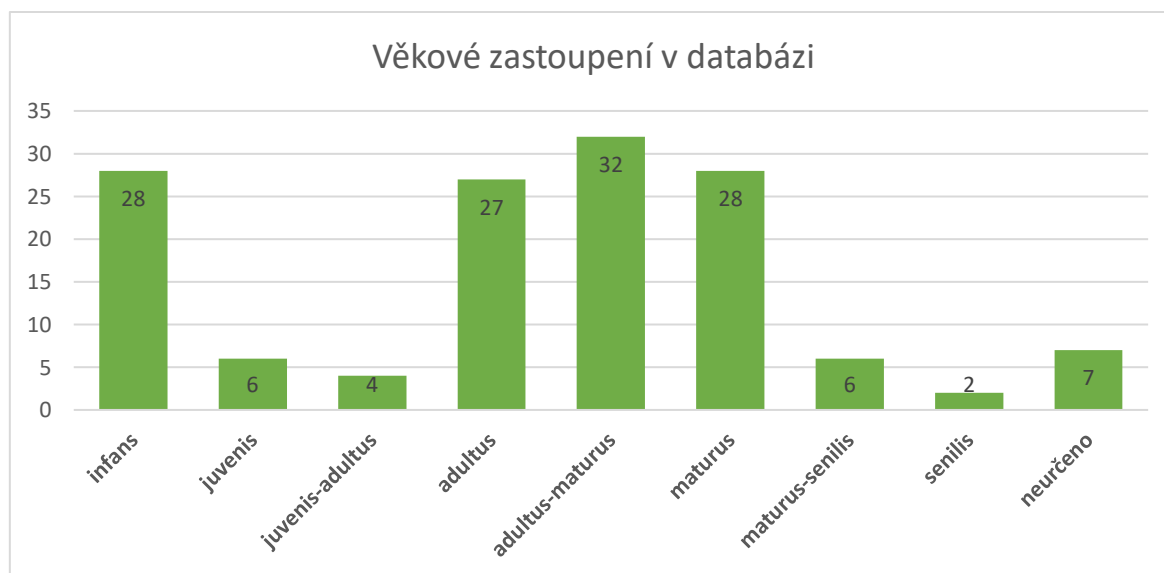
V několika případech se v databázi vyskytly hroby, které byly označeny jako ženské na základě podobnosti s jinými určenými hroby a složení jejich hrobové výbavy. Tato určení se opírají o přesvědčení archeologů a nejsou podložena antropologickým určením. Jedná se jmenovitě o kostrové hroby z lokalit Praha-Dejvice, Praha-Dolní Chabry, Pátek,

Prosmyky (č. 1902/2), Soběsuky, Zvoleněves. Ve vytvořené databázi je v kolonce pohlaví u těchto 6 hrobů uvedeno "žena".

5.2.2. Věk

Z grafu (Obr. 9-2 v příloze) vyplývá, že stanovení věku zemřelého jedince v případě hrobů v databázi bylo výrazně úspěšnější než určení pohlaví. Z celkového počtu 138 jedinců podrobených antropologické analýze se podařilo stanovit věk ve 131 případech. Nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinou jsou dospělí jedinci, tedy osoby ve věku od 20 do 60 let. Do této kategorie spadají jedinci určení jako *adultus (I i II)*, *adultus-maturus*, *maturus (I i II)*. Zmíněná skupina čítá 87 jedinců. Na příslušném grafu (Obr. 5-3) můžeme vidět celkové věkové zastoupení v databázi. Z grafu lze vyčíst, že databáze obsahuje vždy alespoň 2 záznamy z každé věkové kategorie.

Ve 2 případech byly do databáze zapsány hroby, které nebyly podrobeny antropologické analýze, ale stáří zkoumaných jedinců bylo určeno archeology na základě podoby a množství kosterních pozůstatků. Jednalo se konkrétně o dětský hrob č. I z Libochovic (Zápotocký 1969, 184) a dětský kostrový hrob z Libočan (Blažek 1995, 141). Tato určení je však nutné brát s jistou rezervou.

Obrázek 5-3 Graf věkového zastoupení v databázi (autor Nikola Janovská)

Co se týče určení věku jedinců pohřbených ve dvojhrobech, bylo určení věku úspěšné ve většině případů. Z celkového počtu 24 jedinců se podařilo stanovit věk 23 z nich. Většinou se jednalo o kosterní pozůstatky dospělého člověka a dítěte. Kombinace s nejpočetnějším zastoupením s celkovým počtem 5 případů byla dospělá žena ve věku *adultus* až *maturus* a dítě ve věku *infans*. Mohli bychom v těchto případech předpokládat, že se jednalo o pohřby matky s dítětem. Data ze zkoumaných pohřbů více osob

jsou též zohledněna v příslušném grafu (Obr. 5-3) zobrazujícím věkové zastoupení napříč databází.

5.3. Inventář hrobů

Většina (83 %) ze zkoumaných hrobů obsahovala zdokumentovanou hrobovou výbavu. Ze 296 hrobů databáze jich bylo 245 pohřbeno s milodary. Inventáře jednotlivých hrobů se od sebe navzájem lišily přítomnými předměty, tak i přítomností různých užitých materiálů. Dále byly u hrobů sledovány přítomné pohřební nádoby, popelnice a zvířecí kosti.

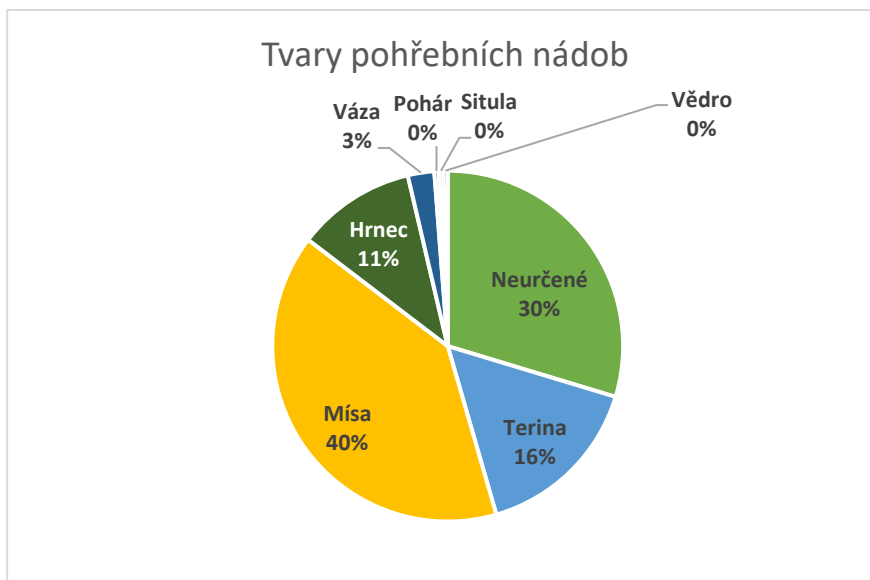
5.3.1. Pohřební nádoby a jejich podoba

Jak již bylo zmíněno v kapitole *Metoda zpracování* v databázi byla sledována přítomnost pohřebních nádob, jejich tvar, zda byly vytáčeny na kruhu a zda byly nádoby zdobeny. Z výše zmíněného vyplývá, že většina hrobů v databázi byla popelnicová. Databáze obsahovala 246 hrobů s hrobovou nádobou. Přehlednost situace však komplikuje skutečnost, že popelnice se v hrobech dochovaly v různém stavu. Zatímco v některých popelnicových hrobech se nacházely celé či z větší části rekonstruovatelné nádoby, v mnoha případech se z nalezených popelnic dochovaly jen části - dno, okraj, část výdutě atd. Špatně dochované nádoby, u kterých nebylo možné rozpoznat tvar, nebo zda byly nádoby zdobeny, ovlivňují výsledky analýzy, a tím způsobem maskují přesnou představu o situaci.

U některých nádob bylo možné určit, zda byly vytvořeny na hrnčířském kruhu. S pravděpodobností můžeme říci, že na hrnčířském kruhu bylo zhotoveno 21 popelnic.

5.3.1.1. Tvar nádob

Z 246 dochovaných popelnic nebylo možné bezpečně určit jejich tvar u 73 z nich. U většiny případů tomu tak bylo kvůli špatnému stavu dochování. Jak je možné vidět na grafu (obr. 5-4), databáze čítá 39 terin, 98 mís či mísovitých nádob, 27 hrncovitých nádob, 6 váz, 1 pohár a 1 situlu. Unikátem je žárový hrob č. 182 z Plotiště nad Labem, jehož pohřební nádobu tvořila spodní část bronzového vědra. Podobný případ, kdy bylo na urnu použito bronzové vědro, můžeme pozorovat v hrobě z Napolis. Vědro z Plotiště nese známky častých oprav a je tedy možné předpokládat, že bylo dlouhodobě používáno předtím, než bylo do hrobu uloženo. (Rybová 1979, 361; Táž 1980, 141; Jílek 2013, 180; Obr. 9-24 v příloze).

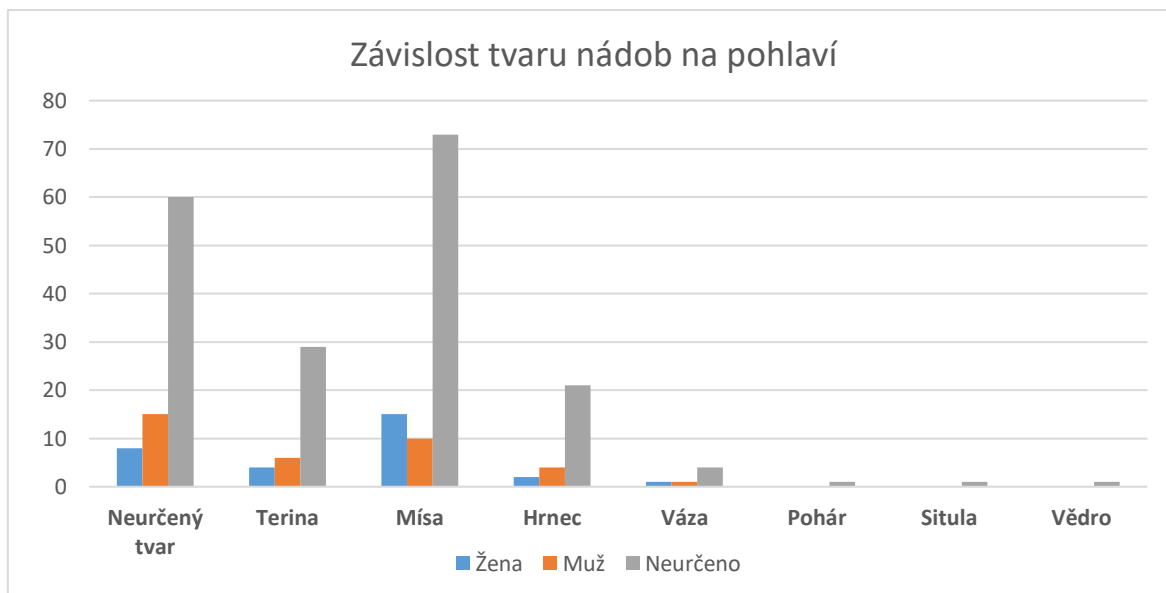

Obrázek 5-4 Graf zobrazující tvary pohřebních nádob v databázi (autor Nikola Janovská)

V rámci analýzy hrobových výbav byla zkoumána možná závislost tvaru a výzdoby pohřební nádoby na věku a pohlaví. Bylo vycházeno z hypotézy, že mezi podobou pohřební nádoby a pohřbeným jedincem můžeme nalézt spojitost. Tedy že existuje poznatelná závislost podoby nádoby na věku a pohlaví zemřelého jedince. S obdobnou hypotézou bylo pracováno v mé bakalářské práci. Na analyzovaném materiálu se podařilo objevit předpokládanou závislost, a to v konkrétních případech popelnic z lokalit Velké Hostěradky a Lužec nad Vltavou. Zmíněné popelnice, v nichž byly pohřbeny ženy, měly rozdílnou výzdobu v závislosti na věku zemřelé (Janovská 2018, 46-48).

Pokud se zaměříme na možnou závislost tvaru nádob na pohlaví pohřbeného jedince můžeme shledat, že tvary nádob nevykazují poznatelnou závislost na pohlaví, a to jak v rámci jednotlivých pohřebišť, pro která máme k dispozici data z antropologických analýz, tak i v rámci celé databáze, jak je ostatně možné vidět na přiloženém grafu (Obr. 5-5).

Jestliže se stejným způsobem zaměříme na možnou závislost tvaru nádob v databázi na věku pohřbeného jedince, dojdeme k následným závěrům. Tvary nádob byly po většinou rovnoměrně rozmístěny mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. Tvar nádob z databáze tedy zřejmě nepodléhal věku pohřbeného jedince.

Obrázek 5-5 Graf závislosti tvaru pohřebních nádob na pohlaví jedinců (autor Nikola Janovská)

5.3.1.2. Výzdoba nádob

Dekorace nádob měla v mnoha předchozích kulturách doložený symbolický význam. Plastické vypnuliny připomínající prsa zřejmě odkazovaly na pohřbenou ženu, plastické kníry na nádobách pak mohly znamenat, že v nádobě byl pohřben muž (Neústupný, 2008, 161). Je tedy možné se domnívat, že zdobené nádoby z databáze mohly odkazovat na status, jeho věk či pohlaví.

Ze všech pohřebních nádob z databáze jich mělo 131 (53 %) zdokumentovanou výzdobu. Popelnice pokrývala vhloubená výzdoba. Nejčastěji se jednalo o vrypy, žlábký a ryté linie a vlnice. Zkoumané popelnice byly zdobené i plasticky. Ve většině případů se jednalo o pupíky a plastické pásy či žebra. Na nádobách v databázi převažovala výzdoba vhloubená. Ve třetině případů (32 %) pokrývala nádoby z databáze jak vhloubená, tak plastická výzdoba.

Jestliže se zaměříme na výzdobu nádob v souvislosti s pohlavím zemřelého jedince, můžeme říci, že plastická i vhloubená výzdoba se objevovala na nádobách nezávisle na pohlaví. Zajímavým poznatkem je však umístění plastické výzdoby konkrétně aplikací pupíků na nádobě s jedinci odlišného pohlaví. Pokud se zaměříme na pohřební nádoby z lokalit Opočno a Plotiště nad Labem, dojdeme k zjištění, že zatímco u žen se plastická výzdoba objevovala v prostoru maximální výdutě a výše, u mužů se plastická výzdoba v podobě aplikací častěji objevovala v prostoru maximální výdutě a níže. Tuto skutečnost můžeme vidět na konkrétních případech ženských hrobů č. 34a, 232, 286 z Opočna a hrobů č. 154 a 1190 z Plotiště a na mužských hrobů č. 38, 93, 174 z Opočna a hrobů č. 1170, 1212 z Plotiště na příslušných obrázcích (Obr. 9-3 a 9-4 v obrazové příloze práce) popelnic s plastickou výzdobou.

Tři z uvedených ženských pohřebních nádob byly zdobeny pouze plastickými pupíky v oblasti maximální výdutě a pod okrajem. Popelnice náležející hrobu č.232 z Opočna byla kromě plastické výzdoby skládající se z tří plastických výstupků na maximální výduti, dále zdobena vhloubeným dekorem. Ten se skládal ze dvou vodorovných linií v podhrdlí, diagonálně drážkovaných linií nad výduti a nepravidelnou hřebenovou vlnicí na spodní části nádoby (Pleinerová 1995, 29). Popelnice z hrobu č. 1190 z Plotiště nad Labem je zdobena plastickými aplikacemi pod okrajem nádoby, zbytek nádoby je pokryt hřebenovou mřížkou (Rybová 1979, 378, 394).

Na obrázku (Obr. 9-4 v příloze) můžeme vidět příklady popelnic, v nichž byli pohřbeni muži. Jak již bylo výše zmíněno, plastická výzdoba se na nádobách nachází v oblasti maximální výdutě a níže. Pohřební nádoba z hrobu č. 38 z lokality Opočno byla na výduti zdobena kanelováním, pod níž byla urna zdobena plastickými aplikacemi v kombinaci dvou vystouplých knoflíků, mezi kterými je umístěna delší aplikace protáhlého tvaru (Pleinerová 1995, 22). Podobnou kombinaci plastických prvků můžeme vidět na nádobě z hrobu č. 174 ze stejné lokality (Pleinerová 1995, 26-27). Takovéto uskupení prvků vzdáleně připomíná lidský obličej, kde vystouplé knoflíky tvoří oči a mezi nimi se nachází protáhlý nos. Jestli se jednalo o záměr, nelze určit (Pleinerová 1995, 102). Další možnou interpretací tohoto motivu by byl mužský pohlavní orgán, což by mohlo přímo odkazovat na pohlaví pohřbeného jedince.

Z hrobu č. 1170 z lokality Plotiště nad Labem pochází nádoba dekorovaná rytou i plastickou výzdobou. Hrdlo je od zbytku nádoby odděleno horizontálním žlábkem (Rybová 1979, 377, 404). Nádoba z hrobu č. 1212 pocházející ze stejné lokality je zdobena horizontálními žlábkami pod hrdlem a na výduti, mezi nimi se nachází řada vhloubených důlků. Na spodku nádoby můžeme vidět plastické výčnělky (Rybová 1979, 378, 387).

Výzdoba na nádobách z databáze tedy vykazovala alespoň pravděpodobnou závislost na pohlaví zemřelého jedince, jak bylo možné vidět na zmíněných příkladech z lokalit Opočno a Plotiště nad Labem. V tomto případě však nemůžeme říci, že by se jednalo o jednoznačnou závislost výzdoby na pohlaví, na takový úsudek je datová základna příliš omezená. Jedná se však o možnou závislost a o zajímavý podnět pro další bádání, kdy by se stejný předpoklad o závislosti polohy plastické výzdoby na pohlaví zemřelého jedince aplikoval na větší množství subjektů.

V rámci analýzy hrobových výbav byla sledována možná závislost výzdoby nádob na věku pohřbeného jedince. Výzdoba nádoby byla zkoumána a porovnávána mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. Během porovnávání byla brána v potaz složitější situace s pohřby s více jedinci. Na nádobách z databáze nebyla zjištěna poznatelná spojitost mezi výzdobou a věkem

pohřbeného jedince. Vhloubená i plastická výzdoba se vyskytovala na nádobách nezávisle na věku pohřbeného. Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi nebyl jednoznačný rozdíl mezi umístěním i druhem výzdobných prvků.

Výše popsaná analýza se zabývala druhy, vzory i umístěním výzdoby a jejím významem pro pohřbeného jedince. Bohatá výzdoba nádoby jedince mohla poukazovat na postavení jedince v rámci dané společnosti. Můžeme se domnívat, že by mohlo existovat spojení mezi množstvím výzdoby na nádobě a bohatstvím hrobové výbavy náležející k danému hrobu. Je podnětné zamyslet se nad tím, co mohla o jedinci vypovídat absence výzdoby na nádobě. V nezdobených nádobách mohli být pochováni jedinci s nižším postavením v rámci společnosti. Tato hypotéza je postavena na předpokladu, že absence výzdoby měla symbolickou vlastnost a mohla být určitým nosičem informací o zemřelém jedinci podobně jako výzdoba nádob. Ze 131 dekorovaných popelnic jich 103 (79 %) obsahovalo zdokumentovanou hrobovou výbavu. Za nejzdobenější nádoby považujeme takové, jejichž povrch byl z větší části (50 % a více) dekorován. Ačkoliv některé nejbohatší popelnicové pohřby z databáze byly uloženy v nejzdobenějších nádobách, tyto nádoby můžeme najít i v ostatních kategoriích hrobů od průměrných až po chudé. K podobným poznatkům dojdeme, když se zaměříme na méně zdobené popelnice, u kterých výzdoba pokrývala méně než polovinu povrchu nádoby. Co se týče nezdobených nádob, z celkového počtu 115 nezdobených popelnic jich 95 (83 %) mělo zdokumentovanou hrobovou výbavu. Popelnice bez dekoru se vyskytovaly v hrobech všech kategorií od bohatých až po chudé hroby. Překvapivé je zjištění, že nezdobené nádoby se vyskytovaly v nejmenší míře u chudých hrobů. Z tohoto vyplývá, že množství výzdoby na pohřební nádobě nemuselo symbolizovat status pohřbeného jedince.

Chceme-li shrnout výsledky analýzy pohřebních nádob, můžeme říci, že závislost tvaru a výzdoby nádoby na věku a pohlaví jedince i na jeho možném sociálním postavení se nám jeví jako z větší míry neprůkazná. U výzdoby nádob bylo možné dokázat možnou závislost umístění plastických výzdobných prvků na pohlaví zemřelého, a to v případě nádob z pohřebišť v Opočnu a Plotišti nad Labem.

5.3.2. Zvířecí kosti

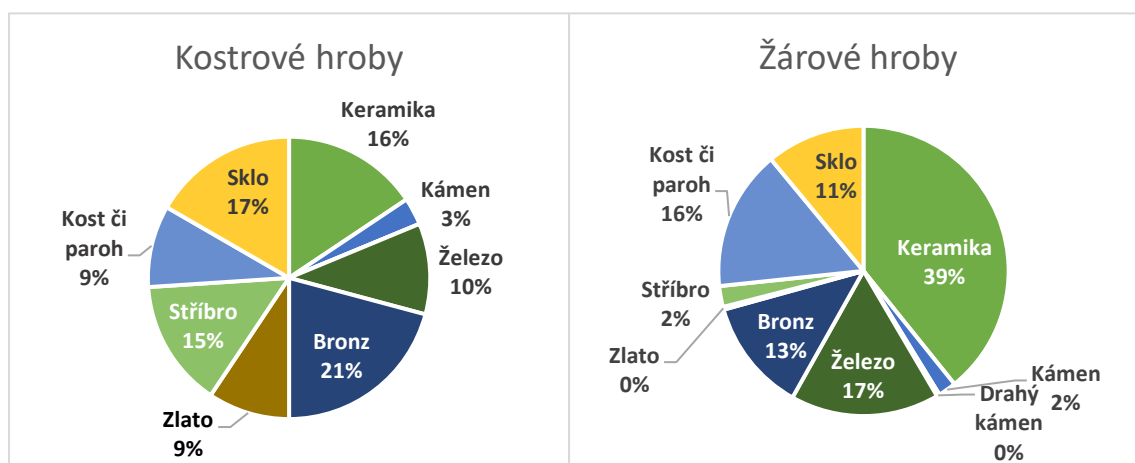
Ve zkoumaných hrobech se zvířecí kosti objevily v 74 případech, ne vždy však bylo určeno, o jaké zvíře se jednalo. V hrobech se objevily kosti prasat, jelenů, krav a psů i schránky plžů a mlžů. Kostí se v hrobech vyskytly nezávisle na pohlaví a věku pohřbeného jedince. V naprosté většině případů se jednalo o žárové hroby. Jedinou výjimkou je kostrový hrob ze Žiželic, ve kterém byly vedle pohřbeného jedince uloženy kosterní pozůstatky kohouta (Blažek 1995, 159). Zvířecí kosti v podobě milodarů známe z bohatých hrobů ze skupiny

Leuna-Haßleben. Mimo jiné byly v hrobech na lokalitě Haßleben zdokumentovány kosti prasat, kuřat a ovcí či koz (Schulz 1933, 11, 15, 17). V kostrovém hrobu č. II ze Stráží byly objeveny kosti prasete (Quast 2009, 34).

5.3.3. Hrobová výbava

Ze zkoumaných hrobů v databázi jich většina (83 %) obsahovala zdokumentovanou hrobovou výbavu. V rámci analýzy hrobových výbav byly sledovány i materiály, jež se v hrobech vyskytly. Na pomocných grafech (Obr. 5-6 a 5-7) je znázorněno procentuální zastoupení jednotlivých materiálů v kostrových a žárových hrobech. Dále byly porovnávány materiály nacházející se v hrobech určených žen a mužů.

Z grafů (Obr. 5-6 a 5-7) znázorňujících procentuální zastoupení jednotlivých materiálů v kostrových a žárových hrobech můžeme vyčíst, že v případě žárových hrobů je nejčastěji se objevujícím materiálem keramika (39 %), u kostrových hrobů mají keramické předměty také početné zastoupení (16 %), nicméně nepřevažují. Zatímco v kostrových hrobech jsou předměty z drahých kovů, zlata a stříbra, nacházeny v početném množství (zlato 9 %, stříbro 15 %), v žárových hrobech z databáze se dochovaly sporadicky (zlato 0 %, stříbro 2 %). Drahé kameny nebyly v kostrových hrobech nalezeny, v žárových hrobech byly zdokumentovány ve 2 případech v hrobě č. 12 a 254 z Opočna (Pleinerová 1995, 21, 31; Obr. 9-27 a 9-34 v příloze). V obou skupinách hrobů mají početné zastoupení sklo, bronz a železo.

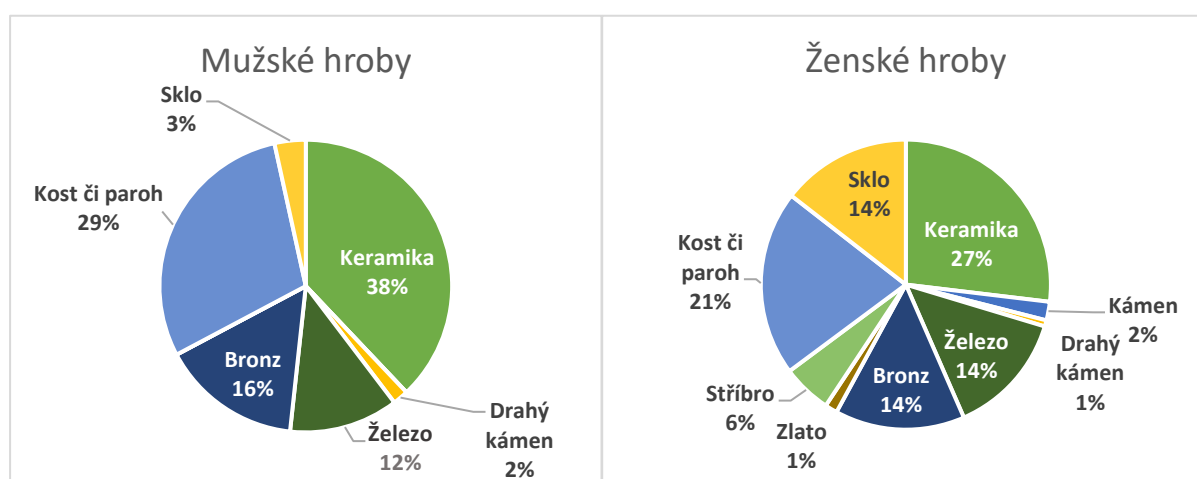

Obrázek 5-6 a 5-7 Grafy procentuálního zastoupení materiálů v kostrových a žárových hrobech (autor Nikola Janovská)

Grafy (Obr. 5-8 a 5-9) znázorňují procentuální zastoupení jednotlivých materiálů v hrobech antropologicky určených mužů a žen. V jejich srovnání můžeme dojít k závěru, že v obou případech zde má větší zastoupení keramika, dále pak kost či paroh, železo a bronz. Početné zastoupení (14 %) má v ženských hrobech i sklo, naopak u mužských hrobů

se vyskytuje v daleko menším množství (3 %). Při dalším porovnání podílu materiálů v hrobech obou pohlaví, dojdeme ke zjištění, že drahé kovy, zlato a stříbro, zaujímají v ženských hrobech celkem 7 %. Předměty z těchto materiálů byly doloženy v 8 ženských hrobech, u mužských nejsou zastoupeny v jediném hrobě.

Pokud se zaměříme na materiálové složení hrobů, které byly antropologicky určeny za dětské, tedy pohřby jedinců ve věku *infans* až *juvenis*, zjistíme, že procentuální zastoupení jednotlivých materiálů je velmi podobné případu ženských hrobů. Početné zastoupení mají v hrobech předměty z keramiky, bronzu, kosti či parohu a skla. Drahé kovy tvoří 10 % z celkového obsahu materiálu dětských hrobů.

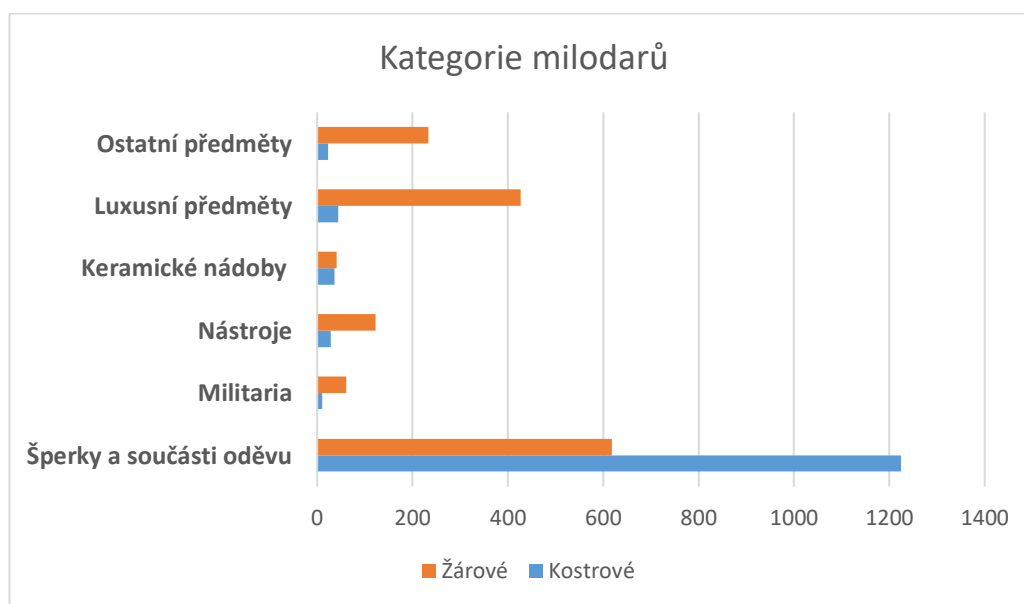
Obrázek 5-8 a 5-9 Grafy procentuálního zastoupení materiálu v hrobových výbavách žen a mužů (autor Nikola Janovská)

Co se týče materiálového složení dvojhrobů, můžeme shledat, že nejpočetnější složky tvoří podobně jako u ostatních hrobů keramika, kosti či paroh a kovy (28–14 %). Drahé kovy se ve dvojhrobech téměř nevyskytují. Jedinou výjimkou byl hrob č. 366 z Opočna, ve kterém byl nalezen stříbrný nákrčník s hruškovitým uzávěrem (Pleinerová 1995, 36).

Jak již bylo zmíněno, většina hrobů z databáze obsahovala hrobovou výbavu. Počet milodarů ve zkoumaných hrobech se pohyboval mezi 1 až cca 419 předměty. Ačkoliv přesný počet předmětů nelze s jistotou stanovit, jelikož se artefakty často dochovaly v žárem zdeformovaném stavu, za hrob s nejpočetnější hrobovou výbavou můžeme prohlásit kostrový hrob ze Žiželic (Blažek 1995, 145-148).

Graf (Obr. 5-10) znázorňuje velikost jednotlivých kategorií milodarů nacházených v kostrových hrobech ve srovnání s hroby žárovými. Můžeme z něj vyčíst, že některé složky milodarů byly nacházeny v žárových hrobech častěji než v kostrových. V rámci analýzy bylo porovnáváno 31 kostrových hrobů se 265 žárovými hroby. Žárové hroby tedy svým počtem

výrazně převyšují hroby kostrové. Přes tuto skutečnost můžeme říci, že jednotlivé kostrové hroby obsahovaly větší počet předmětů v porovnání s žárovými hroby. Žárové hroby dominují v kategoriích *Militaria*, *Nástroje*, *Keramické nádoby*, *Luxusní předměty* i *Další předměty*. Kostrové hroby dominují v jediné kategorii, a to jsou *Šperky a součásti oděvu*. Tato skutečnost nepřekvapí, jelikož se jednalo o hroby proslulé svou bohatou výbavou. Celkový počet navyšují nálezy jednotlivých skleněných či jantarových korálků, které byly v bohatých kostrových hrobech poměrně běžně nacházeny. Naproti tomu v žárových hrobech se korálky nacházely v menším množství. Zde je však nutné znovu připomenout, že skutečný počet korálků, jenž byly do žárových hrobů ukládány, maskuje samotný proces žárového pohřbívání i špatný stav dochování. Je tedy více než pravděpodobné, že skutečný počet korálků jakož i jiných předmětů uložených v žárových hrobech byl původně vyšší. To, co můžeme dnes rekonstruovat, je žářem změněná realita.

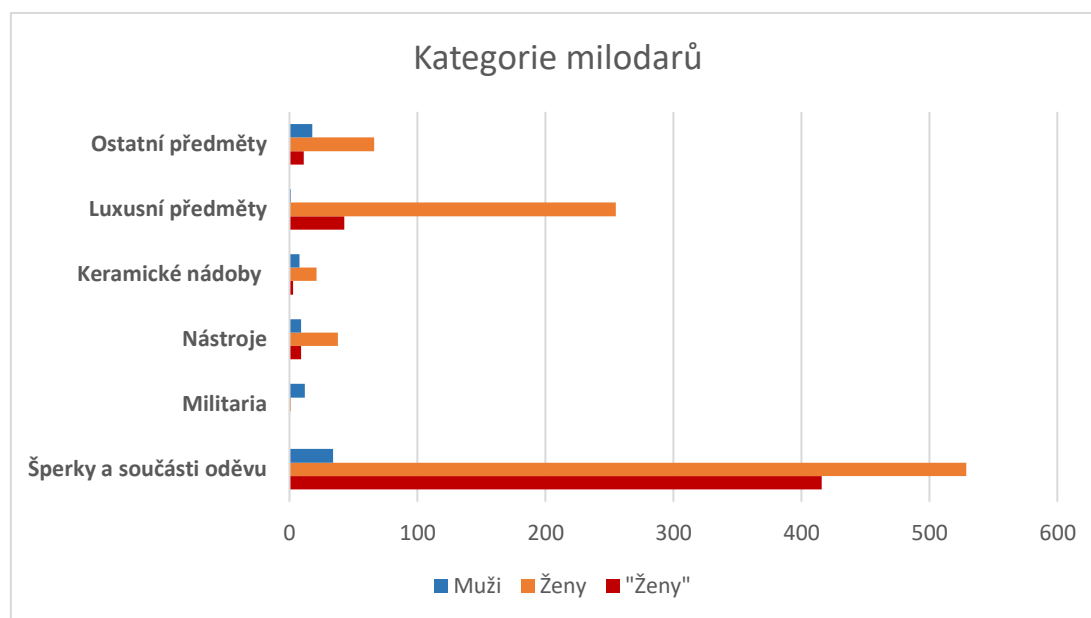

Obrázek 5-10 Graf počtu jednotlivých kategorií milodarů v kostrových a žárových hrobech (autor Nikola Janovská)

Následně byly z tohoto hlediska konfrontovány hroby na základě pohlaví. Do analýzy byly začleněny jak hroby antropologicky určené jako mužské a ženské, tak i hroby archeologicky určených „žen“. Jedná se o případy 6 bohatých kostrových hrobů „žen“. Pomocný graf (Obr. 5-11) nabízí srovnání jednotlivých složek milodarů nalezených v ženských a mužských hrobech. Když z něho budeme vycházet, zjistíme, že počet šperků v ženských hrobech značně převyšuje jejich počet v mužských hrobech. Obdobně tomu tak je i v případě kategorie *Luxusní předměty* a *Další předměty*. Naproti tomu předměty z kategorie *Militaria* se v naprosté většině vyskytují v hrobech mužů. Jedinou výjimku představuje hrob ženy č. 680 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 370), ve kterém bylo uloženo kování pochvy meče

(viz 5.3.3.2. *Militaria*). Výskytu militarií v hrobech žen se věnovala I. Kvetánová (2010). Její analýza se zabývala hroby germánských žen na území jihozápadního Slovenska.

Pokud mezi sebou srovnáme hroby antropologicky a archeologicky určených žen, zjistíme, že ačkoliv je soubor archeologicky určených žen znatelně menší, kopíruje výsledky antropologicky určených žen.

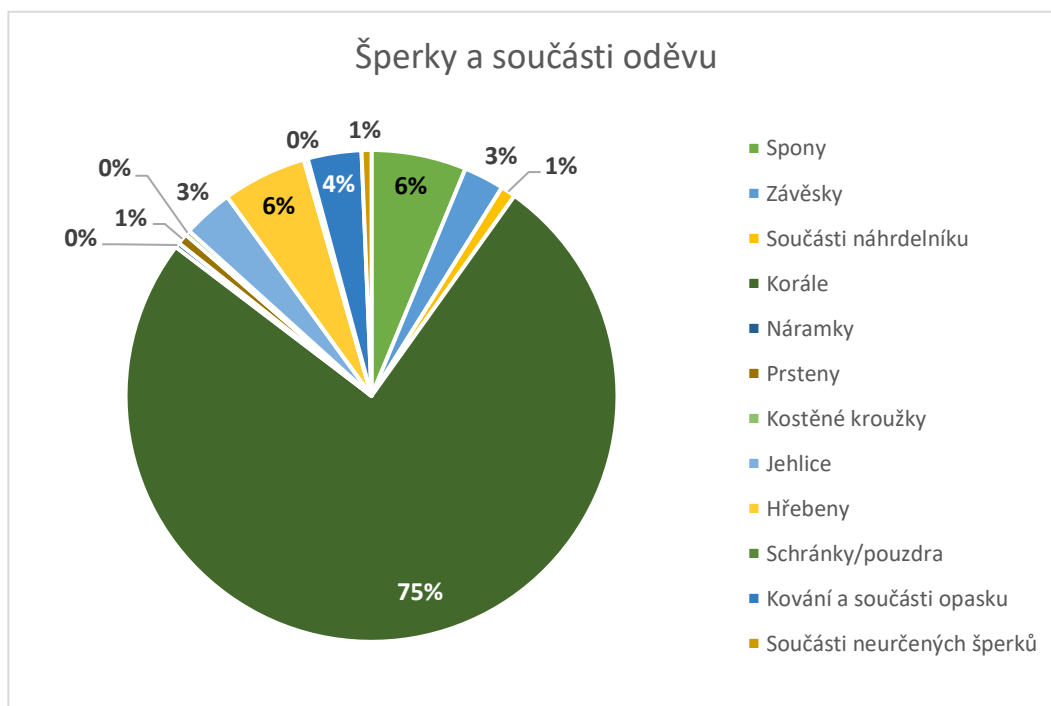
Obrázek 5-11 Graf složek milodarů v hrobech mužů a (antropologicky a archeologicky určených) žen (autor Nikola Janovská)

5.3.3.1. Šperky a součásti oděvu

Předměty z kategorie *Šperků a součásti oděvu* tvoří podstatnou část hrobových výbav v rámci celé databáze. Mezi tyto artefakty počítáme spony, závěsky, náramky, součásti náhrdelníku, prsteny, korále, jehlice, kostěné kroužky, hřebeny, schránky/pouzdra, kování a součásti opasku a v neposlední řadě i součásti neurčených šperků. Procentuální zastoupení jednotlivých jmenovaných předmětů v databázi znázorňuje graf (Obr. 5-12). Nejpočetnější složku ze šperků nalezených v hrobech tvoří korále (75 %). Spony a hřebeny zaujímají společně stejné postavení (6 %).

Spony plnily praktickou i estetickou funkci. Byly užívány zpravidla ke spínání jednotlivých částí oděvu. Neméně důležitá byla jejich ozdobná funkce. Spony byly zřejmě součástí osobní společenské reprezentace a jako takové reflektovaly často se měnící módní trendy daného období, kterým se podřizovaly. Této představě odpovídá skutečnost, že se nám do současnosti dochovalo značné množství typů i forem spon, které můžeme přiřadit k určitému období či oblasti atd. Z tohoto důvodu považujeme spony za jedny z nejdůležitějších artefaktů pro zkoumání starších období. Význam spon pro dnes přijaté relativně-chronologické systémy

je nepopíratelný. Dodnes citované členění spon doby římské bylo vytvořeno švédským archeologem O. Almgrenem. Základy terminologie pro české prostředí byly položeny již v polovině 20. století B. Svobodou (Svoboda 1948; Droberjar 2002, 303; týž 2017, 11). K české terminologii spon přispěl významným dílem i E. Droberjar (Droberjar – Komoróczy 2017).

Obrázek 5-12 Graf procentuálního zastoupení milodarů v databázi – Šperky a součásti oděvu (autor Nikola Janovská)

V databázi se spony dochovaly v celkovém počtu 116 exemplářů v 75 hrobech. Spony se objevují jak v žárových, tak v kostrových hrobech. Nejhojněji se spony vyskytovaly po jedné, a to v celkem 44 hrobech. Dále se ve 23 hrobech databáze dochovaly 2 spony. Kombinace 3 spon se vyskytla v celkem 6 hrobech. Vzácněji byly doloženy kombinace 4 spon. Ty byly nalezeny ve 2 kostrových hrobech ze Staňkovic (Blažek 1995, 148-150; Obr. 9-37 v příloze) a Zvoleněvsi (Felcman 1896, 281-286; Obr. 9-9 a 9-42 v příloze). Pokud bychom se zaměřili na zastoupení spon v mužských a ženských hrobech, můžeme dojít k následujícímu zjištění. Počet spon v ženských (antropologicky i archeologicky určených) hrobech výrazně převyšuje počet spon v hrobech mužských. V ženských hrobech je zaznamenáno 30 spon, zatímco do mužských hrobů byly spony uloženy pouze ve 3 případech. Ve více jak polovině případů ženských hrobů se sponami (59 %) bylo v hrobech žen nalezeno 2 a více spon. Toto zjištění můžeme porovnat s ustálenou představou o podobě kroje germánských žen. Tradiční ženský oděv nazývaný peplos byl tvořen z jednoho kusu látky. Tato látka byla na rameni spínána 2 sponami. Tento šat se u krku často přehýbal, a tak v oblasti hrudníku tvořil

sklad, na tomto místě mohla být připínána třetí spona. Podobně jako ženy i muži si oděv spínali, k tomuto účelu sloužila zpravidla 1 nanejvýše 2 spony, výsledky z databáze tomuto faktu odpovídají (Droberjar 2002, 222-223; Poppová Urbanová – Leite 2009, 7, 13,17). Spony se v databázi objevují nezávisle na věku a jsou zastoupeny v každé věkové kategorii kromě *senilis*. Za zmínku stojí početné zastoupení spon v dětských hrobech. Z 28 hrobů, ve kterých byly uloženy ostatky jedince ve stáří *infans (I-III)* jich 11 z nich obsahovalo 1 až 2 spony.

Na počátku zkoumaného období tedy na přelomu 2. a 3. století můžeme zaznamenat nárůst nových forem spon i výzdobných prvků (Droberjar 2008, 143). Ačkoliv byla část spon z databáze značně poškozena žářem, či se dochovala pouze ve fragmentárním stavu, bylo možno ve většině případů určit, o jakou sponu se jednalo. Jednou z nejrozšířenějších skupin spon v rámci databáze byly **spony podvázané** a jejich rozličné typy.

Na lokalitě Kostelec na Hané můžeme zaznamenat jednoduché podvázané spony s vinutím o 4 závitech i podvázané dvojdílné spony samostřílové. Tyto spony se vyskytly v celkem 10 hrobech databáze. Jednalo se o hrob č. 10, 49, 61, 73, 135, 159, 172, 250, 290 a 422 (Zeman 1961, 17, 28, 36, 41, 61, 72, 80, 114, 122, 170; Obr. 9-11, 9-12, 9-13 v příloze). Podvázané spony se u nás objevily již na konci 2. století. Na území Moravy je můžeme datovat až do průběhu 1. poloviny 3. století (Tamtéž, 188). Z Plotiště nad Labem z hrobu č. 965 pochází dvoudílná podvázaná spona samostřílové konstrukce s úzkou nožkou. Spona byla zhotovena ze železa (Rybová 1979, 374; Táž 1980, 143). V hrobech č. 1091 a 1290 ze stejné lokality můžeme nalézt jednoduché varianty podvázaných spon, ve kterých J. Jílek rozeznává podobnost k typu Almgren 158. Tento typ je na území Čech datován do 1. poloviny 3. století. A. Rybová datovala hrob č. 1290 k roku 250 (Rybová 1979, 376, 379; Táž 1980, 173; Jílek 2013, 117; Almgren 1923, Taf. VII:158). Bronzová spona s podvázanou nožkou byla nalezena v kostrovém hrobě z Prahy-Dejvice (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, 114-115; Obr. 9-19 v příloze). V bohatém kostrovém hrobě dítěte z lokality Květnice se nacházely 2 podvázané spony. Zatímco u prvních z nich se jednalo o běžný typ spony s podvázanou úzkou nožkou a úzkým páskovitým lučíkem určený jako Almgren 158, který se vyskytuje po celé období 3 a 4. století. Druhý z nálezů, stříbrná pozlacená spona s podvázanou nožkou, patří mezi luxusní předměty. Spona byla určena jako Almgren 166. V literatuře se u tohoto typu můžeme setkat s názvem tzv. uherský typ. V případě spony z Květnice se jednalo o variantu s podélně fasetovaným lučíkem. Výzdoba spony se skládala ze stříbrných pozlacených plíšků „Preßblechmanschette“, perlovcových drátků a jejich otisků. Současní badatelé zasazují typ A 166 do rozmezí C2 až D1 (Droberjar – Snítily 2011, 504, 505; Obr. 9-47 v příloze).

V hrobě č. 50 z lokality Šaratice byly nalezeny zlomky železné spony. Spona měla západkovitý zachycovač a Z. Trnáčková ji považuje za derivát podvázaných spon (Trnáčková 1960, 567, 586).

Další skupinou spon rozšířených v období mladší doby římské jsou **spony samostřílové**. Tyto dvoudílné spony měly zpravidla vysoký zachycovač a klínovitou nožku (Svoboda 1948, 176). Nejčastější byly spony z bronzu, ale vyskytly se i spony ze železa či stříbra. Jejich obliba v germánské společnosti je patrná i z počtu spon tohoto druhu nalezených v hrobech databáze. Spony se objevovaly jak v hrobech ze žárových pohřebišť, tak ve výbavách kostrových hrobů.

Samostřílové spony s vysokým zachycovačem se nám dochovaly v hrobech z Vrchnice (Braun – Košnar 1981, 233, 237; 9-46 v příloze), Prahy-Dejvice (Droberjar 2002, 259; Svoboda 1948, 87; Obr. 9-21 v příloze) a Dolínku (Svoboda 1948, 74). Tento typ spon se datuje do stupně C1 (Braun – Košnar 1981, 237). Spony se samostřílovou konstrukcí se dále vyskytly na žárovém pohřebišti v Plotišti nad Labem v hrobě č. 764 a 1336 (Rybová 1979, 371, 380; Obr. 9-25 v příloze), či na lokalitě Libochovice v hrobě č. VI, ve kterém se bronzová spona dochovala ve zlomcích (Zápotocký 1969, 188; Obr. 9-17 v příloze). Fragmentárně se dochovala i stříbrná samostřílová spona z hrobu č. 34c z Opočna (Pleinerová 1995, 22). Z hrobu z lokality Praha-Dolní Chabry pocházejí 2 dvoudílné bronzové samostřílové spony (Rataj 1953, 31; Obr. 9-18 v příloze). Podobná spona byla nalezena i v hrobě z Libkovic (Blažek 1995, 141; Obr. 9-53 v příloze). V Kostelci na Hané byla v hrobě č. 159 nalezena dvoudílná bronzová samostřílová spona (Zeman 1961, 72). Ze stejné lokality pochází z hrobu č. 203 2 bronzové dvojdílné samostřílové spony. Jednalo se o typ s lučíkem přecházejícím přímo v zachycovač, datovaný na samotný sklonek 3. století. Tento typ spon je na území Moravy cizím elementem. Za oblast původu se považuje sever Evropy (Zeman 1961, 97, 207, 209). Z Kostelce na Hané dále pocházejí z hrobů č. 36 a 154 dvojdílné spony samostřílové s klínovitě ukončenou nožkou zhotovené ze stříbra (Tamtéž, 24, 70; Obr. 9-11 v příloze). Tento typ spony byl zvláště rozšířen v polabském okruhu v období po roce 300 až do poloviny 4. století. V literatuře se tak můžeme setkat s označením tzv. polabské spony či „Elbefibeln“ (Droberjar 2008, 143; Zeman 1961, 197). Stejný typ polabských spon se nacházel v dalších hrobech databáze, konkrétně se jednalo o hroby z lokalit Žeretice (Droberjar 2002, 391; Ulrychová 2006, 107-108; Jílek 2013, 124, Tab. 6; Obr. 9-7 v příloze), Soběsuky (Blažek 1995, 146; Obr. 9-55 v příloze), Křesín (Tamtéž, 140) a Praha-Dejvice (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, 237, Tab. XVI; Obr. 9-20 v příloze). Fragmentárně se dochovaly též v hrobech č. 175, 257 a 395 z lokality Opočno (Pleinerová 1995, 27, 31, 37). Dále se vyskytly i v hrobě č. 1902/2 z Prosmyk. V Prosmykách byly ve zmíněném kostrovém hrobě objeveny 2 bronzové samostřílové spony s kulovitým

zakončením vinutí spony a ozdobou z perličkovitého drátu, která se nacházela na obou koncích lučíku (Svoboda 1948, 178, 180; Obr. 9-48 v příloze). Spony patřily do typu Almgren 175 a pocházely z 1. pol. 4. století (Blažek 1995, 144, 155; Almgren 1923, Taf. VII:175). V kostrovém hrobu muže z Berouna-Závodí byla nalezena samostřílová spona labsko-germánského původu (Droberjar 2002, 16; Obr. 9-5 v příloze). Dalším typem spon se samostřílovou konstrukcí jsou spony s vysokým zachycovačem a s esovitě prohnutým lučíkem. Tyto spony nalezneme v hrobech č. 43 a 49 z lokality Pňov (Rybová 1970, 87, 90). Podobné spony byly uloženy v kostrovém hrobě ze Staňkovic. Spony jsou datovány k počátku 4. století (Blažek 1995, 148; Svoboda 1948, 86; Obr. 9-37 v příloze).

Do skupiny samostřílových spon náleží i **spony štítkové**. Z lokality Kostelec na Hané z hrobu č. 201 pochází zlomek bronzové štítkovité spony. Krajiní štítky byly roztepány do ledvinovitého tvaru. J. Zeman datuje tuto sponu do období kolem r. 300. V rámci pohřebiště se jedná o ojedinělý typ, jejíž původ lze hledat v sponách podvázaných. Možnou tvarovou analogii můžeme vidět ve štítkových sponách ze hrobu č. II z lokality Stráže (Zeman 1961, 94, 210-211; Ondrouch 1957, 116, 336-337). V novější literatuře je zařazena do typu Schulze 220 (Beková – Droberjar 2005, 409; Schulze 1977, Taf. 15). Z pohřebiště v Kostelci na Hané z hrobu č. 2 pochází zlomek bronzové spony, která je v rámci lokality ojedinělým typem. Nožka spony byla roztepána do vějířovitého tvaru. Tato spona byla zřejmě výsledkem obdobného vývoje jako již jmenovaná spona z hrobu č. 201 ze stejné lokality (Zeman 1961, 211-212). Z lokality Opočno pochází ze zkoumaných hrobů 6 štítkových spon, které se v hrobech vyskytly v páru. V rámci pohřebiště byl tento typ spon uložen výlučně v ženských a dětských hrobech. Z ženského hrobu č. 202 se nám dochovala dvojice bronzových štítkových spon s postříbřeným povrchem. Analogie pro tyto spony pochází z hrobu v Čáčově a hrobu č. I ze Stráží. Poslední jmenovaný hrob byl datován do konce 3. století, což odpovídá i stáří hrobu č. 202 z Opočna (Tamtéž, 87-88; Ondrouch 1957, 61-62, 111, Tab. 27: 2b, 171; Obr. 9-29 v příloze). V hrobě č. 207 byl nalezen pár smaltovaných štítkových spon, které náleží do 2. pol. 3. století. Spony byly zdobeny šachovnicovým vzorem. Ze stejné lokality pochází dvojice postříbřených štítkovitých spon nalezených v hrobě č. 232, který byl datován do stupně C2. V hrobě byla pohřbena žena ve věku *juvenis* (Pleinerová 1995, 28-29, 86-87, 113-114; Obr. 9-30 a 9-31 v příloze). Štítkové spony nalezneme i v kostrových hrobech z databáze. Z kostrového hrobu ženy ze Slepotic byly vyzvednuty značně poškozené 2 samostřílové spony, které byly původně štítkové. Z hrobu se podařilo dále zachránit odlomenou stříbrnou destičku ze spony, která byla zdobena zlatou folií. Spony byly určeny jako typ Matthes A3b, který se vyznačuje kvadratickou destičkou pouze na lučíku a terčovitou nožkou. Nejbližší

tvárovou analogii bychom mohli hledat ve sponě z hrobu č. III z Haßlebenu (Beková – Droberjar 2005, 404, 406-409; Obr. 9-52 v příloze). Z kostrového hrobu z Hostivic pochází dvojice stříbrných pozlacených štítkovitých spon typu Matthes A1, pro něž je charakteristická kruhová konstrukce lučíku (Sankot – Theune 2012, 155, 175; Beková – Droberjar 2005, 409; Obr. 9-49 v příloze). Další pár štítkových spon typu Matthes B2 byl objeven v bohatém hrobě ze Soběsuk. Spony byly opatřeny třemi destičkami na hlavici, lučíku i nožce zdobenými stříbrnou a zlatou folií se skleněnými vložkami. Hrob byl datován do stupně C2 (Blažek 1995, 146; Beková – Droberjar 2005, 409, 432; Obr. 9-55 v příloze). Zlomek původně štítkové spony se samostřílovou konstrukcí byl nalezen v kostrovém hrobě z lokality Praha-Dolní Chabry datovaný do pozdní doby římské. Jednalo se o typ Matthes C, jehož nejbližší analogii můžeme hledat ve sponě z lokality Leuna. Na destičce stříbrné spony se dochovaly zbytky pozlacení (Droberjar 2002, 260-261; Týž 2007, 98, Abb. 6)

Další skupinou spon, jež se objevila v databázi, jsou **spony s obdélníkovou nožkou**. Jedná se o derivát podvazaných spon a spon vojenských. J. Zeman je dělí na dvojdílné se samostřílovitou nožkou a jednodílné s horním vinutím, které jsou považovány za pokračování zmíněných spon vojenských, jež se na našem území vyskytují již v 1. století našeho letopočtu. Objevují se však i v období mladší doby římské. Dokladem toho je bronzová drátěná tzv. vojenská spona z lokality Dolínky (Zeman 1961, 200-201; Svoboda 1948, 74, Obr. 7: 1; Droberjar 2002, 58). Z lokality Kostelec na Hané z hrobu č. 64 pochází jednodílná bronzová spona s obdélníkovou nožkou a horním vinutím o 4 závitech. Masivní lučik spony byl zdoben metopovitým vzorem (Zeman 1961, 39). Z hrobu č. 1905 v Prosmykách pochází bronzová spona s pravoúhlou nožkou, kterou J. Zeman řadí do skupiny zmíněných spon s obdélníkovou nožkou (Blažek 1995, 143; Zeman 1961, 204; Obr. 9-53 v příloze). Z hrobu č. 2 z Kostece na Hané pochází jednodílná bronzová spona s horním vinutím a dvoudílná bronzová samostřílová spona. J. Zeman je také označuje jako spony s obdélníkovou nožkou (Zeman 1961, 15, 200). Podobně jsou určeny spony z hrobů č. 125 a 133 v Šaraticích (Trňáčková 1960, 577-578, 586; Obr. 9-22 v příloze). V kostrovém hrobě ze Žiželic byly objeveny 2 bronzové samostřílové spony s obdélníkovou nožkou (Blažek 1995, 150; Zeman 1961, 204; Obr. 9-56 v příloze). J. Zeman klade počátek výskytu tohoto typu spon na konec 3. století (Zeman 1961, 204).

Početné zastoupení v rámci databáze mají také **spony destičkovité**. Charakteristická pro tyto spony je ozdobná destička, pod níž se skryto účelové zařízení, vinutí s jehlou a zachycovač (Svoboda 1946, 42). Tato skupina spon byla zhotovována a zdobena šálou různých materiálů. Neméně rozsáhlá je i rozmanitost samotných tvarů a typů těchto spon. V databázi se tak

můžeme setkat s klasickými kruhovými sponami i se sponami tvarem připomínající zvířata či rostliny. Destičkové spony se objevily v žárových i kostrových hrobech databáze. Nejčastěji se vyskytovaly v páru.

Na lokalitě Pňov bylo ve zkoumaných hrobech nalezeno celkem 7 destičkovitých spon. Jednalo se o bronzovou destičkovitou sponu z hrobu č. 33. Původní smaltovaná výzdoba byla žárem značně poničena. Součástí hrobové výbavy byla i bronzová jetelovitá spona. Dle typologie spon se jedná o typ A 227. Spona podobného typu byla nalezena v hrobě č. 68 pocházející ze stejné lokality (Svoboda 1946, 52, 64; Rybová 1970, 85, 96; Almgren 1923, Taf. X:227; Obr. 9-41 v příloze). Jetelovité spony měly, jak název napovídá, tvar trojlístku. Destička byla tvořena ze tří oblých laloků (Svoboda 1946, 65). Dále byly v hrobech č. 34, 49 a 67 z Pňova nalezeny destičkovité terčovité spony, které měly jednoduchý okrouhlý tvar. Spona z hrobu č. 67 měla ozdobný vroubkovaný okraj (Rybová 1970, 85, 90, 95). Také na pohřebišti v Plotištích nad Labem můžeme v hrobě č. 1188 nalézt destičkovou sponu. Jednalo se o fragment jednoduché plechové spony kruhového tvaru určené za typ Thomas B. Hrob byl datován do období kolem r. 260 (Rybová 1979, 378; Táž 1980, 141, 167; Obr. 9-26 v příloze). Z hrobu č. 289 z Opočna pochází žárem poškozená destičkovitá spona zhotovená ze stříbra (Pleinerová 1995, 32). Z lokality Dolínek se dochovaly 2 masivní terčovité spony, které byly zhotoveny ze stříbra a zdobeny zlatým plechem a skleněnými vložkami z modrého skla (Svoboda 1946, 58-59, obr. 9:2; Obr. 9-9 v příloze). Spony byly určeny jako typ Spielberg-Nienberg-Dolínek (Beková – Droberjar 2005, 412). Podobný pár spon byl objeven na lokalitě Pátek (Blažek 1995, 142; Svoboda 1946, 59-60; Obr. 9-54 v příloze). Z hrobu v Malém Březně pochází spona stejného typu datovaná do 3. století. Součástí hrobové výbavy byla dále obdobná spona, která se však lišila osmi lalůčky po obvodu destičky. Podle H. Preidela byla součástí tohoto hrobu třetí destičkovitá spona zdobená zlatou folií (Blažek 1995, 141, 155; Obr. 9-54 v příloze). V bohatém hrobě ve Staňkovicích se nacházely 2 bronzové terčovité spony. První byla opatřena 4 lalůčky po obvodu. Povrch spony byl zdoben pozlaceným puncovaným stříbrným plechem. Ve středu destičky bylo prázdné místo, zde byla pravděpodobně vsazena skleněná perla či emailovaná ploška. Druhá žárem velmi poškozená spona byla tvarem podobná první. Obě spony byly datovány do poslední třetiny 3. století (Blažek 1995, 148, 155-156; Svoboda 1946, 55-56; Obr. 9-37 v příloze). Na obou ramenech pohřbeného jedince (archeologicky určené ženy) z hrobu ve Zvoleněvsi spočívaly masivní stříbrné terčovité spony. Spony byly bohatě zdobené zlatou folií a filigránem. Uprostřed destičky spočívala skleněná perla. V prostoru mezi těmito zmíněnými sponami se nacházela destičkovitá zvířecí spona. Bronzová destička byla vyříznuta z plechu do tvaru laně. Druhá zvířecí spona spočívala o něco

níže pod první (Svoboda 1946, 60, 65; Obr. 9-9 a 9-42 v příloze). V kostrovém hrobě ze Ctiněvsi se nacházela dvojice destičkovitých spon stejného typu. Spony byly tvořeny bronzovou destičkou s ozdobnými lalůčky po obvodu. Počet lalůček se mezi sponami lišil. První byla zdobena 11, druhá jich měla 8. Spony náleží do období od přechodného stupně B2/C1 až do stupně C2 (Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 76, 78; Obr. 9-8 v příloze). Na blízké lokalitě Libochovice bylo odkryto 7 žárových hrobů z 2. pol. 2. až 3. století, z nichž 3 obsahovaly exempláře destičkových spon. V hrobě č. I se nacházel fragment spony se zachovanou destičkou a zachycovačem (Zápotocký 1969, 184, obr. 6:14; Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 76; Obr. 9-16 v příloze). Hrob č. V obsahoval kromě dalších milodarů kruhovitou destičkovitou sponu z bronz. (Zápotocký 1969, 187; Obr. 9-16 v příloze). Z hrobu č. IV pochází destičkovitá spona, kterou B. Svoboda interpretuje jako zvířecí. M. Zápotocký ji určuje jako sponu tvarem připomínající heraldickou lilii. V hrobě byla dále objevena bronzová trubkovitá spona se samostřílovým vinutím (Svoboda 1946, 64, 65; Zápotocký 1969, 185; Obr. 9-16 v příloze). Stříbrné **trubkovité spony** se nacházely v již zmíněném hrobě č. 68 v Pňově (Rybová 1970, 96; Obr. 9-41 v příloze). V obou těchto hrobech tak můžeme nalézt kombinaci trubkovitých spon a destičkovité spony s rostlinným tvarem. Ačkoliv jejich vznik a největší rozšíření můžeme zasadit do období starší doby římské, vyvinuté tvary trubkovitých spon se mohou objevovat i v mladším období, o čemž svědčí jejich přítomnost v hrobech z Libochovic a Pňova (Svoboda 1948, 63, 65; Zápotocký 1969, 185; Obr. 9-16 v příloze).

Ojedinele se v rámci databáze vyskytla bronzová spona s lichoběžníkovou nožkou z hrobu č. 200 z Opočna. V hrobu se dále nacházelo vinutí z jiné spony (Pleinerová 1995, 28; Obr. 9-28 v příloze). Sponu můžeme zařadit dle Almgrenovy typologie spon do typu A 181, který je typický pro stupeň C1 (Jílek 2013, 17; Almgren 1923, Taf. VII:181). Z hrobu č. 66 z lokality Pňov pochází fragment bronzové spony s vysokým zachycovačem a knoflíkem na nožce (Fußknopf). Sponu lze zařadit do skupiny A VII (Rybová 1970, 95; Schulte 2013, 80). V hrobě č. 964 z Plotiště nad Labem se nacházela železná spona se špičatou nožkou. Hrob je datován do stupňů C1 a C2 (Rybová 1979, 374; Táž 1980, 143, 167-168).

Závěsky byly zhotovovány z nejrůznějších materiálů. V databázi byly nejpočetněji zastoupeny závěsky ze železa, ale tento typ předmětů se nám dochoval i z bronz, kosti a luxusních materiálů jako je stříbro či schránka zavínutce tygrovaného (*Cypraea Tigris*) z hrobu v Žiželicích (Blažek 1995, 152; Obr. 9-56 v příloze). Podobně jako jejich materiálové složení je i jejich funkce a užití značně rozmanitá. Jak název napovídá závěsky byly zavěšovány. Mohly být zavěšeny na krku samostatně či jako součást větších náhrdelníků.

Mohly však být zavěšovány i za opasky. O jejich ozdobné funkci nemůže být pochyb. Někteří badatelé jim však připisují i funkci magickou, která se však obtížněji dokazuje (Droberjar 2002, 377).

V databázi se závěsky dochovaly v celkovém počtu 49 jednotlivých nálezů ve 21 hrobech (16 žárových a 5 kostrových). Z těchto 21 hrobů jich 9 náleželo ženám. Co se týče mužských hrobů, závěsek byl nalezen v jediném hrobě. Jednalo o hrob č. 239 z Opočna. V hrobě byl uložen bronzový závěsek ve tvaru vědra (Pleinerová 1995, 30). Tyto jednoduché vědérkovité závěsky ovšem častěji vyrobené ze železa dosahovaly v období mladší doby římské značné obliby. Prostor jejich rozšíření přesahoval území Střední Evropy (Zeman 1961, 251). Této skutečnosti odpovídají i údaje z databáze. Nacházíme je celkem v 11 hrobech. Z pohřebiště v Kostelci na Hané pochází tento typ závěsku z hrobu č. 61 (Zeman 1961, 36; Obr. 9-12 v příloze), v Opočně šlo o hroby č. 163, 200, 303 a 232, ve kterém se nám dochoval soubor 12 železných vědérkovitých závěsků (Pleinerová 1995, 27, 28, 30, 33; Obr. 9-28 a 9-33 v příloze). Dále byly objeveny v hrobě č. 3 z Pňova (Rybová 1970, 77; Obr. 9-38 v příloze) a v hrobech č. 1334 a 1336 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 380). Vědérkovité závěsky nepocházely pouze ze žárových hrobů, byly nalezeny i v kostrových hrobech ze Žiželic (Blažek 1995, 151; Obr. 9-56 v příloze), Dolních Chaber (Rataj 1953, 31; Obr. 9-18 v příloze) a z Prahy-Dejvice (Droberjar 2002, 259; Obr. 9-21 v příloze).

Co se týče jiných typů závěsků, z bohatého hrobu ze Soběsuk pochází několik jednoduchých závěsků z bronzu a stříbra, které se v kostrovém hrobě dochovaly v původním uložení a můžeme tedy říci, že byly zřejmě součástí většího náhrdelníku. Nálezy jsou datovány do stupně C2 a částečně C3 (Droberjar 2002, Blažek 1995, 147, 158; Obr. 9-55 v příloze). Dále se závěsky dochovaly z kostrového hrobu č. 1902/2 v Prosmykách. V jednom případě šlo o litý bronzový přívěsek i se závěsným očkem, další 2 závěsky byly vytvořeny z bronzového drátu a dochovala se u nich i část řetízku. Nálezy byly zasezeny do stupně C3 (Blažek 1995, 144-145, 156; Obr. 9-48 v příloze). Jediněčný nález tvoří 2 lité bronzové ozdoby z hrobu č. 286 z Opočna. Tvarově jsou tyto závěsky shodné a je možné usuzovat, že vystupují v páru. Jedná se o prolamované čtverce zdobené kombinací spirálovitých úponků a dekorem připomínajícím zuby pily. Na třech místech mají tyto ozdoby ouška, kterými bylo možné provléci řemínek. Vzhledem k velikosti zmíněných ozdob a k způsobu uchycení řemínky lze soudit, že se nejspíše nejednalo o klasické závěsky, jimiž se lidé zdobili, v tomto případě šlo spíše o ozdobu zvířete, a to pravděpodobně koně. Můžeme předpokládat, že v případě dvojice ozdob šlo o import (Pleinerová 1995, 32, 114; Obr. 9-35 v příloze).

Ze žárového pohřebiště Kostelec na Hané pochází bronzový antoninian císaře Proba (ražený v období 276–282). Mince, která byla součástí hrobové výbavy hrobu č. 2, zřejmě přestala být využívána jako platidlo a sloužila jako ozdoba. O této funkci svědčí proražený otvor pro zavěšení. Mince nesla dle popisu J. Zemana známky opotřebování. Dle toho autor soudí, že byla pohřbena až v 1. polovině 4. století. (Zeman 1961, 15, 246). Je zřejmé, že se jedná o římský import. Přítomnost římských mincí na našem území poukazuje na živé kontakty s antickým světem (Tamtéž, 247). S mincemi ve formě závěsných ozdob se můžeme setkat jak u bronzových ražeb, tak i zlatých nominálů. Zatímco ve zlatých mincích upravených na závěsky můžeme vidět symboly vyššího postavení nositele, bronzové závěsné mince lze interpretovat jako jistý pokus jedinců nižšího postavení o nápodobu zvyků vyšších vrstev (Militký 2013, 81). Toto by mohl být i případ bronzové ražby z Kostelce na Hané.

Součástmi náhrdelníků se v rámci analýzy rozumí nákrčníky, záponky náhrdelníků, fragmenty řetízků a kroužky oddělující ozdobné korálky či závěsky v náhrdelníku. Tyto předměty byly nalezeny v 11 hrobech z databáze. Konkrétně jich bylo 6 kostrových a 5 žárových. Součásti náhrdelníků se vyskytovaly v ženských hrobech databáze nebo v neurčených hrobech. V hrobech mužů tyto předměty nezaznamenáváme.

Z lokality Opočno pochází částečně zachované fragmenty stříbrných řetízků z hrobu č. 169 a 200 (Pleinerová 1995, 27, 28; Obr. 9-28 v příloze). Na stejné lokalitě byl v ženském hrobě č. 366 nalezen stříbrný nákrčník s uzávěrem hruškovitého tvaru. Nákrčník je datován do 1. pol. 4. století (Tamtéž, 36, 90). Nejedná se o jediný případ nákrčníku v databázi. Tyto ozdoby krku byly dále nalezeny v kostrovém hrobě z Malého Března (Blažek 1995, 141) a v hrobě č. 764 z Plotiště nad Labem. Nákrčník z Plotiště pocházel z období kolem r. 300 (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 205; Obr. 9-25 v příloze). Z hrobu č. 1902/2 z Prosmyk pochází bronzový nákrčník (Blažek 1995, 144; Obr. 9-48 v příloze). V kostrovém hrobě z 1. pol. 3. století z lokality Praha-Dejvice se kromě dalších předmětů nacházela kombinace nákrčníku a esovité záponky (Droberjar 2002, 259-260; Obr. 9-21 v příloze).

Záponky sloužily, jak název napovídá, ke spínání náhrdelníku. Neměly však jen praktickou funkci. Často byly zdobeny a zhotovovány z drahých materiálů. V databázi se nejčastěji vyskytují záponky ze stříbra. Z kostrového hrobu z Ctiněvsi pochází stříbrná záponka, která měla tvar osmičky. Záponka původně spínala náhrdelník tvořený ze skleněných korálků, které byly v hrobě také objeveny (Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 76; Obr. 9-8 v příloze). Z hrobu č. 68 z Pňova pochází stříbrná esovitá záponka. Další části předpokládaného náhrdelníku se nedochovaly (Rybová 1970, 96; Obr. 9-41 v příloze). Záponka pochází i z hrobu ze Soběsuk. Ta spínala náhrdelník tvořený korálky a kroužky, které

v náhrdelníku sloužily jako oddělovače (Blažek 1995, 146-148; Droberjar 2002, 300; Obr. 9-55 v příloze). Podobné kroužky vytvořené z jantaru byly nalezeny na lokalitě Praha-Dolní Chabry, kde plnily obdobnou funkci (Rataj 1953, 31; Obr. 9-18 v příloze).

Se součástmi náhrdelníku souvisí další typ šperků – **korále**. Korále mohly být zavěšeny samostatně, nebo mohly být součástí větších náhrdelníků. Byly zhotovovány z nejrůznějších materiálů, skla, kosti, kamene a dalších (Droberjar 2002, 134). Dodnes užívanou typologii perel vypracovala M. Tempelmann-Mączyńska (1985). Nálezům z našeho území se blíže věnoval P. Kacl (2012). Korále byly nejpočetněji zastoupeným druhem artefaktu v rámci databáze¹.

Ve zkoumaných hrobech se nacházelo přes 1390 jednotlivých exemplářů nejčastěji ze skla a jantaru. Korálky se vyskytly v ženských či v antropologicky neurčených hrobech databáze, v určených mužských hrobech, až na výjimku v podobě hrobu z Berouna-Závodí, tento typ artefaktu nenalzáme. Většina z těchto korálků pochází z bohatých kostrových hrobů. Korále se vyskytly i v hrobech žárových nicméně v menším počtu a v mnohých případech byly roztaveny. Ze 13 poškozených skleněných korálků z žárového hrobu č. 67 z Pňova bylo možné rozeznat původní tvar pouze u jediného exempláře (Rybová 1970, 39, 95). Větší soubor korálků pochází z hrobu č. 200 z Opočna. Hrob obsahoval přes 30 korálků či jejich zlomků z barevného i bezbarvého skla. Z nich můžeme kupříkladu jmenovat tyrkysově modrý soudkovitý korálek opatřený svíslými žebry či korálek s vícenásobnou klikatkou, který se dochoval jen z části (Pleinerová 1995, 28; Kacl 2015, 128-129; Obr. 9-28 v příloze). Ze stejné lokality pochází z bohatého hrobu č. 232 přes 50 žárem poškozených korálků. Společně se skleněnými korálky se zde objevila i kostěná perla (Pleinerová 1995, 30; Obr. 9-33 v příloze). V hrobě č. 893 z lokality Plotiště nad Labem bylo několik korálků z keramiky a skla. Jedním z jmenovaných korálků byla bezbarvá skleněná perla se zlatou fólií. Obdobná perla se našla v depotu z lokality Rembrechts. Soubor artefaktů byl uložen do země v období kolem roku 233 (Rybová 1979, 373; Táž 1980, 167; Paret 1934, 197).

Co se týče kostrových hrobů, korále se v nich vyskytly velmi často. V hrobech se dochovaly pravděpodobně kompletní náhrdelníky i pouhá torza původního šperku. Z hrobu datovaného do období stupňů B2/C1 až C2 z lokality Ctiněves pochází náhrdelník tvořený 22 skleněnými korálky a výše zmíněnou stříbrnou záponkou. Korálky lze rozdělit

¹ Korálky se vyskytly v hrobech č. 10, 49, 61, 73, 79, 83, 112, 135, 144, 154, 159, 197, 235, 250, 254, 397 a 409 z Kostelce na Hané, v hrobech č. 12, 16, 21, 22, 23, 25, 26, 34a, 114, 169, 175, 200, 232, 254, 286, 289, 303 a 366 z Opočna, v hrobech č. 3, 21, 33, 37, 41, 43, 45, 57, 58, 59 a 67 z Pňova v hrobech č. 74, 182, 202, 227, 264, 351, 471, 578, 893, 970, 1091, 1188, 1191 a 1336 z Plotiště nad Labem, v hrobech č. 72, 95 a 138 ze Šaratic, v hrobě č. 12 z Velatic, v hrobech č. 33 a 38 z Velkých Hostěrádek, v hrobech č. 1902/2 a 1862 z Prosmýk, dále v hrobech z lokalit Ctiněves, Hostivice, Květnice, Malé Březno, Pátek, Slepotic, Soběsuky, Staňkovice, Zvoleněves, Žiželice, Praha-Dolní Chabry, Praha-Dejvice a Dolíněk.

do 2 skupin, do 22 drobných kulovitých korálků hnědočerné barvy s bělošedým povrchem, jejichž byla většina, a skleněného červeného korálku s bílými šikmými proužky. U tohoto korálku, který pravděpodobně původně tvořil hlavní výzdobný prvek náhrdelníku, je možné uvažovat,

že se jednalo o římský import (Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 76, 79; Obr. 9-8 v příloze). V kostrovém hrobě z Hostivic se dochoval velký soubor asi 256 korálků. Dle polohy dochovaných korálků můžeme usuzovat, že v hrobě pohřbená žena byla zdobena několika druhy šperků. Kolem krku měla víceřádkový náhrdelník, na levém zápěstí měla korálkový náramek (viz *Náramky*). Zmíněný náhrdelník se skládal z několika druhů skleněných i jantarových korálků. Mezi nimi bychom mohli nalézt malé černé skleněné perly typu TM 153, modré korálky TM 47, jantarové perly kulatého až válcového tvaru TM 390, 388 nebo 391 i další. Ve středu náhrdelníku se nacházel tmavě modrý korálek zdobený třemi bílými tečkami. Obecně řadíme zmíněné korálky do období mladší doby římské. Do hrobové výbavy ženy dále patřily 2 výše zmíněné zlacené štítkovité spony. Podobné případy můžeme sledovat v hrobech na území Německa i Polska. Konkrétně se jedná o hroby č. 33 a 208 z lokality Bremen-Mahndorf, hrob č. 158 z lokality Kleszewo (Sankot – Theune 2012, 155, 157-165; Tempelmann-Maczyńska 1985, 284; Obr. 9-50 a 9-51 v příloze). Tato kombinace artefaktů se vyskytuje

i v kostrovém hrobě ze Zvoleněvsí, který pochází z období 2. pol. 3. století či kolem r. 300. Hrobovou výbavu předpokládané ženy tvořil, kromě spon i náhrdelník sestávající se ze skleněných a kostěných korálků. Součástí náhrdelníku byly korálky z temného skla zdobené technikou millefiori a jeden korál z jantaru (Felcman 1896, 282-283; Droberjar 2002, 388; Obr. 9-9 a 9-42 v příloze).

Z kostrového hrobu ze Soběsuk pochází víceřadý náhrdelník složený z celkem 139 jantarových korálků a 82 skleněných korálků různých velikostí. O oddělovacích kroužcích, záponce a závěscích přítomných v hrobě bylo blíže pojednáno výše (viz *Součásti náhrdelníků, Závěsky*). Nejpočetnější zastoupení v rámci skleněných korálků měly sférické perly z modrého skla typu TM 2 a kulaté korálky z modrého skla TM 84a, které jsou časově zařazeny do období mladší doby římské od stupně C1b až do stupně D. Vyskytl se zde i například bílý korálek s vroubkovaným povrchem, který patří do XVIII. skupiny typ TM 155 podle typologie M. Tempelmann-Maczyńské. Korálky tohoto typu můžeme zařadit do období pozdní doby římské (Blažek 1995, 146-147; Tempelmann-Maczyńska 1985, 32-33, 39-40; Obr. 9-55 v příloze). V hrobě byl dále nalezen skleněný korálek z nazelenalého skla typu TM 377. J. Blažek jej interpretuje jako přeslen ze skelné pasty. Analogii k tomuto korálku bychom mohli

hledat v nálezů z lokality Höldingen u Haldenslebenu. Jako přeslen byl také označen větší v hrobě nalezený jantarový korál (Blažek 1995, 147, 158). Jantarové korálky z hrobu lze zařadit do několika typů, objevily se zde například korálky v podobě osmičkovitého závěsku typu TM 471d, jejichž výskyt je omezen na úroveň C2 až počátek stupně C3. V Čechách je známe pouze z kostrových hrobů Praha-Podbaba a Praha-Dolní Chabry (Blažek 1995, 158; Tempelmann-Maczyńska 1985, 83-84; Obr. 9-55 v příloze).

Víceřadý náhrdelník se zachoval i v hrobě z lokality Žiželice. Náhrdelník, který se dochoval na původním místě uložení, byl složen ze 380 skleněných a 15 jantarových korálků. Ze skleněných korálků bylo rozeznáno několik typů. V hrobu se zachovaly polyedrické modré perly typu TM 126, korálky typu TM 283a, které lze datovat do stupně C3, dále typ TM 389 a 398 (Blažek 1995, 150-152, 158-159; Tempelmann-Maczyńska 1985, 55, 262; Obr. 9-57 v příloze). Co se týče jantarových korálků, jejich typovému určení se věnovala M. Zahnašová ve své bakalářské práci. Nejvíce jantarových korálků spadalo do typu TM 390. Jednalo se o drobné kotoučovité korálky, které se objevují v období B2/C1– D (Zahnašová 2012, 39; Tempelmann-Maczyńska 1985, 67; Obr. 9-57 v příloze).

Z náhrdelníku z kostrového hrobu ze Slepotic se v důsledku narušení hrobu vykradači zachovalo pouze 8 skleněných a 15 jantarových perel. Korálky byly rozptýleny v prostoru hrobové komory. Skleněné korálky ze Slepotic lze zařadit do 6 typů dle typologie M. Tempelmann-Maczyńskiej. Nacházíme zde kulovité korálky typu TM 23, korálky typu TM 30, 32 a 41 TM, dále dvojkónické korálky typu 58 a 67/70 (Beková – Droberjar 2005, 406, 417; Tempelmann-Maczyńska 1985, 27, 29, 31-32; Obr. 9-52 v příloze). Jak již bylo zmíněno, z vykradeného hrobu ve Slepoticích pocházelo 15 jantarových korálků a jejich fragmentů. Mezi tyto korálky patří bochánkovité perly typu TM 429/430, válcovité korálky typu TM 432, ploché kruhové korálky typu TM 438, dvojkónický korálek typu TM 444 a v neposlední řadě výše zmíněné osmičkové korálky typu TM 471 typické pro stupně C1b-C2 (Beková – Droberjar 2005, 406-407, 413; Tempelmann-Maczyńska 1985, 75, 77, 79, 83-84; Obr. 9-52 v příloze). V kostrovém hrobě s pracovním číslem 1902/2 z Prosmyk byly původně nalezeny pozůstatky náhrdelníku, který je však dnes nemožné dohledat. Jednalo se o 7 skleněných perel určených jako typ TM 362 a 9 jantarových korálků, které byly zařazeny do typu TM 388, 400 a 471 a-d (Blažek 1995, 145; Tempelmann-Maczyńska 1985, 58, 65, 68-69, 83-84; Svoboda 1965, 73, Abb. 23, 17.18; Obr. 9-48 v příloze). Z kostrového hrobu dítěte v Květnici pochází soubor 35 jantarových korálků. Skleněné korálky se v hrobě nenašly. Korálky se nacházely mezi krčními obratli a v oblasti lebky dítěte. V hrobě se objevily obdobné typy jantarových korálků jako v hrobu z Prosmyk. Jednalo se o typ TM 388 a 471.

Dále zde byly nalezeny koráلكové závěšky typu TM 465, které se podobně jako typ TM 471 vyskytuje po celou mladší dobu římskou nejčastěji však ve stupni C2 (Droberjar – Snítily 2011, 503-504, 508; Tempelmann-Maczyńska 1985, 65, 81-86; Obr. 9-47 v příloze). Také v již zmíněném hrobě z Dolních Chaber se dochovaly skleněné a jantarové koráلكy. Jednalo se o poškozený soubor 35 perel určených jako typ TM 128, 274, 303b, 465, 388 a 471. Pozornost byla věnována koráلكovým závěškům s provrtanou hlavičkou, kterou od kulovitého spodku odděluje zúžený krček. J. Rataj viděl tvarové analogie k těmto závěškům v závěscích z hrobů Hassleben a Praha-Podbaba. Pozdější bádání toto přesvědčení potvrzuje. M. Tempelmann-Maczyńska je určuje jako typ TM 471 (Rataj 1953, 31-32; Tempelmann-Maczyńska 1985, 118, 258-259; Obr. 9-18 v příloze). V kostrovém hrobě muže z Berouna-Závodí se nacházel 1 korálek z jantaru (Zahnašová 2012, 34).

Náramky se na našem území vyskytují po celé období doby římské a patří k druhu šperků, kterým se zdobily jak ženy, tak i muži (Droberjar 2002, 207). Toto ostatně potvrzují data ze zkoumaných hrobů. Náramky patřily k artefaktům s menším počtem zastoupení v rámci databáze. Nacházely se v celkem 5 hrobech. Z tohoto počtu jich 2 náležely určeným ženám, 1 patřil muži, další byl nalezen ve dvojhrobu, ve kterém byl pochován muž i žena, poslední byl objeven v antropologicky neurčeném hrobě. Většina ze zmíněných nálezů pochází ze žárových hrobů. Náramky byly nalezeny v jediném kostrovém hrobě. Jednalo se o hrob ženy z Hostivic. Z hrobu se zachoval náramek složený ze skleněných koráلكů a další náramek vytvořený ze slonoviny (Sankot – Theune 2012, 152; Obr. 9-50 a 9-51 v příloze). Perlový náramek byl složený z malého modrého koráلكu typu TM 47, diskovité perly z jantaru, černého koráلكu s aplikovanou vícebarevnou klikátkou a velkého žebrovaného koráلكu černé barvy, který byl na jedné straně zploštělý připomínající tvarem skaraba. Tyto koráلكy můžeme datovat do období 2. až 4. století. O jejich původu se vedou diskuze. Proti názoru E. M. Alekseeva, že jejich původ můžeme předpokládat na západě severního Přičernomoří, stojí názor badatelky T. E. Haevernick, která předpokládá jejich původ v Panonii (Sankot – Theune 2012, 165). Zmíněný korálek zdobený klikátkou patří do typu TM 293. Jedná se o ojedinělý nález na lokalitě a je možné v jeho případě uvažovat o funkci amuletu. Nálezy zvláštních tvarů můžeme dle M. Tempelmann-Maczyńskiej hledat kupříkladu v hrobě č. 2 z lokality Wolin-Młynówka. Z hrobu č. 8 z lokality Hassleben pochází jantarový korálek s antropomorfní výzdobou v podobě obličejové masky (Sankot – Theune 2012, 165; Tempelmann-Maczyńska 1985, 141, 144). Co se týče již zmíněného náramku z mamutoviny či slonoviny, nálezy podobných náramků máme doloženy ve výbavě žárových hrobů z Německa, konkrétně se jedná o lokality Pritzler, Görzig, Wulfen a Hassleben. Z lokality Gerlachsheim pochází několik fragmentů

slonovinových náramků. V hrobě č. 4, který byl datován do stupně C3, byla pohřbena asi 20letá žena. Na levé paži měla žena navlečeny 2 slonovinové náramky (Sankot – Theune 2012, 166). Můžeme říci, že náramky z kosti a slonoviny jsou v oblasti polabských Germánů vcelku běžné. Z území Čech a Moravy pochází množství podobných nálezů. V databázi se kostěné náramky vyskytly celkem 3. Ve všech případech se jednalo o hroby z lokality Opočno. Fragments kostěných náramků byly nalezeny v hrobě č. 254, dále v dvojhrobě muže a ženy č. 285 a hrobě muže č. 348. V případě posledního hrobu nelze určit, zde se jednalo o záměrně přidaný artefakt či náhodnou příměs (Pleinerová 1995, 31, 32, 35, 82; Obr. 9-34 v příloze).

Posledním náramkem z databáze byl náramek ze spirálově stočeného bronzového drátu z hrobu č. 203 z Kostelce na Hané. Obdobný náramek byl na lokalitě nalezen v hrobě č. 388. Tento typ není chronologicky citlivým artefaktem. Vyskytoval se po celou dobu římskou až do doby stěhování národů (Zeman 1961, 97, 252-253).

Prsteny byly tradičně nošeny na ruku, ale můžeme se setkat s případy, kdy byly zavěšeny na krku ve formě přívěsku. V hrobech nacházíme luxusní prsteny vyrobené z drahých kovů i jednodušší šperky z bronzu či kosti. Právě u prostších kroužků je problém určit, zda se skutečně jednalo o prsteny či se jednalo o jiný druh artefaktu (Droberjar 2002, 267). Vypracování komplexní typologie prstenů pro dobu římskou se věnovala Ch. Beckmannová (1969). V rámci databáze se prsteny vyskytly v celkem 12 hrobech. Z tohoto počtu jich bylo 8 žárových hrobů a 4 kostrové hroby. Prsten byl nalezen v jediném hrobě muže. Ve zbylých případech se jednalo o hroby žen či antropologicky neurčené hroby.

V žárovém hrobě č. 357 z Kostelce na Hané byl nalezen spirálově stočený prsten ze zlatého drátu, jehož konce byly zdobeny technikou tordování. J. Zeman vidí na základě hojnosti výskytu tohoto typu prstenu jeho původ na území Východního Pruska. Rozšířen je také v oblasti německého Polabí. Z našeho území přesnou paralelu neznáme (Zeman 1961, 143, 253-254; Obr. 9-15 v příloze). Tordování se objevilo na prstenu z Prahy-Vysočan a z mladších rozrušených kostrových hrobů z Vinařic (Vokolek – Jílek 2009, 101; Smolík 1881, 27). Zajímavý nález pochází z hrobu č. 12 z lokality Opočno. V hrobě byla objevena opálová vložka do prstenu. Do vložky z polodrahokamu byl vyřezán stojící pták s roztaženými křídly. Motiv stojícího ptáka se objevuje například na raně středověkém přívěsku z Dettingenu (Pleinerová 1995, 21, 85; Quast 2017, 11, Abb. 3; Obr. 9-27 v příloze). K prstenovým vložkám z drahých kamenů můžeme hledat analogii v nálezech z bohatých kostrových hrobů typu Leuna-Haßleben. Kupříkladu z hrobu č. 1 z Haßlebenu pochází karneolová vložka z prstenu, která byla zdobena vyřezávaným motivem okřídleného genia (Pleinerová 1995, 85). Na zmíněné lokalitě Opočno byly nalezeny další 2 prstenové vložky. Z hrobu č. 254 pochází

vložka ze světle šedého kamene, pravděpodobně z opálu, jejíž tvar měl zkosenou hranu. Hlavní plocha kamene nebyla zdobena. Poslední exemplář pochází z hrobu č. 232. V hrobě se kromě dalších předmětů dochovala oválná skleněná vložka z nezachovaného předmětu, pravděpodobně prstenu. Z hrobu dále pochází jednoduchý prsten z bronzového plechu s překrývajícími se konci. Totožný prsten byl nalezen i v hrobě č. 200 ze stejné lokality (Tamtéž, 30, 85, 91; Obr. 9-28, 9-31, 9-33 a 9-34 v příloze). Ze žárového pohřebiště v Pňově pochází masivní prsten z bronzového plechu. Prsten, který byl nalezen v hrobě č. 67, byl otevřený s konci přes sebe lehce přeloženými. Střed prstenu byl jemně vroubkován (Rybová 1970, 95). V rámci databáze se dále objevil v hrobě č. 753 z Plotiště nad Labem železný prsten se spirálovými růžicemi na konci (Rybová 1980, 147).

Z kostrového hrobu ze Soběsuk pochází nezdobený stříbrný prsten rozlomený do několika fragmentů (Blažek 1995, 146; Obr. 9-55 v příloze). Další prsten byl vyzvednut z kostrového hrobu č. 1902/2 z Prosmyk. Nález se bohužel nedochoval (Tamtéž, 144; Obr. 9-48 v příloze). Z Žizelic pochází masivní stříbrný prsten s přeloženými konci. Prsten, který nacházel na prsteníčku pravé ruky, patří dle Ch. Beckmannové do typu 28 (Tamtéž, 150, 157; Obr. 9-56 v příloze). Z kostrového hrobu ze Staňkovic pochází bronzový prsten. Prsten byl objeven v oblasti pravé ruky pohřbeného jedince (Tamtéž, 148-149; Obr. 9-37 v příloze).

Kostěné kroužky představují artefakty nejasného účelu. Mohly být zavěšovány v kolem krku a na opasku, jejich funkce však mohla být jiná. Z Kostelce na Hané z hrobu č. 61 pochází 3 kostěné kroužky. Kroužky byly zdobeny rytými soustřednými kroužky a klikátkou (Zeman 1961, 36, 269; Obr. 9-12 v příloze). Podobné kroužky byly nalezeny v hrobech č. 348 a 366 z Opočna (Pleinerová 1995, 83).

Jehlice patřily k značně rozšířeným předmětům po celé období doby římské. Zatímco ve starším období se hojně vyskytovaly bronzové jehlice, v mladší době římské převažovaly kostěné jehlice (Droberjar 2002, 107). Této skutečnosti odpovídají i údaje z databáze. Ze 61 zkoumaných jehlic jich bylo 42 zhotovených z kosti. V době stěhování národů je jejich výskyt na ústupu. Z archeologického materiálu se kostěné jehlice pomalu vytrácejí již během přechodného stupně C3/D1. Jehlice jsou tradičně spojovány se ženami. Společně s hřebenem a jehelníčkem vytvářejí ve výbavě ženských hrobů toaletní soupravu. Jehlice jsou užívány spíše jako spínadla oděvu, dále měly za úkol spínat ženský účes a zároveň jej zdobit (Zeman 2001, 123). V rámci databáze se jehlice objevují převážně v antropologicky neurčených hrobech a v hrobech žen. Jehlice byly nalezeny ve 4 mužských hrobech. Nálezy jehlic převažují ve výbavách žárových hrobů v databázi. Ve mnoha případech se v nich jehlice dochovaly v podobě fragmentů z důvodu poškození žárem.

V období mladší doby římské můžeme pozorovat větší prosazení jehlic s výraznou profilací hlavičky. Jehlice tohoto typu pocházejí kupříkladu z žárového pohřebiště v Pňově. Bohatě profilované jehlice byly nalezeny v hrobech č. 1, 21, 41, 43, 49, 57, 59, 60, 66, 67 a 69 z databáze. Z hrobu č. 1 pochází fragment kostěné profilované jehlice. Hlavička je zdobena diskovitým prvkem, dále prvkem ve tvaru hrušky s rozetou na konci. Podobné zakončení je na jehlicích z hrobu č. 59, 60 a 69 (Rybová 1970, 77, 93, 96). V hrobě č. 41 byly objeveny úlomky kostěné jehlice s profilovanou hlavou a částečně zachovaným kruhovým uchem. Hlavička jehlice je profilovaná do tvaru disku a hrušky s kónickým knoflíkem na konci. Tato kostěná jehlice tvarem připomíná kovové vzory. Podobné kovové jehlice s kruhovým uchem se vyskytují ve starší době římské. Jehlice připadají do II. skupiny typologie jehlic dle B. Beckmanna (Rybová 1970, 18, 87; Beckmann 1966, 16-19). Hruškovitá profilace hlavičky jehlice může být interpretována jako snaha napodobit tvar koncových kování picích rohů či opaskových garnitur (Zeman 2001, 125). Z hrobu č. 66 pochází fragment kostěné jehlice, jež byla spirálovitě rýhovaná. V hrobě č. 67 ze stejné lokality pochází úlomky z 2 kostěných jehlic. První byla jehlice s profilovanou hlavou sestávající z malých diskovitých prvků a hruškovitého prvku. Jehlice byla zakončena bikonickým knoflíkem. Z druhé profilované jehlice se zachoval pouze diskovitý prvek (Rybová 1970, 95). Ze žárového pohřebiště v Opočně pochází fragmenty 23 jehlic. Jehlice byly nalezeny v hrobech č. 5b, 20, 21, 22, 25, 34a, 34c, 114, 174, 200, 232, 239, 254, 285, 286, 289 a 366. Většina určených jehlic měla profilovanou hlavičku. Nejčastěji se v hrobech vyskytla 1 až 2 jehlice. Výjimku tvoří hrob č. 200, ve kterém byly objeveny fragmenty 3 jehlic a hrob č. 232, ze kterého se dochovaly fragmenty 4 jehlic (Pleinerová 1995, 82; Obr. 9-28, 9-33, 9-34 a 9-35 v příloze). Jediným exemplářem je na lokalitě zastoupena spirálovitě zdobená jehlice z hrobu č. 232. Hrob je datován do stupně C2. Analogii k této jehlici bychom mohli hledat v jehlici s spirálovitě zdobenou hlavičkou z hrobu č. 1188 z Plotiště nad Labem. Tento hrobový celek je řazen do stupně C1a (Tamtéž, 30; Rybová 1980, 144, 167; Jílek 2013, 139; Obr. 9-26 a 9-33 v příloze). Kromě zmíněné jehlice pochází ze zkoumaných hrobů z pohřebiště v Plotištích nad Labem dalších 13 nálezů jehlic. Ve většině případů se jednalo o blíže neurčitelné zlomky (hrob č. 120, 139, 182, 964, 970, 1170, 1334). Vyskytly se zde však určené jehlice s profilovanou hlavičkou. Jednalo se o hroby č. 264, 471, 764 (Obr. 9-25 v příloze) a 1336 z databáze. V hrobě č. 1336 byly nalezeny 2 kostěné profilované jehlice a postříbřená jehlice z bronzu (Rybová 1980, 143-144). Z žárového hrobu ze Staňkovic se také dochovala profilovaná jehlice z kosti (Motyková-Šneidrová 1962, 152).

Na rozdíl od jehlic z žárových hrobů z databáze byly jehlice z kostrových hrobů ve většině případů vyrobeny z kovu. Z hrobu v Hostivicích pochází litá bronzová profilovaná jehlice, která

na sobě nesla stopy postříbření. Hlavice jehlice měla hřibovitý tvar. Jehlice se v hrobě nacházela v oblasti lebky a měla na sobě zbytky textilního materiálu, z čehož můžeme usuzovat, že pohřbená žena byla pochována ve svém oděvu i s doplňky. Jak již bylo zmíněno výše, jehlice můžeme spojovat jak se spínáním oděvu, tak s účesem germánských žen. Dále se spekuluje o tom, že by jehlice mohla sloužit jako upevnění síťky na vlasy, závoje atd. Na základě velikosti hostivické jehlice autoři usuzují, že byla zřejmě spojena s pokrývkou hlavy. Jehlice se řadí do typu 128 VIII. skupiny dle typologie B. Beckmanna, který tento typ umisťuje do stupně C2. Tvarové analogie bychom mohli hledat na území Durynska (Sankot – Theune 2012, 156, 173, 175; Obr. 9-49 v příloze). Z kostrového hrobu č. 1902/2 v Prosmykách pochází 2 bronzové jehlice. Jednalo se o jehlici s hladkým dříkem s háčkem a jehlici s tordovaným dříkem s háčkem (Blažek 1995, 144; Obr. 9-48 v příloze). Jehlice s háčkem spojujeme s obdobím pozdní doby římské. Mezi badateli se objevuje názor, že jehlice s háčkem mohly být využívány při procesu spřádání. Jehlice tak sloužila jako skoba pro provlečení nití (Droberjar 2002, 109). V hrobě ze Soběsuk byla objevena bronzová pozlacená jehlice s prstencem z drátových spirálek, která ležela po pravé straně lebky (Blažek 1995, 145-146, 157; Obr. 9-55 v příloze). Jehlici můžeme zařadit do typu Beckmann 121. Jako analogii uvádí J. Blažek exemplář z Haßlebenu či z lokalit Harpelev, Lauffen, Pruszcz Gdański (Blažek 1995, 157; Schulz 1933, Taf. 6). Další jehlice pochází z kostrového hrobu z Žiželic ze stupně C3. Stříbrná jehlice byla nalezena u lebky ve výšce očí. Výjimečný je tvar jehlice, jejíž hlavice je esovitě prohnutá a její samotný konec je ve tvaru tzv. hadí hlavičky (Blažek 1995, 157; Obr. 9-56 v příloze). M. Zahnašová řadí tuto jehlici do skupiny IX, konkrétně do typu Beckmann 132 (Zahnašová 2012, 42). Z hrobu z lokality Praha-Dolní Chabry pochází bronzová jehlice, jejíž hlavice byla stočena v očko (Rataj 1953, 31; Obr. 9-18 v příloze). V kostrových hrobech z databáze byly nacházeny i kostěné jehlice. Důkazem toho je kostěná jehlice z lokality Pátek. Bližší informace o artefaktu nejsou známy (Blažek 1995, 142).

Kostěné a parohové **hřebeny** patří do skupiny artefaktů, které mohly sloužit jako toaletní náčiní. Hřebeny byly běžně užívány k úpravě vlasů a vousů, mohly však sloužit i jako ozdoby do vlasů (Droberjar 2002, 92). Z tohoto důvodu jsou v rámci analýzy zařazeny do kategorie Šperky a součásti oděvu. Na počátku vývoje byly hřebeny vytvářeny z jednoho kusu kosti, později se častěji setkáváme s hřebeny, jež byly složeny s více částí spojených kovovými nýty. Dlouhý vývoj se na hřebenech projevil nejrozličnějšími tvary, díky tomu mohou být hřebeny užity pro datování (Zeman 2001, 111). Základní dodnes používanou typologii hřebenů vytvořila S. Thomasová (1960).

Do databáze bylo zapsáno 102 jednotlivých nálezů hřebenů. Hřebeny se v rámci databáze vyskytovaly v hrobech nezávisle na věku či pohlaví pohřbeného jedince. Nálezy hřebenů převažují v hrobech žárových hrobech nad kostrovými hroby. Ze žárových hrobů se nám hřebeny často dochovaly ve formě fragmentů, z důvodu vysoké teploty, které byly při procesu samotného žárového pohřbu vystaveny. V Opočnu byly kostěné hřebeny velmi často součástí hrobů. Ve většině případů se dochovaly v poškozeném tvaru, který neumožňoval bližší určení dle zmíněné typologie S. Thomasové. Nejčastějším rozeznáním typem byl trojvrstvý hřeben s půlkruhovitým držadlem typu Thomas I. S. Thomasová vymezuje dobu jejich výskytu do období 2. pol. 3. až do 1. pol. 4. století (Pleinerová 1995, 82; Thomas 1960, 92). V rámci databáze se hřebeny objevily v hrobech č. 3a, 5b, 7, 20, 21, 22, 23, 25, 34a, 34c, 38, 54, 74, 114, 130, 174, 200, 202, 232, 239, 254, 257, 285, 286, 289, 303, 348 a 366 z Opočna (Pleinerová 1995, 20-28, 30-33, 35-36, 82; Obr. 9-28, 9-29, 9-32, 9-34 a 9-35 v příloze). Unikátem je železný hřeben s vejčitými otvory z hrobu dívky č. 232. Jedná se výjimečný nález nejen v rámci lokality i v rámci území střední Evropy, ze kterého dle S. Thomasové pochází pouze 6 případů. Daleko běžněji jsou železné hřebeny nacházeny ve Skandinávii. Tento nález může svědčit o možné existenci vztahů mezi Skandinávií a naším územím. Tyto hřebeny jsou velmi často nacházeny v bohatých hrobech žen, čemuž nález z hrobu č. 232 plně odpovídá. Hlavní výskyt železných hřebenů se datuje do stupňů C1 a C2. U nálezu z Opočna se uvažuje o stupni C2 (Tamtéž, 96; Droberjar 2002, 94; Obr. 9-32 v příloze). Z kostrového hrobu z Křesína pochází bronzový hřeben. Soudě podle jeho miniaturní velikosti se jednalo spíše o symbolický předmět, než plně funkční součást toaletní výbavy (Blažek 1995, 140, 157). Z pohřebiště v Kostelci na Hané se ve zkoumaných hrobech dochovaly 2 hřebeny. První pochází z hrobu č. 297. V hrobě byl nalezen téměř zcela zachovaný trojdílný kostěný hřeben spojený bronzovými nýty. Polokruhovité držadlo hřebenu bylo zdobeno rytými koncentrickými kroužky. Hřeben se řadí do již zmíněného typu Thomas I. Podobný hřeben byl nalezen v hrobě č. 5 z Velatic (Zeman 1961, 126, 266-267; Zeman 2001, 114; Jílek – Kuča – Sojková 2011, 255). Druhý hřeben z Kostelce na Hané byl nalezen v hrobě č. 363. Z kostěného hřebenu se dochovala pouze střední destička s bronzovým nýtem (Zeman 1961, 144, 266). Ze zkoumaných hrobů z Pňova pocházelo celkem 29 hřebenů. Ve většině případů se jednalo o fragmenty trojvrstvých hřebenů. Tyto hřebeny byly nalezeny v hrobech č. 3, 4, 19, 21, 23, 31, 34, 36, 37, 40, 41, 43, 45, 47, 49, 50, 53, 57, 59, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 68 a 69 (Rybová 1970, 77-78, 82-96; Droberjar 2002, 245; Obr. 9-38, 9-39, 9-40 a 9-41 v příloze). I z pohřebiště v Plotišti nad Labem pochází množství nálezů trojvrstvých kostěných hřebenů. Fragmenty hřebenů byly nalezeny v hrobech č. 50, 120, 139, 143, 154, 180, 182, 264, 347, 351, 466, 471,

545, 650, 680, 747, 764, 772, 965, 970, 1091, 1128, 1170, 1188, 1190, 1191, 1212, 1334, 1336 a 1351 z databáze (Rybová 1980, 149; Obr. 9-23, 9-24, 9-25 a 9-26 v příloze). Z pohřebiště ve Velkých Hostěrádkách se nám dochovaly dva exempláře hřebenů. Z hrobu č. 23 se podařilo zachránit drobné zlomky, které zřejmě pocházely z hřebenu. Na zlomcích je patrná výzdoba rytých koncentrických kroužků. Ve dvojhrobě č. 22 byly dva nalezeny fragmenty třívrstvého hřebene s držadlem ve tvaru trojúhelníku, který lze zařadit do typu Thomas II. Tento typ je charakteristický pro oblast středního Německa a Čech v pozdní době římské (Peškař – Ludíkovský 1978, 28-29). Z žárového hrobu z lokality Staňkovice pochází zlomek blíže neurčeného kostěného hřebenu (Motyková-Šneidrová 1962, 152). V bohatém kostrovém hrobě z Hostivice byl nalezen kostěný hřeben. Jednalo se třívrstvý hřeben s polokruhovým držadlem typu Thomas I, který byl již zmíněn výše. Povrch rukojeti hřebenu byl zdoben motivem koncentrických kruhů. Jak již bylo výše zmíněno, výskyt hřebenů typu Thomas I spadá do 2. poloviny 3 a začátku 4. století (Sankot – Theune 2012, 167-168; Obr. 9-49 v příloze). Další trojvrstvý hřeben s polokruhovou rukojetí pochází z kostrových hrobů z lokalit Praha-Dejvice a Libkovice (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, 87; Blažek 1995, 157; Obr. 9-21 a 9-53 v příloze). Z kostrového hrobu z lokality Beroun-Závodí pochází nález kostěného hřebenu s trojúhelníkovým držadlem. Hřeben byl klasifikován jako typ Thomas B I (Břicháček 1981, 128; Zahnašová 2012, 44; Obr. 9-5 v příloze). V neposlední řadě z kostrového hrobu v Žereticích pochází částečně zachovaný třívrstvý hřeben (Ulrychová 2006, 108).

S jehlicemi a hřebeny částečně souvisí další typ artefaktu, **schránky či pouzdra**. V hrobech z doby římské se objevují schránky, které sloužily jako jehelníčky, tedy pouzdra na jehly či jehlice. Tato pouzdra mohla být vyrobena z kosti či ze špatně zachovatelných materiálů, dřeva a kůže. Podobně jako jehlice i křehké kostěné hřebeny byly chráněny pouzdry (Droberjar 2002, 107; Zeman 2001, 121, 123). Nálezy kostěných pouzder pochází z 5 hrobů z databáze. V Plotišti nad Labem byla ve zkoumaných hrobech nalezena 2 kostěná pouzdra, dle autorky se jednalo o jehelníčky. Z hrobu č. 545 pocházelo zdobené pouzdro, v hrobě č. 120 se nacházelo pouzdro bez zdobení (Rybová 1979, 360, 368; Táž 1980, 148). V hrobu pravděpodobné ženy č. 254 z Opočna byla nalezena kostěná schránka (etui?). Jednalo se o dutý válec zdobený rovnoběžnými drážkami. Předmět byl poškozen ohněm a při žehu byl k němu přitaven skleněný korálek. V rámci lokality šlo o jediný nález, k němuž se nepodařilo najít vhodné analogie. I. Pleinerová se domnívá, že pohřbená osoba nosila danou schránku zavěšenou na hrudi. Hrobový celek byl datován do 4. století (Pleinerová 1995, 31, 83; Zeman 2001, 131; Obr. 9-34 v příloze). Z kostrového hrobu v Žiželicích pochází nález jehlového pouzdra vyrobeného z bronzového plechu. Pouzdro bylo zřejmě určeno k zavěšení.

Nález připomíná jehelničiek na šicí jehlu z hrobu č. 158 z lokality Westerwanna v Dolním Sasku (Blažek 1995, 150, 157; Obr. 9-56 v příloze). Další schránka pochází z kostrového hrobu muže z Berouna-Závodí. Jednalo se o kožené pouzdro, ve kterém byly při pohřbu uloženy toaletní nástroje, lžička s pinzetou a další drobné předměty. Kožené pouzdro bylo zřejmě původně zavěšeno na opasku (Břicháček 1981, 127-128; Droberjar – John 2014, 210).

Kování a součásti opasku patří mezi často nacházený typ artefaktu v hrobech Germánů. Z původních kožených či textilních opasků se v hrobech dochovají pouze jejich kovové části - přezky, nákončí řemenu, poutka a další. Opasky byly nošeny jak muži, tak ženami (Droberjar 2002, 224). Tomu odpovídají data z databáze. Součásti opasků byly nalezeny ve 34 hrobech. Z tohoto počtu bylo 6 ženských a 5 mužských hrobů.

Ve zkoumaných hrobech bylo objeveno 22 přezek či jejich fragmentů. Nález přezky s okrouhlým rámečkem pochází z hrobu č. 250 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 114). Na rozdíl od spon nebyly přezky chronologicky citlivým artefaktem, jelikož se nepodřizovaly měnícím se trendům, ale jako artefakty čistě účelné si zachovávaly svou podobu v dlouhém časovém úseku. Okrouhlé přezky známe již z období pozdního laténu. Udržely se po celé období doby římské až do doby stěhování národů (Tamtéž, 254-255). Za tvarový derivát přezek s okrouhlým rámečkem jsou považovány jednoduché přezky s oválným rámečkem. Tyto přezky byly objeveny v hrobech č. 10, 290 a 333 z Kostelce na Hané (Tamtéž, 17, 124, 139, 254). Podobné přezky pochází z hrobu č. 146 z pohřebiště v Šaraticích a z hrobu č. 202 z Opočna (Trňáčková 1960, 587; Pleinerová 1995, 28, 89; Obr. 9-29 v příloze). Přezka s oválným rámem byla nalezena i v kostrovém hrobě č. 1905 z Prosmyk (Blažek 1995, 143, 158; Obr. 9-53 v příloze). Tyto přezky jsou některými badateli pokládány za čistě mladořímský artefakt. V oblasti německého Polabí se s nimi můžeme setkat v rozmezí 3.-5. století. Zmíněný hrob č. 290 z Kostelce na Hané je datován podle dalších artefaktů do období nejdříve kolem roku 300 (Zeman 1961, 255-257). Přezka z hrobu v Prosmykách je zasazena do 1. poloviny 4. století (Blažek 1995, 158). Z lokality Kostelec na Hané dále pochází bronzové zlomky z hrobů č. 135 a 172, které byly určeny jako přezky (Zeman 1961, 64, 80, 257; Obr. 9-14 v příloze). Jako přezky byly klasifikovány i větší bronzové kroužky pocházející z kostrových hrobů v Žiželicích a Prosmykách. Zmíněné kroužky vykazují známky opotřebení (Blažek 1995, 157; Obr. 9-56 v příloze).

Často zastoupeným typem byly jednoduché i dvoudílné přezky s pravoúhlým obdélníkovým rámem. Ty byly nalezeny v hrobech č. 4, 43 a 66 z Pňova a v kostrových hrobech ze Soběsuk a Staňkovic. Ze zmíněného hrobu ze Staňkovic pochází 2 jednoduché pravoúhlé přezky, které

byly zasazeny do 1. poloviny 4. století. Analogii k nim můžeme hledat v nálezech z lokality Pritzier (Rybová 1970, 78, 87, 94; Blažek 1995, 149, 158; Obr. 9-37 a 9-55 v příloze)

Z hrobu č. 45 z Pňova pochází železná přezka s přichytnou destičkou. Obdobná přezka vyrobená z bronzu se nacházela v hrobě č. 53 ze stejné lokality (Rybová 1970, 88, 91; Obr. 9-39 a 9-40 v příloze). V žárovém hrobě v Zárybech byly objeveny 2 totožné bronzové přezky s přichytnou destičkou (Schránil 1917, 164; Obr. 9-45 v příloze). Z hrobu č. 51 z Šaratic se dochovala přezka s obdélným rámečkem se zaoblenými rohy. Přezka je datována do 2. poloviny 3. století. Stejně je datována i přezka z hrobu č. 67 pocházející ze stejné lokality. Jednalo se o masivní dvoudílnou přezku z bronzu. Rám spony je ve tvaru lichoběžníku. Analogie pro tuto sponu bychom mohli vidět v hrobech č. 108, 327 z Kostelce na Hané či v nálezu z lokality Damme (Trnáčková 1960, 587-588; Zeman 1961, 254). V kostrovém hrobu muže z lokality Beroun-Závodí se dle P. Břicháčka nacházela blíže neurčená přezka v oblasti pánve pohřbeného jedince. Muž byl vybaven výše zmíněným koženým pouzdrem zavěšeným na koženém opasku (Břicháček 1981, 127-128; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze). Další badatelé zmiňují přítomnost druhé přezky a nákončí opasku v hrobě. Co se týče 2 lancetovitých bronzových nákončí analogie pro ně můžeme hledat na lokalitách z Pomohání a z oblasti středního Německa, konkrétně v hrobě č. 144 z Kleinlangheimu. Tento typ nákončí můžeme datovat na přelom 4. a 5. století (Droberjar 2002, 16, 17; Zahnašová 2012, 31; Droberjar – John 2014, 2010).

Nákončí opasku byly dále nalezeny v 7 hrobech z databáze. Nákončí řemene opasku se objevilo v hrobech č. 47 a 53 z Pňova, hrobu č. VII z Libochovic a ze žárového hrobu ze Záryb (Rybová 1970, 89, 91; Zápotocký 1969, 188; Schránil 1917, 164; Obr. 9-17, 9-40 a 9-45 v příloze). Z hrobu č. 1290 z Platiště nad Labem pochází dvě bronzová a jedno železné nákončí opasku, která byla klasifikována jako určitý přechod mezi typem II a III-3 dle typologie K. Raddatze. Zmíněná nákončí jsou datovaná na konec stupně C1 (Rybová 1979, 379; Táž 1980, 166-167).

Další součásti opasku byly nalezeny v hrobě č. 348 z Opočna (Pleinerová 1995, 89). Z hrobu č. 6 z Velkých Hostěrádek pochází opaskové poutko železa a 2 z bronzu. Shodné poutko bylo nalezeno v hrobě č. 1290 z Platiště nad Labem (Peškař – Ludikovský 1978, 20-21, 89; Rybová 1979, 379). Ze zmíněného hrobu č. 348 dále pochází fragment bronzového žárem zdeformovaného kování opasku s nýtem (Pleinerová 1995, 89). Další kování, která zřejmě souvisejí s opaskem se dochovala v hrobu č. 250 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 114) a v hrobech č. 4, 45, 53 a 66 z Pňova (Rybová 1970, 78, 88, 91, 94-95; Obr. 9-39 a 9-40 v příloze). V neposlední řadě se kování našlo v hrobě č. 1170 z Platiště nad Labem

(Rybová 1979, 377). Zmíněné kování můžeme interpretovat jako kování opasku, balteu či koňského postroje (Jílek – Horník 2017, 80-81). Součástí původního opasku byly pravděpodobně i bronzové kroužky z hrobů č. 232, 286 a 395 z Opočna (Pleineová 1995, 90; Obr. 9-31 a 9-36 v příloze) a z hrobů č. 764 a 893 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 371, 373; Táž 1980, 143; Obr. 9-25 v příloze).

Knoflíky byly další součástí řemení, ve kterém plnily účelovou i estetickou funkci (Droberjar 2002, 130). Dochovaly se ve 2 kostrových hrobech z databáze. V hrobě muže z Berouna-Závodí se dle P. Břicháčka nacházel blíže neurčený knoflík v oblasti opasku (Břicháček 1981, 128). V hrobě č. 1902/2 z Prosmyk bylo nalezeno 5 bronzových knoflíků (Blažek 1995, 144-145; Obr. 9-48 v příloze).

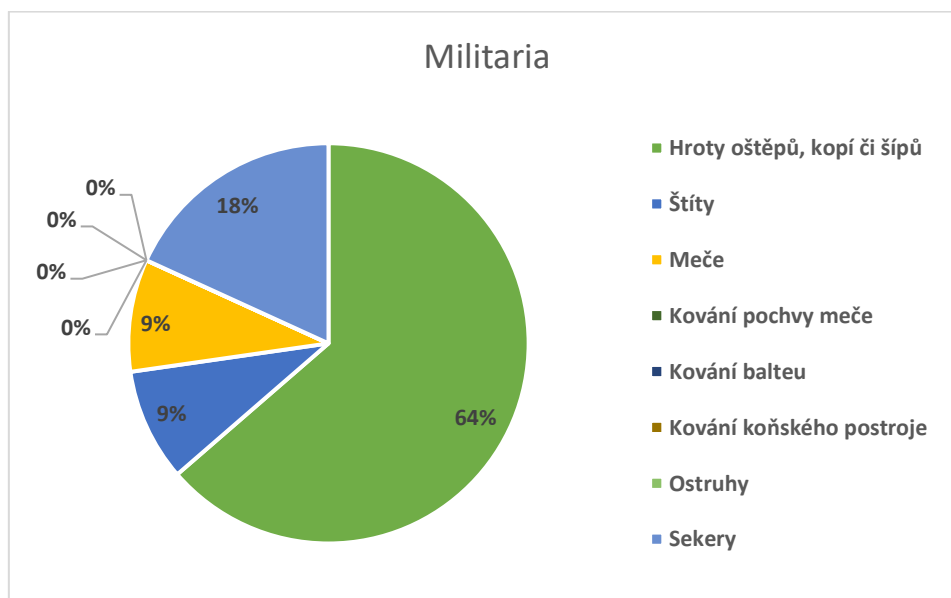
Za **součásti neurčených šperků** jsou v rámci analýzy považovány kovové fragmenty, u kterých se předpokládá, že se původně jednalo o šperky. Tyto fragmenty nejčastěji z bronzu a stříbra se dochovaly v hrobech č. 200 a 232 z Opočna (Pleinerová 1995, 28, 30; Obr. 9-28 a 9-32 v příloze) a 764, 964 a 1336 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 371, 374, 380; Obr. 9-25 v příloze), dále v kostrovém hrobě ze Soběsuk (Blažek 1995, 146-147; Obr. 9-55 v příloze) a v hrobě č. 1929 z Prosmyk (Tamtéž, 144).

5.3.3.2. Militaria

Mezi *Militaria* v rámci analýzy počítáme hroty oštěpů, kopí a šípů, štíty, meče, kování pochvy meče, kování koňského postroje, ostruhy a sekery. Zatímco, kopí, oštěpy a štíty byly ukládány do hrobů běžných germánských bojovníků, přítomnost meče vypovídala o vysokém postavení zemřelého. V případě zbraní a výzbroje tedy můžeme mluvit o jejich praktickém využití i o symbolice, která je provází (Droberjar 2002, 379). Předměty z kategorie *Militaria* se ve většině případů vyskytly mužských hrobech z databáze a v antropologicky neurčených hrobech. Zmíněné artefakty pochází ve většině případů z žárových hrobů. Výjimku představují kostrové hroby z Berouna-Závodí (Břicháček 1981, 127-128; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze), Libkovic (Blažek 1995, 141; Obr. 9-53 v příloze) a Prahy-Dejvice (Droberjar 2002, 259-260; Obr. 9-19 v příloze). Nález z kategorie *Militaria* byl objeven v jediném hrobě ženy č. 680 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 370). Graf (Obr. 5-13) zobrazuje procentuální zastoupení jednotlivých artefaktů z kategorie *Militaria* ve zkoumaných hrobech. Nejpočetnější zastoupení (64 %) mají hroty oštěpů, kopí či šípů, čteněji se vyskytly i sekery (18 %).

Hroty oštěpů, kopí či šípů se ve zkoumaných hrobech vyskytly v celkem 35 případech. V Kostelci na Hané byly nalezeny v hrobech č. 10, 159, 172 a 200. Jednalo se o štíhlé listy s nezřetelným žebírkem. V případě hrotu z hrobu č. 172 je žebírko výraznější. Hroty byly datovány do období mladší doby římské (Zeman 1961, 17, 72, 80, 94, 263). Z Opočna pochází

2 hroty z hrobu č. 394, které nebylo možno přesně určit z důvodu jejich značného poškození. Hroty bychom mohli kvůli jejich velikosti považovat i za hroty šípů. Dle skutečnosti, že hrob náležel dítěti, I. Pleinerová uvažuje, že hroty byly přizpůsobeny jeho velikosti. Analogii pro tyto hroty bychom mohli hledat v dalším hrobě z databáze. Šlo o hrob č. 150 ze Šaratic. Hrot byl datován do 4. století (Pleinerová 1995, 37, 91-92; Trnáčková 1960, 588). Další hroty pocházejí z pohřebiště v Pňově, konkrétně se jednalo o hroby č. 4, 53 a 70 (Rybová 1970, 78, 91, 96-97; Obr. 9-40 v příloze). Ze žárového hrobu č. 180 z Plotiště nad Labem pochází 2 hroty oštěpu či kopí určená jako typ Kaczanowski XVII. Hrob byl zařazen do nejstarší fáze pohřbívání na lokalitě, čemuž odpovídá jeho datace do stupňů B2/C1–C1a. Obdobně je datován hrob č. 1212, ze kterého pochází nález hrotu kopí typu Kaczanowski XV (Rybová 1979, 361, 378; Táž 1980, 202; Jílek – Horník 2017, 69, Tab. 3, 84, Tab. 9; Obr. 9-23 v příloze). V žárovém hrobu bojovníka pochází 2 hroty oštěpu s listy s jemným žebrem. Hrob byl datován do 2. poloviny 2. století (Schránil 1917, 164; Droberjar 2002, 376). V hrobu č. 181 ze stejné lokality byl nalezen blíže neurčený hrot kopí (Rybová 1979, 361). Z kostrových hrobů v Libochovicích (hrob č. VII) a Berouně-Závodí též pocházely nálezy hrotů patřící oštěpu či kopí. Dle skutečnosti, že místo železa byly zhotoveny z bronzu, je možné je považovat za spíše symbolické zbraně (Zápotocký 1969, 188; Břicháček 1981, 127; Droberjar 2002, 16, 133-134; Obr. 9-5, 9-6 a 9-17 v příloze).

Obrázek 5-13 Graf procentuálního zastoupení milodarů v databázi – Militaria (autor Nikola Janovská)

Z celého **štítu** se nám v hrobech dochovají pouze jeho kovové součásti, štítová puklice, držadlo a okrajové kování (Droberjar 2002, 328). Vytvořením typologie štítů se věnoval M. Jahn (1916). Kovové fragmenty štítů se nám dochovaly v hrobě č. 189 z Plotiště nad Labem,

v Berouně-Závodí a v hrobě č. VI z Libochovic. Z hrobu č. 189 datovaného do období B2/C1–C1a pochází část štítové puklice s tzv. tyčinkovitým trnem. V nejnovější literatuře je tato puklice určena jako typ Zieling B1b (Rybová 1979, 362; Táž 1980, 153; Jílek – Horník 2017, 76, 79, Tab. 5, 84, Tab. 9). Ze zmíněného hrobu č. VI z Libochovic pochází železné držadlo štítu. Držadlo bylo určeno jako typ Jahn 9, které se vyznačuje rukojetí doutníkovitého tvaru a je zakončeno trapézovitými úchytnými destičkami. Výskyt tohoto typu je vymezen do období konce 2. a počátku 3. století (Zápotocký 1969, 188; Jílek – Horník 2017, 78; Obr. 9-17 v příloze). Z Berouna-Závodí se dochovala polokulovitá puklice z bronzu (Břicháček 1981, 127; Zahnašová 2013, 43; Obr. 9-6 v příloze).

Jak již bylo zmíněno, **meče** zaujímají mezi zbraněmi významné postavení. Na zkoumaném území můžeme rozeznávat meče germánské i římské importy. S meči se ve výbavách hrobů můžeme setkat po celé období doby římské, nicméně od stupně C2 je jejich přítomnost v hrobech vzácná (Droberjar 2002, 173; Quast 2009, 35). Z bojovníckého hrobu č. 53 z lokality Pňov pochází pravděpodobně římský meč určený jako gladius typ Pompeje, který je typický pro 2. pol. 2. století (Rybová 1970, 91; Droberjar 2002, 174, 176, 245; Týž 2008, 136; Obr. 9-40 v příloze). Další meč se dochoval v žárovém hrobě č. 180 z Plotiště nad Labem. Jednalo se o typ Lachmirowice-Apa, subtyp 1. Tento subtyp se vyznačuje délkou čepele mezi 70 a 80 cm. A. Rybová předpokládá uložení plotištěského meče do země v období krátce po konci markomanských válek. Ačkoliv zde existovalo přesvědčení, že se jednalo o barbarickou napodobeninu římského meče, v současnosti je tento meč považován za římský import (Rybová 1979, 361; Táž 1980, 164; Jílek – Horník 2017, 62, 64; Obr. 9-23 v příloze). Z kostrového hrobu bojovníka z Berouna-Závodí pochází bronzový meč s kostěnou rukojetí. Jedná se o výjimečný nález. Pro tento bronzový meč neexistuje v prostoru středoevropského barbarika blízká analogie. Hrob je datován na samotný konec doby římské do přechodného stupně C3/D1 (Droberjar 2002, 16; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze).

S meči souvisí nálezy **kování pochvy meče**, která se zavěšovala k opasku. V hrobu č. 45 z Pňova bylo nalezeno bronzové peltoidní kování závěsu meče římského původu (Rybová 1970, 88; Sakař 1970, 37; Obr. 9-39 v příloze). Kování se dále dochovala v hrobě č. 53 ze stejné lokality (Rybová 1970, 91; Obr. 9-40 v příloze) a v hrobě č. 680 z Plotiště nad Labem. V případě posledního zmíněného kování, se dle A. Rybové jednalo o tzv. východní variantu dle typologie K. Raddatze zařazenou do stupně C1 (Rybová 1979, 370; Táž 1980, 164). Kování je v nejnovější literatuře řazeno k typu Carnap von Bornheim IIID (Jílek – Horník 2017, 65). V hrobu č. 680 byla pohřbena *pravděpodobně žena*. Podobnou situaci v rámci lokality můžeme sledovat v hrobě č. 620, ve kterém byla pohřbena *pravděpodobně žena* se závěsným

kováním meče. Badatelé uvažují o tom, jestli se v rámci ženských hrobů jednalo o předměty se symbolickým významem. (Rybová 1979, 369, 370; Jílek – Horník 2017, 86). Problematice ženských hrobů se zbraněmi na území Slovenska se naposledy věnovala I. Kvetánová (2010).

Výjimečným nálezem je **kování balteu**, které bylo nalezeno v hrobě č. 772 z Plotiště nad Labem. Z hrobu se podařilo zachránit žárem značně poškozený disk, na kterém se částečně dochoval emailový dekor. Původně se jednalo o součást výbavy vojáků římské armády v oblasti germánsko-rhétského limitu. Díky užším stykům Germánů s Římany v důsledku válečných konfliktů se podobné nálezy balteu dostaly na území barbarika. Největší koncentraci nálezů můžeme sledovat ve Skandinávii. A. Rybová uvažuje o místní produkci těchto kování fungující během 2. poloviny 3. století. Analogii k nálezu z Plotiště bychom mohli vidět v ozdobném disku nalezeném v Litoměřicích. Dekorativní motiv disku z hrobu č. 772 je podobný motivu na součásti meče z válečného hrobu z lokality Jevnaker A. Rybová datuje kování balteu z Plotiště do konce 2. století až 1. pol. 3. století (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 168-170; Rygge 1970, 234-235). Problematikou koncentrace nálezů kování balteu se zabývala badatelka M. Przybyła (2010, 95, Abb. 2).

Jak název napovídá, **kování koňského postroje**, je úzce spjato s výbavou jezdce/bojovníka. Nacházelo se v jediném hrobě z databáze. Zmíněné kování v podobě dvou propojených pelt pocházelo ze žárového hrobu č. 764 z Plotiště nad Labem. Nález zřejmě sloužil jako ozdoba řemení postroje. A. Rybová datuje celý hrob do stupně C2. Kování je však v porovnání s dalšími předměty výbavy starší a značně opotřebované. Jednalo se o součást výbavy římských pohraničních vojsk. Do Čech se dostalo zřejmě po markomanských válkách. Tvarové analogie pochází z 2. pol. až 1. pol. 3. století z raetského a hornogermánského pohraničí (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 147, 171; Jílek – Horník 2017, 81; Obr. 9-25 v příloze). Přesnou paralelu představuje kování z lokality Einingu z římského castra Abusina (Antal 2017, 44, Katalog č. 35; Gschwind 2004, tab. 47: C414; Jílek – Horník 2017, 81).

Nedílnou součástí výstroje jezdců byly **ostruhy**. Dochovaly se nám ve 3 hrobech databáze, v hrobu č. 180 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 361; Obr. 9-23 v příloze), hrobu ze Záryb (Schránil 1917, 164; Obr. 9-45 v příloze) a v hrobu č. 290 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 122, 124). Co se týče hrobu č. 290, v něm se nacházely fragmenty 2 železných ostruh s protáhle hruškovitým trnem. Na základě způsobu uchycení byly zařazeny do typu nýtkovitých ostruh. M. Jahn řadí ostruhy s hruškovitým trnem do období kolem r. 300 (Tamtéž, 265-266, Droberjar 2002, 230). V případě páru nalezených ostruh z žárového hrobu v Zárybech se jednalo o železné obloukovitě prohnuté ostruhy, později určené jako typ G1 podle typologie

J. Ginalskiho a typ 64 podle typologie vypracované M. Jahnem (Schránil 1917, 164; Ginalski 1991, 67-68, 70; Jahn 1921, 57; Vnoučková 2014, 37, 83; Obr. 9-45 v příloze).

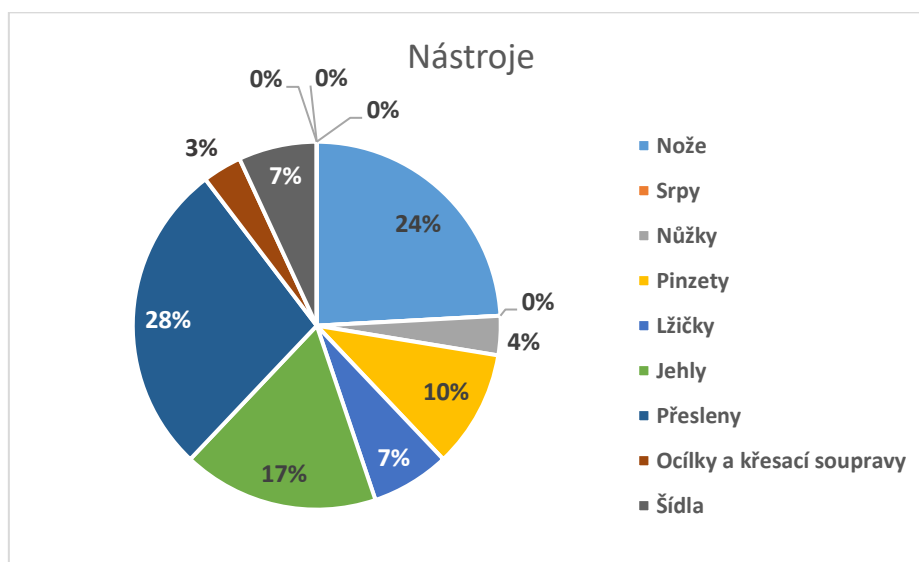
Mezi výzbroj Germánů můžeme počítat i **sekery**, ačkoliv by bylo možné je zařadit i mezi nástroje. Databáze čítala 7 nálezů seker. Z hrobu č. 70 z Pňova pochází bojová sekera s téměř symetrickým ostřím a s odsazeným výčnělkovitým týlem. Jednalo se o typ Lešnica (Rybová 1970, 96-97; Droberjar 2002, 290). V hrobu č. 1212 z Plotiště nad Labem byla objevena obloukovitá sekera typu Adler A1. Tento typ známe již ze starší doby římské, hlavní obliby dosáhly v období mladší doby římské, konkrétně ve stupni C1. A. Rybová datuje hrob do I. fáze pohřbívání na lokalitě, čemuž odpovídá B2/C1–C1 (Rybová 1979, 378; Táž 1980, 202; Jílek – Horník 2017, 73, 82, Tab. 8, 84, Tab. 9). Z žárového hrobu z Vrchnice pochází sekerka stejného typu. Sekerka byla menší velikosti v porovnání s jinými nálezy tohoto typu. Tato skutečnost zřejmě souvisí s tím, že v hrobě bylo pohřbeno dítě ve věku *infans I*. Spojení miniaturní sekerky a dětského hrobu, by mohlo znamenat, že se jednalo o pohřeb chlapce. Toto není první případ, kdy byla do hrobu vložena zmenšenina reálného předmětu, podobný případ nastal i v již zmíněném v dětském hrobě č. 394 z Opočna (viz *Hroty oštěpů, kopí či šípů*). Sekerka měla v hrobě malého dítěte zřejmě symbolický význam (Jílek – Horník 2017, 73; Braun – Košnar 1981, 237-238). Obloukovitá sekera byla uložena i ve zkoumaném hrobě č. VII z Libochovic (Zápotocký 1969, 188; Jílek – Horník 2017, 73; Droberjar 2002, 370; Obr. 9-17 v příloze). V bojovníckém hrobě v Zárybech z 2. pol. 2. století pocházela menší železná sekera. J. Schránil ji považuje za vrhací sekeru (Schránil 1917, 164; Droberjar 2002, 376; Obr. 9-45 v příloze). Z kostrového hrobu z Prahy-Dejvice pochází nález železné sekerky. Hrob byl datován do období mladší doby římské (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, 115; Obr. 9-19 v příloze). Do výbavy kostrového hrobu z Libkovic patřily dle J. Blažka 3 blíže neurčené železné sekery (Blažek 1995, 141; Droberjar 2002, 156).

5.3.3.3. Nástroje

Do kategorie *Nástroje* v rámci analýzy řadíme předměty, používané při různých lidských aktivitách. Ve zkoumaných hrobech se objevily nože, srpy, nůžky, jehly, přesleny, ocílky a křesací soupravy, šídla, brousky a dláta, dále se v hrobech vyskytly předměty patřící mezi toaletní nástroje, pinzety, lžičky a britvy. Nástroje se objevují v ženských i mužských hrobech databáze. Ve zkoumaných hrobech se v největší míře vyskytovaly nálezy nožů (24 %) a přeslenů (28 %), jak ostatně můžeme vidět na příslušném grafu zobrazujícím procentuální zastoupení jednotlivých nástrojů (Obr. 5-14).

Nože považujeme za univerzální nástroje, ačkoliv určité typy nožů mohly být vyhrazeny pro specifické činnosti. Většinou se setkáváme s noži ze železa (Droberjar 2002, 217).

Typologii nožů se věnovalo mnoho badatelů. Mimo jiné můžeme zmínit H. Preidela (1930), A. von Müllera (1957) a E. Droberjara (1999b). V rámci databáze se nože vyskytly v celkem 39 hrobech. Nůž byl nalezen v jediném hrobě muže. Zbylé nože náležely do hrobů určených žen a antropologicky neurčených hrobů. V naprosté většině případů se nože v hrobech vyskytly po jednom exempláři na hrob. Výjimku představuje hrob č. 1290 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 379), kostrový hrob z Libkovic (Blažek 1995, 141) a hrob č. 49 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 28, 30). Ve zmíněných hrobech byly nalezeny 2 až 3 nože.

Obrázek 5-14 Graf procentuálního zastoupení milodarů v databázi – Nástroje (autor Nikola Janovská)

U nožů můžeme rozpoznat několik typů. Běžně se objevuje typ s oboustranně odsazeným řapem. Nože tohoto typu byly objeveny v hrobech č. 10, 49, 159, 172, 200, 202, 229, 250, 364, 409 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 17, 30, 72, 80, 94, 105, 114, 144, 164). Jak již bylo zmíněno typ s oboustranně odsazenou čepelí náleží k nejběžnějším nalézaným typům nožů. Původní přesvědčení, že tento typ se objevuje jen v užším vymezeném období v rámci doby římské, je dnes nahrazeno názorem, že se tento typ užíval po celou dobu římskou. Ze starší doby římské pochází nálezy tohoto typu z lokality Dobřichov-Piňhora (Droberjar 1999b, 112, 114; Beneš 2007, 479). Oboustranně odsazený nůž byl dále nalezen v hrobě č. 5b z lokality Opočno, kde nože nebyly běžné. Jednalo se o nůž se třemi zářezy na hřbetě a krevním žlábkem na čepeli. Krevní rýhu na čepeli měl i nůž z hrobu č. 232 ze stejné lokality. Z Opočna pochází i blíže neurčený železný nůž v hrobě č. 202 (Pleinerová 1995, 20, 28, 30, 93; Obr. 9-29 a 9-32 v příloze). Většina ze zkoumaných nožů z lokality Pňov patřila k typu s odsazeným řapem po obou stranách (hrob č. 4, 21, 45, 47, 53). V hrobu č. 66 ze stejné lokality byl nalezen dlouhý rovný nůž se zakřivenou špičkou (Rybová 1970, 78, 82, 88, 89, 91; Obr. 9-39 a 9-40 v příloze). Dalším typem nalezených nožů byl nůž s asymetrickou rukojetí. Ten byl nalezen

v hrobech č. 182 a 964 z Plotiště nad Labem. V případě nože z dětského hrobu č. 964 se jednalo o kratší exemplář (asi 5 cm). Nože byly určeny jako typ 1 a 2 dle typologie E. Droberjara (Rybová 1979, 362, 374; Táž 1980, 147, Jílek 2013, 144, 145, Tab. 9, Droberjar 1999b, Abb. 26:1-3). Na lokalitě byl dále nalezen dlouhý nůž s nápadně úzkou čepelí. Rukojeť má asymetrický tvar a je zakončena knoflíkem. Nůž pochází z hrobu č. 1188 (Rybová 1979, 378; Táž 1980, 147; Obr. 9-26 v příloze). V hrobě č. 1351 z Plotiště nad Labem byla objevena čepel srpovitého nože se dvěma bronzovými nýty pro uchycení rukojeti (Táž 1979, 381; Táž 1980, 147). V neposlední řadě pocházel z plotišťského pohřebiště nález nože s tenkým tyčinkovitým držadlem a kruhovitou destičkou, jež byla situována mezi držadlem a čepelí nože, z hrobu č. 1290. A. Rybová jej označuje jako bojový nůž. Tvarové analogie bychom mohli hledat v nálezech z bažinného obětiště Nydam a z lokality Schwetzingen (Jílek 2013, 143; Rybová 1979, 379; Táž 1980, 147). Nůž nalezený v hrobě č. 422 z Kostelce na Hané měl masivní válcovitou rukojeť. Tento typ se vyskytuje po celou dobu římskou, můžeme se s ním setkat v hrobě č. 39 z Dobřichova-Piřchory datovaném do 1. století i v hrobě z lokality Zakrzów, který pochází ze 4. století (Zeman 1961, 170, 259; Grempler 1888, 10, Taf. VI: I). Z hrobu č. 33 z lokality Kostelec na Hané pochází ojedinělý nález obloukovitě prohnutého miniaturního nožíku, jehož řap byl odsazen od ostří. Pro jeho velikost J. Zeman uvažuje, že se jednalo o nůž používaný jako toaletní náčiní (Zeman 1961, 22, 258-259²; Obr. 9-10 v příloze). Z lokality dále pochází z hrobu č. 83 nůž, jehož řap přechází přímo v ostří a také nůž s řapem odsazeným pouze od ostří z hrobu č. 183 (Tamtéž, 45, 83). Z žárového hrobu č. 12 z Velatic pochází fragmenty nože s jednostranně odsazeným řapem určený jako typ Droberjar 3. Nejedná se o chronologicky citlivý typ (Jílek – Kuča – Sojková 2012, 257, 269; Droberjar 1999b, 114). V hrobě č. VII z mladší doby římské z Libochovic byl nalezen železný jednobřítý nůž se zvlněným řapem (Zápotocký 1969, 188; Obr. 9-17 v příloze). Ze žárového pohřebiště v Šaraticích pochází ze zkoumaných hrobů č. 67 a 95 zlomky velmi špatně dochovaných železných nožů (Trňáčková 1960, 569, 572). Nože mohly být i zdobený, takový příklad pochází ze žárového hrobu ze Zárýb. Zde byl nalezen železný nůž, který byl na hřbetu zdoben linií důlků (Schránil 1917, 164; Obr. 9-45 v příloze). Z kostrového hrobu z Hostivic pocházel nález miniaturního bronzového nože se zakřivenou čepelí a oboustranně hraněným řapem. Podobně jako u výše zmíněných předmětů zmenšených velikostí, se i v tomto případě hovoří o noži jako o předmětu symbolické povahy. Výskyt tohoto typu nožů je datován hlavně

² Na straně 258 je hrob č. 33 chybně označen jako hrob č. 35.

do stupně C2. Autoři zmiňují několik tvarových analogií kupříkladu nůž nalezený v hrobě č. 70 z lokality Plänitz a nůž z hrobu č. 192 ze zkoumaného moravského pohřebiště v Kostelci na Hané (Sankot – Theune 2012, 168; Hegewisch 2007, 81, Abb. 69-70, Taf. 15, 70.2; Zeman 1961, 89; Obr. 9-49 v příloze). Z kostrového hrobu z Berouna-Závodí pochází bronzový nůž, u něhož můžeme předpokládat, že patřil k typu von Müller A (Břicháček 1981, 127; Droberjar 2002, 16; Zahnašová 2012, 46; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze). Ke stejnému typu zřejmě náleží železný nůž s odsazeným řapem z lokality Slepovice i silně poškozený zlomek z kostrového hrobu ze Žiželic (Beková – Droberjar 2005, 406; Blažek 1995, 152, Zahnašová 2012, 46; Obr. 9-52 a 9-56 v příloze). Z lokality Praha-Dejvice pochází nález blíže neurčeného železného nože (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, 115; Obr. 9-19 v příloze). Do výbavy kostrového hrobu z Libkovic podle J. Blažka původně patřily 2 až 3 nože, ty však dnes nelze dohledat (Blažek 1995, 141).

V hrobech se dále můžeme setkat s kovovými **srpy**. V rámci databáze se čepel srpu objevila v jediném hrobě. Jednalo se o hrob č. 180 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 361; Obr. 9-23 v příloze).

Nůžky patřily mezi běžné nástroje. Většinou se jedná o železné exempláře, méně často se můžeme setkat s nůžkami z bronzu. Typologii nůžek se věnoval A. Bezenberger (1924). Dle jeho třídění můžeme dělit nůžky na jednoduché železné tvary s prostým, obloukovitě zahnutým držadlem někdy nazývané jako ovčácké a nůžky s prstencovitě odsazenou rukojetí (Droberjar 2002, 219). Ačkoliv se v hrobech doby římské objevují často, v rámci databáze byly nalezeny pouze ve 4 hrobech. Tři z těchto nálezů náleží do první zmíněné skupiny (Bezenberger A). Jednalo se o hrob č. 180 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 361; Obr. 9-23 v příloze), hrob č. VII z Libochovic (Zápotocký 1969, 188; Obr. 9-17 v příloze) a hrob ze Záryb (Schránil 1917, 164; Obr. 9-45 v příloze). Nejedná se o chronologicky citlivý typ (Droberjar 2002, 219). Z kostrového hrobu z Berouna-Závodí pochází bronzové nůžky s kruhovitě odsazeným držadlem, které můžeme zařadit do druhé zmíněné skupiny (Bezenberger B). Stejný typ nůžek nacházíme například v hrobě č. VI/25 z Třebusic. Dále se nůžky typu Bezenberger B vyskytují ve výbavách bohatých kostrových hrobů z Evropy (Droberjar 2002, 16; Zahnašová 2012, 46; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze). Jako příklad lze uvést nůžky nalezené v hrobě č. I ze Zakrzówa (Quast 2009, 8, Abb. 14).

Jehly představují další z běžně nacházených nástrojů. Jehly z bronzu či železa byly užívány k šití. Nicméně v některých případech si nemůžeme být jisti, zda se nejedná o fragmenty jehly ze spony či jehlice. Jehly se vyskytovaly po celou dobu římskou a tvarově se od sebe takřka neodlišovaly, to z nich činí nevhodné adepty pro bližší datování (Droberjar 2002,

109). Jehly můžeme spojovat s ženskými hroby (Zeman 1961, 261). Tomu odpovídají údaje z databáze. Jehly se vyskytly ve 4 antropologicky neurčených hrobech a v 6 hrobech antropologicky a archeologicky určených za ženské. Jehla se našla v hrobě č. 64 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 39), hrobě č. 43 z Pňova (Rybová 1970, 87), v hrobech č. 147 a 150 ze Šaratic (Trnáčková 1960, 580, 581) a v hrobech č. 200, 232 a 257 z Opočna (Pleinerová 1995, 28, 30, 31, 95; Obr. 9-28). Zmíněný hrob č. 232 obsahoval poškozený soubor celkem 7 jehel (Tamtéž, 95; Obr. 9-31 v příloze). Bronzová jehla s protáhlým uchem byla nalezena v žárovém hrobě ze Staňkovic (Motyková-Šneidrová 1962, 152). Jehly se objevily v kostrových hrobech z Hostivic (Sankot – Theune 2012, 178; Obr. 9-49 v příloze) a Soběsuk. Z posledního zmíněného hrobu pochází celkem 3 jehly, 1 bronzová a 2 stříbrné (Blažek 1995, 147; Obr. 9-55 v příloze). Vzhledem k tomu, že byly jehly vyrobeny z drahého kovu, můžeme předpokládat, že se jednalo spíše o předměty symbolické povahy než o běžně užívané nástroje.

Mezi nástroje nacházené v hrobech patří i **šídla**. Kostěná či kovová šídla byla užívána k propichování kůže či při výrobě látek. Mohla být použita i jako nástroj ke zdobení jiných předmětů. Šídla se běžně objevují v hrobech nezávisle na pohlaví zemřelého (Droberjar 2002, 282-283). Šídla byla nalezena v hrobech č. 172, 183 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 80, 83), hrobě č. 5 z Pňova (Rybová 1970, 78), hrobě č. 1190 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 378), hrobě z Berouna-Závodí (Břicháček 1981, 128) a hrobě ze Žiželic (Blažek 1995, 150; Obr. 9-56 v příloze).

Přesleny by využívány při spřádání vlny, z tohoto důvodu jsou často spojovány s ženami. V hrobech se můžeme setkat s přesleny různých tvarů nejčastěji vyrobenými z hlíny (Droberjar 2002, 270-271). V rámci databáze se objevily ve 40 hrobech. Jak již bylo zmíněno, spojujeme je hlavně s ženskými hroby, mohly se však objevit i v hrobech mužských, dokladem toho je hrob č. 408 z Plotiště nad Labem a hrob č. 239 z Opočna, v nichž byli pohřbeni pravděpodobně muži (Rybová 1979, 365; Pleinerová 1995, 30).

Ocílky a křesací soupravy byly užívány k rozdělávání ohně. Jedinec je nosil při sobě zpravidla připevněné k opasku. V případě ocílek se můžeme setkat s několika druhy. Mezi ně zahrnujeme omegovité předměty ze železa a železné nástroje dlátkovitého tvaru, který se vyskytoval společně s jehlicovitými bodci k napíchnutí troudu. Tyto ocílky a křesací soupravy se vyskytují hlavně od 2. století a po celou mladší dobu římskou (Droberjar 2002, 144).

Ocílky či křesací soupravy se objevují v 5 hrobech z databáze nezávisle na pohlaví. Z těchto 5 hrobů byly podrobeny antropologické analýze pouze 2 hroby. Oba zmíněné hroby patřily dospělé osobě ve věku *maturus*. Křesadla byla nalezena v hrobech č. 4, 45 a 47 z Pňova

(Rybová 1970, 78, 88, 89; Obr. 9-39 v příloze), v hrobě č. 1290 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 379) a v neposlední řadě i v kostrovém hrobě z Berouna-Závodí (Břicháček 1981, 128).

Kamenné **brousky** patřily mezi běžné nástroje. V hrobech se s nimi téměř nesetkáváme. V rámci databáze se objevily pouze ve 3 hrobech pocházejících ze stejné lokality. Jednalo se o hroby č. 59, 172 a 240 z Kostelce na Hané. S obdobnými brousky z jemného pískovce se můžeme setkat na pohřebištích v Meklenbursku či Velkopolsku (Zeman 1961, 269).

Jedním případem je v rámci databáze zastoupeno **dláto**. Železné dlátko bylo nalezeno v žárovém hrobě č. 53 z Pňova (Rybová 1970, 91; Obr. 9-40 v příloze).

Jak již bylo zmíněno výše, v rámci analýzy bylo do kategorie *Nástrojů* zařazeno i toaletní náčiní – **pinzety a lžičky**. Pinzety z bronzu, železa či ojedinele stříbra se v ženských i mužských hrobech objevovaly po celou dobu římskou (Droberjar 2002, 166, 239). Pinzety se objevily v 9 hrobech databáze. Ve 4 případech se pinzety vyskytly v hrobech v kombinaci s tzv. ušními lžičkami. Pinzety pocházejí z hrobů č. 3, 33, 202, 250 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 267; Obr. 9-10 v příloze), hrob č. 348 z Opočna (Pleinerová 1995, 35), hrob č. 66 z Pňova (Rybová 1970, 95) a z kostrových hrobů v Berouně-Závodí (Břicháček 1981, 128; Obr. 9-5 v příloze), Soběsukách (Blažek 1995, 145; Obr. 9-55 v příloze) a Praze-Dejvicích (Droberjar 2002, 260; Svoboda 1948, XVI: I; Obr. 9-20 v příloze). Zmíněné kosmetické ušní lžičky se ve zkoumaných hrobech vyskytly pouze v hrobech s pinzetami, konkrétně se jednalo o hroby č. 33 a 250 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 267; Obr. 9-10 v příloze), dále kostrové hroby z lokalit Beroun-Závodí (Břicháček 1981, 128; Obr. 9-5 v příloze) a Soběsuky (Blažek 1995, 145; Obr. 9-55 v příloze).

K toaletnímu náčiní bychom mohli přiřadit i **břitvy** užívané k holení. Ve zkoumaných hrobech se břitva objevila pouze v jediném případě. Jednalo se o hrob č. 5 z lokality Pňov (Rybová 1970, 78).

5.3.3.4. Keramické nádoby

Kromě již popsaných pohřebních uren se v řadě hrobů objevují přídatné keramické nádoby. Nádoby byly nalezeny ve 31 hrobech z databáze. Můžeme je zaznamenat v hrobech žárových i kostrových nezávisle na pohlaví pohřbeného jedince. Ve většině případů se jednalo o pouhé fragmenty původních nádob, které neumožňují bližší určení. Nálezy pocházející z kostrových hrobů se nám dochovaly v lepším stavu. Pro bohaté kostrové hroby ze zkoumaného období je přítomnost několika keramických nádob typická (Droberjar – Snítily 2011, 508), což ostatně dokládají níže popsané nálezy.

Z kostrového hrobu ze Soběsuk pochází pár keramických mís (Blažek 1995, 147-148; Obr. 9-55 v příloze). V kostrovém hrobě muže z Berouna-Závodí bylo nalezeno celkem 6 nádob. Dle autora byly nádoby původně naplněny jídlem (Břicháček 1981, 127). Toto můžeme předpokládat i u dalších nálezů nádob v hrobech. Z kresebné dokumentace (Obr. 9-5 v příloze) můžeme rozeznat kanelovanou misku s kónickým dnem a vázovitou nádobu na nožce. Váza je zdobena drobnými vrypy a promáčklými stěnami. Na pořízené fotografii (Obr. 9-6 v příloze) můžeme vidět zbylé nádoby společně s celou výbavou hrobu. Zajímavá je výzdoba nízké kónické misky, jenž se skládá z tří výčnělků pod maximální výdutí nádoby. Umístění výzdoby na nádobě odpovídá zkoumaným mužským popelnícím, což by mohlo podpořit hypotézu o možnosti závislosti výzdoby nádob na pohlaví pohřbeného jedince (viz 5.3.1.2. *Výzdoba nádob*). Takto zdobená byla pouze 1 z 6 nádob ve zkoumaném hrobě. Stejnou výzdobu mají 3 esovitě profilované mísy nalezené v kostrovém hrobě z Hostivic (Sankot – Theune 2012, 171; Obr. 9-49 v příloze). Motiv 3 výčnělků doplněný dvojicí plastických lišt se objevuje na nádobě z kostrového hrobu ze Soběsuk. Ze Soběsuk pochází 2 nádoby. Jednalo se o nízké mísky s prohnutým hrdlem a zaobleným dnem (Blažek 1995, 147-148, Abb. 12; Obr. 9-55 v příloze). Stejný tvar misek nacházíme i ve zkoumaných kostrových hrobech ze Sleptic (Beková – Droberjar 2005, 404-405; Obr. 9-52 v příloze), Libočan (Blažek 1995, 141), Žiželic (Tamtéž, 151, Abb. 18) a snad také z Květnice (Droberjar – Snítily 2011, 508; Obr. 9-47 a 9-56 v příloze). Dalším typem nádob, jež se objevily ve zkoumaných hrobech, jsou mísky kónické nebo se zataženým okrajem a na nožce. Ty se nacházely v hrobech z Květnice, Křesína, Sleptic i Žiželic. Výskyt těchto tvarů se vymezuje do období od 2. pol. 3. po 4. století (Beková – Droberjar 2005, 415-416, Obr. 15; Obr. 9-47, 9-52 a 9-56 v příloze). Kromě již zmíněných mís byla v kostrovém hrobě z Květnice nalezena spodní část hrubé nádoby s větvičkovitým motivem. Nádobu působí v rámci celého hrobového inventáře bohatého hrobu nepatřičně. Nález můžeme zasadit na samotný konec doby římské (Droberjar – Snítily 2011, 504, 508; Obr. 9-47 v příloze). Obdobná výzdoba je známá na lokalitách z mladší až pozdní doby římské, a to jak v hrobech z Prosmyk (Blažek 1995, 144, Abb. 7:5), tak na sídlišti Praha-Dolní Chabry (Jiřík – Kostka 2006, 726, obr. 12:1)

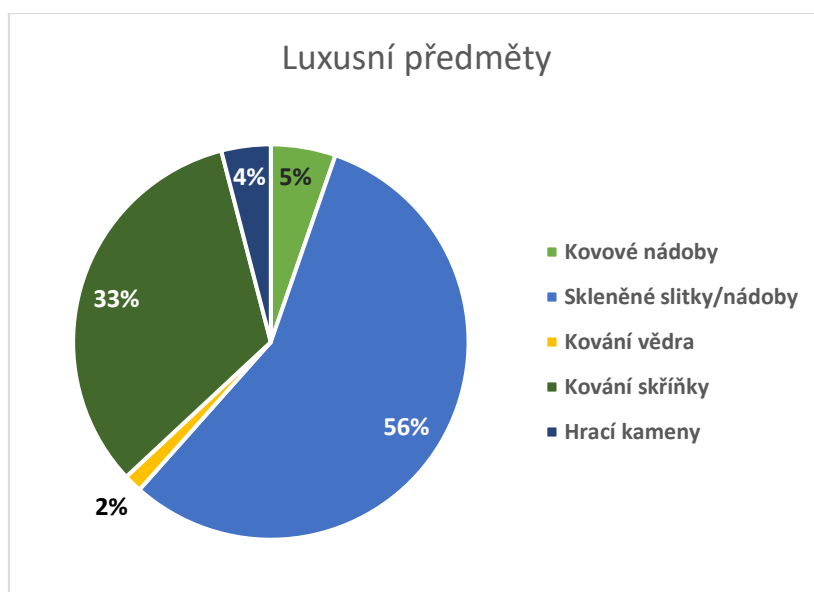
Z hrobu č. 17 ve Velaticích pocházejí střepy z na kruhu vytočeného římsko-provinciálního džbánu šedé jemné keramiky (Jílek – Kuča – Sojková 2012, 250, 270; Obr. 9-44 v příloze). Podobné nálezy pocházejí i ze zkoumaného pohřebiště ve Velkých Hostěrádkách. Autoři tyto nádoby datují do 4. století (Peškař – Ludikovský 1978, 72). Na pohřebišti ve Velaticích byly dále v hrobě č. 18 objeveny střepy z misky se zataženým okrajem a fragmenty z římsko-provinciálních mortarií, jejichž povrch byl silně poškozen. V jednom případě se

podářilo identifikovat stopy po zelené glazuře, podle níž bychom mohly nálezy zařadit do období 3. až 4. století (Jílek – Kuča – Sojková 2012, 249, 270; Obr. 9-44 v příloze). Ze žárového hrobu ve Vrchnici pochází pár keramických mís. Zajímavým nálezem byly fragmenty terry sigillaty, které byly z hrobu také vyzvednuty. Jednalo se o část okraje a těla misky určené jako typ Drag. 33. Podobné nálezy jsou zaznamenány na Slovensku. F. Křížek datuje zmíněné nálezy do období 2. pol. 2. století až 3. století. Obdobně můžeme datovat misku z Vrchnice. Miska typu Drag. 33 zřejmě pocházela z Westerndorfských dílen, ve kterých byl tento typ nezdobených misek hlavním produktem. Dále by mohl připadat v úvahu původ v produkční oblasti Rheinzabern (Braun – Košnar 1981, 233, 236-237).

5.3.3.5. Luxusní předměty

Do kategorie *Luxusní předměty* v rámci analýzy řadíme kovové nádoby, fragmenty kování věder, skleněné nádoby, kování dřevěných skříněk a hrací kameny. Tyto předměty se vyskytly v ženských i mužských hrobech databáze. Ve zkoumaných hrobech měly největší zastoupení zlomky či slitky skla, které jsou interpretovány jako části skleněných nádob (56 %), a kování zmíněných skříněk (33 %), což můžeme sledovat na příslušném grafu zobrazujícím procentuální zastoupení jednotlivých nástrojů (Obr. 5-19).

Nádoby z kovu, resp. bronzu, které se objevily v hrobech na našem území pocházely z římských provincií. Zmíněné nádoby plnily různé funkce. V hrobech se tak můžeme setkat s vědry, pánvemi, cedníky či naběračkami (Droberjar 2002, 203). Fragmenty bronzových nádob byly v rámci analýzy nalezeny v 6 žárových hrobech. Z těchto hrobů jich byly 3 ženské. V určených mužských hrobech tyto artefakty postrádáme.

Obrázek 5-19 Graf procentuálního zastoupení milodarů v databázi – Luxusní předměty (autor Nikola Janovská)

Ze zkoumaného pohřebiště z Plotiště nad Labem pocházelo několik druhů bronzových nádob. V hrobě č. 180 byla nalezena část soudkovitého vědra (Rybová 1979, 361; Obr. 9-23 v příloze). Obdobný tvar věder můžeme vidět kupříkladu v hrobě č. 9 z Velatic (Jílek – Kuča – Sojková 2011, 257-258) i ve zkoumaném hrobě č. 55 z Velkých Hostěrádek (E 39-40?) (Peškař – Ludikovský 1978, 102, 106; Jílek 2010, 122, 172). Ačkoliv se soudkovitá vědra vyskytují ve starší době římské, nález z hrobu č. 180 je datován až do počátku 3. století (Rybová 1979, 361; Jílek 2013, 180). V hrobě byly dále nalezeny blíže neurčitelné poškozené zlomky pánve a fragmenty bronzové naběračky a cedníku typu E 160-161. V tomto případě nelze rozhodnout, o jaký z těchto dvou typů se jedná. Výskyt staršího typu E 160 je zaznamenán hlavně ve stupni B2, zatímco mladší typ E 161 je vymezen stupni C1-C2. Zlomky naběračky a cedníku stejného typu byly nalezeny i ve zkoumaných hrobech č. 182 a 351 ze stejné lokality (Rybová 1979, 361; Táž 1980, 141, 164; Jílek 2013, 184, 186; Obr. 9-24 v příloze). V hrobě č. 182 z Plotiště nad Labem byla nalezena spodní část bronzového vědra, do kterého byly uloženy kostrové ostatky pohřbeného jedince (viz 5.3.1. *Pohřební nádoby a jejich podoba*). Posledním nálezem z plotišťské lokality je bronzový zlomek z hrobu č. 680, který A. Rybová interpretuje jako část pánve (Rybová 1979, 370; Táž 1980, 141). J. Jílek však na základě tloušťky zkoumaného zlomku toto určení zamítá (Jílek 2013, 186). Zajímavým nálezem je zlomek okraje bronzové nádoby z hrobu č. 52 z Velkých Hostěrádek. Autoři jej rámcově určují jako fragment talíře E 119(?). Na území barbarika se nálezy tohoto typu koncentrují převážně v oblasti Středního Německa. Společně i urnou, jenž byla vytáčena na kruhu, je hrobový celek datován do stupně C2 (Peškař – Ludikovský 1978, 32, 102; Jílek 2010, 114; Obr. 9-43 v příloze).

Ve zkoumaných hrobech databáze se dále objevila **kování a součásti věder**. Z hrobu č. 232 z Opočna pochází železné kování dřevěného vědra. I. Pleinerová uvádí přesnou analogii v kování z hrobu č. II ze Stráží (Pleinerová 1995, 30, 97; Ondrouch 1957, Tab. 21: 1; Obr. 9-32 v příloze). V žárovém hrobě ze Záryb bylo nalezeno železné obloukovité držadlo pocházející z vědra (Schránil 1917, 164; Obr. 9-45 v příloze). S dřevěnými vědérky se můžeme setkat i v období předcházející dobu římskou. Jejich problematice se blíže věnoval J. Zeman (1956).

Skleněné nádoby, které nacházíme v hrobech z mladší doby římské, se často dochovaly ve fragmentárním stavu. V mnoha případech proto není možné určit, zda se skutečně jednalo o nádobu či skleněné korálky. V případě skleněných nádob šlo o importy z římsko-provinciálního území (Zeman 1961, 247; Kacel 2012, 57).

Skleněné nádoby se nám dochovaly v 11 hrobech z databáze. Ve většině případů se jednalo o hroby žárové. Jedinou výjimku představuje kostrový hrob muže z Berouna-Závodí (Břicháček 1981, 128; Obr. 9-6 v příloze). V hrobě byl nalezen skleněný pohár s vybrušovanými stěnami, jenž se řadí do skupiny obdobně zdobených pohárů typických pro pozdní dobu římskou a počátek stěhování národů (Kacl 2012, 58). Do této skupiny spadají i nálezy pohárů z hrobu č. 59 a 250 z Kostelce na Hané. Z hrobu č. 59 pochází skleněný kónický pohár zdobený oválnými fasetami podobný E 235. V hrobě č. 250 byly objeveny zlomky poháru typu E 230 (Zeman 1961, 34, 114, 247; Kacl 2012, 58). Analogii bychom mohli hledat kupříkladu v bohatém hrobě ze slezského Zákrówa, kde byl nalezen pohár vínové barvy s broušenými ovály (Grempler 1888, 6, Taf. I: 1). Z hrobu č. 422 z Kostelce na Hané pochází zlomky poháru na nožce z nažloutlého skla. Pohár zdobený plastickými lištovými ovály byl určen jako typ E 195. Paralelu pro tento pohár můžeme hledat v Salthammeru v Norsku. Tento typ se objevuje již ve stupni C2 (Zeman 1961, 170, 248). Nálezy ze zmíněné skupiny pohárů se koncentrují hlavně v oblasti severní Evropy, v Německu a Skandinávii. Jejich přítomnost na našem území svědčí o možné existenci vztahů s oblastmi v Příčernomoří, kde se předpokládá jejich původ. Zprostředkovatelem těchto vztahů byl zřejmě zásah pozdní černjachovské kultury (Zeman 1961, 247-248; Kacl 2012, 58). Z kosteleckého pohřebiště dále pocházely blíže neurčitelné zlomky skleněných nádob ze zkoumaných hrobů č. 49, 73, 135 a 333 (Zeman 1961, 247; Obr. 9-13 v příloze). Ze žárového hrobu č. 303 z Opočna pochází velký soubor 190 zlomků bezbarvého skla pocházející pravděpodobně z nádoby (Pleinerová 1995, 33, 84). Blíže neurčitelné zlomky byly nalezeny i v hrobě č. 180 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 361; Táž 1980, 164; Obr. 9-23 v příloze) a hrobě č. 64 z Pňova. Hrob z Pňova obsahoval střepy z bezbarvého skla. Je možné usuzovat, že zlomky pocházely z více než jedné nádoby (Rybová 1970, 94; Kacl 2012, 51). Oba zmíněné hroby lze zařadit do na počátek mladší doby římské (Jílek 2013, 188; Kacl 2012, 159)

Z dřevěných skříněk se v hrobech dochovaly pouze kovové části, mezi něž patří kování skříněk, zámky, nýty a klíče. Skřínky jsou interpretovány jako boxy, do nichž se ukládaly cennosti a věci osobní povahy. Pro ochranu byly skřínky často opatřeny zámkem a zavíraly se na klíč. Zmíněná kování skříněk jsou nejčastěji železná, popřípadě bronzová, která jsou ovšem považována za římský import (Droberjar 2002, 62). Výskyt dřevěných skříněk je častěji spojován s ženami. Dřevěné skřínky můžeme vidět na náhrobních stélách žen z provinciálního Klagenfurtu (Urbanová – Křištofová 2010, 115-116, Obr. 4). Kované dřevěné skřínky jsou známy z bohatých hrobů z 3. a 4. století (Rybová 1980, 180). Ačkoliv některé starší nálezy

jsou v současnosti přehodnocovány. Stříbrné kování skříňky z hrobu č. I z lokality Zakrzów je dnes interpretováno jako přezka opasku (Quast 2009, 36-37).

Kování skříňek a jejich další součásti se objevily v 9 hrobech databáze, z nich byly 4 ženské (antropologicky i archeologicky určené). Většina zmíněných hrobů byla žárového ritu. Jedinou výjimku tvořil kostrový hrob ze Soběsuk, ze kterého pocházel největší soubor kování skříňky z databáze. Dochovaná kování byla ze železa a nelze jej klasifikovat do žádného známého typu uzavíracích mechanismů, které sestavil C. Pescheck (1970). Součástí byl i železný klíč s očkem (Blažek 1995, 147, 149, Abb. 15, 158; Obr. 9-55 v příloze). Fragmenty skříňek se dále vyskytly v hrobech č. 64, 135 a 202 z Kostelce na Hané (Zeman 1961, 268; Obr. 9-14 v příloze), v hrobech č. 232 a 286 z Opočna (Pleinerová 1995, 96-97; Obr. 9-32 a 9-35 v příloze) a hrobech č. 182 a 1336 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 362, 380; Táž 1980, 180). Hrob č. 114 z lokality Opočno neobsahoval přímo kování skříňky, ale byl v něm uložen železný klíč a fragment zámkové pružiny, jenž se liší od zbylých dvou zmíněných hrobů z lokality. Společně tyto ženské hroby představují jedny z nejbohatších hrobů na pohřebišti v Opočnu (Pleinerová 1995, 96-97).

Hrací kameny nacházíme po celé období doby římské. Byly užívány při dnes již neznámé deskové hře. Můžeme předpokládat, že se jednalo o záležitost vyšší společnosti. Hrací kameny různých materiálů můžeme nalézt i v bohatých hrobech skupiny Leuna-Haßleben-Gommern (Droberjar 2002, 84; Knápek – Šedo 2018, 27). V hrobce z lokality Gommern byly pohřbeny skleněné hrací kameny společně s kovááním z hrací desky (Becker 2010, 610).

V rámci databáze byly hrací kameny nalezeny ve 2 žárových hrobech. V bohatém hrobě č. 182 z Plotiště nad Labem byly nalezeny 3 hrací kameny z bílého opakního skla (Rybová 1979, 361–362). Ze stejné lokality pochází nález 15 kostěných hracích kamenů z hrobu č. 1191 (Táž 1979, 378). Jako hrací kámen může být interpretována i kostěná destička z hrobu č. III z Libochovic (Zápotocký 1969, 184; Jílek 2013, 140-141; Obr. 9-16 v příloze). Zatímco kostěné hrací kameny jsou interpretovány jako výrobky pocházející z barbarské provenience, hrací kameny ze skla jsou považovány za římské importy. Zmíněný hrob č. 182 je datován již do stupně C1b. Největší popularity dosáhly skleněné kameny ve stupni C2 (Jílek 2013, 189; Madyda-Legutko – Zagórska-Telega 2000, 110, 113; Knápek – Šedo 2018, 27).

5.3.3.6. Ostatní předměty

Poslední kategorií sledovaných předmětů v rámci analýzy jsou *Ostatní předměty*. Do této kategorie zařazujeme hřebíky a nýty, různé, kovové, kostěné a kamenné předměty a hrudky smoly. V naprosté většině případů se jedná o předměty, které byly negativně ovlivněny žářem,

či jiným způsobem poškozeny a není možné jejich bližší určení. Předměty této povahy se ve větší míře nacházely v žárových hrobech databáze (91 %), v menším množství i v hrobech kostrových (9 %).

Hrudky smoly se v rámci databáze vyskytují výlučně v žárových hrobech. Jejich přítomnost vysvětlujeme několika způsoby. Hrudky smoly jsou interpretovány jako symbolické milodary, pozůstatky po ošetření mrtvého těla či jako prostředky ke zmírnění zápachu provázející žárový pohřeb. Nemůžeme si být jisti, zda byly do hrobů vkládány úmyslně či jestli jsou výsledky samotného procesu (Droberjar 2002, 298). Hrudky smoly se vyskytly v 76 žárových hrobech databáze nezávisle na pohlaví a věku.

5.4. Vypovídací možnosti hrobových výbav

Jedním z hlavních cílů práce bylo vysledování možného vztahu věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy. V rámci analýzy bylo vycházeno z předpokladu, že podoba hrobové výbavy se odvíjí jednak od věku a pohlaví jedince, dále od společenského statusu jedince a jistou mírou na ni působí i dobové a regionální zvyklosti. Úkolem této podkapitoly je skrze data získaná z databáze nalézt odpověď na hlavní výzkumné otázky práce. Konkrétně, odlišovaly se výrazně hrobové přídatky s přibývajícím stářím zesnulého, nebo měla hrobová výbava ustálenou formu nehlédě na věk pohřbeného jedince? Jak se na obsahu hrobové výbavy projevuje pohlaví zemřelého a jak se z hlediska hrobových přídatků od sebe ženské a mužské hroby odlišují? Jak podobu hrobové výbavy ovlivňuje užitý ritus? Jaké odlišnosti můžeme pozorovat v kostrových a žárových hrobech a jejich příslušných hrobových výbavách? Jakým způsobem hrobový inventář vypovídá o sociálním postavení jedince? Liší se získané poznatky mezi jednotlivými zkoumanými pohřebišti v Čechách a na Moravě? Jak podobu hrobové výbavy ovlivňuje chronologický aspekt?

5.4.1. Pohlaví

Kromě samotných milodarů přítomných v hrobech byla v rámci analýzy zkoumána i podoba nádob, ve kterých byli jedinci pohřbeni. Existence možné závislosti výzdoby na pohlaví jedince byla prezentována (viz 5.3.1. *Pohřební nádoby a jejich podoba*). Na příkladech popelnic z Opočna a Plotiště nad Labem bylo možné vidět případnou závislost umístění plastické výzdoby na pohlaví pohřbeného jedince. Konkrétně u žen se plastická výzdoba objevovala v prostoru maximální výdutě a výše a u mužů se plastická výzdoba v podobě aplikací častěji objevovala v prostoru maximální výdutě a níže. Zajímavým objevem je přídatná nádoba z kostrového hrobu z Berouna-Závodí. Jednalo se o kónickou mísu zdobenou třemi plastickými výčnělky ve spodní části nádoby (Obr. 9-6 v příloze).

Skutečnost, že byl v hrobě pohřben jedinec mužského pohlaví, by mohla ukazovat na závislost výzdoby na pohlaví jedince. Tuto teorii je nutné podrobit dalšímu bádání v širší základně dat.

Neméně zajímavé jsou nálezy dvou hrobových nádob z hrobů č. 38 a 174 z lokality Opočno. Nádoby, do nichž byly uloženy ostatky mužů ve věku maturus, jsou zdobené velmi podobnou plastickou výzdobou složenou z páru kruhovitých výčnělků se svislým podlouhlým výčnělkem situovaným mezi nimi. A. Pleinerová interpretuje tento motiv jako obličejovou ataši. Jako nejbližší analogii uvádí popelnici z hrobu z Radonic (Pleinerová 1995, 102; Sakař 1966, 614, 617, Obr. 5). Nabízí se však i další možná interpretace tohoto motivu, a to mužský pohlavní orgán, jak již bylo zmíněno v příslušné kapitole (viz 5.3.1.2. *Výzdoba nádob*). Na základě faktu, že se jednalo o hroby mužů, je na místě předpokládat, že výzdoba nádob v těchto případech přímo ukazovala na pohlaví pohřbeného jedince. Pro tento motiv se bohužel nepodařilo najít další analogie. Vzhledem k tomu, že se tyto nálezy vyskytují pouze ve 2 hrobech mužů na jediné lokalitě, se můžeme domnívat, že se jednalo o ojedinělé případy snad reflektující místní zvláštnosti. Zda šlo o výzdobu bez zvláštního významu či výzdoba přímo poukazovala na muže snad se zvláštním postavením v rámci dané lokality, nelze určit. Hrobová výbava obou hrobů, která se zřetelně neodlišuje od průměrné či mírně nadprůměrné výbavy žárových hrobů, by druhou z možností vylučovala. Je však nutné zmínit, že v hrobě č. 38 bylo nalezeno vinutí z bronzové spony (Pleinerová 1995, 22). Jednalo se o jeden ze 3 případů, kdy se spona objevila v určeném mužském hrobě z databáze.

Pokud se zaměříme na možnou závislost tvaru nádob na pohlaví pohřbeného můžeme shledat, že tvary nádoby poznatelnou závislost nevykazují (viz 5.3.1. *Pohřební nádoby a jejich podoba*).

V rámci analýzy hrobových výbav byly sledovány i materiály, jež se v hrobech vyskytly. V obou skupinách hrobů má početné zastoupení keramika, dále pak kost či paroh, železo a bronz. Zatímco v ženských hrobech se artefakty ze skla nacházejí v hojném počtu (14 %), v mužských hrobech se s nimi téměř nesetkáme (3 %). Obdobnou situaci můžeme pozorovat v případě drahých kovů. Drahé kovy se vyskytly v 8 ženských hrobech, zatímco v mužských je zcela postrádáme (Obr. 5-8 a 5-9).

Byly sledovány jednotlivé artefakty, jejich kombinace a s jakou frekvencí se v hrobech objevují. Zvláštní pozornost byla věnována věku a pohlaví jedinců, kterým zkoumané hrobové výbavy náležely. Některé artefakty se ve zkoumaných hrobech z databáze objevují nezávisle na pohlaví a věku. Můžeme je nazvat předměty běžné povahy. Do této široké kategorie patří hřebeny, jehlice, součásti opasku, přídatné keramické nádoby, hrudky smoly a další.

Tyto artefakty se vyskytují v hojné míře napříč zkoumanými pohřebišti a nevypovídají nutně o samotném pohřbeném jedinci, ale spíše o celé společnosti jako takové.

Určité skupiny předmětů můžeme stereotypně spojovat se ženami či muži. Toto rozdělení artefaktů na sféru mužskou – reprezentativní/veřejnou a sféru ženskou – soukromou/domácí pochází z doby, kdy se archeologie jako věda začínala teprve formovat. Jako takové je toto rozdělení přímo ovlivněno tehdejší představou o roli mužů a žen ve společnosti. Mezi předměty tradičně spojovanými se ženami řadíme obecně šperky, jehly či přesleny, atributem muže se staly zbraně (Ströbeck 1999, 161, 164; Droberjar 2002, 267-268).

Zjištěné poznatky z analýzy se až na několik výjimek neliší od všeobecně přijaté představy o inventáři ženských i mužských hrobů, která byla výše zmíněna. Podoba hrobové výbavy zkoumaných hrobů tedy v mnoha případech přímo odrážela pohlaví pohřbeného jedince. Předměty z kategorie *Šperků a součástí oděvu* v rámci databáze převažovaly v hrobech žen, a to i v případě, pokud do počtu ženských hrobů nebudou započítány hroby archeologicky určených žen, což lze ostatně vidět na grafu (Obr. 5-11). Typickou kombinací předmětů, které tvořily hrobovou výbavu žen z databáze, byla jehlice, skleněné perly a kostěný hřeben. Tyto předměty se společně objevily ve 13 hrobech žen (27 %). Ve většině případů se jednalo o předměty zpravidla spojované se ženami. Korálky a součást náhrdelníku byly nalezeny jen v ženských hrobech, v mužských hrobech tento typ artefaktů zpravidla nenacházíme. Jedinou výjimku tvoří hrob muže z Berouna-Závodí, ze kterého pochází nález 1 jantarového korálku (Zahnašová 2012, 34). V ženských hrobech se v hojné míře vyskytly spony. Počet spon v ženských hrobech výrazně převýšil počet spon v hrobech mužských. Ve zkoumaných ženských hrobech je zaznamenáno 30 spon. Ve více jak polovině případů (59 %) bylo v hrobech žen nalezeno 2 a více spon. V mužských hrobech z databáze máme spony zaznamenány pouze ve třech případech. Dále je nutné zmínit, že oproti ženským hrobům se ve zkoumaných mužských hrobech nevyskytují předměty z drahých kovů, zlata a stříbra (Obr. 5-8 a 5-9).

Militaria se zpravidla vyskytovala v hrobech mužů. Tak tomu bylo i ve zkoumaných hrobech z databáze. Výjimku činil hrob č. 680 z pohřebiště v Plotišti nad Labem, ve kterém bylo objeveno kování pochvy meče. Podobný nález pochází z hrobu č. 620 ze stejné lokality (Rybová 1979, 369-370). S ohledem na skutečnost, že se jednalo pouze o části kování pochvy a v hrobech se nevyskytovaly skutečné zbraně, badatelé vidí v těchto nálezech předměty symbolického významu, které byly do hrobů žen zřejmě účelně přidány (Jílek – Horník 2017, 86). Dle Tacita se u Germánů praktikoval zvyk, kdy se snoubenci během svatby vzájemně obdarovali zbraněmi. Zbraň dostala dívka formou svatebního daru. Pokud však zemřela

předtím, než by se stihla provdat, mohla být ona část výzbroje přidána do jejího hrobu (Kvetánová 2008, 35). Podobným způsobem bychom mohli interpretovat i nálezy z Plotiště nad Labem.

Co se týče předmětů náležejících do kategorie *Nástroje*, setkáváme se s nimi v hrobech mužů, nicméně výrazně převažují v ženských hrobech. To by ostatně odpovídalo výše nastíněné představě o ženské roli ve společnosti. Žena byla pevně spojena s domácím prostředím a řemeslnou výrobou, což hrobový inventář žen reflektuje. Přítomnost jehel, přeslenů i nožů v hrobě tak mohla poukazovat na skutečnost, že v daném hrobě byla pohřbena žena.

Luxusní předměty, mezi které zahrnujeme hlavně bronzové nádoby, skleněné nádoby a součásti dřevěných skříněk převažují v hrobech žen. Zatímco u bronzových a skleněných nádob nemůžeme přímo hovořit o závislosti přítomnosti zmíněných předmětů na pohlaví pohřbeného jedince, dřevěné skřínky představují jiný případ. Výskyt dřevěných skříněk tradičně spojujeme se ženami. Kování skříněk a jejich další součásti se objevily v 9 hrobech z databáze. Z těchto 9 hrobů jich 4 náležely ženám (antropologicky i archeologicky určeným).

5.4.2. Věk

Jak již bylo zmíněno v rámci analýzy, počet hrobů s úspěšně určeným věkem výrazně převyšuje počet úspěšného určení pohlaví pohřbeného jedince (viz 5.2.2. *Věk*). Nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinou v databázi byli dospělí jedinci, tedy osoby ve věku od 20 do 60 let. Do této kategorie se řadí jedinci určení jako *adultus (I i II)*, *adultus-maturus* a *maturus (I i II)*. Jestliže se zaměříme na možný odraz jednotlivých věkových kategorií na podobě hrobových výbav jedinců dojdeme k následujícím zjištěním.

V rámci analýzy byl zkoumán tvar a výzdoba popelnic v závislosti na věku pohřbeného jedince. Data z databáze však možnou závislost nepotvrzují (viz 5.3.1. *Pohřební nádoby a jejich podoba*).

Otázka dětských pohřbů se v současné době stává vyhledávaným tématem. K problematice pohřbů dětí a mladistvých se naposledy vyjádřila I. Kvetánová (2008), jejíž analýza byla vymezená prostorem středního Podunají, a E. Krekovič (2011). Zatímco pohlaví malého dítěte je z pohledu antropologů téměř nemožné určit, věk lze u dítěte možné stanovit s větší přesností, než by to bylo možné u dospělého jedince. Dítě prochází v rámci svého vývoje rozličnými změnami, které je možné na jeho kostře spolehlivě pozorovat (Dobisíková 1999, 168, 241, 257). Otázka hrobového inventáře dětí je však o poznání složitější. Není zcela jasné, jestli jejich hrobovou výbavu tvoří předměty, které dané dítě skutečně za svého života používalo, předměty, které souvisejí s pohřebním ritem a tehdejšími náboženskými představami, či jejich kombinace.

Předměty přítomné v hrobě mohou indikovat pohlaví pohřbeného dítěte. Existují však příklady, kdy jsou tyto artefakty interpretovány spíše jako ochranné amulety symbolické povahy. Podle této teorie můžeme nože a jiné ostré předměty v hrobech chápat jako předměty s ochranou funkcí. Podobně přesleny zřejmě mohly představovat tzv. mateřské dary (Kvetánová 2008, 21, 22). Tyto skutečnosti značně komplikují možnost určení pohlaví pohřbeného dítěte čistě na základě obsahu hrobového inventáře.

V databázi se vyskytlo 28 dětských hrobů a 10 dvojhrobů, v nichž byly uloženy pozůstatky dítěte a dospělé osoby. Z těchto zmíněných dětských hrobů jich bylo 28 ve věku *infans I-III*, 6 ve věku *juvenis* a v poslední řadě 4 ve věku *juvenis-adultus*.

Výbavu dětských hrobů věku do 14 let (*infans I-III*) tvoří převážně předměty z kategorie *Šperky a součásti oděvu*. Jednalo se o hřebeny, jehlice, korále, závěsky, spony a další. V několika případech se jednalo o předměty luxusní povahy. V hrobě č. 764 v Plotišti nad Labem byl objeven stříbrný nákrčník s hruškovitým uzávěrem (Rybová 1979, 371; Obr. 9-25 v příloze). Z kostrového hrobu dítěte z Květnice pochází soubor 35 jantarových korálků a stříbrná spona s podvázanou nožkou typu A 166 (Droberjar – Snítily 2011, 504; Obr. 9-47 v příloze). V hrobu č. 207 z Opočna byly objeveny 2 smaltované štítkové spony (Pleinerová 1995, 29; Obr. 9-30 v příloze). Frekvencovanost spon v hrobech dětí byla v práci již zmíněna (viz 5.3.3.1. *Šperky a součásti oděvu*). Z celkového počtu 28 hrobů dětí *infans I-III* jich 11 (39 %) obsahovalo 1 až 2 spony. Podobnou situaci můžeme pozorovat na výsledcích analýzy z prostředí středního Podunají, kde z 87 zkoumaných dětských hrobů obsahovalo sponu 30 z nich (34 %) (Kvetánová 2008, 31). Nálezy spon zřejmě svědčí o skutečnosti, že děti byly oblékány obdobně jako jejich dospělé protějšky. O možné podobě dětského oděvu nás dále zpravují nálezy opaskových poutek. Tato poutka byla nalezena ve 2 hrobech. V obou případech se jednalo o děti věku *infans II* tedy 7 až 14 let.

V dětských hrobech se objevují i předměty z kategorie *Militaria*. Z hrobu č. 764 z Plotiště nad Labem pochází kování koňského postroje (Rybová 1979, 371; Obr. 9-25 v příloze). Vzhledem k tomu, že bylo v hrobě pochováno dítě věku *infans II*, je možné se přiklonit k názoru, že se jedná o předmět symbolické povahy a nikoliv předmět, který by dítě používalo. V hrobě č. 394 z Opočna byly objeveny 2 miniaturní hroty pravděpodobně z kopí. Dle skutečnosti, že se jednalo o dětský hrob, I. Pleinerová uvažuje, že hroty byly přizpůsobeny velikosti dítěte (Pleinerová 1995, 37, 91-92). Z žárového hrobu dítěte ve věku *infans I* z Vrchnice pochází sekerka typu Adler A1, která byla v porovnání s jinými nálezy tohoto typu menších rozměrů (Jílek – Horník 2017, 73; Braun – Košnar 1981, 237-238; Obr. 9-46 v příloze). Poslední dva zmíněné případy se řadí k nálezům miniaturním předmětům v hrobech

děti a mladistvých. Tento fenomén můžeme pozorovat hlavně v období mladší doby římské a stěhování národů. Na základě jejich přítomnosti v hrobě byl daný pohřeb často určen za dětský. Funkce těchto předmětů může být interpretována několika způsoby. Mohlo se jednat o symbolickou náhradu reálných předmětů či se mohlo jednat o předměty schválně uzpůsobené pro dětskou hru. Existují i názory, že se jednalo o závěsné amulety (Kvetánová 2008, 36-37). Předměty miniaturních velikostí byly objeveny i dalších hrobech z databáze. Z hrobu č. 33 z Kostelce na Hané pochází pinzeta, kterou bychom mohli pokládat za miniaturu. Podobně bychom mohli přistoupit k nálezů nůžek z hrobu č. 297 pocházejícího ze stejné lokality. Miniaturní nůžky byly v rámci databáze vedeny jako závěsek (Zeman 1961, 22, 126; Kvetánová 2008, 36; Obr. 9-10 v příloze). Z kostrového hrobu z Křesína pochází miniatura bronzového hřebenu. Na základě jeho velikosti lze hřeben považovat za symbolický předmět, spíše než plně funkční součást toaletní výbavy (Blažek 1995, 140, 157). Zmíněné hroby nebyly podrobeny antropologickému určení, nicméně dle předložených nálezů by bylo možné uvažovat, zda se nejednalo o dětské pohřby. Nástroje se v dětských hrobech až na několik výjimek nevyskytují. V hrobě č. 764 z Plotiště nad Labem byl nalezen hliněný přeslen (Rybová 1979, 371; Obr. 9-25 v příloze). Nelze určit, zda se jednalo o jeden z tzv. mateřských darů, či šlo o předmět skutečně patřící danému dítěti. Dle kombinace předmětů v hrobovém inventáři, 2 spon a jehlice, by bylo možné usuzovat, že v hrobě byla pohřbena dívka. Tuto představu ovšem narušuje již zmíněné kování koňského postroje, které bylo v hrobě též nalezeno. Ze stejné lokality pochází nálezy 2 nožů. Tyto nože byly objeveny v hrobě č. 964 a 1188, kde byly uloženy ostatky dětí ve věku *infans II* a *infans II-III* (Tamtéž, 374, 377-378; Obr. 9-26 v příloze). Pokud by se jednalo o mladší jedince (*infans I*), mohli bychom argumentovat, že se jedná o symbolické předměty s ochrannou funkcí, jak bylo zmíněno výše. Jelikož se však jedná o jedince starší, nabízí se jiné vysvětlení. I. Kvetánová (2008, 28) předpokládá běžné používání nožů u dětí ve věku 6 let a výše, což by odpovídalo těmto dvěma zdokumentovaným případům. Starší děti už byly schopné s ostrými nástroji bezpečně manipulovat, proto můžeme soudit, že je za života používaly.

Kategorie *Luxusní předměty* je v rámci dětských hrobů ve věku *infans I-III* reprezentována jediným předmětem. Jednalo se o kování dřevěné skříňky a s ní související součásti nalezené v hrobě č. 1336 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 380). Podle tohoto nálezů i ostatních předmětů tvořících jeho hrobový inventář může být hrob určen jako dívčí.

Co se týče výše uvedených dvojhrobů, společné pohřby ukazují na totožný čas smrti dospělého osoby a dítěte. Tato samotná skutečnost nám může pomoci lépe porozumět okolnostem jejich úmrtí. V rámci databáze se vyskytlo 9 hrobů dospělého jedince a dítěte ve

věku *infans I-III*. V 5 z 10 zmíněných dvojhrobů byla společně s dítětem pohřbena žena. V těchto případech bychom mohli předpokládat, že se jednalo o pohřeb matky s dítětem. Jako nejpravděpodobnější důvod smrti se nabízí úmrtí matky s dítětem při porodu. Dalším možným vysvětlením dvojhrobu je úmrtí při válečném konfliktu či epidemii. Tímto způsobem jsou častěji vysvětlovány pohřby dospělého muže s dítětem (Kvetánová 2008, 24-25). Takový případ je zastoupen v rámci databáze 1 hrobem. Ve zmíněném hrobě č. 38 z Opočna byly pohřbeny pozůstatky dospělého muže a mladistvého ve věku *juvenis* (Pleinerová 1995, 22-23). Hrobový inventář zkoumaných dvojhrobů nenese stopy, které by přímo ukazovaly, že v hrobě bylo pohřbeno dítě.

Jedinci určení jako *juvenis*, tedy ve věku 14 až 20 let, náleží do přechodného období mezi dětstvím a dospělostí. Během tohoto období dospívání zřejmě dochází k tzv. iniciaci. Tímto aktem mladiství jedinci překročili práh dospělosti. V prostoru Římské říše je tento přechod u dívek předpokládán již po dosažení věku 12 až 15 let. Římanky se též stávaly matkami dříve, pravděpodobně již v námi vymezeném období dospívání. Je tedy možné, že se v mnohých případech pohřbů mladých dívek jedná o úmrtí následkem komplikace při porodu. Není jisté náhodou, že úmrtnost u dívek ve věku 14 let a výše byla prokazatelně vyšší v porovnání s chlapci stejného věku (Kvetánová 2008, 29-30; Becker 2002, 162). Pokud se zaměříme na podobu hrobové výbavy mladistvých jedinců, dojdeme k následujícím zjištěním. V databázi se vyskytlo 6 hrobů určených jako *juvenis* a 4 hroby určené jako *juvenis-adultus*, které mají přesah do dospělého věku. Do kategorie mladistvých hrobů náleží i již uvedený dvojhrob dospělého muže a mladistvého ve věku *juvenis* č. 38 z Opočna (Pleinerová 1995, 22-23). Z těchto zmíněných hrobů jich bylo 5 určených jako pravděpodobně ženské a 1 jako hrob mužský, což by odpovídalo výše zmíněným zjištěním o úmrtnosti dívek. Zdokumentovanou hrobovou výbavu obsahovalo 7 z 10 mladistvých hrobů. V porovnání s hroby mladších jedinců (*infans I-III*) zaznamenáváme větší množství předmětů z kategorií *Šperky a součásti oděvu* a *Nástroje*. Jedním z nejbohatších hrobů z této kategorie je žárový hrob dívky č. 232 z Opočna, který obsahoval mimo jiné zlomky čtyř kostěných jehlic, zlomky asi 2 kostěných hřebenů s železnými nýty, železný hřeben, skleněnou vložku do prstenu, asi 50 skleněných korálků, 2 postříbřené terčovité spony, bronzový plechový prsten, 12 vědérkovitých železných závěsků, železné kování skříňky a její součásti, železný nůž, 5 šicích jehel a 3 přesleny (Pleinerová 1995, 30; Obr. 9-31, 9-32 a 9-33 v příloze). Obdobně byly vybaveny kostrové hroby dívek ve věku *juvenis-adultus* ze Slepotic a Hostivic (Droberjar 2005, 404-407; Sankot – Theune 2012, 175-178; Obr. 9-49 a 9-52 v příloze). Pohřbené dívky zřejmě pocházely z vyšší sociální skupiny (viz 5.4.3. *Sociální status*).

Jak již bylo uvedeno, nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinu v databázi tvoří dospělí jedinci. Jestliže se zaměříme na možný odraz věku na podobě hrobových výbav těchto jedinců, dojdeme k následujícím zjištěním. Jak v hrobech jedinců věku *adultus* a *adultus-maturus*, tak i *maturus* se objevují obvyklé na věku nezávislé předměty jako spony, jehlice, korálky či hřebeny. Na rozdíl od starších dospělých jedinců (*maturus*) jsou v hrobech mladších dospělých (*adultus* a *adultus-maturus*) přítomny předměty z kategorie *Luxusní předměty*. Mezi zmíněné předměty řadíme kovové nádoby, skleněné nádoby, součásti dřevěných skříněk a hrací kameny. Jedinou výjimku, kdy se v hrobě jedince věku *maturus* vyskytl předmět z kategorie *Luxusních předmětů*, můžeme najít v kostrovém hrobě z Berouna-Závodí. Hrobová výbava i hrob samotný představují speciální případ, o němž bude blíže pojednáno níže (viz 5.4.3. *Sociální status*). V porovnání s hroby mladších dospělých jedinců můžeme u hrobů starších dospělých sledovat nárůst počtu jednotlivých předmětů z kategorie *Militaria* i *Nástroje*. To by mohlo vypovídat o jejich úloze ve společnosti. Zbraně a výstroj patřily k atributům dospělých bojovníků. Pokud nacházíme daný předmět v hrobě dospělého člověka, nejpravděpodobnějším vysvětlením je, že se skutečně jednalo o bojovnícký pohřeb a zemřelý jej za svého života skutečně používal. Druhé méně časté vysvětlení souvisí s již popsanou tradicí předání zbraní mezi snoubenci. Zbraň v hrobě působila jako symbolický předmět. Jako typický bojovnícký hrob můžeme jmenovat výše uvedený kostrový hrob z Berouna-Závodí, ve kterém byl pochován dospělý muž (Břicháček 1981, 127; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze). Podobně jako u zbraní i u nástrojů se můžeme spíše přiklonit k předpokladu, že se jednalo o předměty pohřbeným jedincem dříve používané. V hrobech dospělých jedinců se objevují podobně jako v dětských hrobech nože a přesleny. Oproti dětským hrobům se zde však ve 2 případech objevují ocílky a křesací soupravy. V dětských hrobech tyto předměty zpravidla nenacházíme. Tuto skutečnost můžeme vysvětlit tím, že křesací souprava mohla být svěřena pouze do zodpovědných rukou dospělého člověka, a tudíž se s ní u dětí nesetkáváme (Kvetánová 2008, 37). Na základě hrobového inventáře se nám hroby dospělých jedinců jeví jako 2 oddělené skupiny. Zatímco u jedinců ve věku *adultus* a *adultus-maturus* můžeme v hrobovém inventáři zaznamenat předměty značící sebe prezentaci, šperky a luxusní předměty, hrobová výbava jedinců ve věku *maturus* je v tomto ohledu o poznání chudší. Naopak se u jedinců věku *maturus* objevují zbraně, výstroj a nástroje ve větší míře než u ostatních věkových skupin.

Neméně podstatná je otázka jedinců staršího věku. V rámci analýzy se v databázi objevilo 8 hrobů s ostatky jedinců ve věku *maturus-senilis* a *senilis*, z nichž 4 byly ženské a 1 náležel muži. Jednalo se o chudé až průměrné hroby, co se výbavy týče. Dva ze zmíněných hrobů byly

ze země vyzvednuty zcela bez výbavy. Jediný hrob, který se od ostatních odlišuje hrobovou výbavou, byl hrob č. 351 z Plotiště nad Labem, ve kterém byla objevena souprava bronzové naběračky s cedníkem. Ta v hrobě s jinak obyčejným inventářem představovala artefakt luxusní povahy (Rybová 1979, 364). Nejvíce se v hrobech starších jedinců vyskytovaly předměty zhotovené z kostí a železa. Popřípadě se zde vzácně vyskytly předměty z bronzu a skla. Jednalo se nejčastěji o bronzové a skleněné zlomky. Inventář zkoumaných hrobů činily nejčastěji fragmenty kostěných hřebenů. Ve 3 hrobech se vyskytly zlomky 1-2 skleněných korálků. Po jednom exempláři se v hrobech vyskytla železná podvázaná spona a železný prsten se spirálovitě zatočenými konci. Až na výjimku v podobě železného šídla z hrobu č. 1190 z Plotiště nad Labem (Tamtéž, 378) se v hrobech starších jedinců nenacházely žádné artefakty z kategorie *Nástroje*. Tato skutečnost by mohla svědčit o možnosti, že starší jedinci již neměli aktivní úlohu ve společnosti. Zřejmě se ani nepodíleli na řemeslné výrobě, jak tomu nasvědčuje jejich hrobový inventář, respektive předměty, které se v něm nenacházejí. Ačkoliv tito jedinci již neplnili aktivní ekonomickou funkci v rámci daného společenství, sporadické nálezy šperků či dokonce fragmenty kovových nádob značily, že v době jejich pohřbu stále požívali určitého statusu. Daný předpoklad by bylo podnětné podrobit dalšímu bádání.

5.4.3. Sociální status

Sociální status představuje postavení jedince, jeho roli ve společnosti a příslušnost k určité vrstvě v rámci dané společnosti. O podobě struktury společnosti nás mohou zpravovat právě hrobové soubory. Na základě jejich zkoumání je možné rozlišit horizontální a vertikální společenskou diferenciaci. Zatímco vertikální diferenciaci představuje jednotlivé sociální skupiny hierarchicky oddělené podle jejich postavení, horizontální diferenciaci indikuje role a vztahy členů rovnocenné skupiny, jejíž identifikace je o poznání složitější. Interpretace sociální struktury a organizace dané společnosti s pomocí hrobových nálezů však může být omezená či přímo zkreslená jevy, které se do pohřebního ritu člověka nepromítanou. Vždy je nutné v rámci řešení této problematiky počítat se značným zjednodušením (Krekovič 2005, 9-11; Droberjar 2002, 303).

Zdaleka nejjednodušší se zdá být rozpoznání hrobů nejvyšší společenské vrstvy. Zpravidla se jedná o hroby s bohatou výbavou, u níž je kladen důraz nejen na kvantitu ale i na kvalitu předmětů. Kromě hrobové výbavy, přispívají k přesnějšímu stanovení pohřbeného jedince i informace o pohřebním ritu. V případě mladší doby římské jsou pohřby elit spojovány s kostrovým ritem. Dalším faktorem je podoba hrobu, respektive jeho úprava. V odborné literatuře se můžeme setkat s předpokladem, že náročná úprava hrobu značí vyšší

postavení zemřelého jedince (Krekovič 2005, 10-11; Beková – Droberjar 2005, 425, 427-428; Parker Pearson 1999, 5). Mezi nejbohatší kostrové hroby na našem území řadíme hroby ze Soběsuk, Slepotic a Hostivic. Hroby náležejí do sociální skupiny Ia navržené v rámci analýzy M. Bekové a E. Droberjara. Výbava těchto hrobů se skládá z luxusních pozlacených štítkových spon se skleněnými vložkami, skleněných a jantarových korálek a dalších předmětů. Kromě bohaté výbavy je pro tyto hroby charakteristická právě přítomnost velkých hrobových komor. Ačkoliv se jedná o nejbohatší zdokumentované hroby u nás, s výbavou knížecích hrobů skupiny Leuna-Haßleben-Gommern je nemůžeme srovnat (Beková – Droberjar 2005, 427-428). Kromě již zmíněných hrobů se na našem území převážně v oblasti severozápadních Čech a v pražské kotlině můžeme setkat s dalšími objevy bohatých kostrových hrobů. Jednalo se o hroby z Prosmyk, Pátku, Zvoleněvsi a další. Pro tyto hroby jsou typické jednoduché hrobové jámy, ve kterých se kromě skeletu objevují stříbrné destičkovité spony se zlatou folií se skleněnou perlou vloženou uprostřed či samostřílové spony typu Almgren 175, skleněné a jantarové korálky. Dalším typickým milodarem jsou nákrčníky s hruškovitým uzávěrem (Tamtéž, 425, 430). Z hrobových nálezů je možné předpokládat, že se jedná o hroby regionálních elit. Ve většině případů se jednalo o ženy. Z tohoto důvodu v nich badatelé viděli manželky místních vládců. Tito vládci pravděpodobně stáli v čele jednotlivých kmenů, tvořící kmenový svaz, jehož existenci na našem území v době římské předpokládáme. Tito vládci společně s jejich rodinami vytvářeli rodovou šlechtu. Hroby vyšších kmenových náčelníků, knížat, a jejich manželek nemáme v prostoru Čech doloženy (Tamtéž, 429, 430, 434; Droberjar 2002, 303).

Od skupiny 27 zdokumentovaných ženských kostrových hrobů se odlišuje kostrový hrob muže z Berouna-Závodí. Názor, že v něm byl uložen významný příslušník germánské, snad markomanské nobility, je založen na jeho hrobovém inventáři i na období, kdy byl hrob uložen do země. V hrobu z konce pozdní doby římské nacházíme kromě jiného výzbroj bojovníka, bronzový meč, hroty, štítovou puklici i skleněný pohár a bronzové nůžky. Teorii, že se jednalo o jednoho z prořímských válečníků, neodpovídá absence římských předmětů. Za zmínku však jistě stojí, že ve vzdálenosti několika set metrů od hrobu byl objeven depot římských mincí ze stejného období. Pokud bychom tento nález dali do souvislosti se zmíněným hrobem, mohli bychom dojít k názoru, že by se mohlo jednat o žold germánského bojovníka sloužícího v římském vojsku. Podle E. Droberjara se jedná o zástupce germánské elity, která zřejmě nebyla shodná s tou pocházející ze staršího období (Břicháček 1981, 127-128; Beková – Droberjar 2005, 427, 429; Droberjar 2008, 153; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze). Bohatou vojenskou výstroj zaznamenáváme i v žárovém hrobě č. 53 z Pňova a č. 180 z Plotiště

nad Labem. Oba nálezy jsou spojovány s kontakty Germánů s římským světem v rámci markomanských válek (Rybová 1970, 91; Droberjar 2008, 136; Týž 2002, 174, 176, 245; Rybová 1979, 361; Táž 1980, 164; Jílek – Horník 2017, 62, 64; Obr. 9-23 a 9-40 v příloze). Vedle bohatých vojenských hrobů máme v databázi doloženu i vrstvu obyčejných bojovníků, v jejichž hrobech nacházíme převážně železné hroty kopí či oštěpů i jinou výstroj (Droberjar 2002, 303).

Co se týče bohatých dětských hrobů, se kterými se můžeme setkat jak u kostrového, tak i žárového ritu, lze konstatovat, že tyto děti zřejmě požívaly vyššího statusu. Tento status byl už ze samotné skutečnosti, že se jednalo o velmi mladé jedince, zřejmě dědičný a nikoliv získaný, jaký bychom předpokládali například u dospělých mužů (Krekovič 2005, 10; Wason 1996, 98-99). Mezi tyto bohaté hroby můžeme zařadit kostrový hrob dítěte z Květnice obsahující mimo jiné stříbrnou sponu typu A 166 a soubor 35 jantarových korálek (Droberjar – Snítily 2011, 504, 509; Obr. 9-47 v příloze). Do této skupiny dále náleží žárové hroby č. 207 a 232 z Opočna (Pleinerová 1995, 29, 30; Obr. 9-30, 9-31, 9-32 a 9-33 v příloze) a hrob č. 1336 z Plotiště nad Labem (Rybová 1979, 380).

Jak již bylo zmíněno (viz 3.2. *Kostrové hroby*), kostrový hrob, nemusel nutně obsahovat bohatou výbavu. Z období 3. a 4. století pochází případy kostrových hrobů, které byly vybaveny chudou až průměrnou výbavou podobnou žárovým hrobům z daného období. Dokladem toho jsou zkoumané hroby z Křesína, Libočan, Prosmýk (hroby č. 1900 a 1929) a další (Beková – Droberjar 2005, 425, 432; Blažek 1995, 140-144). Existenci chudých kostrových hrobů můžeme vysvětlit jako šíření ritu vlivem polabských Germánů podobně jako u bohatých kostrových hrobů (Beková – Droberjar 2005, 425). D. Payne vidí existenci kostrového ritu a bohatých pohřbů v období mladší doby římské jako dva na sobě nezávislé fenomény (Payne 2016, 33). Mohlo se jednat i o možnou snahu napodobit tímto způsobem elitu, samozřejmě bez luxusní hrobové výbavy. To není jediný případ, kdy můžeme vidět v hrobech pokusy o napodobení tehdejší elity. Tuto snahu můžeme spatřovat v již popsaném případě hrobu č. 2 z Kostelce na Hané, který mimo jiné obsahoval římskou ražbu z bronzu, do níž byl vytvořený otvor pro zavěšení (Zeman 1961, 15, 246). Na rozdíl od zlatých mincí upravených na závěsky, ve kterých vidíme symboly vyššího postavení, jsou bronzové závěsné mince interpretovány jako pokus jedinců nižšího postavení o nápodobu zvyků vyšších vrstev (Militký 2013, 81).

V rámci databáze převažují hroby žárového ritu. Tyto hroby obsahovaly ve většině případů průměrnou až chudou hrobovou výbavu s absencí jakýchkoliv předmětů. Jedince bychom mohli zařadit do vrstvy obyčejných lidí. V případě skromněji vybavených hrobů je jejich

zařazení do určité společenské vrstvy obtížnější. Situaci neusnadňuje skutečnost, že se jednalo o hroby žárové, u kterým byl hrobový inventář vždy alespoň částečně poškozen žárem, jak již bylo ostatně v rámci práce několikrát vyřčeno. Chudoba zkoumaných žárových hrobů tedy může být pouze zdánlivá (Droberjar 2002, 303; Týž 2008, 148; Krekovič 2005, 11; Becker 2010, 374). Žárové hroby nemusejí být vždy chudé. V rámci databáze můžeme nalézt případy hrobů, jejichž hrobové výbavy můžeme téměř srovnat s výbavou bohatých kostrových hrobů. V hrobech byly nalezeny šperky z drahých kovů, soubory skleněných korálků a zlomky bronzových a skleněných nádob. Podobnost s výbavou bohatých kostrových hrobů můžeme spatřovat v nálezech z hrobů č. 764 z Plotiště nad Labem a č. 366 z Opočna. Tyto hroby obsahovaly stříbrné nákrčníky s hruškovitým uzávěrem (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 205; Pleinerová 1995, 36, 90; Beková – Droberjar 2005, 425; Obr. 9-25 v příloze).

Na základě poznatků z databáze nelze říci, že bohatství hrobu je přímo závislé na užitém pohřebním ritu. Dalo by se argumentovat, že se skutečně jedná o dva více méně nesouvisející fenomény. V rámci databáze se objevují kostrové a žárové hroby s bohatou výbavou i s výbavou, kterou bychom mohli klasifikovat jako chudou. Z této skutečnosti můžeme vyvodit, že na podobu hrobové výbavy mají vliv převážně pohlaví, věk a status zemřelého jedince a užitý pohřební ritus ovlivňuje hlavně stav dochování pohřbených předmětů.

5.4.4. Chronologické a geografické aspekty

Ve zkoumaném období zřejmě docházelo k proměnám sociální struktury. Při zkoumání hrobových výbav je kromě jiných faktorů nutno brát v ohled i chronologický aspekt. Analýze byly podrobeny hroby náležející do období mladší a pozdní doby římské, tedy do stupňů C1 až C3. Do analýzy byly vybrány hroby z pohřebišť i ojedinělé hroby z území Čech a Moravy. Značně převažovaly hroby žárové, které byly ve většině případů vybaveny průměrnou až chudou hrobovou výbavou. Výbavu často tvořily předměty chronologicky necitlivé jako jehlice s profilovanou hlavicí a nástroje.

Na počátku zkoumaného období můžeme zaznamenat doznívání bojovnických hrobů, které jsou charakteristické pro období během markomanských válek a krátce po nich (Droberjar 2008, 136). Tyto tendence se promítly do výbavy žárových hrobů. Konkrétně se jednalo o hroby č. 180, 181, 189 a 1212 z Plotiště nad Labem, které byly datovány na konec 2. až počátek 3. století. V hrobech byly objeveny hroty oštěpů či kopí, součásti štítu i meč (Rybová 1979, 361-362, 378; Jílek – Horník 2017, 84, Tab. 9; Obr. 9-23 v příloze). Dále v průběhu stupně C1 nacházíme ve zkoumaných hrobech přítomnost militarií. Kupříkladu ze zkoumaného hrobu č. 53 z Pňova pochází železný meč, pravděpodobně římského původu (Rybová 1970, 91; Droberjar 2008, 136; Obr. 9-40 v příloze).

V mladším období jsou tyto nálezy sporadické a jedná se spíše o předměty užívané po delší dobu. Tak tomu bylo například v případě kování balteu nalezeného v hrobu č. 772 z Plotiště nad Labem, které bylo uloženo do hrobu až v 2. polovině 3. století (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 168-170; Jílek – Horník 2017, 37). Meče a s nimi související kování pochev se z hrobového inventáře po stupni C1 vytrácejí a v databázi je zaznamenáváme znovu až na samém sklonku doby římské. Z přelomu stupňů C3/D1 pochází meč z kostrového hrobu z Berouna-Závodí. Jak již bylo zmíněno, v hrobě byl pohřbený jedinec patřící zřejmě ke germánské elitě. Dle nálezů přítomných v hrobě můžeme předpokládat vazby na pozdní przeworskou kulturu stejně tak na středoněmeckou oblast a Pomohání (Droberjar 2002, 16; Týž 2008, 153; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze).

V důsledku markomanských válek pozorujeme na počátku mladší doby římské nejen na Moravě, ale i v Čechách značný nárůst římských importů (Droberjar 2005, 11). V rámci databáze byly tyto artefakty nalezeny kupříkladu na nově vzniklých pohřebištích v Plotišti nad Labem a Pňově. Z hrobu č. 33 a 68 z Pňova a hrobu č. 1188 z Plotiště pochází nálezy destičkovitých spon (Rybová 1970, 85, 96; Táž 1979, 376; Obr. 9-26 a 9-41 v příloze). V Plotišti nad Labem byly v hrobech č. 180 a 182 objeveny zlomky několika bronzových nádob (Táž 1979, 361-362; Obr. 9-23 a 9-24 v příloze). Poslední zmíněný hrob dále obsahoval zlomky skleněné nádoby a skleněné hrací kameny (Táž 1979, 362). Ze žárového hrobu z Vrchnice pochází nález Terry sigillaty, pravděpodobně z Westerdorfu (Braun – Košnar 1981, 233, 236-237; Obr. 9-46 v příloze). V mladším období můžeme v hrobech sledovat úbytek těchto nálezů. Výskyt římských importů tak zřejmě přímo reflektoval krizi římské říše (Droberjar 2005, 11; Týž 2008, 136).

Ve stupni C1 se setkáváme s prvními kostrovými hroby, což je zřejmě důsledkem příchodu nových labsko-germánských osadníků na území Čech. Nový lid obsazuje hlavně oblast severozápadních Čech a pražské kotliny. Pro většinu kostrových hrobů je charakteristická bohatá hrobová výbava, kterou tvoří šperky a součásti oděvu z drahých kovů a větší soubory skleněných a jantarových korálků (Beková – Droberjar 2005, 425, 432, Obr. 29; Droberjar 2008, 145). Bohaté kostrové hroby u nás přežívají až do konce zkoumaného období. Ze stupně C3 pochází hrob ze Žiželic obsahující mimo jiné stříbrnou jehlici a náhrdelník čítající téměř 400 skleněných a jantarových korálků (Beková – Droberjar 2005, 425; Blažek 1995, 150-152; Obr. 9-56 a 9-57 v příloze). Kostrové hroby se koncentrují na území Čech, z prostoru Moravy pochází jen ojedinělé nálezy. Příkladem může být již zmíněný hrob z lokality Křenovice (Droberjar 2002, 141).

Nově příchozí skupině obyvatel připisujeme založení nekropole v Opočně. Její vliv však můžeme zaznamenat i na starší lokalitě v Plotišti nad Labem (Droberjar 2008, 136). Z hrobu č. 366 z Opočna a č. 764 z Plotiště nad Labem pochází nálezy stříbrných nákrčníků (Rybová 1979, 371; Táž 1980, 205; Pleinerová 1995, 36, 90; Beková – Droberjar 2005, 425; Obr. 9-25 v příloze).

Na území Moravy jsou během mladší doby římské doloženy četné kontakty se Slovenskem, kde v daném období pozorujeme kulturní rozkvět doložený bohatými hroby obsahujícími římské importy, stříbrné a skleněné nádoby. Nejbohatší hroby této oblasti pocházejí z lokality Stráže na západním Slovensku (Zeman 1961, 278-279; Droberjar 2005, 12). V hrobě č. 201 z moravského pohřebiště v Kostelci na Hané byla nalezena štítkovitá spona, jejíž podoba je blízká nálezům z hrobu č. II ze Stráží (Zeman 1961, 94, 210-211, Ondrouch 1957, 116, 336-337). V období kolem poloviny 3. století přichází do prostoru severní Moravy cizí skupina osadníků z dolního Polabí shodná s nově příchozím lidem, který se usídlil v oblasti severozápadních Čech a pražské kotliny. V porovnání s jihomoravským územím, kde byly nacházeny hroby s chudou výbavou, mají severomoravské hroby bohatou výbavu. Do období po roce 300 můžeme zařadit většinu hrobů s bohatou výbavou z lokality Kostelec na Hané (Zeman 1961, 276-277; Droberjar 2005, 13). Přímý vliv polabských Germánů můžeme vidět v nálezech stříbrných dvojdílných samostřílových spon s klínovitě ukončenou nožkou z hrobů č. 36 a 154 ze stejné lokality. Tento typ spony byl zvláště rozšířen v polabském okruhu v období po roce 300 až do poloviny 4. století. (Droberjar 2008, 143; Zeman 1961, 24, 70, 197). Středoněmecké vlivy můžeme sledovat i ve zkoumaných hrobech z Velkých Hostěrádek (Peškař – Ludikovský 1978, 32).

Ke konci 4. století můžeme z nálezů na Moravě vidět oživení kontaktů tohoto území s římskými provinciemi. Tuto skutečnost můžeme vysvětlit najímáním Germánů žijících na území Moravy do římské armády (Droberjar 2005, 20). Ze zkoumaného moravského pohřebiště ve Velaticích pochází z hrobů č. 17 a 18 nálezy římskoprovinciální keramiky datované do 4. století. V hrobě č. 18 byly nalezeny střepy mortária, jejichž rozšíření můžeme sledovat hlavně v oblasti středodunajského barbarika (Jílek – Kuča – Sojková 2011, 249-250; Obr. 9-44 v příloze). Z hrobů č. 250 a 422 z Kostelce na Hané pochází slitky z importovaných skleněných nádob původem ze severoněmecko-dánského prostoru nebo ze severní či východní Evropy (Zeman 1961, 114, 168, 170, 277, Droberjar 2005, 20).

Zásah cizí kultury je patrný v podobě tzv. vrstevných hrobů objevených na zkoumané lokalitě Opočno. Objev těchto hrobů dokazuje vlivy pozdní fáze przeworské kultury reprezentované tzv. dobrodzieńskou skupinou (Droberjar 2002, 252; Týž 2005, 17).

Co se týče keramiky nalezené v hrobech z databáze, ve starším období mladší doby římské převažují teriny. Tyto nádoby jsou nahrazeny mísami, které se v hrobech prosazují v průběhu mladšího období. Jedním z dominantních typů 3.- 4. století jsou nízké misky s kónickým spodkem a prohnutým hrdlem, které můžeme vidět kupříkladu v kostrových hrobech ze Slepotic a Křesína (Beková – Droberjar 2005, 415-416; Obr. 9-52 v příloze) i v žárových hrobech č. 49 a 59 z Pňova (Rybová 1970, 89, 93) a č. 650 z Plotiště nad Labem (Táž 1979, 369). Od stupně C2 až do konce doby římské pozorujeme ve zkoumaných hrobech nárůst počtu keramických nádob zhotovených na hrncířském kruhu. Většina z těchto nádob v rámci databáze pocházela z pohřebišť ze severní Moravy. Ve sledovaném období přežívají v hrobových nálezích z Čech a Moravy hrncovité nádoby.

6. Závěr

Po celé sledované období mladší a pozdní doby římské výrazně převažuje na území Čech a Moravy užívání žárového ritu. Stejnou situaci můžeme shledat i na širším území středoevropského barbarika. Žárová pohřebišť se nám dochovala v různém rozsahu. Zaznamenáváme menší pohřebišť i velké nekropole čítající více jak 1000 hrobů (Plotiště nad Labem). Počet hrobů je však v mnoha případech negativně ovlivněn špatným stavem dochování. Na zkoumaných pohřebišťích se můžeme setkat s hroby s bohatou pohřební výbavou i s hroby chudými zcela bez milodarů (Šaratice). Žárový ritus můžeme dělit na popelnicový a jámový. V případě popelnicových hrobů jsou spálené pozůstatky zemřelého jedince uloženy do keramické nádoby. Milodary byly nejčastěji spáleny společně s tělem zemřelého jedince. Setkáme se i s případy, kdy byly větší předměty záměrně deformovány. V porovnání s kostrovými hroby, kde jsou artefakty zachovány téměř na místě, se v žárových hrobech dochovají často jen torza původního hrobového inventáře. Dalším typem pohřbívání jsou tzv. vrstevné hroby, které se u nás objevují hlavně v oblasti severozápadních Čech (Opočno).

Vedle žárového ritu se na území Čech v období od 1. pol. 3. století objevuje ritus kostrový. Kostrové hroby se našim územím vyskytují v důsledku příchodu polabských Germánů. Nálezy kostrových hrobů se koncentrují v oblasti severozápadních Čech a v pražské kotlině. Ve většině případů se jednalo o pohřby žen. Zmíněné kostrové hroby z Čech bývají ve srovnání se žárovými hroby ze stejného období bohatě vybaveny. Je možné předpokládat, že se jedná o hroby regionálních elit. Mezi nejbohatší kostrové hroby z našeho území řadíme hroby ze Soběsuk, Slepotic a Hostivic. Ve výbavě kostrových hrobů se objevily šperky a součásti oděvu z drahých kovů, náhrdelníky z jantarových a skleněných korálek a další. Zmíněné hroby postrádají bronzové a skleněné nádoby, které jsou typické pro knížecí hroby

skupiny Leuna-Haßleben-Gommern a tudíž je s nimi nemůžeme srovnávat. Na samotný sklonek doby římské do přelomu stupňů C3 a D1 spadá kostrový hrob muže z Berouna-Závodí. Hrob vyniká nálezy militarií a dalších luxusních předmětů. Ze zkoumaného období 3. a 4. století pochází i několik kostrových hrobů (Křesín, Libočany, Prosmky hrob č. 1900 a 1929), které byly vybaveny chudou až průměrnou výbavou podobnou žárovým hrobům z daného období. Vlivy polabských Germánů se projevují i v žárových hrobech na území Čech a Moravy, a to v podobě labsko-germánské keramiky a spon (Opočno, Plotiště nad Labem i Kostelec na Hané). S kostrovými hroby z mladšího období doby římské na území Moravy se až na výjimky (Křenovice) nesetkáváme.

Cílem práce bylo zhodnocení pohřebního ritu mladší a pozdní doby římské na území Čech a Moravy. Hlavní výzkumnou otázkou práce bylo, zda existuje vztah věku a pohlaví pohřbeného jedince s podobou jeho hrobové výbavy. Zvláštní pozornost byla věnována pohřebnímu ritu, antropologickým analýzám, hrobovým výbavám a jejich vypovídacím možnostem ve vztahu k pohřbeným jedincům. Byla provedena analýza 30 vybraných pohřebišť. Konkrétně se jednalo o lokality Beroun-Závodí, Ctiněves, Dolínek, Hostivice, Hřivice, Kostelec na Hané, Křesín, Květnice, Libkovice, Libočany, Libochovice, Malé Březno, Opočno, Pátek, Plotiště nad Labem, Pňov, Praha-Dejvice, Praha-Dolní Chabry, Prosmky, Slepotic, Soběsuky, Staňkovice, Šaratice, Velatice, Velké Hostěrádky, Vrchnice, Záryby, Zvoleněves, Žeretice a Žiželice. V rámci analýzy bylo zkoumáno 296 vybraných hrobů. Z tohoto počtu jich bylo 265 žárových a 31 kostrových. Zkoumání byly podrobeny nejen hrobové přídatky ale i samotné pohřební nádoby přítomné v hrobech.

Provedená analýza potvrdila předpoklad, že podoba hrobové výbavy se odvíjí od věku a pohlaví pohřbeného jedince. Na příkladech popelnic z Opočna a Plotiště nad Labem byla vidět případná závislost umístění plastické výzdoby na pohlaví pohřbeného jedince. Z Opočna také pochází 2 případy popelnic, které mohly přímo poukazovat na pohlaví jedinců v nich pohřbených. Tyto poznatky by bylo vhodné dále porovnat s daty z labsko-germánského kulturního okruhu.

V rámci hrobových výbav bylo možné vyčlenit ženskou a mužskou sféru. Inventář ženských hrobů tvořily předměty z kategorií *Šperky a součásti oděvu*, *Nástroje a Luxusní předměty*. Předměty z kategorie *Militaria* se až na jedinou výjimku (hrob č. 680 z Plotiště nad Labem) vyskytují výhradně v mužských hrobech. V rámci analýzy hrobových výbav byly sledovány i materiály, jež se v hrobech vyskytly. V obou skupinách hrobů má početné zastoupení keramika, dále pak kost či paroh, železo a bronz. Rozdíly můžeme spatřovat

v předmětech ze skla a drahých kamenů, které se ve sledovaných ženských hrobech nachází, zatímco v mužských hrobech se s nimi zpravidla nesetkáváme.

Analýza prokázala, že hrobové přídavky se odlišovaly s přibývajícím stářím zesnulého jedince. Výbavu dětských hrobů *infans I-III* tvoří převážně předměty z kategorie *Šperky a součásti oděvu*. V dětských hrobech se objevují symbolické předměty z kategorií *Militaria* a v malém množství i *Nástroje*. V hrobech dětí se vyskytovaly miniaturní předměty, které jsou pro tuto věkovou skupinu typické. V porovnání s hroby mladších jedinců zaznamenáváme u mladistvých jedinců věku *juvenis* větší množství předmětů z kategorií *Šperky a součásti oděvu* a *Nástroje*. Zatímco u jedinců ve věku *adultus* a *adultus-maturus* můžeme v hrobovém inventáři zaznamenat *Šperky a součásti oděvu* a *Luxusní předměty*, hrobová výbava jedinců ve věku *maturus* je v tomto ohledu o poznání chudší. Naopak u jedinců věku *maturus* se objevují *Militaria* a *Nástroje* ve větší míře než u ostatních věkových skupin. V případě jedinců ve věku *maturus-senilis* a *senilis* se jednalo o chudé až průměrné hroby. Nejvíce se v hrobech starších jedinců vyskytovaly předměty zhotovené z kosti a železa. Až na výjimku (hrob č. 1190 z Plotiště nad Labem) se v hrobech starších jedinců nenacházely žádné artefakty z kategorie *Nástroje*. Tato skutečnost by mohla svědčit o možnosti, že tito jedinci již neplnili aktivní ekonomickou funkci v rámci společenství. Sporadické nálezy šperků či dokonce fragmenty kovových nádob (hrob č. 351 z Plotiště nad Labem) však mohly značit, že v době jejich pohřbu stále požívali určitého statusu.

V rámci analýzy byly mezi sebou srovnány hrobové výbavy žárových a kostrových hrobů. Analýze bylo podrobena i materiálové složení hrobových inventářů obou skupin hrobů. V případě žárových hrobů je nejčastěji se objevujícím materiálem keramika. Ta se v kostrových hrobech též objevuje, nicméně nepřevažuje. V obou skupinách hrobů se objevují předměty ze skla, kosti, bronzu a železa. Početné zastoupení mají v kostrových hrobech předměty z drahých kovů (zlato 9 %, stříbro 15 %), zatímco v žárových hrobech z databáze se dochovaly jen sporadicky (zlato 0 %, stříbro 2 %). Drahé kameny nebyly v kostrových hrobech nalezeny, v žárových hrobech byly zdokumentovány ve 2 případech (hroby č. 12 a 254 z Opočna). Co se týče zastoupení jednotlivých kategorií artefaktů v hrobech, kostrové hroby dominují v kategorii *Šperky a součásti oděvu*, zatímco ostatní kategorie převažují v hrobech žárových. V žárových hrobech se objevují předměty, které v kostrových hrobech zpravidla nenacházíme. Jednalo se kupříkladu o bronzové a skleněné nádoby.

Dále se práce soustředila na sociální a chronologické aspekty hrobů. Ze zkoumaných hrobů se nám germánská společnost jeví jako stratifikovaná. Z nálezů vyplývá, že zde byla etablovaná vrstva elity. Zkoumané hroby a jejich výbavy z Čech a Moravy měly společné rysy, nicméně

se také v mnoha ohledech odlišovaly. Tato skutečnost je dána hlavně četnými kulturními vlivy v období mladší a pozdní doby římské, které na obě zmíněná území zasáhly odlišnou mírou. Jednou z hlavních odlišností je koncentrace kostrových hrobů na území Čech a jen sporadické nálezy na Moravě.

Provedená analýza potvrdila, že vkládání milodarů zemřelým podléhalo jistým pravidlům, která se v průběhu sledovaného období měnila. Podoba hrobové výbavy se tedy lišila v závislosti na pohlaví, věku, společenském statusu jedince a v neposlední řadě na dobových a regionálních zvyklostech. Poznatky zjištěné v rámci analýzy by bylo vhodné dále ověřit v širší základně dat. V práci byly vysloveny předpoklady, které by se mohly stát podkladem pro další bádání.

7. Resumé

Throughout the observed period of the late Roman period, the use of the cremation rite in Bohemia and Moravia predominates significantly. The cremation cemeteries have been preserved for us to various extents. We can record smaller burial grounds and large necropolises with more than 1000 graves (Plotiště nad Labem). The number of graves was in many cases negatively affected by the poor state of preservation. At the investigated burial grounds, we could find graves equipped with rich funeral equipment as well as graves with minimal grave goods (Šaratice). In the case of urn graves the burnt remains of a deceased individual are stored in a ceramic vessel. The grave goods were most often burned together with the body. In comparison to the inhumation graves, where artifacts are preserved almost intact, in cremation graves only a small part of the original grave inventory is often preserved.

In addition to the cremation rite, in north-western Bohemia and Prague Basin we can see a concentration of rich female inhumation graves. Inhumation graves appear since the first half of the 3rd century in our territory due to the arrival of the Elbe Germanic people. The inhumation graves from Bohemia are richly equipped in comparison with cremation graves from the same period. It is possible to assume that these are the graves of a local Germanic elite. Among the richest inhumation graves in our territory were the graves from Soběsuky, Slepoticce and Hostivice. Inhumation graves in Bohemia contained jewelry and clothing equipment made of precious metals and necklaces made of amber and glass beads. These graves do not include the bronze and glass vessels that are typical of the princely graves of the Leuna-Haßleben-Gommern group, and therefore we can say that our graves lag behind them. Inhumation grave of a male from Beroun-Závodí dates at the very end of Roman period, C3/D1. The grave is distinguished by the findings of militaria and other luxury objects.

Several inhumation graves (Křesín, Libočany, Prosmyky grave no. 1900 and 1929) dated to the period of the 3rd and 4th century were equipped with poor or average grave goods similar to cremation graves from the given period. The influences of the Elbe Germans are also reflected in the cremation graves in Bohemia and Moravia, in the form of elbe-germanic pottery and (Opočno, Plotiště nad Labem and Kostelec na Hané). With few exceptions (Křenovice), we do not encounter inhumation graves from the late Roman period in Moravia.

The aim of the thesis was to assess the funeral rite of the late Roman period in Bohemia and Moravia. The main research question of the work was whether there is a correlation between the age and sex of the buried individual and his funeral equipment. The primary focus was the funeral rite, anthropological analyzes and grave equipment in relation to buried individuals. Analysis of 30 selected cemeteries was performed. The investigated sites were: Beroun-Závodí, Ctiněves, Dolíněk, Hostivice, Hřivice, Kostelec na Hané, Křesín, Květnice, Libkovice, Libočany, Libochovice, Malé Březno, Opočno, Pátek, Plotiště nad Labem, Pňov, Prague-Dejvice, Prague-Dolní Chabry, Prosmyky, Slepotic, Soběsuky, Staňkovice, Šaratice, Velatic, Velké Hostěrádky, Vrchnice, Záryby, Zvoleněves, Žeretice and Žiželice. The analysis examined 296 selected graves, of which 265 were cremations and 31 inhumations. Not only grave goods but also the burial vessels present in the graves were examined.

The performed analysis confirmed the assumption that the form of grave equipment depends on the age and sex of the buried individual. The examples of urns from Opočno and Plotiště nad Labem showed a correlation of the location of the plastic decoration on the vessel with the sex of the buried individual. There were also 2 cases of urn vessels from Opočno which decoration could directly indicate the sex of individuals buried in them. These findings should be further compared with data from the Elbe-Germanic cultural circle

Within the grave equipment, it was possible to separate the female and male spheres. The inventory of women's graves consisted of items from the categories *Jewelry and clothing equipment*, *Tools* and *Luxury items*. Items from the *Militaria* category, with one exception (grave no. 680 from Plotiště nad Labem), occur exclusively in male graves. As part of the analysis of grave equipment, materials that occurred in the graves were also observed. In the both groups of graves, there is a large number of ceramics, as well as artifacts made of bone or antler, iron and bronze. We can see the differences in objects made of glass and gemstones, which are found in the monitored women's graves, while in male graves we do not usually encounter them.

The analysis showed that the funeral equipment differed with the increasing age of the deceased individual. The equipment of the children's graves *infans I-III* consists mainly

of items from the category *Jewelry and clothing equipment*. Symbolic objects from the *Militaria* category and, in small quantities, *Tools* also appear in children's graves. There were miniature artefacts in children's graves, which were characteristic for this age group. In comparison to the graves of the younger individuals, we see a larger number of items from the *Jewelry and clothing equipment* and *Tools* categories within the juvenile age graves. While in graves of *adultus* and *adult-maturus* we can record *Jewelry and clothing equipment* and *Luxury items* in the grave inventory, the grave equipment of individuals aged *maturus* is poorer in this comparison. On the other hand, individuals of *maturus* age have more *Militaria* and *Tools* than other age groups. In the case of individuals aged *maturus-senilis* and *senilis*, these were poor or average graves. Objects made of bone and iron were most common in the graves of older individuals. With one exception (grave no. 1190 from Plotiště nad Labem), there were no artifacts from the *Tools* category in the graves of older individuals. This could indicate the possibility that these individuals no longer performed an active economic role within the community. However, sporadic finds of jewelry or even fragments of bronze vessels (grave no. 351 from Plotiště nad Labem) meant that at the time of their burial they still held a certain status.

As part of the analysis, the grave equipment of cremation and inhumation burials was compared. The material composition of the grave inventory of both groups of burials was also analyzed. In the case of cremation graves, the most common material is ceramics. It also appears in inhumation graves, but does not predominate. Objects made of glass, bone, bronze and iron appear in both groups of graves. Precious metals are often present in inhumation graves (gold 9%, silver 15%), while in cremation graves from the database they have been preserved only sporadically (gold 0%, silver 2%). Gemstones were not found in inhumation graves. In cremation graves they were documented in 2 cases (graves no. 12 and 254 from Opočno). In terms of the representation of individual categories of artifacts in graves, inhumation graves dominate in the category of *Jewelry and clothing equipment*, while cremation graves predominate in all other categories. Artifacts that are not usually found in inhumation graves appear in cremation graves. These were, for example, bronze and glass vessels.

Furthermore, the work focused on the social and chronological aspects of the graves. From the examined graves, Germanic society appears to us to be stratified. The findings show that there was an established layer of the elite. The examined graves and their equipment from the areas of Bohemia and Moravia had common features, but they also differed in many aspects. This fact is mainly due to numerous cultural interferences in the late Roman period, which

affected the two areas in different degrees. One of the main differences is the concentration of inhumation graves in Bohemia in comparison to sporadic finds in Moravia.

The analysis confirmed that the funeral equipment of the deceased was subject to certain rules, which changed during the period. The form of grave equipment therefore differed depending on gender, age, social status of the individual and, last but not least, on period and regional customs. The established results of the analysis should be verified in a broader data base. The aforementioned assumptions which could become the basis for further research.

8. Seznam literatury

ALMGREN, O.1923: Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzialrömischen und südrussischen Formen. Leipzig.

ANTAL, R. 2017: Římská kování koňského postroje na území labsko-germánského kulturního okruhu v době římské. Diplomová práce. Ústav archeologie a muzeologie. Filozofická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně. Brno.

BECKER, T. 2002: Juvenes Roma - Beobachtungen zur Kindersterblichkeit im antiken Rom. In: ALT, K. W. - KEMKES-GROTENTHALER A. (eds.): Kinderwelten. Anthropologie - Geschichte - Kulturvergleich. Böhlau - Köln - Weimar - Wien, s. 156-163.

BECKER, M. 2003: Klasse und Masse. Überlegungen zu römischem Sachgut im Germanischen Milieu. *Germania* 81/1, s. 277–288.

BECKER, M. 2010: Das Fürstengrab vom Gommern. Veröffentlichungen des Landesamtes für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt-Landesmuseum für Vorgeschichte Bd. 63. Halle an der Saale.

BECKMANN, B. 1966: Studien über die Metallnadeln der römischen Kaiserzeit im freien Germanien, *Saalburg Jahrbuch* 23, s. 5-106.

BECKMANN, Ch. 1969: Metallfingerringe der römischen Kaiserzeit im freien Germanien. *Saalburg-Jahrbuch* 26, 5-106.

BEKOVÁ, M. - DROBERJAR, E. 2005: Bohatý ženský kostrový hrob z mladší doby římské ve Slepoticích (Pardubický kraj). *Archeologie ve středních Čechách* 9, s. 401-439.

BEMMANN, J. – VOß, H. U. 2007: Anmerkungen zur Körpergrabsitte in den Regionen zwischen Rhein und Oder vom 1. bis zur Mitte des 5. Jahrhunderts n. Chr. In: FABER, A. - FASOLD, P. - STRUCK, M. - WITTEYER, M. (red.): Körpergräber des 1.–3. Jahrhunderts in der Römischen Welt. Internationales Kolloquium Frankfurt am Main 19.–20. November 2004. Frankfurt am Main, s.153-183.

BENEŠ, Z. 2007: Sídliště z pozdní doby římské v Mořicích (okr. Prostějov). In: DROBERJAR, E. - CHVOJKA, O. (eds.): Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. Protohistorické konference České Budějovice, 21. - 24. 11. 2006, České Budějovice, s. 473-511.

- BENINGER, E. – FREISING, H. 1933: Die germanischen Bodenfunde in Mähren. Reichenberg.
- BEZZENBERGER, A. 1924: Zur Geschichte der Schere. Prusia 25, s. 114-148.
- BLAŽEK, J. 1995: Die jung- und spätkeiserzeitlichen Skelettgräber in Nordwestböhmen. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 37. s. 139-161.
- BRAUN, P. – KOŠNAR, L. 1981: Žárový hrob mladší doby římské z Vrchnice, okr. Chomutov, Praehistorica VIII, Varia Archaeologica 2. K počtě 80. narozenin akademika Jana Filipa, s. 233-239.
- BŘICHÁČEK, P. 1981: A rich grave of the Roman period at the site of Beroun-Závodí. Archaeological News in the Czech Socialist Republic. Prague/Brno, s. 127-128.
- BUBENÍK, J. 1968: Pozdně římský nález z Libočan u Žatce. Archeologické rozhledy 20, s. 86-87.
- BUCHTELA, K. - NIEDERLE, L. 1910: Rukověť české archeologie. Praha.
- CZARNECKA, K. 1990: Struktura społeczna ludności kultury przeworskiej. Próba rekonstrukcji na podstawie źródeł archeologicznych i analizy danych antropologicznych z cmentarzyska. Warszawa.
- ČERVINKA, I. L. 1902: Morava za pravěku. Brno.
- ČERVINKA, I. L. 1936 (1937): Germáni na Moravě: Archeologický přehled k otázce o původu deformovaných lebek ve střední Evropě. In Anthropologie XIV, s. 107-146.
- DOBISÍKOVÁ M. 1999: Určování pohlaví. Určování věku. In: STLOUKAL, Milan (ed.). Antropologie: příručka pro studium kostry. Praha. s. 168-339.
- DROBERJAR, E. 1999a: Od plaňanských pohárů k vinařické skupině. (Kulturní a chronologické vztahy na území Čech v době římské a v časně době stěhování národů.) Sborník Národního muzea, řada A-Historie LIJL. č. 1-2, s. 1-58.
- DROBERJAR, E. 1999b: Dobřichov-Pičhora. Ein Brandgräberfelder der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen, Fontes Archaeologici Pragenses 23, Pragae.
- DROBERJAR E. 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě. Praha.
- DROBERJAR, E. 2005: Věk barbarů. České země a stěhování národů z pohledu archeologie. Praha – Litomyšl.
- DROBERJAR, E. 2007: Neue Erkenntnisse zu den Fürstengräbern der Gruppe Hassleben Leuna-Gommern in Böhmen. Přehled výzkumů 48. s. 93-103.
- DROBERJAR, E. 2008: Mladší doba římská. In: SALAČ V. (ed), Archeologie pravěkých Čech/8 Doba římská a stěhování národů. Praha. s. 127-155.
- DROBERJAR, E. 2017: Předmluva. In: DROBERJAR, E. – KOMORÓCZY B. (eds.) 2017: Římské a germánské spony ve střední Evropě (Archeologie barbarů 2012), Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno, sv. 53, Brno. s. 11.

- DROBERJAR, E. – JOHN, J. 2014: Kování kapsáře z konce doby římské v Přestřovicích. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 27, s. 207-216.
- DROBERJAR, E. – KOMORÓCZY B. (eds.) 2017: Římské a germánské spony ve střední Evropě (*Archeologie barbarů 2012*). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno, sv. 53, Brno.
- DROBERJAR, E. – SNÍTILÝ, P. 2011: Bohatý dětský kostrový hrob z mladší doby římské v Květnici, okr. Praha-východ. *Archeologie ve středních Čechách* 9, s. 501-513.
- FELCMAN, J. 1896: Hrob z doby stěhování národů ve Zvoleněvsi. *Archeologický výzkum údolí Svatojiřského. Památky archeologické* 16, 1893-1895 (1896), s. 281-286.
- FILIP, J. 1948: *Pravěké Československo*. Praha.
- GINALSKI, J. 1991: Ostrogi Kabłakowate kultury przeworskiej: Klasyfikacja typologiczna. *Przeгляд archeologiczny* 38, s. 53-84.
- GODŁOWSKI, K. 1992: Die Chronologie der jüngeren und späten Kaiserzeit in den Gebieten südlich der Sudeten und Karpaten. In: GODŁOWSKI, K. – MADYDA-LEGUTKO, R. (eds.): *Probleme der relativen und absoluten Chronologie ab Latenezeit bis zum Frühmittelalter*. Kraków, s. 23-54.
- GOTTWALD, A. 1927: Žárové hroby z doby císařství římského od Kostelce na Hané. *Ročenka Národního a průmyslového muzea města Prostějova a Hané* IV, s. 3–32.
- GOTTWALD, A. 1931: Nové žárové hroby z doby císařství římského od Kostelce na Hané. *Ročenka Národního a průmyslového muzea města Prostějova a Hané* VIII, s. 3–46.
- GREMLER, W. 1888: *Der II. und III. Fund von Sackrau*. Breslau.
- GSCHWIND, M. 2004: Das römische Auxiliarkastell. Eining an der Donau vom 1. bis 5. Jahrhundert n. Ch. *Münchner. Beitr. Vor- u. Frühgesch.* 53. München.
- HEGEWISCH, D. 2007: Plänitz. Ein kaiser- und völkerwanderungszeitliches Gräberfeld im Kreis Ostprignitz- Ruppín. *Bonner Beitr. Vor- u. Frühgesch. Arch.* 7, Bonn.
- HELLICH, J. 1918: Žárové hroby mladšího období římského u Piněva a jejich význam. *Památky archeologické* 30, s. 149-182.
- CHARVÁTOVÁ, K. - SPURNÝ, V. - VENCLOVÁ, N. 1992: *Nálezové zprávy Státního Archeologického Ústavu v Praze: 1919-1952*.
- CHOCHOL, J. 1980: Lidské pozůstatky z pohřebiště římského období v Plotištích nad Labem. *Památky archeologické* 71, s. 335-359.
- JAHN, M. 1916: *Bewaffnung der Germanen in der älteren Eisenzeit etwa von 700 v. Chr. bis 200 n. Chr.* Würzburg.
- JAHN, M. 1921: *Der Reitersporn, seine Entstehung und früheste Entwicklung*. Leipzig.
- JANOVSKÁ, N. 2018: *Ženské hroby z 2. století a počátku 3. století n. l. v Čechách a na Moravě*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta. Pardubice.
- JÍLEK, J. 2010: *Bronzové nádoby z doby římské na Moravě a naddunajské části Dolního Rakouska*. Rigorózní práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta. Pardubice.

- JÍLEK, J. 2013: Doba římská ve východních a severovýchodních Čechách. Sledování vzájemných interakcí germánské a římské společnosti v době římské. Disertační práce. Ústav archeologie a muzeologie. Filozofická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně. Brno.
- JÍLEK, J. - HORNÍK, P. 2017: Výzbroj a výstroj z doby římské ve východním Polabí. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied 62, 2017, s. 61-100.
- JÍLEK, J. – KUČA, M. – SOJKOVÁ, T. 2011: Pohřebiště z doby římské ve Velaticích. Slovenská archeológia LIX/2, s. 235-309.
- JIRŮK, J. – KOSTKA, M. 2006: Germánské sídliště v Dolních Chabrech. Archeologie ve středních Čechách 10, s. 713-742.
- KACL, P. 2012: Nálezy skla doby římské v Čechách. Diplomová práce (Mgr.). Ústav pro archeologii. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha.
- KACL, P. 2015: Nálezy fajánsových předmětů z doby římské v Čechách. In: POPELKA, M. - ŠMIDTOVÁ, R. - BENEŠ, Z. (eds.): Od Skandzy k Dunaji, od Rýna k Pasłęce. Sborník k 70. narozeninám Lubomíra Košnara. Praehistorica 32/2, s. 125-142.
- KNÁPEK, R. – ŠEDO, O. 2018: Mocní a jejich hry: hrací kostky v rukách příslušníků elit doby římské, Živá archeologie-REA 19/2017, s. 25-34.
- KOSTKA, M. 1996: Pozdně římský kostrový hrob z Dolních Chaber. Archaeologica Pragensia 12, s. 59-63.
- KROUPOVÁ, D. 2017: Charakteristika pohřebního ritu ve starším stupni doby stěhování národů v Čechách. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Pardubice.
- KVETÁNOVÁ, I. 2008: Deti stredodunajských Germánov. Analýza hrobov detí a mladistvých. Slovenská archeológia LVI, 1, 2008, s. 21-60.
- KVETÁNOVÁ, I. 2010: Výzbroj a výstroj v hrobov germánských žien z juhozápadného Slovenska. In: ŠKOVIERA, D. – JURÍKOVÁ, E. (ed.): Sambucus. Suppl. I., Trnava, s. 50-60.
- KREKOVIČ, E. 2005: Pohrebisková sociológia. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied 37, s. 9-12.
- KREKOVIČ, E. 2011: Archeológia detí - Úvod do problematiky. Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Musaica 27, s. 185-192.
- LOSKOTOVÁ, Z. 2013: Doba římská a doba stěhování národů v severním předpolí Moravské brány. Disertační práce. Ústav archeologie a muzeologie. Filozofická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně. Brno.
- MADYDA-LEGUTKO, R. - ZAGÓRSKA-TELEGA, J. 2000: Einige Bemerkungen über die Spielsteine aus dem Gebiet der Przeworsk-kulturam Beispiel des Fundmaterials aus dem Gräberfeld von Opatów, Woiw. Slaskie (mit dem Anhang von Henryk Kubiak). In: DROBERJAR, E. (ed.): Romanám amicitiam praetulisse. Sborník Vladimíru Sakařovi k 70. narozeninám, Sborník Národního muzea, řada A - historie, UV/2000/1-4, s. 107-122.
- MILITKÝ, J. 2013: Nálezy řeckých, římských a raně byzantských mincí v Čechách (5. století před Kristem až 7. století po Kristu). Komentovaný katalog nálezového fondu, Praha.

- MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K. 1962: Osídlení z doby římské ve Staňkovicích. *Archeologické rozhledy* 14, s. 152-155, 165.
- MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K. 1963: Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen. In *Fontes archaeologici Pragenses* 6. Pragae.
- MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, K. 1967: Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen. In *Fontes archaeologici Pragenses* 11. Pragae.
- NEÚSTUPNÝ, E. (ed.) 1960: *Pravěk Československa*. Praha.
- NEUSTUPNÝ, E. 2008: *Archeologie pravěkých Čech/4 Eneolit*. Praha.
- ONDROUCH, V. 1957: *Bohaté hroby z doby římskej na Slovensku: novšie nálezy*. Bratislava.
- PARET, O. 1934: Der römische Schatzfund von Rembrechts, O. A. Tettngang, *Germania* 18, s. 193—197.
- PARKER PEARSON, M. 1999: *The Archaeology of death and burial. Gloucestershire*.
- PAYNE, D. 2016: *Možnosti identifikace elit mladší doby římské v prostoru středoevropského barbarika. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy*. Praha.
- PESCHECK, C. 1970: Holzkästchen aus dem Germanenfriedhof Altendorf. 106. Ber. Hist. Ver. Bamberg, s. 9.
- PEŠKAŘ, I. 1972: Doba římského císařství na Moravě. *Archeologické studijní materiály* 10/1, s. 173-182.
- PEŠKAŘ, I. – LUDIKOVSKÝ, K. 1978: *Žárové pohřebiště z doby římské ve Velkých Hostěrádkách (o. Břeclav)*. Praha.
- PÍČ, J. L. 1891: *Žárové hroby na Třebické u Dobřichova z doby císařství římského. Památky archeologické* 15, s. 561-598.
- PLEINER, R. – RYBOVÁ, A. et al. 1978: *Pravěké dějiny Čech*. Praha.
- PLEINEROVÁ, I. 1995: *Opočno. Ein Brandgräbenfeld der jüngeren und späten Kaiserzeit in Nordwestböhmen*. Kraków.
- PODBORSKÝ, V. 1993: *Pravěké dějiny Moravy*. Brno.
- POPOVÁ URBANOVÁ, K. – LEITE, G. 2009: *Haute Couture 0–600 AD, katalog doprovázející výstavu "Poslední Germáni v Čechách"*. Praha.
- PREIDEL, H. 1926: *Die Germanen in Böhmen im Spiegel der Bodenfunde*. Reichenberg.
- PREIDEL, H. 1930: *Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger, I. Die Kulturen*, Kassel-Wilhelmshöhe.
- PRZYBYŁA, M. J. 2010: *Bemerkungen zu einigen lokalen Formen der Schwertgürtelschliessen vom sog. Balteus-Typ aus dem Barbaricum. Recherches Archéologiques NS* 2, s. 93-184.
- QUAST, D. 2009: *"Wanderer zwischen der Wlten". Die germanischen Prunkgräber von Stráže und Zakrzów*. Mainz.

- QUAST, D. 2017: Der römische Bergkristallring aus dem langobardischen Gräberfeld Holubice. Přehled výzkumů / Brno: Archeologický ústav AV ČR roč. 58, č. 2, s. 7-18.
- RATAJ, J. 1953: Kostrový hrob z mladší doby římské z Dolních Chaber. Archeologické rozhledy 5, s. 30-32, s. 41-42.
- RAVN, M. 2003: Death Ritual and Germanic Social Structure (c. AD 200-600), BAR international series 1164, Oxford.
- RZEHAČ, A. 1918: Die römische Eisenzeit in Mähren. Brünn.
- RYBOVÁ, A. 1970: Das Brandgräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit von Pňov. Praha.
- RYBOVÁ, A. 1979: Plotiště nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2.-5. Jahrhundert u. Z. I. Teil. Památky archeologické 70, s. 353-489.
- RYBOVÁ, Alena 1980: Plotiště nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2.-5. Jahrhundert u. Z. II. Teil. Památky archeologické 71, s. 93-224.
- RYGGE, E. W. 1970: Victoria Romana i Norge. Universitetets oldsaksamling Årbok 1967–1968. Oslo. s. 201-237.
- SAKAŘ, V. 1970: Roman Imports in Bohemia. Fontes Archeologici Pragenses vol. 14. Prague.
- SALAČ, V. (ed) 2008: Archeologie pravěkých Čech/8 Doba římská a stěhování národů.
- SANKOT, P. – PLEINEROVÁ, I. – KOŠTA, J. 2004: Hostivice. Archeologické výzkumy Středočeského muzea v Roztokách u Prahy v roce 2003, Středočeský vlastivědný sborník 22, s. 132.
- SANKOT, P. – THEUNE, C. 2012: Das germanische Grab 2536 in Hostivice, Okr. Praha-západ, Tschechien. Germania 90, s. 145-184.
- SCHRÁNIL, J. 1917: Žárový hrob římského typu ze Zářyb. Památky archeologické 29, s. 164.
- SCHRÁNIL, J. 1928: Vorgeschichte Böhmens und Mährens. Berlin-Leipzig.
- SCHULTE, L. 2013: Fibeln und andere Kleinigkeiten aus dem kaiserzeitlichen Uppåkra. In: HÅRDH, B. - LARSSON, L. (red.). Folk, fä och fynd. Acta Archaeologica Lundensia. Series in 8°; Vol. 64. Lund. s. 57-84.
- SCHULZ, W. 1933: Das Fürstengrab und das Grabfeld von Haßleben. In: SCHULZ, W. - ZAHN, R.: Das Fürstengrab von Haßleben. Berlin - Leipzig.
- SCHULZE M. 1977: Die spätkaiserzeitlichen Armbrustfibeln mit festem Nadelhalter (Gruppe Almgren VI. 2). Bonn.
- SKLENÁŘ, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.
- SMOLÍK, J. 1881: Hroby u Vinařic. Památky archeologické 11. s. 23-28.
- STRÖBECK, L. 1999: On studies of task differentiation between men and women in the Scandinavian Iron Age. Current Swedish Archaeology 7. 161-172.

SVOBODA B. 1946: Destičkovité spony mladší doby císařství římského (K dějinám styků našich zemí s antickým světem). Památky archeologické 42, s. 40-70.

SVOBODA B. 1948: Čechy a římské Imperium.

TEJRAL, J. 1970: Počátky doby římské na Moravě z hlediska hrobových nálezů. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akademie vied 18, s.107–192.

TEJRAL, J. 1972: Pozdní doba římská a stěhování národů na Moravě. Archeologické studijní materiály 10/1, s. 183-196.

TEJRAL, J. 1975: Die Probleme der späten römischen Kaiserzeit in Mähren. Praha.

TEJRAL, J. 1991: Pokus o kulturně historické hodnocení „Královského hrobu“ z Mušova. In: PEŠKA, J. a kol.: Královská hrobka z Mušova. Barbaři a Římané nad středním Dunajem v prvních dvou stoletích nového letopočtu. Mikulov, s. 48–58.

TEJRAL, J. 1999: Die spätantiken militärischen Eliten beiderseits der norisch-pannonischen Grenze aus der Schicht der Grabfunde. In: FISCHER, T. – PRECHT, G. – TEJRAL, J. (eds.): Germanen beiderseits des spätantiken Limes. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 14. Brno, s. 217-292.

TEMPELMANN-MACZYŃSKA, M. 1985: Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Phase der Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum. Römisch-Germanische Forschungen 43, Mainz.

THOMAS, S. 1960: Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit, Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 8. Leipzig.

TREFNÝ, M. - KRIŠTUF, P. - PRŮCHOVÁ, E. - CHROUSTOVSKÝ, L. 2012: Kostrový hrob z mladší doby římské ze Ctiněvsi, okr. Litoměřice. Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2009-2010. Most, s. 71-84.

TRŇÁČKOVÁ, Z. 1960: Žárové pohřebiště z pozdní doby římské v Šaraticích. Památky archeologické 51, s. 561-609.

ULRYCHOVÁ, E. 2006: Kostrový hrob z mladší doby římské ze Žeretic, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 32,106–113.

URBANOVÁ, K. – KRIŠTOFOVÁ, V. 2010: Rekonstrukce oděvu na základě archeologických nálezů – možnosti interpretace a vizualizace. Živá archeologie 11, s. 113-117.

VNOUČKOVÁ, E. 2014: Ostruhy z doby římské v Čechách. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta. Pardubice.

VOKOLEK, V. – JÍLEK, J. 2009: Germánský prsten z Prahy-Vysočan, zhodnocení souboru ze Šmídovy pískovny. Časopis Národního Muzea, řada historická 178 (3-4), s. 99-105.

VON MÜLLER, A. 1957: Formenkreise der älteren römischen Kaiserzeit im Raum zwischen Havelseenplatte und Ostsee. Berlin.

WASON, P. 1996: The archaeology of rank. Cambridge.

WOCEL, J. E. 1866-1868: Pravěk země České. Praha.

ZAHNAŠOVÁ, M. 2012: Bohaté kostrové hroby z mladší doby římské v Čechách. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Olomouc.

ZÁPOTOCKÝ, M. 1969: Materiály k osídlení Litoměřicka v době římské - I. Dolní Poohří. Archeologické rozhledy 21, s. 184-188.

ZEMAN, J. 1956: Dřevěná vědérka doby římské a otázka jejich dalšího vývoje, Památky archeologické 47, s. 86-104.

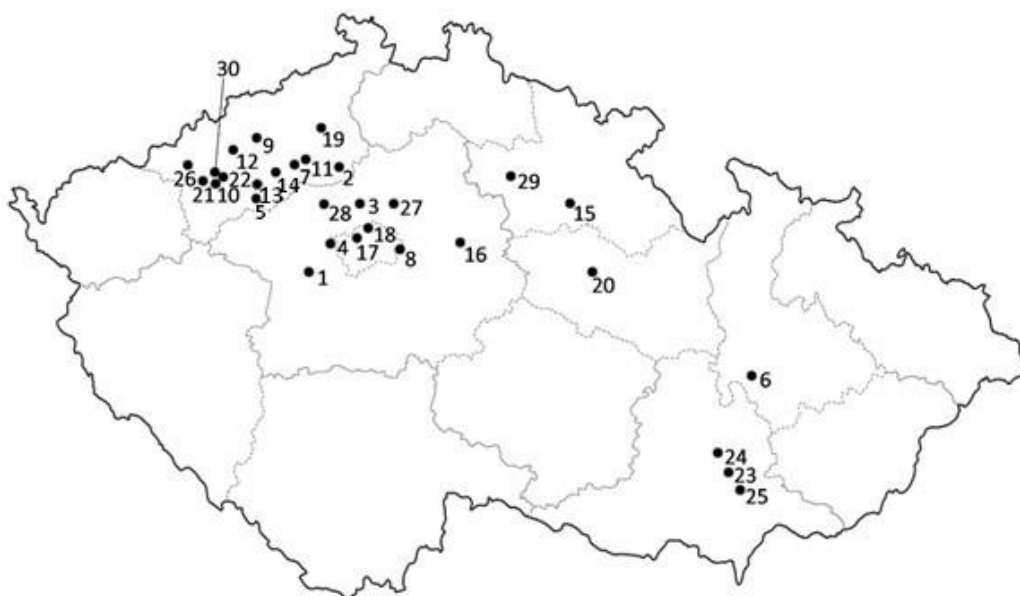
ZEMAN, J. 1961: Severní Morava v mladší době římské. Problémy osídlení ve světle rozboru pohřebiště z Kostelce na Hané. Praha.

ZEMAN, T. 2001: Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve středoevropském barbariku, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity M 6. s. 107-147.

9. Přílohy

Soupis vybraných lokalit z mladší i pozdní doby římské v Čechách a na Moravě

Byly vybrány lokality z období mladší a pozdní doby římské, od konce 3. století do konce 4. století. Období, během něž se na vybraných lokalitách aktivně pohřbívalo, mnohdy přesáhla zmíněný časový úsek. Z tohoto důvodu byly do databáze začleněny jen ty hroby, které do vymezeného časového období mladší a pozdní doby římské skutečně spadaly.

Obrázek 9-1 Mapa vyznačených pohřebišť (autor Nikola Janovská) - 1 - Beroun - Závodí, 2 - Ctiněves, 3 - Dolínka, 4 - Hostivice, 5 - Hřivice, 6 - Kostelec na Hané, 7 - Křesín, 8 - Květnice, 9 - Libkovice, 10 - Libočany, 11 - Libochovice, 12 - Malé Březno, 13 - Opočno, 14 - Pátek, 15 - Plotiště nad Labem, 16 - Pňov, 17 - Praha-Dejvice, 18 - Praha-Dolní Chabry, 19 - Prosmuky, 20 - Slepotice, 21 - Soběsuky, 22 - Staňkovice, 23 - Šaratice, 24 - Velatice, 25 - Velké Hostěrádky, 26 - Vrchnice, 27 - Záruby, 28 - Zvoleněves, 29 - Žeretice, 30 - Žiželice

V rámci provedené analýzy bylo podrobena zkoumání 30 vybraných lokalit z oblasti Čech a Moravy. Z těchto pohřebišť jich nejvíce pocházelo z Ústeckého kraje. Jednalo se o celkem 14 lokalit. Další v pořadí, co se počtu týče, je Středočeský kraj s 7 lokalitami. Z Královéhradeckého kraje pocházely 2 lokality, z Jihomoravského 3, z Pardubického 1 a z Olomouckého také 1. Zbylé 2 lokality patřily do oblasti Prahy (Obr. 9-1).

1. Beroun-Závodí (okres Beroun, Středočeský kraj) Tento bohatý kostrový hrob byl objeven v roce 1978 na území pravděpodobně již zaniklého sídliště (Droberjar 2002, 16). Kostrové pozůstatky z hrobu byly označeny za kostru zřejmě čtyřicetiletého muže. Hrobový celek byl P. Břicháčkem dosazen do samotného konce 4. století (375-400 n.l.) (Břicháček 1981, 127-128).

Katastrální název obce: Beroun-Závodí

Okres: Beroun

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona
- kostěný hřeben s trojúhelníkovým držadlem typ Thomas B I
- jantarový korál
- 2 bronzové přezky
- bronzový knoflík
- 2 bronzová nákončí řemene
- bronzové kování řemene
- bronzový meč s kostěnou rukojetí
- 7 bronzových hrotů
- 2 bronzové ostruhy
- bronzová polokulovitá štítová puklice
- bronzový nůž, snad typu Müller A
- bronzové nůžky typu Bezenberger B
- šídlo
- křesadlo
- bronzová pinzeta a ušní lžička
- skleněná pohár
- 6 keramických nádob
 - kanelovaná miska s kónickým dnem
 - vázovitá nádobá na nožce zdobena drobnými vrypy a promáčklými stěnami
 - 2 misky na nožce
 - 2 mísovité nádoby

Datování: C3/D1

Antropologické zjištění: muž, matusus?

Literatura: Břicháček 1981, 127-128; Droberjar 2002, 16; Obr. 9-5 a 9-6 v příloze

2. Ctiněves (okres Litoměřice, Ústecký kraj) Kostrový hrob v poloze poblíž kostela sv. Matouše v centru obce Ctiněves byl odkryt v roce 2009. Velmi špatně dochované kosterní pozůstatky náležely dospělému jedinci, jehož pohlaví nebylo možné určit (Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 71, 75-76). Na základě hrobové výbavy byl hrob datován do časového úseku poslední třetiny 2. století až přelomu 3. a 4. století (Tamtéž, 79).

Katastrální název obce: Ctiněves

Okres: Litoměřice

Hrob č. 1

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- destičkovitá spona tvořená bronzovým kruhovým kotoučkem s původně jedenácti paprscitě vyběhajícími lalůčky na obvodu (dochováno pouze osm z nich), střed je pokryt ozdobným kruhovým plíškem ze zlata či jeho slitiny s vyběženou koncentrickou výzdobou
- destičkovitá spona stejného typu s 8 obvodových lalůček
- stříbrná záponka osmičkovitého tvaru
- 22 drobných kulovitých až bochníčkovitých skleněných korálků

Datování: B2/C1-C2

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 71-84; Obr. 9-8 v příloze

3. Dolínek (okres Praha-východ, Středočeský kraj) Z katastru obce Dolínek pocházejí 2 kostrové hroby, které můžeme datovat do mladší doby římské. První patřil do 1. poloviny 3. století, druhý ze zmíněných hrobů patřil do 2. poloviny 3. století (Droberjar 2002, 58).

Katastrální název obce: Dolínek

Okres: Praha-východ

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- spona vysokým zachycovačem
- bronzová drátěná tzv. vojenská spona
- skleněný korál s dvojbarevnou klikátkou

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Svoboda 1948, 74, Obr. 7: 1, 9:10; Droberjar 2002, 58; Beková – Droberjar 2005, 432

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 velké stříbrné destičkovité (terčovité) spony se zlatou fólií a se skleněnou vložkou typu Spielberg-Nienberg-Dolínek
- zlomky náhrdelníku

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Svoboda 1946, 58-59, obr. 9: 2; Droberjar 2002, 58; Beková – Droberjar 2005, 412, 432; Obr. 9-9 v příloze

4. Hostivice (okres Praha-západ, Středočeský kraj) Bohatý kostrový hrob byl odkryt v roce 2003 na trati Hostivice-Palouky. Provedená antropologická analýza M. Dobisíkové určila kostru za zemřelého ve věku kolem 20 let (juvenis-adultus). Jednalo se asi o ženu (Sankot – Theune 2012, 145, 149). Hrobový celek z Hostivic lze datovat do stupně C2, 2. poloviny 3. století a počátku 4. století (Tamtéž, 175).

Katastrální název obce: Hostivice

Okres: Praha-západ

Hrob č. 2536

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 stříbrné zlacené štítkovité spony typ Matthes A1
- náhrdelník z jantarových a skleněných korálek, cca 256 kusů:
 - skleněné perly typu TM 153, modré korálky TM 47
 - jantarové perly kulatého až válcového tvaru TM 390, 388 nebo 391 i další
- náramek z korálek:
 - malý modrý korálek typu TM 47, černý korálek s aplikovanou vícebarevnou klikátkou a velký žebrovaný korálek černé barvy
 - diskovitá perla z jantaru
- slonovinový náramek
- bronzová litá jehlice se stopami postříbření
- kostěný hřeben s bronzovými nýty
- miniaturní bronzový nůž
- šicí jehla
- 2 hliněné přesleny
- 3 esovitě profilované keramické mísy

Datování: C2

Antropologické zjištění: žena, adultus-maturus

Literatura: Sankot – Theune 2012, 145-184; Obr. 9-49, 9-50 a 9-51 v příloze

5. Hřivice (okres Louny, Ústecký kraj) V kostrovém hrobě objeveném v roce 1991 byly kvůli špatnému stavu objektu nalezeny pouze kosterní pozůstatky a keramické nádoby. Hrob je datován do pozdní doby římské (Blažek 1995, 152; Droberjar 2002, 94). Můžeme předpokládat, že zde byla pochována žena (Beková – Droberjar 2005, 432).

Katastrální název obce: Hřivice

Okres: Louny

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- keramická mísa na nízké nožce s plastickou a vhloubenou výzdobou

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 152

6. Kostelec na Hané (okres Prostějov, Olomoucký kraj) Žárové pohřebiště se nachází u Kostelce na Hané v poloze „Prostřední pololány“. Celkově bylo na této lokalitě rozpoznáno 442 hrobů. První objev byl učiněn v roce 1924. Další hroby byly odkryty A. Gottwaldem a F. Trčalou během 1. poloviny 20. století. Dále bylo na lokalitě odhaleno žároviště, kde docházelo ke spalování zemřelých jedinců (Zeman 1961, 7-8). Na pohřebišti převládaly hroby popelnicové, dále se zde vyskytly i hroby jámové. V pěti popelnicových hrobech nebyly rozpoznány žádné kosterní pozůstatky. Tato skutečnost mohla být způsobena dokonalým spálením jedinců, podle J. Zemana se mohlo jednat o pohřby nemluvnat. Dalším vysvětlením mohlo být, že se jednalo o symbolické pohřby bez těla tzv. kenotafy (Tamtéž, 178, 177, 179). Ačkoliv se nejvíce zkoumaných hrobů datuje k roku 300, na lokalitě se začalo pohřbívat již v průběhu 1. poloviny 3. století. Nejmladší hroby se váží k 2. polovině 4. století (Tamtéž, 276-277). Kostrový materiál z pohřebiště nebyl podroben antropologické analýze.

Katastrální název obce: Kostelec na Hané

Okres: Prostějov

Hrob č. 2

Pohřební ritus: žárový

Urna:/

Nálezy:

- bronzový antoninian císaře Proba (276-282) s proraženým otvorem pro zavěšení
- 3 bronzové spony:
 - dvojdílná spona samostřílová s masivnějším páskovým lučíkem
 - jednodílná bronzová spona s obdélníkovou nožkou a přehnutým zachycovačem
 - fragment bronzové spony s mírně vypuklým lučíkem jejíž nožka je vějířovitě roztepaná

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 15, obr. 3 B/a-c

Hrob č. 3

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy ze spodní části nádoby

Nálezy:

- fragment bronzové pinzety

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 15, obr. 3 C/a

Hrob č. 10

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s odoraným okrajem

Nálezy:

- jednodílná podvázaná spona ze železa s horním vinutím o 4 závitech

- železný nůž s oboustranně odsazeným řapem
- železný hrot šípu
- bronzová přezka s oválným rámečkem
- kostěný korálek

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 17, 19, obr. 5 A/a-d

Hrob č. 23

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy ze spodku a těla nádoby

Nálezy:

- hliněný přeslen

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 21, obr. 6 A/a

Hrob č. 33

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrubá hrncovitá nádoba zdobená dvojitou vlnicí pod hrdlem

Nálezy:

- železný nůž s odsazeným řapem od ostří
- fragment železné pinzety
- železná toaletní lžička
- hruška smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 22, 24, obr. 6 E/a-d; Obr. 9-10 v příloze

Hrob č. 36

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s odsazeným mírně rozevřeným hrdlem na největší výduti zdobená 3 oušky

Nálezy:

- stříbrná dvojdílná samostřílová spona s klínovitou nožkou

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 24, obr. 6 F/a-b; Obr. 9-11 v příloze

Hrob č. 37

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- hliněný přeslen dvojkónického tvaru

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 24, obr. 7 A/a

Hrob č. 38

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba zdobená plastickými výčnělky na maximální výduti nádoby

Nálezy: /

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 24, obr. 7 B/a

Hrob č. 49

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hluboká mísa s mírně prohnutým hrdlem, v podhrdlí zdobená plastickou přesekávanou lištou, na maximální výduti jsou vhloubené půlobloučky s důlky nad nimi

Nálezy:

- bronzová jednodílná podvázaná spona
- bronzová podvázaná spona se samostřílovitou konstrukcí
- 2 skleněné korálky poškozené žářem
- 12 zlomků nažloutlého skla, patrně z nádoby
- železná oboustranně odsazený nůž
- menší železný nůž
- hliněný přeslen dvojkónický

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 28, 30, obr. 8 B/a-g

Hrob č. 51

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vysoká na kruhu robená nádoba zdobená mělkými žlábkami a vlnicí

Nálezy: /

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 30, obr. 9 A/a

Hrob č. 59

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hluboká esovitě profilovaná mísa na výduti zdobená důlky

Nálezy:

- 17 zlomků ze skleněných nádob
- kamenný brousek
- hruška smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 34, obr. 12 A/a-i

Hrob č. 61

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: nádoba s dvojkónickým tělem a válcovitým hrdlem zdobená podkovovitými žlábkami v podhrdlí

Nálezy:

- 2 totožné železné podvázané spony
- 2 hliněné přesleny
- 3 skleněné korálky poškozené žářem

- vápencový závěsek
- 3 zlomky kostěných kroužků s rytou výzdobou
- fragment věderkovitého závěsku ze železa
- hrudka smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 36, obr. 13 B/a-l; Obr. 9-12 v příloze

Hrob č. 64

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- jednodílná bronzová spona s obdélníkovitou nožkou
- bronzová jehla se zahnutým koncem
- kování a součásti dřevěné skříňky:
 - železná zámková pružina
 - 5 bronzových zlomků kování
 - 7 železných hřebíků
- hrudka smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 39, obr. 14 C/a-p

Hrob č. 66

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: rozpadlá mísovitá nádoba

Nálezy:

- hrudka smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 39

Hrob č. 73

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: rozpadlá nádoba

Nálezy:

- fragment železné podvázané spony
- 6 slitků ze skleněné nádoby
- skleněný korálek žárem deformovaný
- 2 hliněné přesleny
- 2 bronzové plíšky

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 41, obr. 16 A/a-f

Hrob č. 79

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s vyhnutým okrajem zdobená v podhrdlí podkovovitými žlábkami, které byly původně vyplněny jinou keramickou hmotou

Nálezy:

- 2 hliněné přesleny
- drobný skleněný slitek

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 43, obr. 17 A/a-c**Hrob č. 83****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa na nožce zdobená plastickou lištou i vhloubenou výzdobou tvořenou důlky, žlábků a rýhami**Nálezy:**

- 7 slitků skleněných korálek
- fragment železného nožíku
- hliněný přeslen
- kostěný závěsek
- bronzové kolečko na železné ose
- 2 hrudky smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 45, obr. 17 C/a-f**Hrob č. 112****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** částečně dochovaná nádoba**Nálezy:**

- zlomky 2 skleněných korálek
- velký hliněný přeslen

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 52, obr. 21 C/a-b**Hrob č. 118****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa zdobená šikmými žlábků na výduti**Nálezy:**

- bronzový slitek tyčinky

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 56, obr. 22 D/a-b**Hrob č. 119****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nádoba s odsazeným, slabě prohnutým hrdlem zdobená na výduti svislými žlábků**Nálezy:**

- kroužek z bronzového drátku
- hrudka smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/

Literatura: Zeman 1961, 56, obr. 22 E/a-c

Hrob č. 128

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrubá hrncovitá nádoba s vyhnutým okrajem

Nálezy:

- 2 hrudky smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 58, obr. 25 A/a-c

Hrob č. 135

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hluboká mísa s vyhnutým okrajem zdobená kombinací půkruhovitých žlábků a důlků

Nálezy:

- jednodílná podvázaná železná spona
- 8 zlomků či slitků ze skleněných korálek
- střepy ze skleněné nádoby
- 2 hliněné přesleny
- kování dřevěné skříňky:
 - pásovité kování
 - železná čtvercovitá destička
 - železné hřebíky
- fragment bronzové tyčinky, snad z přezky či jehlice
- bronzový drátek

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 61, 64, obr. 26 A/a-1 a 27 A/a-m; Obr. 9-13 a 9-14 v příloze

Hrob č. 144

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: rozpadlá hrncovitá nádoba

Nálezy:

- korálek z modrého skla deformovaný žářem

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 66, obr. 28 D/a

Hrob č. 154

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část hrncovité nádoby

Nálezy:

- stříbrná dvojdílná samostřílová spona s klínovitou nožkou
- modrý skleněný korálek

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 70, obr. 30 B/a

Hrob č. 159**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa s vyhnutým okrajem**Nálezy:**

- jednodílná podvázaná spona ze železa
- bronzový lučík z jiné spony
- fragment z dvojdílné bronzové spony se samostřílovou konstrukcí
- oboustranně odsazený železný nůž
- 2 železné hroty šípu
- železný hrot oštěpu či šípu
- 2 skleněné slitky, pravděpodobně z korálek

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 70, 72, obr. 31 B/a-h**Hrob č. 172****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká na kruhu vytočená mísa zdobená plastickými lištami a mřížkovanou vhlazovanou výzdobou**Nálezy:**

- jednodílná podvázaná spona
- fragment z bronzové dvojdílné spony
- oboustranně odsazený železný nůž
- bronzový kroužek, pravděpodobně rámeček přezky
- železná šipka
- 4 železné hroty oštěpu
- železné šídlo
- pískovcový brousek

Datování: C2-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 80, obr. 35 C/a-f a 36 A/a-d**Hrob č. 183****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba s vyhnutým okrajem zdobená na plecích vhlazovanými rýhami, výzdoba se skládala z motivů krokvice, šikmých a horizontálních rýh**Nálezy:**

- železný nůž odsazený od ostří
- železné šídlo

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 83, obr. 38 C/a-c**Hrob č. 194****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba na vysoké nožce zdobená 2 vodorovnými rýhami přerušenými svíslými žlábkami na plecích**Nálezy:**/**Datování:** C1-C3

Antropologické zjištění:/**Literatura:** Zeman 1961, 89, obr. 42 A/a**Hrob č. 197****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa s mírně rozevřeným hrdlem zdobená plastickými výčnělky a pásem ryté, hřebenové a kolkované výzdoby mezi nimi**Nálezy:**

- slitek ze skleněného korálku nazelenalé barvy

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:/****Literatura:** Zeman 1961, 92, obr. 43 A/a**Hrob č. 200****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** špatně vypálená zcela rozpadlá nádoba**Nálezy:**

- oboustranně odsazený železný nůž s téměř rovným ostřím
- železný hrot oštěpu
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:/****Literatura:** Zeman 1961, 94, obr. 44 A/a-b**Hrob č. 201****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa vytočená na kruhu s lištovitým okrajem zdobená čtyřnásobnou vlnicí v podhrdlí**Nálezy:**

- fragment bronzové štítkové spony
- hliněný dvojkónický přeslen

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:/****Literatura:** Zeman 1961, 94, obr. 44 B/a-c**Hrob č. 202****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa na nízké nožce na výdutí zdobená dvojicí vodorovných žlábků pod nimi jsou 3 pupíky a pás žlábků tvořící klikatku**Nálezy:**

- oboustranně odsazený železný nůž
- železná pinzeta
- 2 železná závěsná poutka
- 6 železných páskovitých plíšků, zřejmě kování dřevěné skříňky
- železná tyčinka

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:/****Literatura:** Zeman 1961, 94, 97, obr. 45 A/a-m

Hrob č. 203**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- 2 bronzové dvojdílné samostřílové spony s lučíkem přecházejícím přímo v zachycovač
- částečně poškozený náramek z bronzového drátu

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 97, obr. 46 A/a-c**Hrob č. 208****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:** /**Nálezy:**

- kostěná trubička zdobená rytou výzdobou

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 99, obr. 47 C/a**Hrob č. 229****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hluboká mísa s vyhnutým okrajem a baňatým tělem na nízké nožce zdobená v podhrdlí vodorovnou rýhou a na výduti šikmými žlábkami**Nálezy:**

- oboustranně odsazený železný nožik
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 105, obr. 49 D/a-b**Hrob č. 235****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hrncovitá nádoba**Nálezy:**

- 2 slitky modrých skleněných korálků
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 107**Hrob č. 240****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba s vyhnutým okrajem, výduť nádoby zdobená šikmými žlábkami a v podhrdlí 2 vodorovnými vhlazovanými rýhami**Nálezy:**

- pískovcový brousek
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/

Literatura: Zeman 1961, 109, obr. 51 C/a-b

Hrob č. 250

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dochoval se střep z na kruhu vytočené nádoby zdobené trojicí vodorovných rýh, pod nimiž byly jemné pásy vlnic od čtyřzubého hřebene

Nálezy:

- slitky ze světle žlutého skleněného poháru, na jednom ze střepů je dochovaná výzdoba v podobě vybrušovaného oválu po němž jsou 2 vodorovné žlábků
- jednodílná železná podvázaná spona
- oboustranně odsazený železný nožík
- železná přezka s kruhovitým rámečkem
- železná toaletní lžice s torďovaným držadlem a závěsným očkem
- 4 skleněné korálky
- hliněný dvojkónický přeslen
- 4 železná pásová kování s dvojicemi hřebíků
- 2 železné plechové proužky, snad z pinzety
- čtyřhranná železná tyčinka
- 2 bronzové proužky s koncem zahnutým v očko
- bronzový plíšek s otvory pro hřebíky

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 114, obr. 53 A/a-i a 54 A/a-j

Hrob č. 254

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část hrncovité nádoby

Nálezy:

- okrouhlý železný plíšek
- 3 zlomky ze skleněného korálku
- železný drátek

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 116, obr. 55 C/a

Hrob č. 290

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s baňatým tělem

Nálezy:

- fragmenty železné podvázané spony
- 2 železné nýtové ostruhy s hruškovitým trnem
- bronzová přezka s plochým hraněným rámečkem oválného tvaru a fasetovaným jazýčkem
- 2 železné fragmenty neurčených předmětů
- hruška smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 122, 124, obr. 57 C/a-f

Hrob č. 297**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba s válcovitým hrdlem a baňatým tělem zdobená vhlazovanými rýhami, krokvicovou výzdobou a plastickými výčnělky na maximální výduti**Nálezy:**

- trojvrstvý kostěný hřeben
- železné závěsné ouško dle A. Gottwalda se jedná o miniaturu nůžek

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 126, obr. 60 B/a-c**Hrob č. 330****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** tlustostěnná hrncovitá nádoba, hrdlo chybí**Nálezy:**/**Datování:** C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 138**Hrob č. 333****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba zcela rozpadlá**Nálezy:**

- 16 slitků ze skleněné nádoby zelenavé barvy
- bronzová přezka s oválným rámečkem
- 6 poškozených bronzových plíšků

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 138-139, obr. 66 A/a-h**Hrob č. 357****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba do poloviny odoraná**Nálezy:**

- zlatý spirálovitě stočený prsten z drátu s tordovanými konci

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 143, obr. 67 D/a; Obr. 9-15 v příloze**Hrob č. 363****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodek nádoby**Nálezy:**

- střední destička z kostěného hřebenu s bronzovým nýtem

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Zeman 1961, 144, obr. 67 F/a**Hrob č. 364****Pohřební ritus:** žárový popelnicový

Urna: rozpadlá mísovitá nádoba

Nálezy:

- masivní oboustranně odsazený nůž

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 144, obr. 68 A/a

Hrob č. 397

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část mísovité nádoby

Nálezy:

- 3 žárem poškozené skleněné korálky

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 157, obr. 75 A/a-b

Hrob č. 409

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část mísovité nádoby

Nálezy:

- oboustranně odsazený železný nůž
- hliněný dvojkónický přeslen
- slítek ze skleněného korálku

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 169, obr. 79 B/a-c

Hrob č. 416

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střep z mísovité nádoby s plasticky odsazeným hrdlem zdobený krokvicovitou výzdobou

Nálezy:

- hliněný přeslen

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 168, obr. 80 C/a-b

Hrob č. 422

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z mísovité nádoby

Nálezy:

- fragment jednodílné železné podvázané spony
- zlomky skleněného poháru nažloutlé barvy zdobeného plastickým lištovým oválem
- bezbarvý střípek z jiné skleněné nádoby
- železný nožík s masivní válcovitou rukojetí
- hliněný hraněný přeslen
- hrudka smoly

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Zeman 1961, 168, 170, obr. 81 D/a-f

7. Křesín (okres Litoměřice, Ústecký kraj) Na katastru obce Křesín byly nalezeny v roce 1978 nalezeny 2 kostrové hroby. Náhodný objev byl učiněn při práci na vodovodním potrubí a bližší popis a obrazová dokumentace bohužel chybí (Blažek 1995, 140). Oba zmíněné hroby zřejmě pochází z období 2. poloviny 3. stole či období kolem roku 300 (Droberjar 2002, 144).

Katastrální název obce: Křesín

Okres: Litoměřice

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona s klínovitě ukončenou nožkou
- bronzový miniaturní hřeben
- keramický pohár zdobený vhloubenými důlky

Datování: C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 140, Abb. 2: 2-4

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 4 keramické v ruce dělané nádoby
 - hrncovitá nádoba
 - mísa na nožce
 - mísa zdobená šikmými drážkami
 - hrnec s rytou a plastickou výzdobou v podobě výčnělků

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 140, Abb. 3: 2-5

8. Květnice (okres Praha-východ, Středočeský kraj) Objev ojedinělého kostrového hrobu byl uskutečněn v roce 2006 v poloze „Za Mlýnem“ mezi obcemi Květnice a Sibřina. Podle antropologického posudku se v hrobě nacházely kosterní ostatky nedospělého jedince asi ve věku 2 let. Nález pochází z druhé poloviny 3. století či období kolem roku 300 (Droberjar – Snítily 2011, 501, 509-510).

Katastrální název obce: Květnice

Okres: Praha-východ

Hrob č. 1153

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová spona s podvázanou nožkou a s úzkým páskovým lučíkem typ A 158

- stříbrná spona s podvázanou nožkou typ A 166
- 35 jantarových korálků typ TM 388, TM 465 a TM 471
- 3 keramické nádoby
 - miska na nožce
 - miska se zaobleným dnem
 - spodní část nádoby neurčitelného tvaru z velmi hrubého materiálu
- železný kroužek

Datování: C2

Antropologické zjištění: n, infans I

Literatura: Droberjar – Snítily 2011, 501-513; Obr. 9-47 v příloze

9. Libkovice (okres Most, Ústecký kraj) V roce 1924 obdrželo museum Bílina pozůstatky kostrového hrobu, jenž byl dříve nalezen na katastru obce. Bližší nálezové okolnosti již dnes nejsou známy. Na základě dochovaných milodarů bylo možné hrob datovat do konce 3. až počátku 4. století (Blažek 1995, 141; Droberjar 2002, 156).

Katastrální název obce: Libkovice

Okres: Most

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona
- trojvrstvý kostěný hřeben

Podle H. Preidela patřily do hrobového inventáře:

- 3 železné sekery
- asi 2 nebo 3 železné nože
- bronzové kroužky

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 141, Abb. 4: 1-2; Obr. 9-53 v příloze

10. Libočany (okres Louny, Ústecký kraj) E. Raška na svém pozemku v Libočanech u Žatce objevil 2 kostrové hroby. První byl objeven v roce 1965 a byl považovaný za hrob dětský. Hrobový celek lze klást do 2. poloviny 3. století či do období kolem roku 300. V blízkosti prvního hrobu byl v roce 1968 nalezen druhý kostrový hrob, ten ovšem milodary postrádal. Datace tohoto hrobu není jasná, může též pocházet z doby římské (Blažek 1995, 141; Bubeník 1968, 86; Droberjar 2002, 156).

Katastrální název obce: Libočany

Okres: Louny

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 3 keramické nádoby

- esovitě profilovaná mísa
- vyšší pohár na nízké nožce
- hrubě tvarovaný hrnec

Datování: C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 141, Abb. 5; Bubeník 1968, 86-87; Droberjar 2002, 156

11. Libochovice (okres Litoměřice, Ústecký kraj) V roce 1914 bylo při stavbě rodinného domu na rohu Komenského ulice a ulice U železniční zastávky odkryto 6 žárových hrobů. V roce 1931 k nim přibyl hrob 7., který byl nalezen na totožném místě (Zápotocký 1969, 184). Celý soubor těchto hrobů můžeme klást do 3.století (Droberjar 2002, 156).

Katastrální název obce: Libochovice

Okres: Litoměřice

Hrob č. I

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s válcovitým mírně prohnutým hrdlem zdobená páskem svislých rýžek a horizontální rýhou

Nálezy:

- 2 částečně zachované destičkovité kruhové spony z bronzu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 184, Obr. 6: 1-3; Obr. 9-16 v příloze

Hrob č. II

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s nižším kónickým hrdlem na plecích šikmé pásy po 4 rýhách

Nálezy:

- fragmenty 3 destičkovitých bronzových spon původně kruhového tvaru
- kruhový prstenec z bronzového plechu
- zlomky tenkého prohnutého bronzového plechu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 184, Obr. 6: 4-8; Obr. 9-16 v příloze

Hrob č. III

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: amforovitá nádoba s kónickým hrdlem na podhrdlí plastické pupíky

Nálezy:

- kostěná destička

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 184, Obr. 6: 9-10; Obr. 9-16 v příloze

Hrob č. IV

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší mísovitá nádoba s válcovitým hrdlem na podhrdlí dvojice plastických pupíků

Nálezy:

- trubkovitá bronzová spona se samostřílovým vinutím a vysokým zachycovačem
- destičkovitá spona z bronzu tvarem připomínající heraldickou lilii

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 184-185, Obr. 6: 11-13; Obr. 9-16 v příloze

Hrob č. V

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s vyšším schůdkovitě odsazeným hrdlem zdobená horizontálním pásem šikmých vrypů a žlábkovitou rýhou

Nálezy:

- kruhovitá destičkovitá spona z bronzu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 187, Obr. 6: 14-15; Obr. 9-16 v příloze

Hrob č. VI

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší mísovitá nádoba s ven ovaleným okrajem s oble lomenou dvojkónickou výdutí zdobená kombinací promáčklých plastických pupíků a dvojicí důlků mezi nimi

Nálezy:

- fragmenty bronzové spony se samostřílovým vinutím
- železné držadlo štítu
- 12 zlomků bronzového kování štítu
- železný nůž s řapem

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 188, Obr. 7: 1-5; Obr. 9-17 v příloze

Hrob č. VII

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy ze dna a spodku nádoby

Nálezy:

- nákončí řemene s kruhovým očkem ze železa
- železný hrot oštěpu
- železná sekera se zapuštěným ostřím
- železný nůž s dlouhým zvlněným řapem
- část železných nůžek tzv. ovčáckého typu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Zápotocký 1969, 188, Obr. 7: 6-10; Obr. 9-17 v příloze

12. Malé Březno (okres Most, Ústecký kraj) Kostrový hrob byl objeven náhodou při stavbě stodoly na parcele č. 72/l. Dokumentace z výzkumu roku 1933 se nedochovala. Nálezy z hrobu můžeme datovat do 2. poloviny 3. století (Blažek 1995, 141; Beková – Droberjar 2005, 432; Droberjar 2002, 167).

Katastrální název obce: Malé Březno

Okres: Most

Hrob č. /

Pohřební rítus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 stříbrné pozlacené destičkovité spony
- stříbrný nákrčník
- 2 korálky z modrého skla
- 1 jantarová perla

Dle H. Preidela byla součástí hrobového inventáře ještě třetí destičkovitá spona stejného typu

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 141, Abb. 6: 1-4; Beková – Droberjar 2005, 432; Obr. 9-54 v příloze

13. Opočno (okres Louny, Ústecký kraj) Pohřebiště v Opočně bylo zkoumáno v letech 1978-88. I. Pleinerová na svahu SZ od města odkryla 395 žárových hrobů i žároviště. Hlavního významu dosáhlo pohřebiště v období 2. poloviny 3. až do 4. století, mrtví se zde však začali ukládat již v 1. polovině 3. století. Hroby se na prozkoumané ploše shlukovaly do 3 skupin (Pleinerová 1995, 112; Droberjar 2002, 227). Převažujícím pohřebním ritem byl rítus žárový popelnicový. Na pohřebišti se vyskytly i hroby jámové a tzv. vrstvé. Dle antropologického určení provedeného J. Pavelkovou na lokalitě výrazně převažuje počet ženských hrobů nad mužskými (Pleinerová 1995, 53-55).

Katastrální název obce: Opočno

Okres: Louny

Hrob č. 2a

Pohřební rítus: žárový popelnicový

Urna: terina s podlouhlými plastickými výčnělky na výduti a rytou linií v podhrdlí

Nálezy: /

Datování: C2

Antropologické zjištění: muž, senilis

Literatura: Pleinerová 1995, 20, Taf. 7: 4

Hrob č. 3a

Pohřební rítus: žárový popelnicový

Urna: mísa s rytou i plastickou výzdobou v podobě 3 plastických výčnělků na maximální výduti

Nálezy:

- fragmenty kostěného hřebene s železnými nýty

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: muž, maturus II, Bos primigenius f. taurus, Sus scrofa f. domestica

Literatura: Pleinerová 1995, 20, Taf. 8: 1-2

Hrob č. 5b**Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:** /**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebene se zdobenou destičkou a železnými nýty
- fragmenty 2 kostěných jehlic
- železný nůž s krevní rýhou na ostří
- fragmenty z 10 skleněných korálků
- hliněný přeslen

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** žena?, matusus II, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 20, Taf. 9: 4-8**Hrob č. 7****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** terina zdobená rytými liniemi a vzorem krokví v podhrdlí a na výduti nádoby**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** muž, matusus, *Bos primigenius* f. *taurus***Literatura:** Pleinerová 1995, 20-21, Taf. 10: 1-2**Hrob č. 12****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- opálová vložka do prstenu s motivem ptáka
- fragmenty ze 2 skleněných korálků
- železný nýt
- opracovaný artefakt z parohu

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** muž?, adultus, *Cervus elaphus*, *Gastropoda***Literatura:** Pleinerová 1995, 21, Taf. 9: 9-10; Obr. 9-27 v příloze**Hrob č. 16****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z nádoby**Nálezy:**

- fragment ze skleněného korálku

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** n, adultus-matusus**Literatura:** Pleinerová 1995, 21**Hrob č. 20****Pohřební ritus:** žárový popelnicový (snad vrstevný)**Urna:** střepy z nádoby**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty

- fragment kostěné jehlice
- spálený artefakt z pazourku

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, n, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 21, Taf. 9: 14-16

Hrob č. 21

Pohřební ritus: žárový popelnicový (snad vrstvomý)

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- fragmenty ze skleněných korálků
- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty
- fragment kostěné jehlice
- úlomky kostěného předmětu se zářezy
- fragment železné tyčinky
- fragment amorfního železného předmětu
- dva fragmenty artefaktu z pazourku
- hrudka smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans II-III, n, adultus-maturus, *Sus scrofa f. domestica*, *Avis sp.*, *Bivalva*

Literatura: Pleinerová 1995, 21, Taf. 9: 17-18

Hrob č. 22

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby zdobena 6 svislými rýhami

Nálezy:

- spirála a jehla z bronzové spony
- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty
- úlomky kostěné jehlice
- železný háček s kruhovým drátěným očkem
- fragmenty 5 skleněných korálků
- hliněný přeslen
- 2 hrudky smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena, maturus, n, infans

Literatura: Pleinerová 1995, 21, Taf. 12: 1-9

Hrob č. 23

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: část ze dna nádoby

Nálezy:

- fragmenty kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- fragment kostěné jehlice
- fragmenty 2 skleněných korálků
- fragmenty amorfního železného předmětu

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena, adultus, n, infans II, *Sus scrofa f. domestica*, *Bivalva*

Literatura: Pleinerová 1995, 21, Taf. 9: 19-22

Hrob č. 25**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část mísovité nádoby s kulatým dnem zdobené 3 páry jamek na výduti**Nálezy:**

- fragment kostěného hřebenu
- slítek skleněného korálku

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** žena?, matusus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 22, Taf. 12: 10-11**Hrob č. 26****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:** /**Nálezy:**

- slitky skleněných korálků skleněné korálky
- 3 hrudky smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** žena, adultus-maturus, Sus scrofa f. domestica**Literatura:** Pleinerová 1995, 22**Hrob č. 33****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**/**Datování:** C1-C3**Antropologické zjištění:** žena, matusus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 22**Hrob č. 34a****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** masivní hrnec se 3 plastickými knoflíky**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty
- fragmenty kostěné jehlice
- fragmenty modré fúzované skleněné perly
- amorfni fragment železného předmětu

Datování: C2**Antropologické zjištění:** žena, matusus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 22, Taf. 13: 6-9**Hrob č. 34c****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** neúplná spodní část nádoby**Nálezy:**

- jehla a vinutí ze stříbrné spony
- fragment kostěného hřebenu
- fragment kostěné jehlice
- bronzový hřebík

Datování: C2

Antropologické zjištění: n, adultus, Bos primigenius f. taurus

Literatura: Pleinerová 1995, 22, Taf. 13: 12-14

Hrob č. 38

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: terina se šikmými kanelurami a plastickou výzdobou v podobě dvojice kruhových výčnělků s podlouhlým výčnělkem mezi nimi

Nálezy:

- vinutí bronzové spony
- fragmenty kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- část železného háčku
- 2 hrudky smoly

Datování: C2

Antropologické zjištění: muž, matusus I, n, juvenis, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 22-23, Taf. 15: 1-4

Hrob č. 54

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část mísovité nádoby zdobené rytou i plastickou výzdobou

Nálezy:

- fragment kostěného hřebene se železnými nýty

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena, adultus-matusus

Literatura: Pleinerová 1995, 23, Taf. 17: 1-2

Hrob č. 61

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část mísovité nádoby zdobené 2 vodorovnými rýhami

Nálezy:

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n; n, infans II-III, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 23, Taf. 19: 5

Hrob č. 68

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrnec s vytaženým hrdlem

Nálezy:

- hrudka smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: muž, matusus, Ovis-Capra

Literatura: Pleinerová 1995, 24, Taf. 19: 7

Hrob č. 73

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střep ze spodní části nádoby zdobené vhloubenou výzdobou

Nálezy:

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans II, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 24, Taf. 19: 1

Hrob č. 74**Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:** /**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** žena?, matusus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 24**Hrob č. 93****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hrncovitá nádoba s rytou výzdobou a plastickými výčnělky umístěnými na výduti**Nálezy:**

- stěp z keramické nádoby
- fragmenty kostěného předmětu
- hruška smoly

Datování: C2**Antropologické zjištění:** muž?, adultus I**Literatura:** Pleinerová 1995, 24, Taf. 22: 3-6**Hrob č. 102****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** část nádoby s rytou výzdobou**Nálezy:**

- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** n, adultus-matusus?**Literatura:** Pleinerová 1995, 25**Hrob č. 109****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby zdobené rytou výzdobou krovek a plastickými výčnělky pod výduti**Nálezy:****Datování:** C1-C3**Antropologické zjištění:** n, adultus I, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 25, Taf. 23: 3**Hrob č. 114****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** část mísovité nádoby**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- fragmenty 2 kostěných jehlic
- slitky skleněných korálek
- 2 železné klíče
- 3 železné hřebíky s bronzovými hlavami
- hliněný přeslen
- hruška smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena, adultus I, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 25, Taf. 24: 2-11

Hrob č. 130

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy:

- fragment kostěného hřebenu

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena?, adultus, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 26

Hrob č. 138

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vázovitá nádoba zdobená plastickými výčnělky

Nálezy:/

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena?, matusus

Literatura: Pleinerová 1995, 26, Taf. 28: 1

Hrob č. 148

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy:/

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans II

Literatura: Pleinerová 1995, 26

Hrob č. 163

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: část těla a dna nádoby

Nálezy:

- 2 železné vědérkovité závěšky
- hruška smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n

Literatura: Pleinerová 1995, 27, Taf. 29: 2

Hrob č. 169

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- fragment stříbrného řetízku
- fragmenty ze skleněných korálek
- 3 hrušky smoly

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans II

Literatura: Pleinerová 1995, 27, Taf. 29: 3-5

Hrob č. 174**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa s výzdobou skládající se z rytých linií, dvojice kruhovitých výčnělků a podlouhlého svislého výčnělku mezi nimi**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- fragment kostěné jehlice
- střepy z mělké misky se zataženým okrajem

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** muž, maturus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 27, Taf. 29: 6-9**Hrob č. 175****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** část teriny s plastickými výčnělky na výduti**Nálezy:**

- fragment bronzové spony s vysokých zachycovačem
- 5 skleněných korálků
- 2 bronzové kroužky
- hruška smoly

Datování: C2**Antropologické zjištění:** n, infans II**Literatura:** Pleinerová 1995, 27, Taf. 30: 3-7**Hrob č. 200****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- bronzová spona s lichoběžníkovitou nožkou
- vinutí, pravděpodobně z další spony
- vědérkovitý závěsek z bronzu
- zlomek kostěného hřebenu s jedním železným nýtem
- úlomky 3 kostěných jehlic
- bronzový plechový prsten
- úlomky bronzového plechového pásku s tepaným perlovým ornamentem
- skleněné perly a větší kousky roztavených zlomků skla
- korálek z pískovce,
- úlomky řetízku ze stříbrného drátku s roztavenou skleněnou perlou
- 3 bronzové kroužky
- špička bronzové jehly
- zlomek železné tyčinky, pravděpodobně jehly
- 3 amorfní fragmenty bronzových předmětů
- 3 amorfní kousky železných předmětů
- hliněný přeslen
- hruška smoly

Datování: C1b-C2**Antropologické zjištění:** žena, adultus II-maturus I, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 28, Taf. 34: 1-20; Obr. 9-28 v příloze

Hrob č. 202**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- 2 bronzové postříbřené destičkovité spony
- fragmenty kostěného hřebenu se železnými nýty
- železná přezka
- železný nůž

Datování: C2**Antropologické zjištění:** žena, adultus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 28, Taf. 1-5; Obr. 9-29 v příloze**Hrob č. 207****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba se svislými drážkami na těle a mělkými důlky v podhrdlí**Nálezy:**

- 2 smaltované štítkové spony

Datování: C2**Antropologické zjištění:** n, infans I-II?**Literatura:** Pleinerová 1995, 29, Taf. 37: 1-3; Obr. 9-30 v příloze**Hrob č. 214****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba zdobená plastickou lištou a plastickým výčnělkem umístěným na výduti**Nálezy:**

- zlomek železné tyčinky
- 9 hrudek smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** n, adultus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 29, Taf. 38: 3-4**Hrob č. 232****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa se dvěma vodorovnými rýhami pod hrdlem a nepravidelným hřebenováním vlnice na spodu nádoby**Nálezy:**

- 2 postříbřené terčovité spony
- 12 vědérkovitých závěsků ze železa
- tmavomodrá oválná skleněná vložka z prstenu či spony
- bronzový plechový prsten
- skleněné perly částečně roztavené, asi 50 ks
- kostěný korálek
- zlomky 4 kostěných jehlic
- zlomky asi 2 kostěných hřebenů s pěti železnými nýty
- železný hřeben s vejčitými otvory
- fragment bronzového kroužku, pravděpodobně součástí opasku
- úlomky stříbrného pásku zdobeného sérií otvorů, pravděpodobně se jednalo o neurčený šperk

- železný nůž s krevní rýžkou
- 5 šicích jehel a špičky z 2 dalších
- 3 přesleny
- kování dřevěné skříňky a další součásti:
 - 16 železných hřebíků
 - železný klíč
 - část železného kování s hřebíkem s polokulovitou hlavicí
 - část bronzového plechového kování s železným hřebíkem
- 2 železná kování podkovovitého tvaru s hřebíkem
- 4 bronzové háčky s tordovanou střední částí
- zlomky železných a bronzových předmětů
- 2 hrušky smoly

Datování: C2

Antropologické zjištění: žena?, juvenis, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 30, Taf. 41: 1-10, 42: 1-11 a 43: 1- 19; Obr. 9-31, 9-32 a 9-33 v příloze

Hrob č. 238

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy: /

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Pleinerová 1995, 30

Hrob č. 239

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část mísy na nožce, nádoby byla zdobena vhloubenými vpichy

Nálezy:

- vědérkovitý závěsek z bronzu
- zlomek kostěného hřebene
- zlomek kostěné jehlice
- přeslen

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: muž?, maturus, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 30, Taf. 44: 4-8

Hrob č. 246

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- část neurčeného kostěného předmětu se zdobeným povrchem

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena?, adultus II, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 31, Taf. 45: 3

Hrob č. 254

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa se zataženým okrajem

Nálezy:

- fragmenty kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- fragmenty kostěné jehlice
- fragmenty kostěného náramku
- kostěné pouzdro válcovitého tvaru zdobené rytou výzdobou
- fragment kostěného předmětu, možná část válcového pouzdra
- vložka z prstenu (opál?)
- tavené korálky z modrého skla, některé natavené na kostěné pouzdro
- fragmenty z bronzového plechu
- 2 bronzové hřebíky
- amorfní fragmenty bronzového předmětu
- hruška smoly

Datování: C3**Antropologické zjištění:** žena?, juvenis, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 31, Taf. 46: 4-14; Obr. 9-34 v příloze**Hrob č. 257****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa zdobená mělkými kanelurami**Nálezy:**

- část bronzové spony s klínovitou patkou
- zlomky kostěného hřebene
- bronzová šicí jehla
- přeslen
- bronzové háčky
- bronzové tyčinky s kvadratickým průřezem

Datování: C2/C3-C3**Antropologické zjištění:** žena, matusus II, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 31, Taf. 47: 1-8**Hrob č. 285****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísovitá nádoba s poškozeným okrajem zdobená plastickou lištou na hrdle a vhloubenými důlky pod ní**Nálezy:**

- zlomený kus kostěného hřebene s bronzovými nýty
- fragment kostěné jehlice
- fragmenty kostěného náramku
- hruška smoly

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** muž, adultus I, žena, adultus I, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 32, Taf. 50: 1-4**Hrob č. 286****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** hrncovitá nádoba zdobená plastickým výčnělkem a nepravidelnými vpichy na spodní části nádoby**Nálezy:**

- část kostěného hřebenu se 3 železnými nýty

- úlomek kostěné jehlice
- dvojice bronzových litých ozdob
- zlomky roztavených a nazelenalých skleněných perel
- kování dřevěné skřínky a její součásti:
 - železný hákovitý klíč s očkem
 - 7 železných hřebíků
 - úlomek železného plechového kování
 - delší železný plát s otvory v rozích
- malý železný kroužek
- bronzový kroužek
- zlomky bronzového plechu
- zlomek železného pásku
- bronzové háčky
- přeslen
- zlomek uříznuté kosti
- hrudka smoly
- malý kousek zuhelnatělého dřeva

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena, adultus, n, infans II

Literatura: Pleinerová 1995, 32, Taf. 51: 1-9 a 52: 1-10; Obr. 9-35 a 9-36 v příloze

Hrob č. 289

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: fragmenty spodní části nádoby

Nálezy:

- poškozená stříbrná destičkovitá spona
- zlomky kostěného hřebenu s železnými nýty
- část kostěné jehlice
- dvojitá perla ze modrozeleného skla
- hrudka smoly

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 32-33, Taf. 49: 8-12

Hrob č. 303

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- stříbrný závěsek
- část kostěného hřebenu s bronzovými nýty
- železný vědérkovitý závěsek
- asi 2 skleněné korálky
- 190 fragmentů bezbarvého skla, pravděpodobně ze skleněné nádoby
- železná tyčinka
- hliněný přeslen
- hrudka smoly

Datování: C2/C3

Antropologické zjištění: žena, adultus, zvířecí kosti

Literatura: Pleinerová 1995, 33, Taf. 54: 2-9

Hrob č. 348**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby zdobené svislými žebry**Nálezy:**

- části kostěného hřebenu s železnými nýty
- zlomený kus kostěného proužku, snad náramek
- fragmenty kostěného kroužku
- poškozená oválná kostěná destička
- kování opasku s nýtem
- úzký bronzový předmět, nejasný účel snad součást pinzety
- svorky vyrobené z bronzového plechu s krátkými hřebíky s půlkruhovými hlavami
- fragmenty bronzového pásku
- amorfní fragmenty železného předmětu
- 3 hrudky smoly

Datování: C1b-C3**Antropologické zjištění:** muž, adultus, zvířecí kosti**Literatura:** Pleinerová 1995, 35, Taf. 56: 2-11**Hrob č. 366****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část mísovité nádoby s výzdobou svislého plastického výčnělku**Nálezy:**

- část stříbrného nákrčníku s hruškovitým uzávěrem
- fragmenty kostěného hřebenu
- fragmenty kostěné jehlice
- dva fragmenty neurčeného kostěného předmětu
- válcovitá perla vyrobená z modrého skla
- hrudka smoly

Datování: C3**Antropologické zjištění:** žena, maturus, n, infans II, Canis lupus f. familiaris**Literatura:** Pleinerová 1995, 36, Taf. 60: 7-13**Hrob č. 394****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- 2 železné hroty kopí
- 2 hrudky smoly

Datování: C2/C3**Antropologické zjištění:** n, infans II, Avis sp.**Literatura:** Pleinerová 1995, 37, Taf. 63: 7**Hrob č. 395****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:** /**Nálezy:**

- bronzová spona s klínovitou nožkou
- část zachycovače a vinutí z další bronzové spony

- bronzový kroužek z opasku

Datování: C2/C3-C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Pleinerová 1995, 37, Taf. 63: 3-5

14. Pátek (okres Louny, Ústecký kraj) Kostrový hrob v Pátku byl vykopán již v roce 1845. Předpokládá se, že se v daném hrobě byla pochována žena. Podle inventáře hrobu byl celek datován do 2. poloviny 3. století (Blažek 1995, 142; Beková – Droberjar 2005, 432; Droberjar 2002, 234-235).

Katastrální název obce: Pátek

Okres: Louny

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 terčovité spony ze stříbra potažené zlatým plechem, ve středu zdobeny skleněnými vložkami
- korálky ze skla a jantaru (ztraceny)
- kostěná jehlice (ztracena)

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 142, Abb. 6: 5-6; Obr. 9-54 v příloze

15. Plotiště nad Labem (okres Hradec Králové, Královéhradecký kraj) S celkovým počtem 1424 hrobů se tato lokalita řadí k největším pohřebištím doby římské na našem území (Droberjar 2002, 243, Rybová 1979, 383). V roce 1917 objevil L. Domečka 35 rozrušených popelnicových hrobů. Systematický výzkum pohřebiště probíhal v letech 1961-71 pod vedením Archeologického ústavu ČSAV v Praze ve spolupráci s Krajským muzeem v Hradci Králové (Rybová 1979, 353, 356). Kromě žárových hrobů byly na lokalitě přítomny i hroby kostrové a hrob birituální (Droberjar 2002, 244). Na lokalitě se pohřbívalo v jednotlivých etapách. Na tuto skutečnost poukazují vzájemně se překrývající žárové hroby. Rozbor vnitřní struktury pohřebiště vedl k stanovení vlastní relativní chronologie lokality. A. Rybová stanovila čtyři fáze. Nejstarší nálezy pocházejí z 2. poloviny 2. století. Na lokalitě se přestalo pohřbívat na konci 5. století (Rybová 1979, 488). Rozboru lidských pozůstatků z pohřebiště se věnoval J. Chochol. Z pohřbených jedinců, u nichž se podařilo pohlaví určit, značně převládají ženy v celkovém počtu 170 (Chochol 1980, 335, 337).

Katastrální název obce: Plotiště nad Labem

Okres: Hradec Králové

Hrob č. 50

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vázovitá nádoba zdobená přesekávanou plastickou páskou a plastickým výčnělkem na maximální výduti

Nálezy:

- fragmenty kostěného hřebenu
- hrudka smoly

Datování: C3

Antropologické zjištění: muž?, adultus II-maturus I, *Sus scrofa f. domestica*

Literatura: Rybová 1979, 359, Abb. 53: 1-2, Táž 1980, 149-150, 201

Hrob č. 55

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část teriny

Nálezy:

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: muž? adultus

Literatura: Rybová 1979, 359, Abb. 13: 17, Táž 1980, 121

Hrob č. 74

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část keramického hrnce

Nálezy:

- tavené korálky z červeného a světle modrého skla

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 359, Abb. 29: 3; Táž 1980, 146, Tab. 17

Hrob č. 89

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: nízká terina s kónickým hrdlem s rytými obloučky na maximální výduti

Nálezy: /

Datování: C2

Antropologické zjištění: žena?, adultus-maturus

Literatura: Rybová 1979, 360, Abb. 33: 8; Táž 1980, 129, 201

Hrob č. 120

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: soudkovitý hrnec se zataženým okrajem

Nálezy:

- zlomky kostěného hřebenu
- kostěná jehlice
- kostěné pouzdro na jehlu

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus?, *Bos primigenius f. taurus*

Literatura: Rybová 1979, 360, Abb. 61: 12-15; Táž 1980, 144, 148-149, 201

Hrob č. 139

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:

- fragment kostěného hřebene

- kostěná jehlice
- zlomek bronzového předmětu

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans II, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 361; Táž 1980, 144, 149-150

Hrob č. 143

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: široká dvojkónická mísa

Nálezy:

- kostěný hřeben

Datování: C2

Antropologické zjištění: muž, adultus II, *Bos primigenius* f. *taurus*?

Literatura: Rybová 1979, 361, Abb. 20: 7-9; Táž 1980, 149, 201

Hrob č. 154

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s mírně zahnutým okrajem

Nálezy:

- zlomky kostěného hřebene

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena?, juvenis, *Sus scrofa* f. *domestica*

Literatura: Rybová 1979, 361, Abb. 24: 4-6.; Táž 1980, 149

Hrob č. 174

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy:/

Datování: C1

Antropologické zjištění: n, maturus-senilis, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 361; Táž 1980, 174-175

Hrob č. 180

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: terina

Nálezy:

- roztavené kusy a okraj nádoby vyrobené ze zeleného průsvitného skla
- fragmenty bronzových nádob:
 - bronzová naběračka s cedníkem E 160/161
 - fragment soudkovitého vědra
 - fragment bronzové pánve?
- fragmenty kostěného hřebenu
- meč typ Lachmirowice-Apa, subtyp 1.
- 2 železné hroty oštěpu či kopí typ Kaczanowski XVII
- ostruhy
- železné nůžky
- fragmenty srpu
- tyčinkovité bronzové fragmenty
- železný kroužek a nýt

- hruška smoly

Datování: B2/C1–C1a

Antropologické zjištění: n, n

Literatura: Rybová 1979, 361, Abb. 3: 1-25; Táž 1980, 141, 147-151, 153, 164, 201; Jílek – Horník 2017, 65, 84, Tab. 3, 9; Obr. 9-23 v příloze

Hrob č. 181

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: terina

Nálezy:

- železný hrot oštěpu či kopí

Datování: B2/C1–C1a

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus, *Capreolus capreolus*

Literatura: Rybová 1979, 361, Abb. 4: 1-2; Táž 1980, 140-141, 147, 153, 164, 201; Jílek – Horník 2017, 84, Tab. 9

Hrob č. 182

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část bronzového vědra

Nálezy:

- úlomky bronzové naběračky s cedníkem typ E160/161
- železný nůž
- fragmenty kostěné jehlice
- fragmenty kostěného hřebenu
- souprava hracích kamenů z bílého neprůhledného skla
- střepy z bezbarvého skla
- součásti dřevěné skříňky:
 - klíč
 - pružinová západka
 - plochá pravoúhlá kování
 - kování zámku
 - fragmenty plochých kování a ozdobných hřebíků
 - 24 hřebíků s rovnou nebo pravoúhlou zakřivenou nohou
 - kování ve tvaru tyče

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1979, 361-362, Abb. 10: 1-40, 11: 1-10; Táž 1980, 141, 144, 146-147, 149-150, 164, 201; Obr. 9-24 v příloze

Hrob č. 189

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy:

- část štítové puklice s tzv. tyčinkovitým trnem

Datování: B2/C1–C1

Antropologické zjištění: n, n

Literatura: Rybová 1979, 362, Abb. 12: 8-9.; Táž 1980, 153; Jílek – Horník 2017, 76, Obr. 11: 1

Hrob č. 202**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- roztavený korálek ze zeleného skla

Datování: C2-C3**Antropologické zjištění:** n, matusus-senilis, *Sus scrofa f. domestica***Literatura:** Rybová 1979, 362; Táž 1980, 146**Hrob č. 227****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** neúplně zachovaná mísa**Nálezy:**

- 2 skleněné korálky
- fragment bronzového plechu
- nýty

Datování: C2**Antropologické zjištění:** žena?, matusus, n, infans III, *Sus scrofa f. domestica***Literatura:** Rybová 1979, 362, Abb. 40: 13-17; Táž 1980, 146, 149-150, 201**Hrob č. 264****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** široká esovitě profilovaná mísa zdobená rytou výzdobou**Nálezy:**

- kostěná jehlice
- fragmenty kostěného hřebenu
- roztavené skleněné korálky z tmavě modrého skla
- hliněný přeslen
- amorfní fragment bronzu
- hřebík

Datování: C2**Antropologické zjištění:** žena, adultus-matusus, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979; Táž 1980, 144, 146, 148-151, 201**Hrob č. 293****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** neúplná ostře lomená široká mísa zdobená vodorovnými rýhami**Nálezy:**

- hrudka smoly

Datování: C3**Antropologické zjištění:** n, infans II**Literatura:** Rybová 1979, 363, Abb. 42: 16-17 ; Táž 1980, 150, 201**Hrob č. 306****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** široká mísa s kuželovým hrdlem zdobená kanelurou a plastickým výčnělkem ve spodní části nádoby**Nálezy:**/**Datování:** C3**Antropologické zjištění:** n, adultus-matusus?, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 364; Táž 1980, 201

Hrob č. 347

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:

- fragment kostěného hřebenu

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus?, Gallus gallus f. domestica?

Literatura: Rybová 1979, 364; Táž 1980, 149

Hrob č. 351

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: široká mísa se zataženým okrajem

Nálezy:

- fragmenty bronzové naběračky s cedníkem
- tavené perly z tmavě modrého skla
- kostěný hřeben

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: žena?, maturus-senilis, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 364, Abb. 9: 16-21; Táž 1980, 141, 146, 149, 201

Hrob č. 408

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrnec vejčitého tvaru se zataženým okrajem zdobený plastickými lištami

Nálezy:

- hliněný přeslen

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: muž?, adultus II-maturus I

Literatura: Rybová 1979, 365, Abb. 62: 3-4.; Táž 1980, 148,

Hrob č. 417

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:/

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, adultus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 365

Hrob č. 466

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: široká mísa s mírně zataženým okrajem zdobená podlouhlými plastickými výčnělky

Nálezy:

- kostěný hřeben

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, infans?, n, adultus?, Sus scrofa f. domestica, Capreolus capreolus

Literatura: Rybová 1979, 366, Abb. 25: 6-8.; Táž 1980, 149

Hrob č. 471**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- kostěná jehlice
- roztavený fragment stříbrného předmětu
- 2 skleněné korálky
- závěsek ve tvaru sekery
- fragmenty kostěného hřebenu

Datování: C3**Antropologické zjištění:** n, adultus-maturus**Literatura:** Rybová 1979, 366, Abb. 60: 11-17; Táž 1980, 144-146, 149, 151, Tab. 15**Hrob č. 512****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** dno nádoby, pravděpodobně mísy**Nálezy:****Datování:** C1-C3**Antropologické zjištění:** žena, maturus**Literatura:** Rybová 1979, 367;**Hrob č. 545****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nízká esovitě profilovaná terina**Nálezy:**

- fragment kostěného hřebene
- pouzdro na jehlu či jehlici
- pazourek

Datování: C2**Antropologické zjištění:** n, maturus, Sus scrofa f. domestica, Gallus gallus f. domestica**Literatura:** Rybová 1979, 368, Abb. 32: 12-16; Táž 1980, 148-149, Tab. 17**Hrob č. 578****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** široká mísa s odsazeným hrdlem s rytými vodorovnými liniemi

- skleněný korálek

Nálezy:**Datování:** C3**Antropologické zjištění:** n, infans (II), zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 368, 46: 6-7; Táž 1980, 146, Tab. 17**Hrob č. 611****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** pohár s vysokým mírně trychtýřovitým hrdlem zdobený plastickou lištou a výčnělkem**Nálezy:****Datování:** C2**Antropologické zjištění:** n, juvenis-adultus, Bos primigenius f. taurus**Literatura:** Rybová 1979, 368, Abb. 36: 10; Táž 1980, 130

Hrob č. 650**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa se zakřivenou výduť zdobená dvojicí plastických výčnělků**Nálezy:**

- kostěný hřeben

Datování: C2**Antropologické zjištění:** muž?, adultus**Literatura:** Rybová 1979, 369; Táž 1980, 201**Hrob č. 680****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** široká dvojkónická mísa zdobená rytými liniemi, vpichy a plastickým výčnělkem**Nálezy:**

- kování pochvy meče
- fragment rukojeti bronzové pánve?
- kostěný hřeben

Datování: C1**Antropologické zjištění:** žena?, adultus, *Sus scrofa f. domestica*, *Bos primigenius f. taurus***Literatura:** Rybová 1979, 369-370, Abb. 20: 12-17; Táž 1980, 141, 147, 149, 164, 192; Jílek – Horník 2017, 65**Hrob č. 712****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:****Datování:** C1-C3**Antropologické zjištění:** n, n**Literatura:** Rybová 1979, 370**Hrob č. 747****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebenu

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** n, infans II, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 370; Táž 1980, 149**Hrob č. 753****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** dno nádoby, pravděpodobně mísy**Nálezy:**

- železný prsten se spirálovými růžicemi na konci

Datování: C1-C3**Antropologické zjištění:** žena, matusus-senilis, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 370, Abb.41: 18-20; Táž 1980, 147**Hrob č. 764****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa s kuželovitým hrdlem zdobená přesekávanou plastickou páskou

Nálezy:

- část ze samostřílové spony s lichoběžníkovým lučíkem
- fragment vinutí a jehly z jiné spony
- 2 fragmenty stříbrného nákrčníku s hruškovitým uzávěrem
- dvojité peltoidní kování koňského postroje
- kostěný hřeben
- drátěný kroužek s přehnutými konci
- kostěná jehlice
- opaskové poutko
- vřeteno
- hrudka smoly

Datování: C3**Antropologické zjištění:** n, infans II, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 371, Abb. 49: 4-14; Táž 1980, 135, 143-144, 147-150, 155-156, 174, 201; Jílek – Horník 2017, 81, Obr. 13: 7; Obr. 9-25 v příloze**Hrob č. 772****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** Mísa se širokým hrdlem s vysokou spodní částí a silným zataženým okrajem**Nálezy:**

- kování balteu
- kostěný hřeben

Datování: C2**Antropologické zjištění:** muž, matusus I, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 371, Abb. 37: 1-3; Táž 1980, 168, 170, 213; Jílek – Horník 2017, 81, Obr. 4: 7, 13: 7**Hrob č. 893****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** terina s jemně odsazeným hrdlem**Nálezy:**

- 9 skleněných korálek, některé zachovány ve fragmentárním stavu
- vinutí z neurčené bronzové spony
- kroužek z opasku
- roztavený fragment bronzu

Datování: C1**Antropologické zjištění:** n, infans II**Literatura:** Rybová 1979, 373, Abb. 30: 7-16; Táž 1980, 143, 151, 201-202**Hrob č. 964****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- jednodílná železná spona se špičatou nohou
- fragment závěsku z bronzu
- fragment závěsku ze železa
- bronzový drátěný kroužek s ovinutými konci
- fragment kostěné jehlice
- malý železný nůž

Datování: C1b-C2

Antropologické zjištění: n, infans (II - III), Sus scrofa f. domestica, Bos primigenius f. taurus

Literatura: Rybová 1979, 374, Abb. 43: 2-8; Táž 1980, 143-144, 147, 154, 167-168

Hrob č. 965

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: nízká mísa zdobená kanelurou

Nálezy:

- železná podvázaná spona samostřílové konstrukce s úzkou nožkou
- fragment kostěného hřebenu

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, matusus-senilis, Bos primigenius f. taurus

Literatura: Rybová 1979, 374, Abb. 51: 2-4; Táž 1980, 143, 149, 154, 172, 201

Hrob č. 970

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: široká dvojkónická mísa zdobená 3 plastickými výčnělky

Nálezy:

- kostěná jehlice
- 2 železné a 2 bronzové hřebíky se zahnutou nohou
- 2 slitky ze skleněných korálek
- fragment z bronzového plechu

Datování: C1

Antropologické zjištění: žena, matusus-senilis, Sus scrofa f. domestica

Literatura: Rybová 1979, 374, Abb. 21: 11-17; Táž 1980, 144, 146, 149-150, Tab. 14

Hrob č. 1091

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:

- fragmenty železné jednodílné podvázané spony
- kostěný hřeben
- slítek perly z tmavě modrého skla

Datování: C3

Antropologické zjištění: žena?, matusus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 376, Abb. 43: 19-22; Táž 1980, 141, 146, 149, 172, 201

Hrob č. 1128

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: terina

Nálezy:

- kostěný hřeben

Datování: C1-C3

Antropologické zjištění: n, adultus-matusus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 376-377, Abb. 14: 1-2; Táž 1980, 149

Hrob č. 1170

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: široká mísa s trychtýřovitým hrdlem zdobená rytou i plastickou výzdobou

Nálezy:

- kostěný hřeben
- kostěná jehlice
- masivní bronzové kování

Datování: C1**Antropologické zjištění:** muž, maturus, n, adultus, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 377, Abb. 21: 7-10; Táž 1980, 144, 147, 149, 165, 201**Hrob č. 1188****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** /**Nálezy:**

- 8 skleněných korálků
- fragment bronzové destičkovité spony typ Thomas B
- kostěný hřeben
- kostěná jehlice se spirálově zdobenou hlavicí
- železný nůž
- hliněný přeslen
- hruška smoly

Datování: C1**Antropologické zjištění:** n, infans II, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 377-378, Abb. 9: 1-14; Táž 1980, 141, 144, 146-150, 167; Obr. 9-26 v příloze**Hrob č. 1190****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nízká terina zdobená ve spodní části hřebenováním a plastickým výčnělkem v horní části nádoby**Nálezy:**

- fragment kostěného hřebenu
- železné šídlo

Datování: C1**Antropologické zjištění:** žena?, senilis, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 378, Abb. 11: 11-12; Táž 1980, 148-149, Tab. 12**Hrob č. 1191****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** terina se silně zakřivenou stěnou zdobená rytými liniemi**Nálezy:**

- 15 kostěných hracích kamenů

Datování: C3/D1**Antropologické zjištění:** žena?, adultus-maturus, zvířecí kosti**Literatura:** Rybová 1979, 378, Abb. 68: 7-20; Táž 1980, 146, 149-150, 161**Hrob č. 1212****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** terina s vysokým hrdlem zdobená rytými liniemi a plastickým výčnělkem**Nálezy:**

- kostěný hřeben

- železná sekera
- železný hrot kopí

Datování: B2/C1–C1b

Antropologické zjištění: muž?, matusus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 378, Abb. 4: 4-9; Táž 1980, 147, 149, 174; Jílek – Horník 2017, 73, 84, Obr. 6: 6, 7: 5, 9: 8, Tab. 9

Hrob č. 1290

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část vyšší nádoby, pravděpodobně teriny

Nálezy:

- fragment bronzové spony s podvázanou nožkou
- součásti opasku
 - fragment bronzového kování
 - bronzové nákončí řemene
 - 2 železná nákončí řemene
 - kroužek z opasku
- křesací souprava
- bojový nůž
- 2 fragmenty rukojeti, pravděpodobně nože
- hruška smoly

Datování: C1

Antropologické zjištění: žena, matusus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 379, Abb. 27: 6-18; Táž 1980, 141-143, 147-148, 150, 166-167

Hrob č. 1334

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:

- železný věderkovitý závěsek
- fragmenty kostěného hřebenu
- fragmenty kostěné jehlice
- pazourek
- fragmenty křesadla

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění: žena, adultus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 380; Táž 1980, 144, 148-149, 151, Tab. 16

Hrob č. 1336

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvojkónický hrnec s vyčnívajícím okrajem

Nálezy:

- vinutí z bronzové samostříllové spony
- fragment bronzové postříbřené jehlice
- 2 kostěné jehlice
- kostěný hřeben
- kostěný kroužek - závěsek
- železný věderkovitý závěsek
- 5 slitků skleněných korálků

- tavené skleněné korálky různých barev
- fragment bronzového předmětu nataveného ke sklu
- kování dřevěné skříňky:
 - 2 velká a 2 menší pravoúhlá kování z plechu
 - 12 železných hřebíků
 - bronzová destička s otvorem pro nýt
 - postříbřená destička
- hruška smoly

Datování: C2

Antropologické zjištění: n, infans (II), zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 380, Abb. 17: 1-20; Táž 1980, 128, 143-144, 146, 149-150, 167

Hrob č. 1351

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno nádoby

Nálezy:

- hřebík
- srpkovité ostří
- hruška smoly

Datování: C1

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus, zvířecí kosti

Literatura: Rybová 1979, 381, Abb. 5: 12-15; Táž 1980, 147, 149-150, Tab. 14

16. Pňov (okres Nymburk, Středočeský kraj) Žárové pohřebiště v Pňově bylo poprvé zkoumáno v letech 1913-1915 J. Hellichem. Dále se lokalitě věnovala A. Rybová. Z pohřebiště bylo možné rekonstruovat 73 hrobů. Jednalo se o žárové popelnicové pohřby, které byly uloženy v 8 řadách (Hellich 1915, 149-150; Rybová 1970, 9). A. Rybová rozpoznala na pohřebišti 4 chronologické fáze. Ačkoliv se na lokalitě začalo pohřbívat již v horizontu markomanských válek, značnou část hrobů je možné datovat až do průběhu 3. století (Rybová 1970, 15-16). Z rozborů hrobových výbav jednotlivých hrobů je zřejmé, že v Pňově byli pohřbívaní jak muži, tak ženy. Antropologická analýza nebyla na lokalitě provedena (Droberjar 2002, 245).

Katastrální název obce: Pňov

Okres: Kolín

Hrob č. 1

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z keramické vázy s plastickou i rytou výzdobou

Nálezy:

- fragmenty kostěné jehlice s profilovanou hlavicí

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 77, Taf. 1: 1-2

Hrob č. 3

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z ostře profilované teriny se zbytky ryté výzdoby

Nálezy:

- železný vědérkovitý závěsek
- fragment kostěné jehlice
- zlomky kostěného hřebenu s železným nýtem
- 2 skleněné roztavené korálky
- bronzový prsten
- fragment bronzového plechu s nataveným železným nýtem
- bronzový kroužek
- hrudka smoly

Podle J. Hellicha bylo součástí hrobu bronzové kování se čtyřmi otvory

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 77-78, Taf. 1: 5-11; Obr. 9-38 v příloze

Hrob č. 4

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: trojdílná terina zdobená skupinami výčnělků a prohlubní

Nálezy:

- zlomky kostěného hřebenu se železným nýtem
- zlomky bronzového kování opasku
- dvoudílná přezka z bronzu s pravoúhlým rámem rzí spojená s dalšími předměty
- hrot železného kopí s kosočtverečným listem
- železný nůž
- železná ocílka
- hrudka smoly

Datování: C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 78, Taf. IV: 1-7

Hrob č. 5

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: trojdílná mísa se strmým krkem

Nálezy:

- železné šídlo
- břitva ve tvaru půlměsíce

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 78, Taf. II: 1-2

Hrob č. 7

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší terina se strmým hrdlem, ve spodní části zachovaná rytá výzdoba

Nálezy:/

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 79, Taf. III: 1

Hrob č. 8a**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** fragment teriny**Nálezy:****Datování:** B2/C1**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 79, Taf. III: 2**Hrob č. 9****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z členěného hrnce**Nálezy:****Datování:** C1b**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 79, Taf. IV: 8**Hrob č. 13****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** mísa s kuželovitým hrdlem a výzdobnými vhloubenými dolíky**Nálezy:**

hrobu podle J. Hellicha náležela hrudka smoly

Datování: B2/C1**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 80, Taf. VI: 1**Hrob č. 19****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nízká mísa s mírně kónickým hrdlem**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebene se železným nýtem
- hrudka smoly

Datování: C1a**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 82, Taf. VII: 7-8**Hrob č. 21****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nízký hrnc zdobený rytými liniemi a skupinami plastických výčnělků na výduti**Nálezy:**

- dlouhý oboustranně odsazený železný nůž s rovným hřbetem
- skleněný korálek
- zlomky třívrstvého hřebenu s železným nýtem
- fragment z dalšího kostěného hřebenu
- 2 fragmenty kostěné jehlice s profilovanou hlavičkou
- hrudka smoly

Datování: C1b**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 82, Taf. VIII: 1-3, 5-7

Hrob č. 23

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvoudílná terina se strmým krkem zdobená plastickými výčnělky a vhloubeným dekorem

Nálezy:

- fragment půlkruhové rukojeti z kostěného hřebene
- hruška smoly

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 83, Taf. VIII: 8-9

Hrob č. 24

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: asymetrická mísa ostře lomená s hrdlem ve tvaru trychtýře zdobená dvouřadým krokvicovým vzorem na lomu, který je ohraničen dvěma vodorovnými rýhami

Nálezy:/

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 83, Taf. X: 9

Hrob č. 25

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dno z teriny

Nálezy:/

Datování: B2/C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 83, Taf. XIII: 5

Hrob č. 28

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: fragment hrnce, na břiše trojice plochých knoflíků

Nálezy: /

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 84, Taf. XI: 7

Hrob č. 30

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z mísy

Nálezy:/

Datování: B2/C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 84, Taf. XI: I

Hrob č. 31

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: Nízký dvojdílný hrnec se strmým krkem zdobený na výduti plastickým výčnělkem

Nálezy:

- zlomky kostěného třívrstvého hřebene se železným nýtem
- hruška smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 84, Taf. X: 10-11

Hrob č. 33

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: malá esovitě profilovaná mísa

Nálezy:

- bronzová kulatá destičkovitá spona, původně se smaltovanou výzdobou
- bronzová destičkovitá spona ve tvaru trojlístku
- bronzová samostřílová spona s esovitě profilovaným lučíkem
- skleněné korálky, několik z nich roztaveno
- hrudka smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 85, Taf. X: 1-8

Hrob č. 34

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová destičkovitá spona kulatého tvaru
- žárem poškozený fragment spony stejného typu jako předchozí
- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebenu
- hrudka smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 85, Taf. XI: 2-6

Hrob č. 36

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: trojdílná mísovitá nádoba s mírně kuželovitým hrdlem, na výduti se střídá motiv plastických výčnělků s promáčklinami

Nálezy:

- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebenu
- hrudka smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 86, Taf. XII: 5-7

Hrob č. 37

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: část teriny

Nálezy:

- zlomky ze skleněného korálku
- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebenu
- hrudka smoly

Datování: B2/C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 86, Taf. XIII: 6-8

Hrob č. 40

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvojkónická mísa

Nálezy:

- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebenu

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 87, Taf. XIII: 1-2

Hrob č. 41

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvojdílná terina zdobená třemi plastickými výčnělky na lomu

Nálezy:

- kostěná jehlice s profilovanou hlavicí a ouškem
- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebene s bronzovým nýtem
- 3 drobné skleněné korálky
- hrudka smoly

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 87, Taf. XV: 1-5

Hrob č. 43

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: velká dvojdílná mísa se strmým hrdlem

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona s esovitě profilovaným lučičkem
- železná přezka s obdélníkovým rámem
- bronzová jehla
- fragment kostěné jehlice s profilovanou hlavicí
- fragmenty trojvrstvého kostěného hřebene s železnými nýty
- 3 malé fragmenty patrně ze skleněného korálku

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 87-88, Taf. XIV: 5-10

Hrob č. 45

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvojdílná terina se strmým krkem zdobená skupinou 4 výčnělků na zlomu

Nálezy:

- zlomky kostěného trojvrstvého hřebene s železnými nýty
- zlomky přetavených skleněných korálků
- římské bronzové závěsné kování pochvy meče
- dvě bronzová zdobená kování s nýty pravděpodobně z opasku
- zlomek bronzového páskového kování
- zlomek železného kroužkového kování s nýtem
- železná přezka s přichytnou destičkou
- železný bodec s nýtem z křesací soupravy

- železný nůž s oboustranně odsazenou rukojetí
- pazourek

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 88-89, Taf. XVI: 1-11; Obr. 9-39 v příloze

Hrob č. 47

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: situla s krátkým krkem a vyšším vystupujícím okrajem zdobená plastickou výzdobou

Nálezy:

- železný nůž s mírně zakřiveným hřbetem, oboustranně odsazená rukojeť
- dva fragmenty z křesací soupravy
- zlomek železného nákončí řemene opasku
- železné šídlo
- amorfní zrezivělé fragmenty různých druhů kování
- fragmenty třívrstvého kostěného hřebenu se dvěma bronzovými nýty

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 89, Taf. XVII: 1-6

Hrob č. 49

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvoudílná nízká nádoba zdobená 3 plastickými výčnělky na výduti

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona s esovitě profilovaným lučíkem a vysokým zachycovačem jehly
- bronzová kulatá destičkovitá spona se samostřílovou konstrukcí
- kostěná jehlice
- fragmenty z jiné kostěné jehlice
- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s železnými nýty
- hrudka smoly

Datování: C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 89-90, Taf. XIX: 2-6

Hrob č. 50

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší trojdílná terina zdobená 3 plastickými výčnělky na výduti

Nálezy:

- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s železnými nýty
- hrudka smoly

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 90, Taf. XXII: 1-5

Hrob č. 53

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dle J. Hellicha byla popelnice zničena během orby

Nálezy:

- dvousečný železný meč, pravděpodobně římského původu
- 6 železných hrotů
- rovný železný nůž s protáhlým klenutým hřbetem a oboustranně odsazenou rukojetí
- železné římské závěsné kování pochvy meče
- železné dláto vyrobené z čtyřhranných tyčinek
- kroužkové kování z opasku
- bronzová přezka s obdélníkovým rámem s přichytnou destičkou
- nákončí řemene opasku
- úlomky bronzové pásky s nýtem.
- fragment zdobené destičky z trojvrstvého kostěného hřebenu

Datování: C1a**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 91, Taf. XXIV: 1-14; Obr. 9-40 v příloze**Hrob č. 57****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** dvojdílná kónická mísa se zakřiveným hrdlem a třemi výčnělky v horní části nádoby**Nálezy:**

- kostěná jehlice s profilovanou hlavicí
- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s železným nýtem
- 8 drobných fragmentů modrého skla pravděpodobně z většího korálku

Datování: C1b**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 92, Taf. XXI: 6-8**Hrob č. 58****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** dvojdílná mísa se strmým krkem zdobená 3 většími plastickými výčnělky na zlomu a rytou výzdobou ve tvaru krokví**Nálezy:**

- skleněný fragment, pravděpodobně z perly
- hruška smoly

Datování: C1b**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 92, Taf. XIX: 7**Hrob č. 59****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** fragment mísovité nádoby zdobené na výduti skupinami 3 plastických výčnělků**Nálezy:**

- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s železným nýtem
- fragment z kostěné jehlice s bohatě profilovanou hlavicí
- roztavený skleněný korálek
- hruška smoly

Datování: C2**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 93, Taf. XX: 6-8

Hrob č. 60**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- kostěná jehlice s profilovanou hlavicí
- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s železnými nýty
- hrudka smoly

Datování: C2**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 93, Taf. XX: 6-8**Hrob č. 61****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z nádoby ve tvaru pohárku**Nálezy:**

- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu
- hrudky smoly

Datování: B2/C1-C2**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 93, Taf. XXI: 4-5**Hrob č. 62****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z nádoby**Nálezy:**

- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu
- eneolitický pazourek, příměs

Datování: B2/C1-C2**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 93, Taf. XXII: 6**Hrob č. 64****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** nízká dvojdílná terina s vystupujícím hrdlem zdobená vodorovnými drážkami a 3 plochými výčnělky**Nálezy:**

- amorfni roztavené úlomky skla, pravděpodobně z nádoby, celkem 72 g
- fragmenty zdobené rukojeti z kostěného hřebenu
- zlomky trojvrstvého kostěného hřebenu s 3 železnými nýty
- spálený pazourek

Datování: B2-C1**Antropologické zjištění:** /**Literatura:** Rybová 1970, 94, Taf. XXIII: 1-3**Hrob č. 66****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** část popelnice zdobené plastických lištami s dolíčky**Nálezy:**

- železný nůž

- části opasku:
 - přezka – ze železného plechu
 - železné očko
 - železná záponka
 - železná destička
- železná pinzeta se stopou kroužku k pověšení
- zlomek bronzové spony – patka s vysokým žlábkem, na konci kulovitá palička, malý zlomek hrotu jehly
- kostěná jehlice bez hlavičky, spirálovitě rýhovaná
- zlomky kostěného hřebenu se 3 železnými nýty
- střep z okraje cizí nádoby zdobený vlnovkou
- 2 hrudky smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 94-95, Taf. XXV: 1-10

Hrob č. 67

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: trojdílná mísa se strmým krkem zdobená 4 plastickými výčnělky

Nálezy:

- železná destičkovitá spona
- masivní bronzový prsten
- proužek bronzového plíšku
- 2 bronzové zlomky, možná spálená spona
- 13 skleněných korálek poškozených žárem
- 2 kostěné jehlice
- zlomky kostěného hřebenu

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 95-96, Taf. XXVI: 2-10

Hrob č. 68

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: trojdílná misková nádoba se strmým krkem zdobená plastickými výčnělky a dvojitými rýhami

Nálezy:

- 2 stříbrné trubkovité spony stejného typu
- bronzová destičkovitá spona ve tvaru trojlístku
- stříbrná esovitě profilovaná záponka
- zlomky třívrstvého kostěného hřebenu se železnými nýty
- hrudka smoly

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 96, Taf. XXVII: 1-6; Obr. 9-41 v příloze

Hrob č. 69

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší terina se strmým krkem, spodní část nádoby je zdobena vzorem ryté mřížky.

Nálezy:

- zlomky třívrstvého hřebenu se železnými nýty
- kostěná jehlice s profilovanou hlavicí

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 96, Taf. XXVIII: 1-3

Hrob č. 70

Pohřební ritus: žárový jámový

Urna: /

Nálezy:

- železný hrot oštěpu či kopí
- železná bitevní sekera

Datování: C1a

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 96-97, Taf. XXVIII: 4-5

Hrob č. 71

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: kónická mísa se zesílenou profilovanou hranou zdobená 4 páry knoflíků na lomu

Nálezy: /

Datování: B2/C1

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 97, Taf. XXIII: 4

Hrob č. 72

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: malá esovitě profilovaná mísa zdobená svislými rytými žlábkami, které byly střídány páry důlků

Nálezy: /

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rybová 1970, 97, Taf. XXVII: 7

17. Praha – Dejvice (Praha 6, kraj Praha) V poloze Nová Juliska byly objeveny dva kostrové hroby pocházející z mladší doby římské. První z hrobů můžeme blíže datovat do 1. poloviny 3. století. Zatímco v prvním byla pravděpodobně pohřbena žena, druhý je bojovnického charakteru (Droberjar 2002, 259-260). Další kostrový hrob pochází z polohy Červené valy. Na základě hrobové výbavy můžeme tento hrobový celek datovat do pozdní doby římské (Tamtéž, 260).

Katastrální název obce: Praha-Dejvice

Okres: Praha

Hrob č.: /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- stříbrná samostřílová spona s vysokým zachycovačem,
- vědérkovitý závěsek

- nákrčník
- náhrdelník
 - esovitá záponka
 - skleněný korálek
- kostěný trojvrstvý hřeben
- zlomek železa

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Droberjar 2002, 259-260, Svoboda 1948, 87, Obr. 10; Obr. 9-21 v příloze

Hrob č./

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová spona s podvázanou nožkou,
- železný nůž
- sekera
- zlomek neurčitelného kovového předmětu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Droberjar 2002, 260, Svoboda 1948, 118, Obr. 19; Obr. 9-19 v příloze

Hrob č./

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona s klínovitou nožkou
- bronzová pinzeta
- náhrdelník
 - skleněné a jantarové korálky

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Droberjar 2002, 260, Svoboda 1948, 237, Tab. XVI: 1-7; Obr. 9-20 v příloze

18. Praha–Dolní Chabry (Praha 8, kraj Praha) Kostrový hrob byl odkryt při výkopu kanalizace v roce 1952. Teprve po nalezení artefaktů, které k pohřbu náležely bylo možné hrobový celek blíže určit. Nález je možné datovat do počátku 4. století (Rataj 1953, 30-32). V blízkosti prvního zmíněného hrobu byl v roce 1994 učiněn další objev. M. Kostka zde odkryl kostrový hrob ženy, která zemřela ve věku 40-50 let (Droberjar 2002, 260-261). Tento hrob lze datovat do stupňů C1b-C2 (Beková – Droberjar 2005, 432).

Katastrální název obce: Praha-Dolní Chabry

Okres: Praha

Hrob č./

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 bronzové samostřílové spony s obdélníkovitou nožkou

- železný vědérkovitý závěsek
- 3 bronzové drátěné kroužky
- bronzová jehlice s hlavicí stočenou v očko
- náhrdelník
 - 3 jantarové kroužky
 - 35 jantarových a skleněných korálek typ TM 128, 274, 303b, 465, 388 a 471

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Rataj 1953, 30-32, Obr. 29, 30; Beková – Droberjar 2005, 432; Obr. 9-18 v příloze

Hrob č./

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- zlomek stříbrné samostřílové spony

Datování: C1b-C2

Antropologické zjištění: žena, matusus I

Literatura: Kostka 1996, 59-63, Droberjar 2002, 260-261; Beková – Droberjar 2005, 432

19. Prosmyky (okres Litoměřice, Ústecký kraj) Na katastru obce Prosmyky byly nalezeny jak žárové, tak kostrové hroby náležející do doby římské. Do období mladší doby římské však patřily pouze hroby kostrové. (Droberjar 2002, 266). Kostrových hrobů máme doloženo nejméně 7. Jednalo se o hroby datované do stupňů C2 až C3 tedy od 2. poloviny 3. století do 4. století. První z hrobů byl objeven již v 60. letech 19. století v bývalé Fieberově cihelně. Následovaly nálezy z roku 1900 v pískovně An der Same, z roku 1902 známe 2 kostrové hroby. Nálezy na území obce Prosmyky dále proběhly v letech 1905, 1911 a 1929. Za nejvýznamnější ze zmíněných hrobů můžeme považovat hrob nalezený v roce 1902 v pískovně W. Wenera. Tento pohřeb pravděpodobné ženy lze klást do 2. poloviny 3. století nebo do doby kolem roku 300 (Tamtéž, 266-267; Blažek 1995, 142-145, 152).

Katastrální název obce: Prosmyky

Okres: Litoměřice

Hrob č. 1862

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

dle J. Blažka byly v hrob obsahoval pozlacený bronzový plech, skleněné a jantarové korálky (dnes nelze dohledat)

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 152

Hrob č. 1900

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- esovitě profilovaná mísa
- hliněný přeslen

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 142-143, Abb. 7: 4

Hrob č. 1902/1

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- keramická nádoba - mísa se zesílenými stěnami zdobená plastickými výčnělky

Datování: C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 143, Abb. 3: 1

Hrob č. 1902/2

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 bronzové samostřílové spony typ A 175
- 3 bronzové závěsky
 - 2 kruhové prolamované
 - litý bronzový závěsek
- bronzový nákrčník
- bronzový prsten (ztracen)
- 2 bronzové jehlice
 - tordovaná jehlice s háčkem
 - jehlice s háčkem
- korálky
 - 7 skleněných korálek typ TM 362
 - 9 jantarových korálek typ TM 388, 400 a 471 a-d
- 5 bronzových knoflíků z opasku, 1 zdvojený
- 6 bronzových kroužků
- stříbrná svorka
- 3 hliněné přesleny

Datování: C2

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 144-145, Abb. 8: 1-14; Obr. 9-48 v příloze

Hrob č. 1905

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová spona s pravoúhlou nožkou
- bronzová jednodílná přezka

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 143, Abb. 4: 3; Obr. 9-52 v příloze

Hrob č. 1911

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- nádoba s mírně odsazeným okrajem

Datování: C2

Antropologické zjištění: muž, adultus II

Literatura: Blažek 1995, 143, Abb. 7: 5

Hrob č. 1929

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- střepy z nádoby vázovitého tvaru
- hliněný přeslen
- předmět z bronzového drátu snad náušnice (ztracen)

Datování: C3

Antropologické zjištění: /

Literatura: Blažek 1995, 144, Abb. 7: 1-2

20. Slepotice (okres Pardubice, Pardubický kraj) Bohatý kostrový hrob byl odkryt v poloze „Na Vinicích“ během výzkumu, který probíhal v letech 2002-2003. Kostra, z níž se dochovaly jen části lebky, byla společně s artefakty uložena v dřevěné komoře. Z důvodu špatného stavu pozůstatků bylo určení pochovaného jedince pouze přibližné. Hrob náležel jedinci ve věku 15-30 let. Pohlaví se stanovit nepodařilo. Můžeme však předpokládat, že se jednalo o hrob ženský. Hrob byl datován do stupně C2 mladší doby římské (Beková – Droberjar 2005, 401, 419, 432, 437). V blízkosti zmíněného hrobu byl objeven další kostrový hrob. Ten však neobsahoval žádné milodary a jeho datace není jistá (Tamtéž, 401).

Katastrální název obce: Slepotice

Okres: Praha-východ

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 samostřílové spony typ Matthes A3b, původně štítkové
- stříbrná destička ze spony pokrytá zlatou folií
- 8 skleněných korálek typ TM 32, 23, 30, 41, 67/70 a 58
- 15 jantarových korálek typ TM 438, 432, 429/430, 444 a 471
- železný nůž s odsazeným břitem
- 4 keramické nádoby:

- miska s vyšším prohnutým hrdlem a zaobleným spodkem
- kónická miska na nožce
- ostrohranná miska s prohnutým hrdlem a kónickým spodkem
- miska se zaobleným spodkem

- fragment železného předmětu

Datování: C2

Antropologické zjištění: žena?, juvenis-adultus I

Literatura: Beková – Droberjar 2005, 401-441; Obr. 9-52 v příloze

21. Soběsuky (okres Chomutov, Ústecký kraj) Bohatý hrob ze Soběsuk byl objeven roku 1986. Kostra, z níž se zachovala pouze část lebky a zuby, byla společně s artefakty uložena v dřevěné hrobové komoře. Hrob klademe dle obsahu hrobové výbavy do období kolem roku 300. Lze předpokládat, že hrob náležel významné ženě germánského původu (Blažek 1995, 145-148; Beková – Droberjar 2005, 432; Droberjar 2002, 234-235).

Katastrální název obce: Soběsuky

Okres: Chomutov

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- stříbrná samostřílová spona typ A 175
- 2 štítkové bronzové spony zdobené stříbrnou a zlatou folií se skleněnými vložkami typ Matthes B2
- bronzová pozlacená jehlice
- stříbrný prsten
- náhrdelník
 - 3 stříbrné kroužky,
 - stříbrné a bronzové závěsky
 - esovitá záponka
 - 82 skleněných korálek typ TM 2, 84a, TM 2, TM 377 a další neurčené typy
 - 139 jantarových korálek
- stříbrný stočený drát
- bronzová pravoúhlá přezka
- 3 šicí jehly - 2 stříbrné, 1 bronzová
- bronzová pinzeta a bronzová ušní lžička
- bronzový stočený drát s omotanými konci
- železná kování z dřevěné skříňky
- 2 keramické nádoby
- hliněný přeslen

Datování: C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Blažek 1995, 145-148, Abb. 9-15; Obr. 9-55 v příloze

22. Staňkovice (okres Louny, Ústecký kraj) z různých poloh katastru obce Staňkovice pochází množství hrobů, které můžeme datovat do období mladší a pozdní doby římské. Na parcele č. 679/3 byl roku 1937 zdokumentován kostrový hrob. Je možné usuzovat, že se jednalo o pohřeb dítěte či nedospělého jedince. Hrob je datován do 2. poloviny 3. století. Stáří dalších tří kostrových hrobů ze Staňkovic, je pro absenci jejich hrobových výbav nejasné (Droberjar 2002, 311). Na území obce byly dále nalezeny hroby žárové. Z roku 1957 pochází objev před domem č. 138. Podle antropologického určení provedeného H. Palečkovou náležely žárové pozůstatky jedinci dospělého věku. Jednalo se pravděpodobně o ženu. Ve vzdálenosti 20 metrů od prvního zmíněného nálezu byly odkryty další 2 žárové hroby, u jejichž obsahu nebylo možné posoudit, ke kterému z daných hrobů náleží. Poslední dosud známý žárový hrob byl nalezen ve vzdálenosti 300 metrů od zmíněných žárových pohřbů. Pohřeb byl uložen do popelnice bez dalších zdokumentovaných milodarů (Motyková-Šneidrová 1962, 152-154).

Katastrální název obce: Staňkovice

Okres: Louny

Hrob č./

Pohřební ritus: kostrový

Urna: střepy z mísovité nádoby s rytou výzdobou

Nálezy:

- 2 bronzové terčovité spony
 - spona se 4 lalůčky po obvodu, povrch spony byl zdoben pozlaceným puncovaným stříbrným plechem
 - žárem poškozená spona byla tvarem podobná předchozí
- 2 bronzové spony s vysokým zachycovačem a s esovitě prohnutým lučíkem se samostřílovou konstrukcí
- bronzový prsten
- jehlice s profilovanou hlavicí
- korálky
 - jantarový korálek (ztracen)
 - 3 bronzové korálky
 - skleněné korálky (ztraceny)
- masivní železná jednodílná přezka
- malá železná jednodílná přezka

Datování: C1b

Antropologické zjištění:/

Literatura: Blažek 1995, 148-149, Abb. 16, 17: 1-12; Obr. 9-37 v příloze

Hrob č./

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: část vysoké nádoby zdobené vrypy trojúhelníkovitého tvaru

Nálezy:

- zlomek bronzové jehly patrně ze spony

- kostěná jehlice s profilovanou hlavicí
- fragment kostěného hřebenu
- bronzová jehla s protáhlým uchem

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: žena?, adultus-maturus

Literatura: Motyková-Šneidrová 1962, 152-153, Obr. 56

Hrob č./

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vysoká mísovitá nádoba s vykloněným okrajem zdobená rýhami

Nálezy:

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:

Literatura: Motyková-Šneidrová 1962, 153-154

23. Šaratice (okres Vyškov, Jihomoravský kraj) šaratické pohřebiště se nachází v poloze „Padělky za humnama“. V roce 1947 bylo J. Poulíkem zachráněno 153 orbou rozrušených žárových hrobů (Trňáčková 1960, 561). Ačkoliv je pohřebiště na artefakty velmi chudé v porovnání s jinými pohřebišti doby římské, je možné jej dle spon a zachované keramiky datovat do období 3. a hlavně 4. století (Tamtéž, 583, 604).

Katastrální název obce: Šaratice

Okres: Vyškov

Hrob č. 1

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z mísovité nádoby s rytou výzdobou

Nálezy:

- střepy z keramické nádoby

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:

Literatura: Trňáčková 1960, 561

Hrob č. 3

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z mísovité nádoby vytočené na kruhu zdobené vlnicí

Nálezy:

- železná tyčinka

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:

Literatura: Trňáčková 1960, 562, Obr. 15: 7, 16: 8

Hrob č. 17

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: ostře profilovaná nádoba vytočená na kruhu zdobená rytou vlnicí

Nálezy:

- fragmenty z keramické nádoby

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:

Literatura: Trnáčková 1960, 563-564, Obr. 12: 4, 15: 9

Hrob č. 26

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mírně zdeformovaná popelnice s nálevkovitým hrdlem

Nálezy:

- hruška smoly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 564, Obr. 5: 1, 7: 5

Hrob č. 28

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- fragment železného plechu

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 564

Hrob č. 31

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba vytočená na kruhu zdobená vlnicí a vrypy

Nálezy:

- fragmenty z keramické nádoby
- zlomek bronzového drátu
- zlomek železné tyčinky
- hruška smoly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 565, Obr. 15: 8, 16: 5

Hrob č. 34

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba vytočená na kruhu zdobená vlnicí

Nálezy:

- fragmenty železné tyčinky

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 565, Obr. 15: 4, 16: 7

Hrob č. 36

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby na nožce s plastickou a rytou výzdobou

Nálezy:/

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 565

Hrob č. 45**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z nádoby**Nálezy:**

- hliněný přeslen

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 566**Hrob č. 48****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část z nádoby**Nálezy:**

- fragment železného předmětu

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 566**Hrob č. 50****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** neurčená nádoba**Nálezy:**

- fragmenty železné spony
- střepy z keramické nádoby

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 567, Obr. 5: 5, 7: 2**Hrob č. 51****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z výdutě nádoby**Nálezy:**

- vyšší soudkovitá nádoba
- železná přezka s oválným rámečkem
- střepy z keramické nádoby
- 2 hliněné přesleny
- hrudka smoly

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 567, Obr. 3:1, 4: 4-5, 5: 6, 7: 3**Hrob č. 53****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** dno a střepy z nádoby**Nálezy:**

- bronzový drátek
- hliněný přeslen
- 2 hrudky smoly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 568

Hrob č. 55

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vázovitá nádoby vytočená na kruhu zdobená vodorovnými rýhami

Nálezy:

- 2 hliněné přesleny

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 568

Hrob č. 63

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby vytočené na kruhu

Nálezy:

- střepy z keramické nádoby

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 569

Hrob č. 67

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- železná dvojdílná přezka
- železný nůž s odlomeným hrotem
- zlomek železné tyčinky

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 569, Obr. 3: 3

Hrob č. 72

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby vytočené na kruhu zdobené plastickou lištou a vlnicí

Nálezy:

- 2 skleněné korálky
- hliněný přeslen

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 570

Hrob č. 90

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodek nádoby vytočené na kruhu zdobené plastickou lištou a vlnicí

Nálezy:/

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 572

Hrob č. 93**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z výdutě nádoby**Nálezy:**

- fragmenty z nádoby vytočené na kruhu zdobené vlnicí
- hliněný přeslen

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 572**Hrob č. 95****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** Fragменты z nádoby zdobené plastickou i rytou výzdobou**Nálezy:**

- zkorodovaný železný nůž
- skleněný slitek

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 572, Obr. 13: 3**Hrob č. 102****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- fragment železné tyčinky
- hliněný přeslen

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 574**Hrob č. 125****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z nádoby**Nálezy:**

- bronzová samostřílová spona

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 577, Obr. 2: 2; Obr. 9-22 v příloze**Hrob č. 133****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** spodní část nádoby**Nálezy:**

- fragmenty bronzové spony
- zlomek kostěné destičky s nýtem
- hliněný přeslen

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 578, Obr. 2: 1, 4: 1; Obr. 9-22 v příloze

Hrob č. 135

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- zlomek železného proužku

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 578

Hrob č. 138

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vyšší nádoba zdobená vhloubenou výzdobou

Nálezy:

- zlomky železné spony
- bronzový nýtek
- roztavený skleněný korálek

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 578, Obr. 9: 3, 11: 1

Hrob č. 146

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- zrezivělá železná oválná přezka
- hrudka smoly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 580, Obr. 3:2

Hrob č. 147

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvojkónická nádoba zdobená mělkými žlábkami

Nálezy:

- fragmenty železné jehly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 580, Obr. 9: 4, 11: 4

Hrob č. 150

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: střepy z nádoby

Nálezy:

- malý hrot oštěpu
- železný proužek
- zlomek železné jehly
- 2 hrudky smoly

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Trnáčková 1960, 581, Obr. 3: 4

Hrob č. 152**Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** 2 střepy z hrubé nádoby**Nálezy:**

- fragment železného proužku

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 582**Hrob č. 153****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** 2 střepy z hrubé nádoby**Nálezy:**

- fragmenty z keramické nádoby

Datování: C1-C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Trnáčková 1960, 582

24. Velatice (okres Brno-venkov, Jihomoravský kraj) Pohřebiště je situováno na mírném svahu v poloze „Zadní Lány“ (Jílek – Kuča – Sojková 2011, 238). Pozornost lokalitě věnovala řada badatelů. Mimo jiné můžeme jmenovat I. L. Červinku, T. Ondráčka a I. Peškaře. Díky výzkumu A. Dvořáčka se podařilo zachránit přes 20 dalších popelnic náležejících k rozrušeným hrobům. Značná část pohřebiště byla negativně poznamenána orbou. Dostupný kosterní materiál byl podroben antropologické analýze (Tamtéž, 236-237, 262).

Katastrální název obce: Velatice**Okres:** Brno-venkov**Hrob č. 5****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** střepy z výdutě nádoby**Nálezy:**

- fragmenty kostěného hřebene typ Thomas I

Datování: C1b-C3**Antropologické zjištění:** n, adultus-maturus**Literatura:** Jílek – Kuča – Sojková 2011, 267, tab. 4, IV: 2**Hrob č. 12****Pohřební ritus:** žárový popelnicový**Urna:** fragmenty keramické nádoby**Nálezy:**

- keramické střepy (ztraceny)
- distální část čepele
- zlomek skleněného korálku
- zlomky železného nožíku typu Droberjar 3 (ztracen)
- hrudka smoly

Datování: B2/C1-C2**Antropologické zjištění:** n

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 269, tab. 4, V: 4-6,

Hrob č. 17

Pohřební ritus: žárový

Urna: /

Nálezy:

- zlomek výdutě z na kruhu vytočeného římskoprovinciálního džbánu
- fragmenty keramických nádob

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění: žena?, adultus-maturus

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 270, tab. 4, VII: 6-7; Obr. 9-44 v příloze

Hrob č. 18

Pohřební ritus: žárový

Urna:/

Nálezy:

- fragmenty několika keramických nádob

Datování: C1b-C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 270, tab. 4, VII: 8-14; Obr. 9-44 v příloze

Hrob č. 24

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu

Nálezy:/

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 271, tab. 4, IX: 2

Hrob č. 28

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá dvoukonická nádoba s ven vykloněným okrajem a odsazenou nožkou

Nálezy:/

Datování: C1b(?) -C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 272, tab. 4, X: 1

Hrob č. 29

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá dvoukonická nádoba s ven vykloněným okrajem a odsazenou nožkou

Nálezy:/

Datování: C1b(?) -C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 272, tab. 4, X: 2

Hrob č. 31

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá dvoukonická nádoba s ven vykloněným okrajem

Nálezy:/

Datování: C1b(?) -C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 272, tab. 4, X: 4

Hrob č. 33

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vykloněným okrajem a nízkou odsazenou nožkou vytočená na kruhu zdobená vlnicí a plastickými žebry

Nálezy:/

Datování: C2-C3/D1

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 272, tab. 4, XI: 1

Hrob č. 36

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvoukonická mísovitá nádoba s vytaženým okrajem a odsazenou nožkou zdobená rytou výzdobou

Nálezy:/

Datování: C1b(?) - C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 273, tab. 4, XI: 4

Hrob č. 42

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba se zataženým okrajem

Nálezy:/

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 273, tab. 4, XIII: 1

Hrob č. 45

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrncovitá nádoba s kolmými stěnami, ven vykloněným okrajem a odsazenou nožkou

Nálezy:/

Datování: C2-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 274, tab. 4, XIII: 4

Hrob č. 47

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísovitá nádoba s nepatrně vyhnutým okrajem

Nálezy:/

Datování: C1b-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 274, tab. 4, XIV: 2

Hrob č. 49

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: dvoukonická mísovitá nádoba se šikmými žlábkami na výduti

Nálezy:/

Datování: C1b-C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Jílek – Kuča – Sojková 2011, 274, tab. 4, XIV: 4

25. Velké Hostěrádky (okres Břeclav, Jihomoravský kraj) Lokalita nacházející se v poloze „Podlipiny“ byla objevena M. Chleborádem. V roce 1929 zde odkryl 4 žárové hroby a popelnicí z doby římské. Dalších 54 hrobů bylo odkryto systematickým výzkumem v letech 1962-64. Zmíněný výzkum byl veden K. Ludikovským z Archeologického ústavu ČSAV v Brně. Je však pravděpodobné, že původní počet hrobů na pohřebišti byl větší, ale nedochoval se (Peškař – Ludikovský 1978, 3-6; Droberjar 2002, 358). Jak již bylo zmíněno, jedná se o žárové pohřebiště. Převažující formou pohřbívání je popelnicové (90 %). Antropologická analýza provedená na lokalitě pomohla určit stáří pochovaných jedinců. Na pohřebišti převažovali dospělí jedinci. U dospělých jedinců se pohlaví podařilo určit pouze v 5 případech (Tamtéž, 115-116). Na lokalitě se aktivně pohřbívalo v období od první poloviny 2. století až do počátku 5. století (Tamtéž, 79).

Katastrální název obce: Velké Hostěrádky

Okres: Břeclav

Hrob č. 3

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: vázovitá esovitě profilovaná nádoba

Nálezy:

- hliněný přeslen

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 88, Obr. 5: 2, Tab. 8: 2

Hrob č. 4

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa se zataženým okrajem zdobená řadou obloukovitých žlábků

Nálezy: /

Datování: C2

Antropologické zjištění:/

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 88, Obr. 5: 3, Tab. 5: 6

Hrob č. 6

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrncovitá terina

Nálezy:

- železné opaskové poutko
- železný zlomek neučeného předmětu

Datování: C1

Antropologické zjištění: muž, maurus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 89, 116, Obr. 5: 4-6, Tab. 3: 6, 10, 6: 4

Hrob č. 14

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená plastickými lištami a mnohonásobnou vlnicí

Nálezy:/

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 92, 116, Obr. 6: 6, Tab. 9: 7

Hrob č. 19

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: esovitě profilovaný hrnec

Nálezy:/

Datování: C3

Antropologické zjištění: muž, maturus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 93, 117, Obr. 7: 4, Tab. 8: 4

Hrob č. 20

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: esovitě profilovaný hrnec s vyhnutým okrajem

Nálezy:

- železná tyčinka
- železné kování s otvorem
- hruška smoly

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 93, 117, Obr. 7: 9-11, Tab. 3: 5, 13, 23, 8: 3

Hrob č. 22

Pohřební ritus: žárový popelnicový, dvojhrob

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená žebírkovitou lištou

Nálezy:

- zlomky kostěného hřebenu s železným nýtem
- 2 hrušky smoly

Datování: C3/D1

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus?, n, infans?

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 93, 117, Obr. 8: 1-4, Tab. 3: 20-21, 25-26, 10: 2

Hrob č. 23

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená vlnicí

Nálezy:

- zlomek kostěného hřebene
- hruška smoly

Datování: C2

Antropologické zjištění: n, maturus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 93, 117, Obr. 8: 8-10, Tab. 3: 24, 27, 9: 4

Hrob č. 26

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: esovitě profilovaný hrnec s vyhnutým okrajem

Nálezy:/

Datování: C3/D1

Antropologické zjištění: juvenis-adultus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 96, 117, Obr. 8: 11, Tab. 8: 2

Hrob č. 27

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená

Nálezy:

Datování: C3

Antropologické zjištění:/

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 96, Obr. 8: 5, Tab. 9: 1

Hrob č. 33

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: spodní část nádoby

Nálezy:

- skleněný korálek

Datování: C1-C2

Antropologické zjištění: n, adultus-maturus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 97, 117, Obr. 9: 2-3, Tab. 3: 17, 7: 1

Hrob č. 38

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: esovitě profilovaná mísa s vyhnutým okrajem

Nálezy:

- zlomek skleněného korálku
- hruška smoly

Datování: C3

Antropologické zjištění: žena, adultus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 100, 118, Obr. 10: 6-8, Tab. 3: 12, 19, 7: 6

Hrob č. 41

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu

Nálezy:/

Datování: C3

Antropologické zjištění: n, juvenis

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 100, 118, Obr. 11: 1, Tab. 10: 1

Hrob č. 44

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená plastickými lištami a vlnicí

Nálezy:/

Datování: C2

Antropologické zjištění: n, adultus

Literatura: Peškař – Ludikovský 1978, 101, 118, Obr. 11: 6, Tab. 9: 3

Hrob č. 52

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: mísa s vyhnutým okrajem vytočená na kruhu zdobená plastickými lištami a vlnicí

Nálezy:

- zlomek okraje bronzové nádoby
- bronzový kroužek

Datování: C2**Antropologické zjištění:** n, adultus-maturus**Literatura:** Peškař – Ludikovský 1978, 102, 118, Obr. 11: 8-10, Tab. 3: 8, 4: 2, 9: 5; Obr. 9-43 v příloze**Hrob č. 55****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:**/**Nálezy:**

- střepy z několika různých nádob
- zlomky z bronzové nádoby
- 2 hliněné přesleny

Datování: C2**Antropologické zjištění:** žena, adultus**Literatura:** Peškař – Ludikovský 1978, 102, 106, 119, Obr. 13: 1-14, Tab. 3: 30-31, 4: 3-9**Hrob č. 57****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:**/**Nálezy:**

- střepy ze 2 keramických nádob

Datování: C2**Antropologické zjištění:** n, adultus-maturus**Literatura:** Peškař – Ludikovský 1978, 106, 119, Obr. 13: 15-16**Hrob č. 59****Pohřební ritus:** žárový jámový**Urna:**/**Nálezy:**

- střepy z několika keramických nádob

Datování: C2**Antropologické zjištění:**/**Literatura:** Peškař – Ludikovský 1978, 106-107, Obr. 13: 17-21

26. Vrchnice (okres Chomutov, Ústecký kraj) V blízkosti elektrárny Tušimice byl v roce 1974 objeven žárový hrob. Hrob byl značně rozrušen stavební činností. Kosterní pozůstatky v hrobě byly antropologickou analýzou určeny jako kosti malého dítěte, novorozeneckého až kojeneckého věku. Jedinec zde byl pohřbený někdy kolem poloviny 3. století (Droberjar 2002, 370).

Katastrální název obce: Vrchnice**Okres:** Chomutov**Hrob č. /****Pohřební ritus:** žárový popelnicový

Urna: fragmenty mísovité v ruce robené nádoby

Nálezy:

- bronzová spona s lichoběžníkovým zachycovačem
- zkorodovaná železná sekera
- terra sigillata kónická miska typ Drag 33
- keramická nádoba - miska na nožce

Datování: C1

Antropologické zjištění: n, infans I

Literatura: Braun – Košnar 1981, 233-239; Obr. 9-46 v příloze

27. Záryby (okres Mělník, Středočeský kraj) Počátkem 20. století byly při práci v pískovně nalezeny žárové hroby. Zasluhou J. Petrbocka se z poničeného souboru podařilo zachránit jeden žárový hrob s celým jeho obsahem (Schránil 1917, 164). Soudě dle hrobové výbavy se zřejmě jednalo o germánského bojovníka, možná dokonce účastníka markomanských válek (Droberjar 2002, 376). Hrob můžeme datovat do stupně C1b mladší doby římské (Loskotová 2013, 51).

Katastrální název obce: Záryby

Okres: Mělník

Hrob č. /

Pohřební ritus: žárový popelnicový

Urna: hrncovitá nádoba vytáčená na kruhu zdobená žlábkou a vtlačovanou výzdobou

Nálezy:

- 2 železné hroty
- železná sekerka
- 2 železné ostruhy
- železné tzv. ovčácké nůžky
- železný nůž
- 2 bronzové přezky
- bronzové nákončí řemene
- 2 bronzové závěsné kroužky
- další bronzová kování opasku
- železné obloukovité držadlo vědra

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Schránil 1917, 164, Tab. XXIV; Loskotová 2013, 51; Obr. 9-45 v příloze

28. Zvoleněves (okres Kladno, Středočeský kraj) Kostrový hrob z mladší doby římské ze Zvoleněvsi byl objeven již v 2. polovině 19. století. Došlo k tomu při přípravě plochy pro stavbu cukrovaru. Hrob byl prozkoumán J. Felcmanem (Felcman 1896, 281). Je možné usuzovat, že zde byla pohřbena žena. E. Droberjar datuje tento hrob do 2. poloviny 3. století nebo až do období kolem roku 300 (Beková – Droberjar 2005, 432; Droberjar 2002, 387-388).

Katastrální název obce: Zvoleněves

Okres: Kladno

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 stříbrné terčovité spony se zlatou fólií a skleněnou vložkou
- 2 bronzové destičkovité spony
- náhrdelník
 - asi 94 korálek ze skla, jantaru a kosti

Datování: C1b

Antropologické zjištění: /

Literatura: Felcman 1896, 281-286; Svoboda 1946, 60-61, 64-65, Obr. 9: 1, 11: 7; Beková – Droberjar 2005, 432; Obr. 9-9 a 9-42 v příloze

29. Žeretice (okres Jičín, Královéhradecký kraj) V blízkosti obce Žeretice byl v roce 1943 nalezen kostrový hrob. Hrob je možné klást do pozdní doby římské (Droberjar 2002, 391). Dle provedené antropologické analýzy patřila kostra mladému asi 17letému muži (Ulrychová 2006, 108-109).

Katastrální název obce: Žeretice

Okres: Jičín

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- bronzová samostřílová spona
- kostěný hřeben

Datování: C3

Antropologické zjištění: muž, juvenis

Literatura: Ulrychová 2006, 106-113; Obr. 9-7 v příloze

30. Žiželice (okres Louny, Ústecký kraj) M. Wurdinger objevil tento movitý kostrový hrob v roce 1924. Hrob se nacházel v pískovně na Jánském vrchu na severovýchod od Žiželic. V hrobě byla kromě artefaktů nalezena kostra patřící pravděpodobně ženě a kosti kohouta. Hrobový celek je datován do poloviny 4. století (Blažek 1995, 150; Droberjar 2002, 392).

Katastrální název obce: Žiželice

Okres: Louny

Hrob č. /

Pohřební ritus: kostrový

Urna: /

Nálezy:

- 2 bronzové samostřílové spony typ A VI 2
- náhrdelník
 - 380 skleněných korálek typ TM 6, 9, 11, 30a, 34, 35, 36, 37, 41, 47, 76, 109, 126, 212c a 283a

– 15 jantarových korálků typ TM 388, 390, 397, 398 a 431

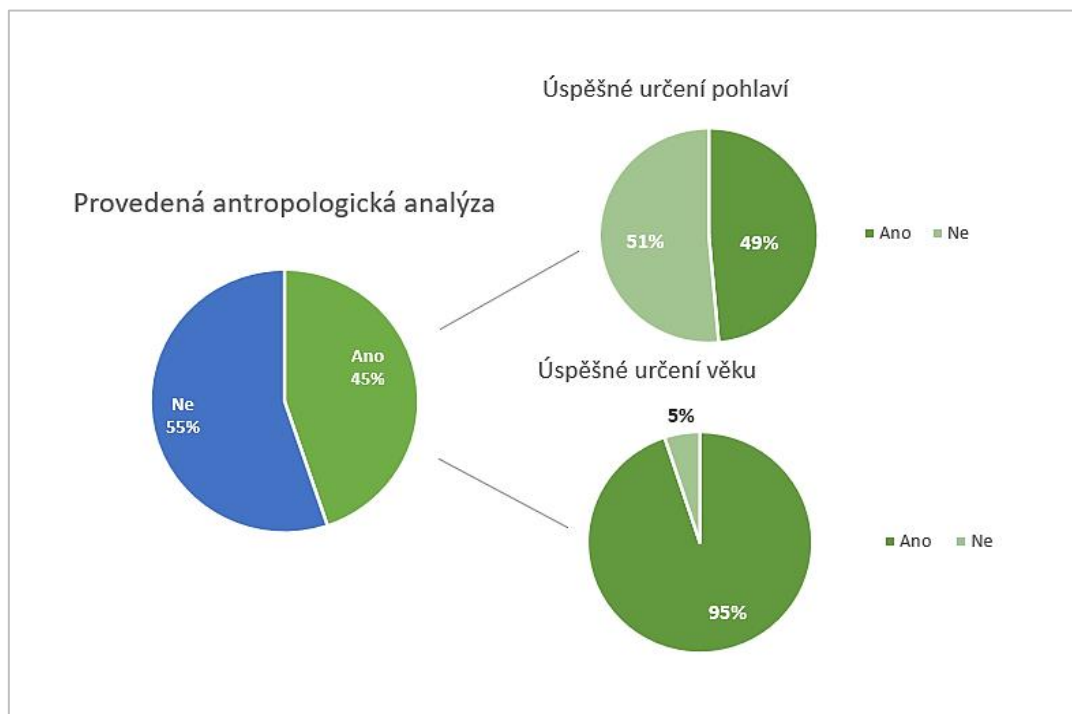
- stříbrný prsten
- stříbrná jehlice zakončená s tzv. hadí hlavičkou
- bronzový jehelníček
- stříbrný drátkový závěsek
- podkovovitý bronzový závěsek
- závěsek z ulity zavinitce tygrovaného
- 3 železné vědérkovité závěšky
- fragment řetízku
- masivní bronzový kroužek z opasku
- silně zkorodovaný fragment železného nože
- železné šídlo
- 3 bronzové nýty
- 4 keramické nádoby
- hliněný přeslen

Datování: C1b

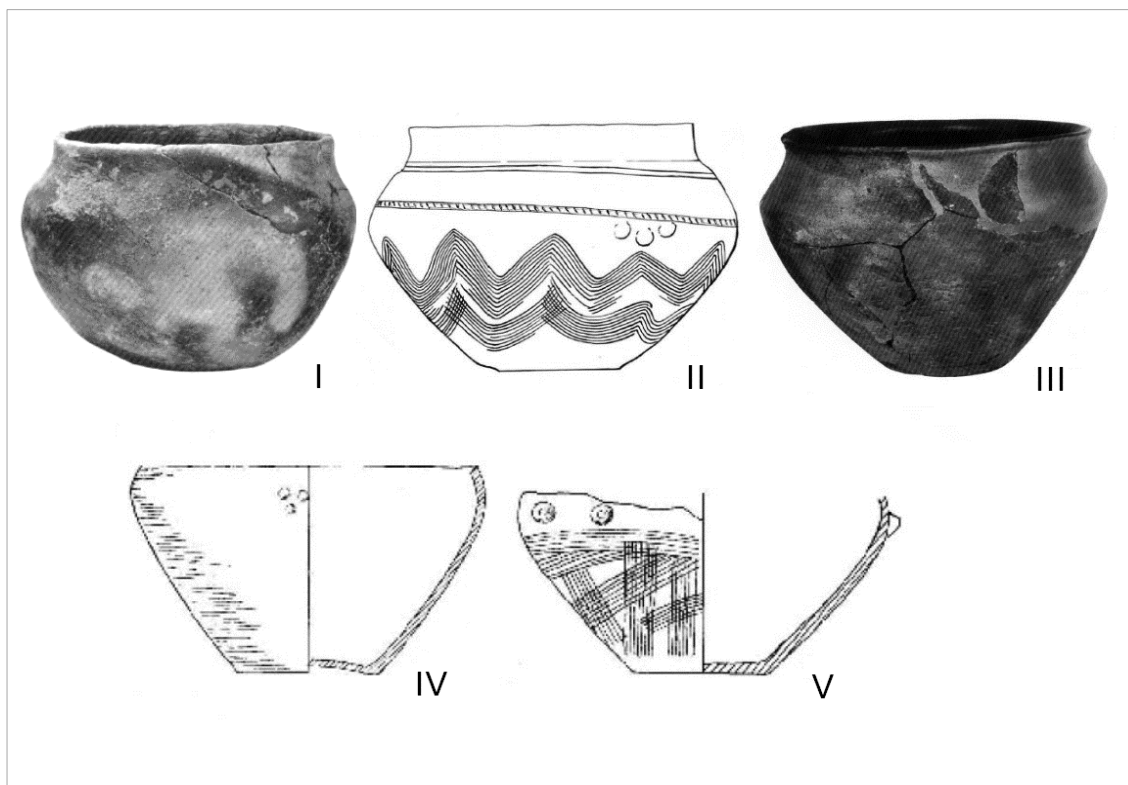
Antropologické zjištění: Gallus gallus f. domestica

Literatura: Blažek 1995, 150-152, Abb. 18, 19. Svoboda 1965, 281, tah. XIII-XIV; Obr. 9-56 a 5-57 v příloze

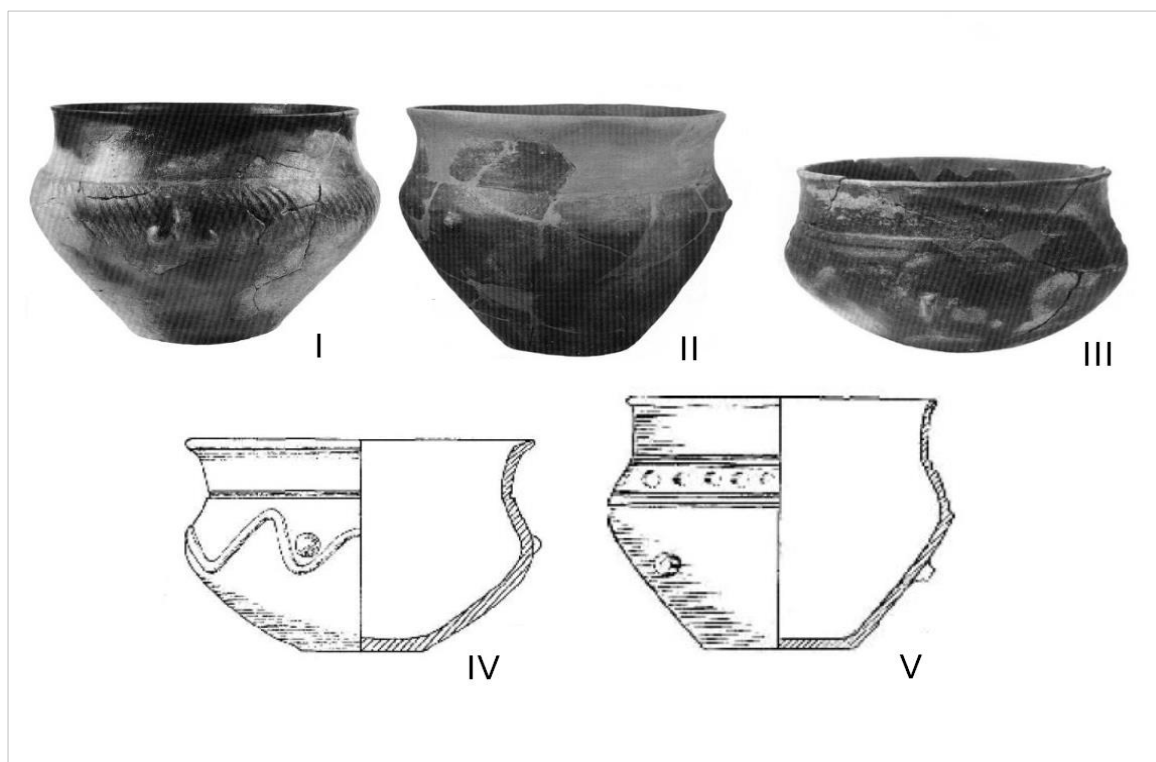
Obrazová příloha

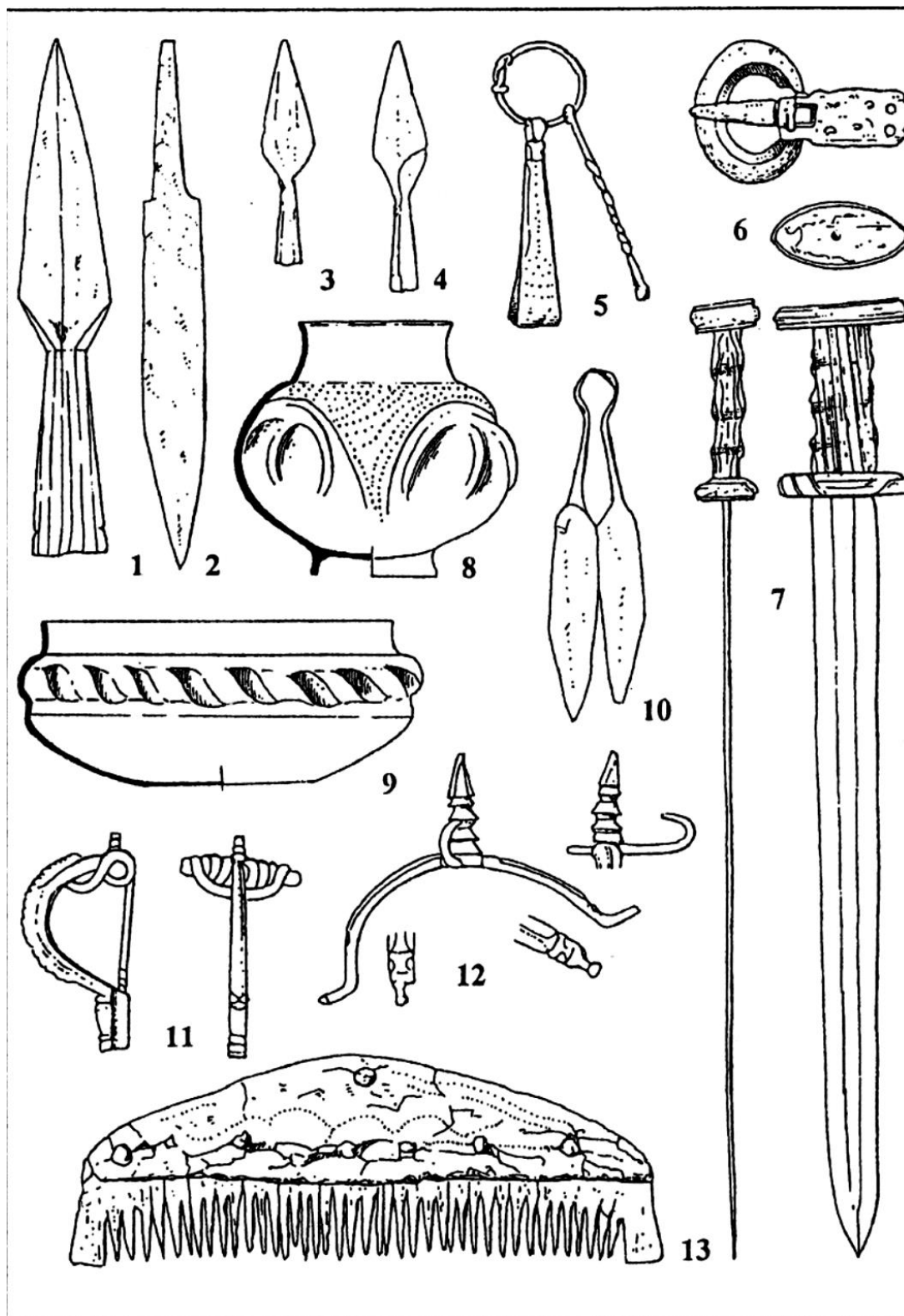
Obrázek 9-2 Grafy úspěšnosti provedených antropologických analýz (autor Nikola Janovská)

Obrázek 9-3 Ukázky ženských popelnic zdobených plastickou výzdobou – I - hrob č. 34a Opočno, II - hrob č. 232 Opočno, III - hrob č. 286 Opočno, IV - hrob č. 154 Plotiště nad Labem, V - hrob č. 1190 Plotiště nad Labem
(Upraveno N. Janovskou)

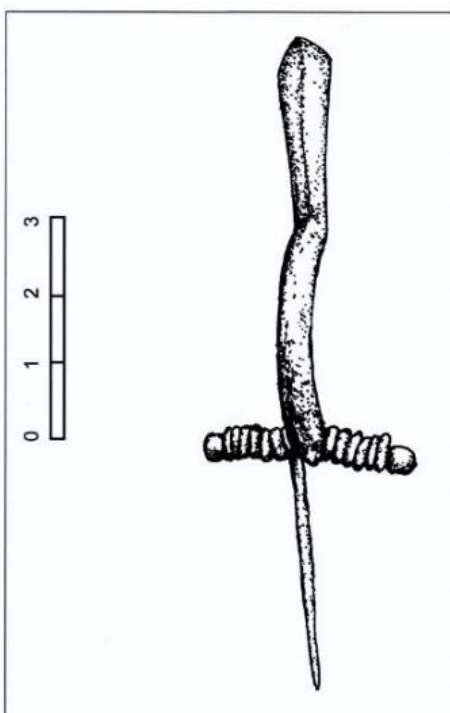
Obrázek 9-4 Ukázky mužských popelnic zdobených plastickou výzdobou – I - hrob č. 38 Opočno, II - hrob č. 93 Opočno, III - hrob č. 174 Opočno, IV - hrob č. 1170 Plotiště nad Labem, V - hrob č. 1212 Plotiště nad Labem
(upraveno N. Janovskou)

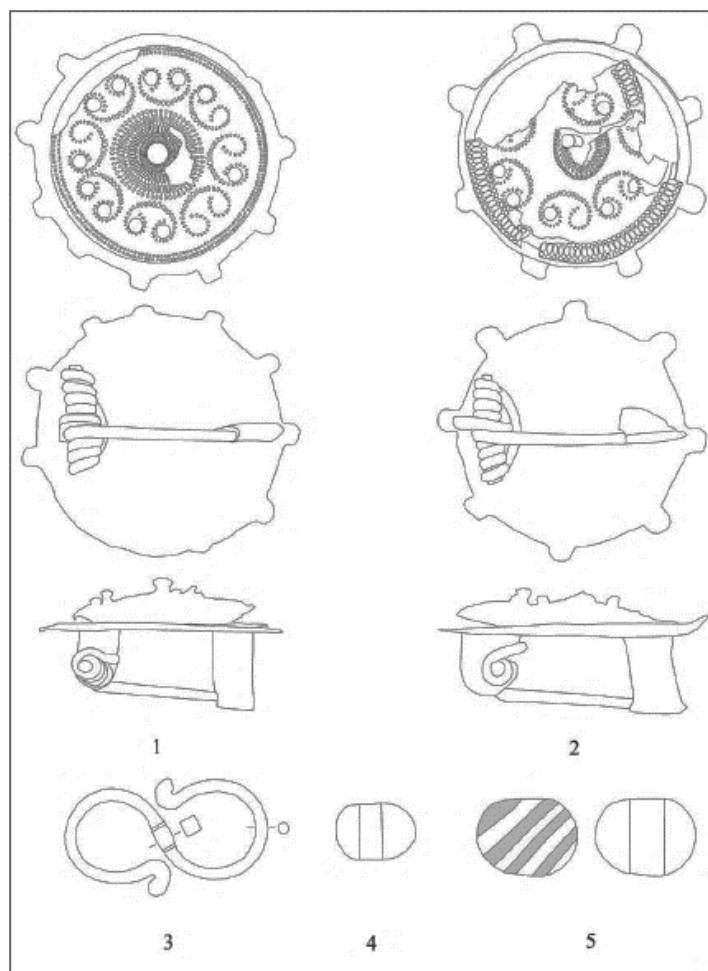
Obrázek 9-5 Beroun-Závodí. - část inventáře hrobu (Tejral 1999, 240)

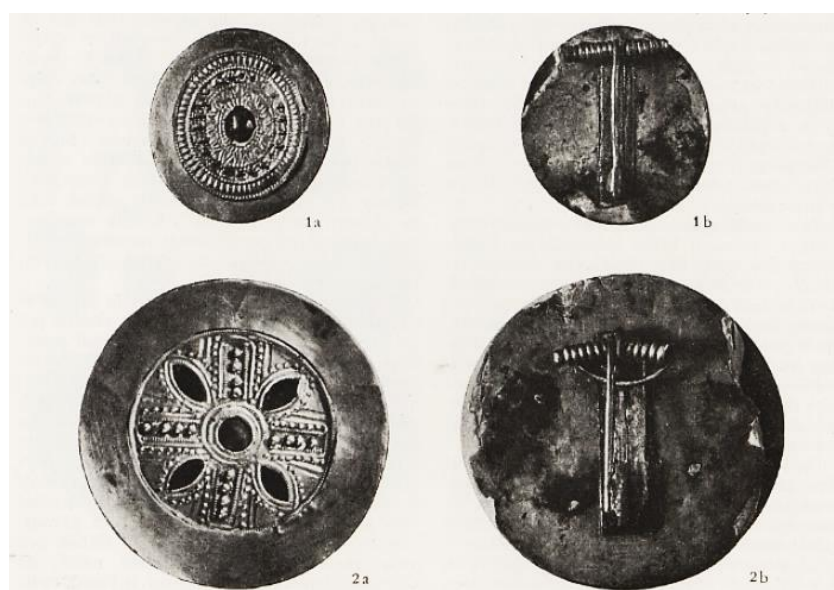
Obrázek 9-6 Beroun-Závodí – rekonstrukce podoby kostrového hrobu (Wikipedie [online]. [Cit. 20.5.2020].
 Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grave_of_a_prominent_German_warrior,_4th_century_AD,_Museum_of_Western_Bohemia,_187890.jpg)

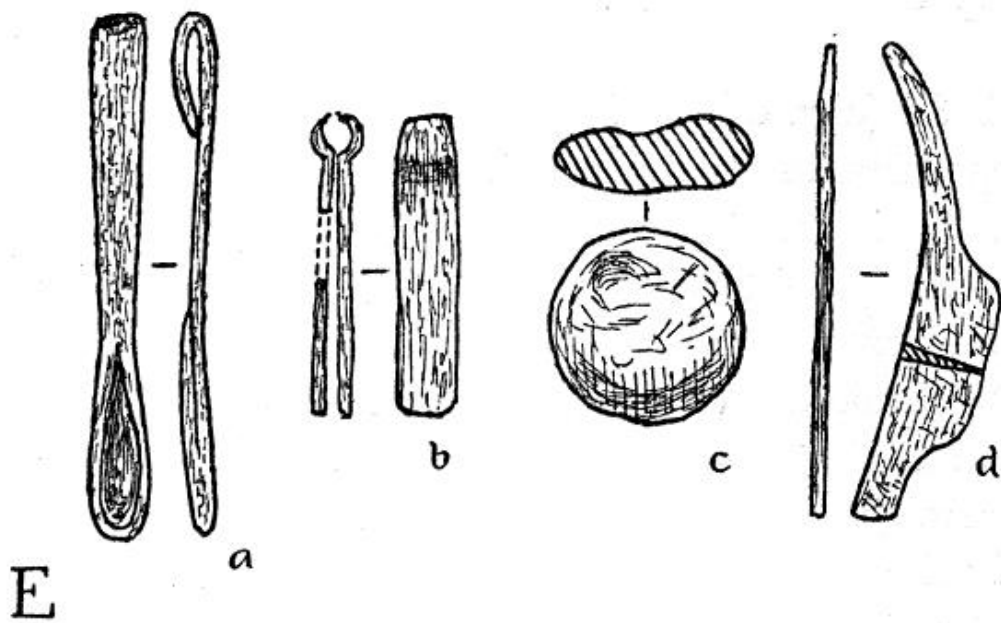
Obrázek 9-7 Žeretice - samostřílová spona (Ulrychová 2006, 112)

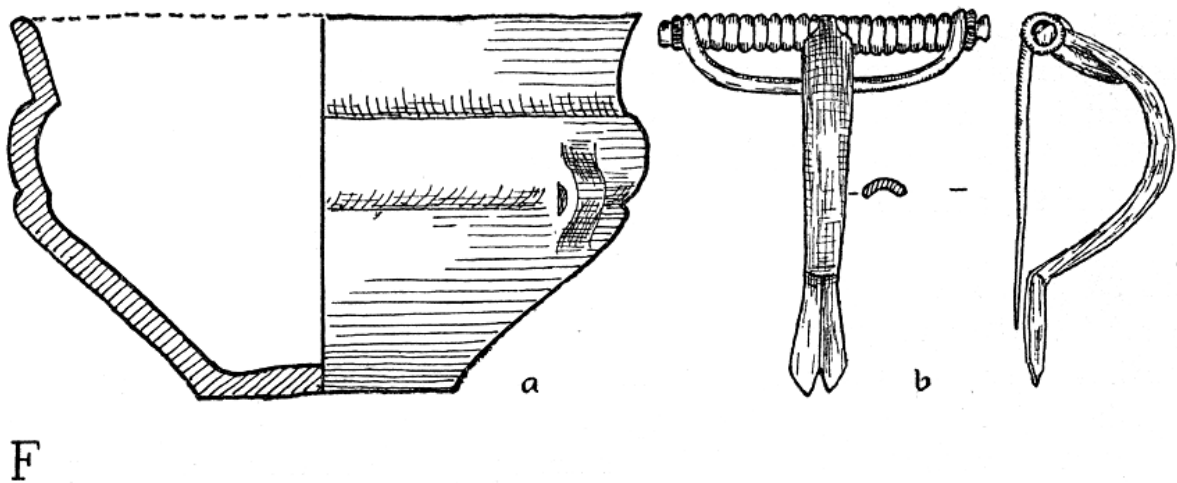
Obrázek 9-8 Ctiněves - hrobový inventář (Trefný – Křišťuf – Průchová – Chroustovský 2012, 77)

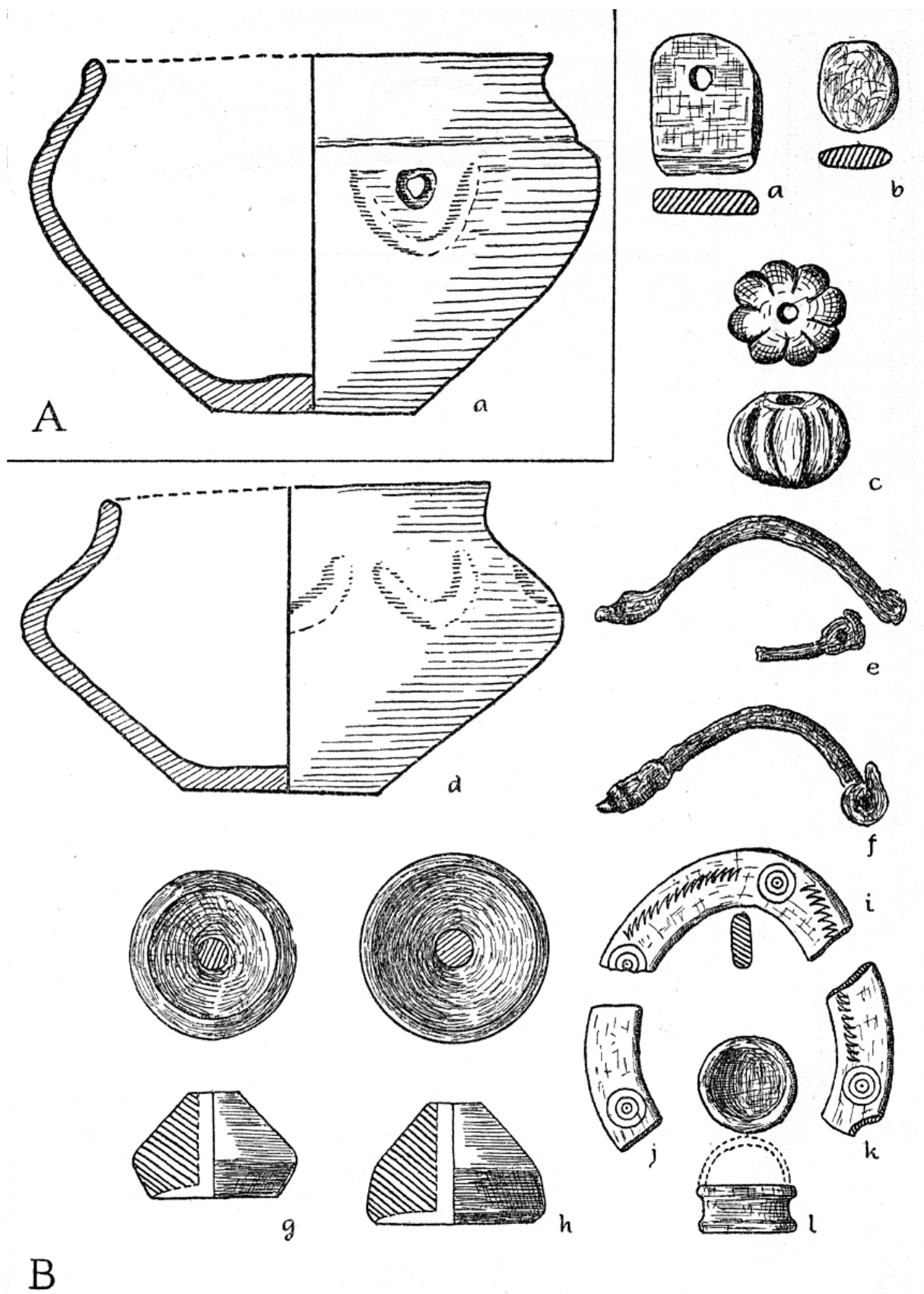
Obrázek 9-9 Zvoleněves a Dolínek - destičkové spony (Svoboda 1946, 61)

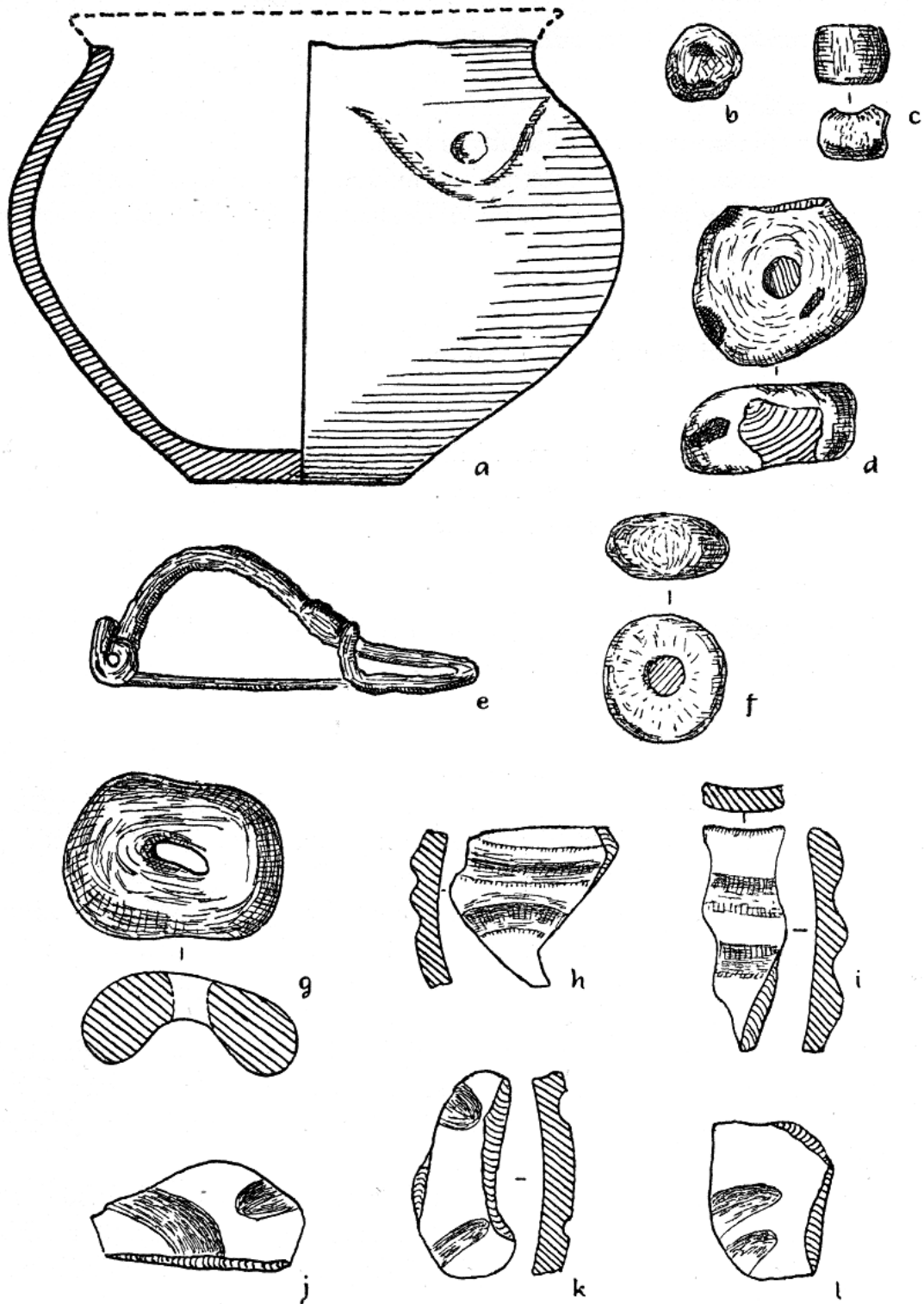
Obrázek 9-10 Kostelec na Hané hrob č. 33 - hrobový inventář (Zeman 1961, 23)

Obrázek 9-11 Kostelec na Hané hrob č. 36 - hrobový inventář (Zeman 1961, 23)

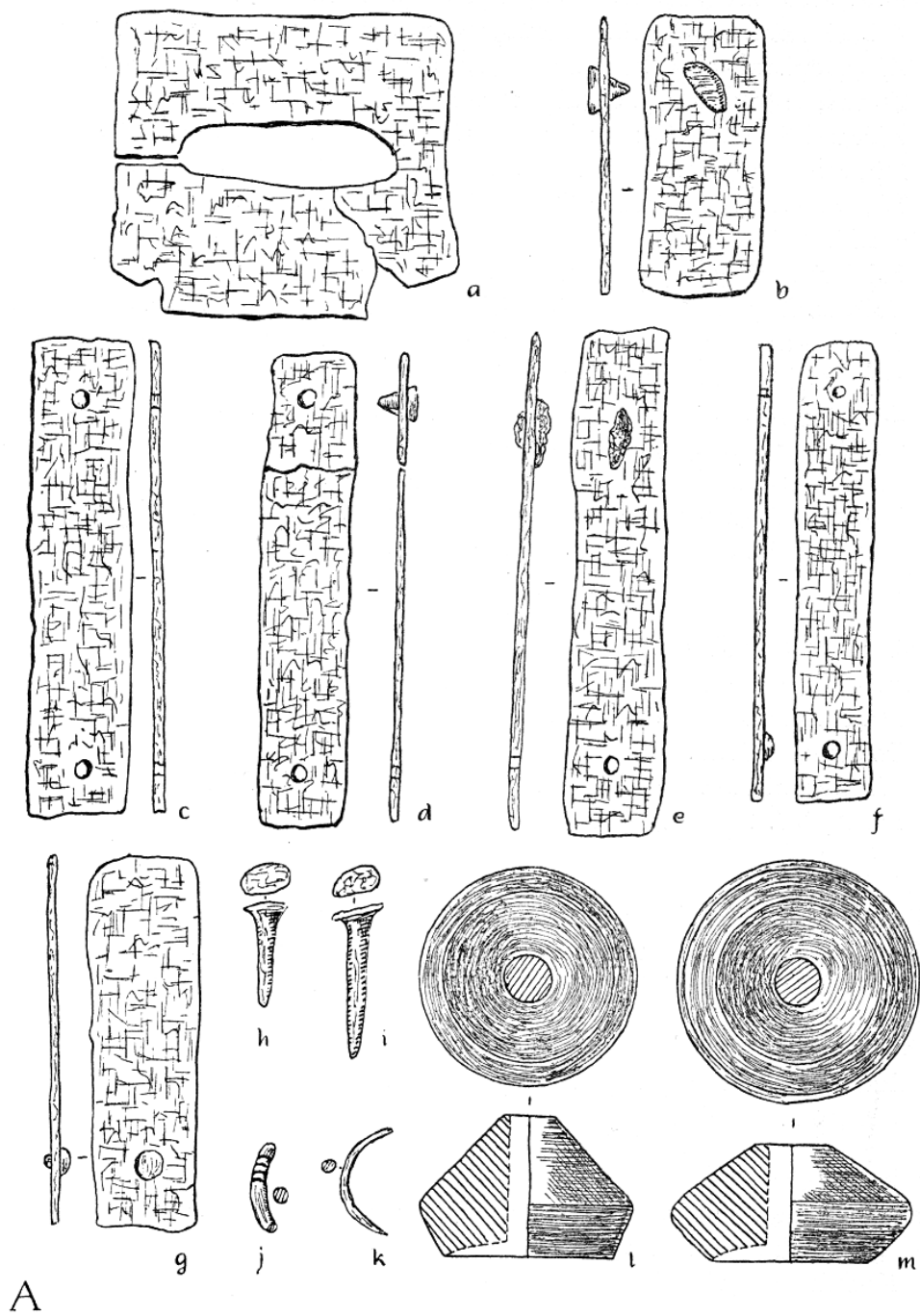

Obrázek 9-12 Kostelec na Hané hrob č. 61(B) - hrobový inventář (Zeman 1961, 37)

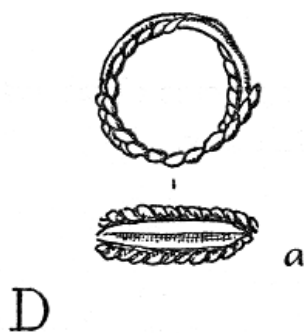

A

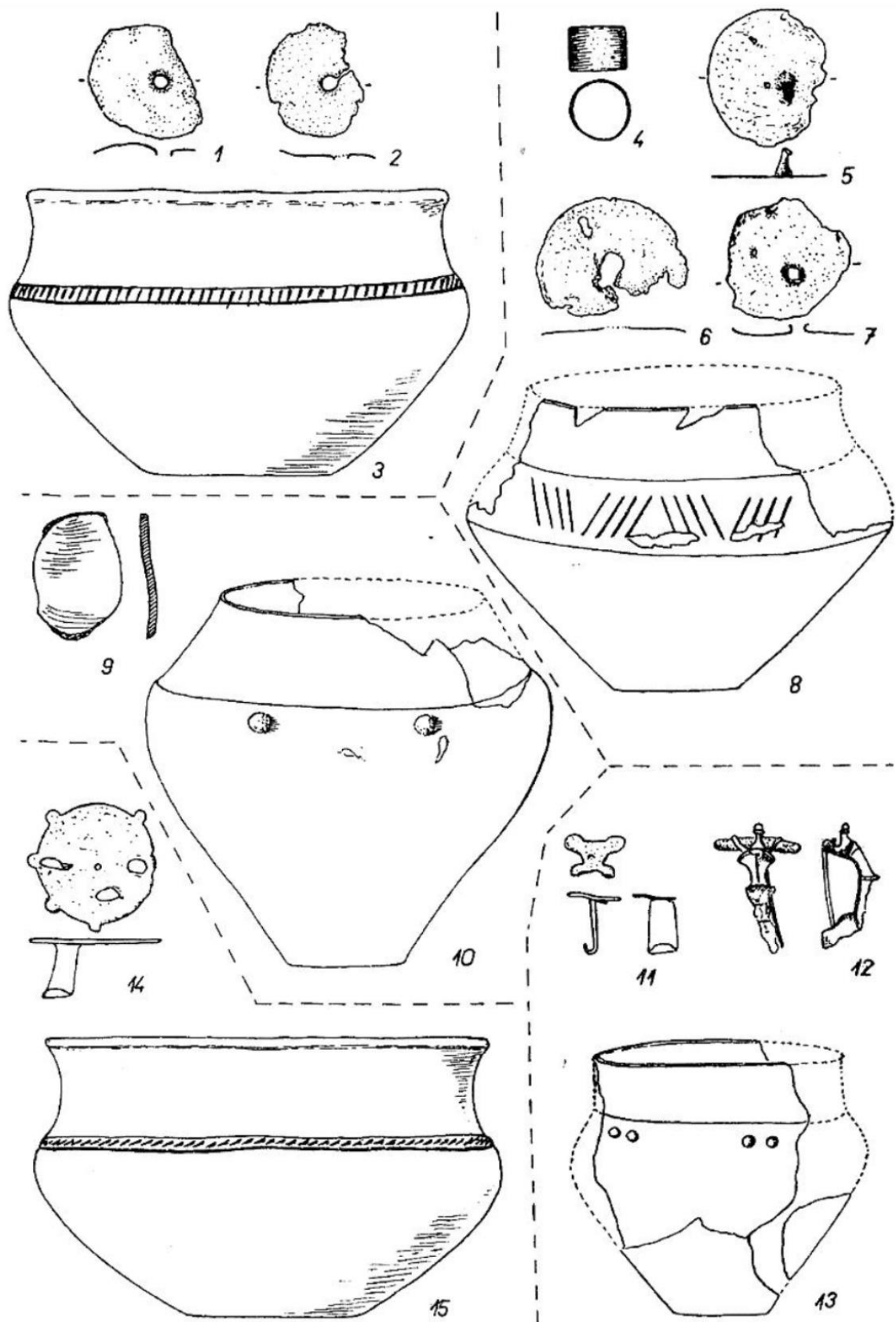
Obrázek 9-13 Kostelec na Hané hrob č. 135 - hrobový inventář I. část (Zeman 1961, 62)

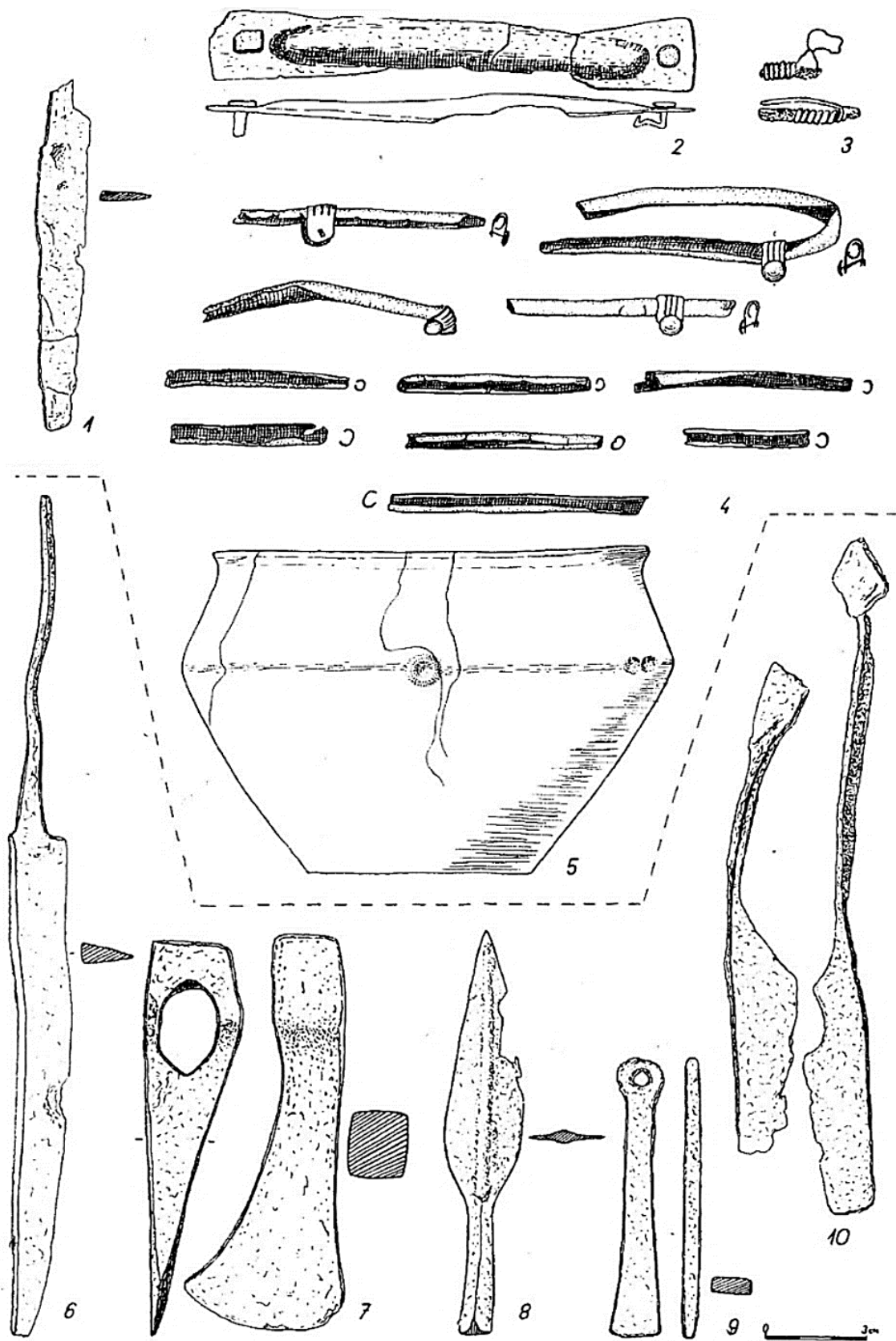
Obrázek 9-14 Kostelec na Hané hrob č. 135 - hrobový inventář II. část (Zeman 1961, 63)

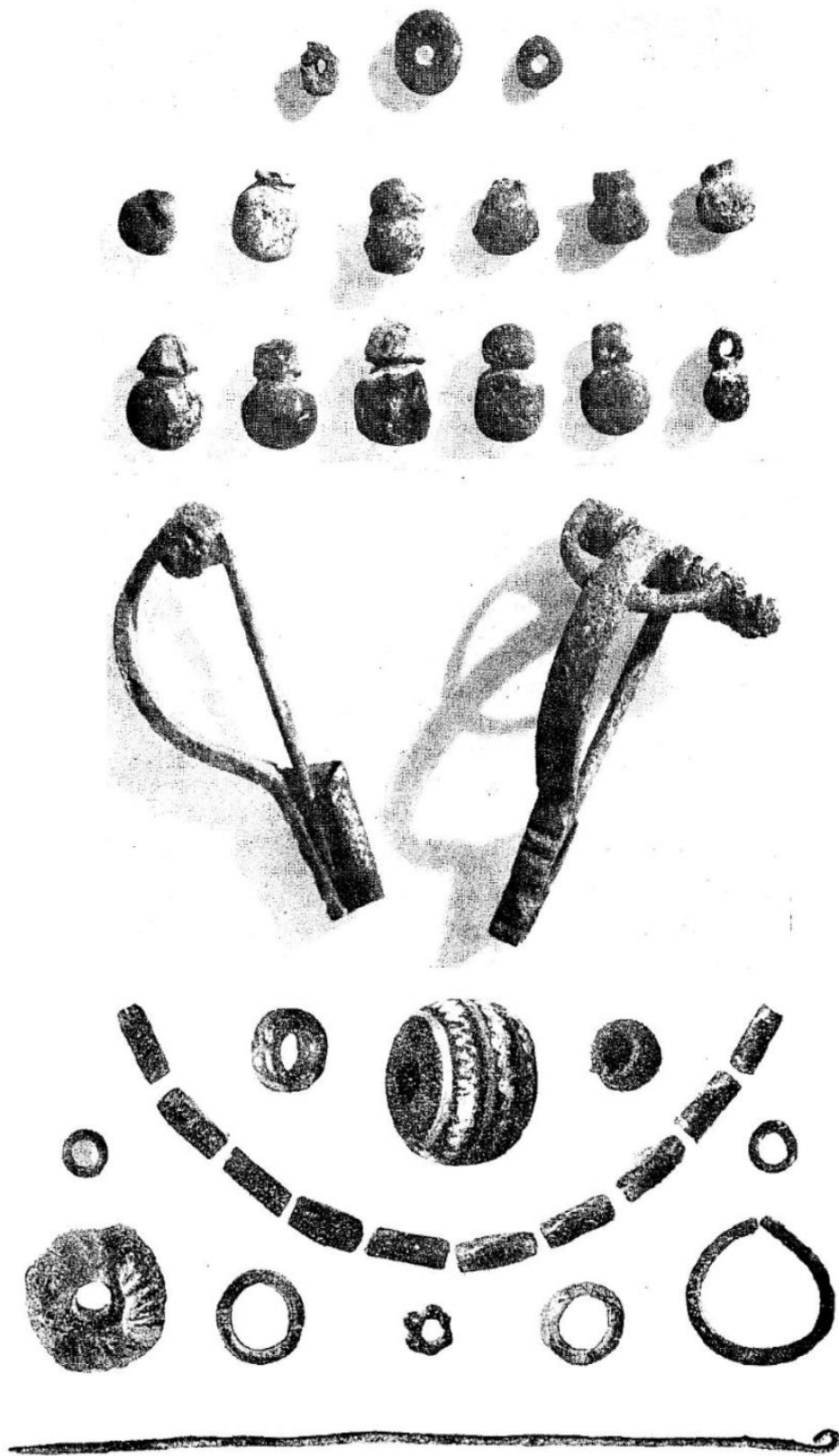
Obrázek 9-15 Kostelec na Hané hrob č. 357 - zlatý prsten (Zeman 1961, 142)

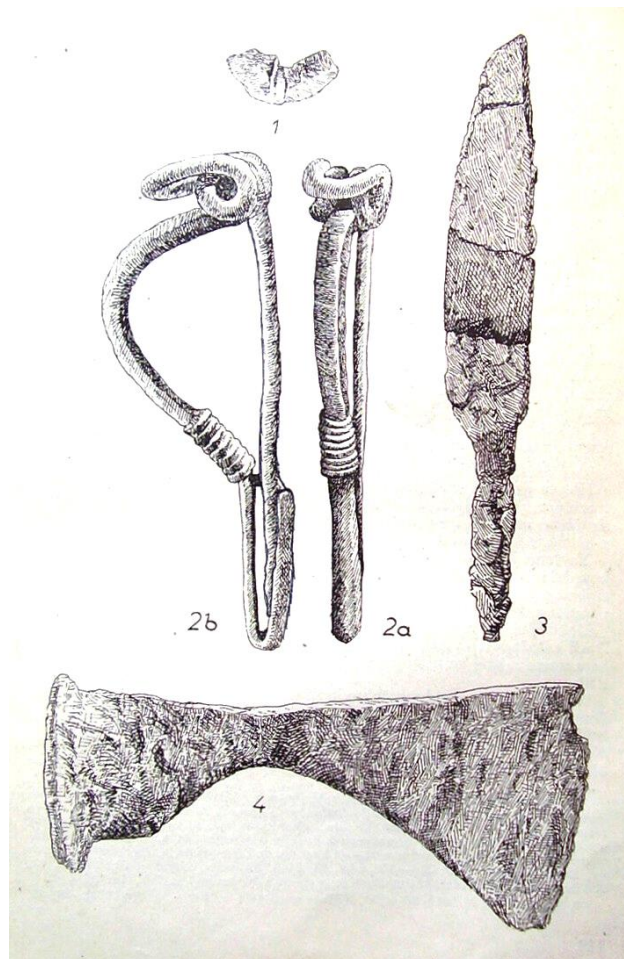
Obrázek 9-16 Libochovice hrob č. I (1-3), II (4-8), III (9-10), IV (11-13) a V (14-15) - hrobové inventáře
(Zápotocký 1969, 185)

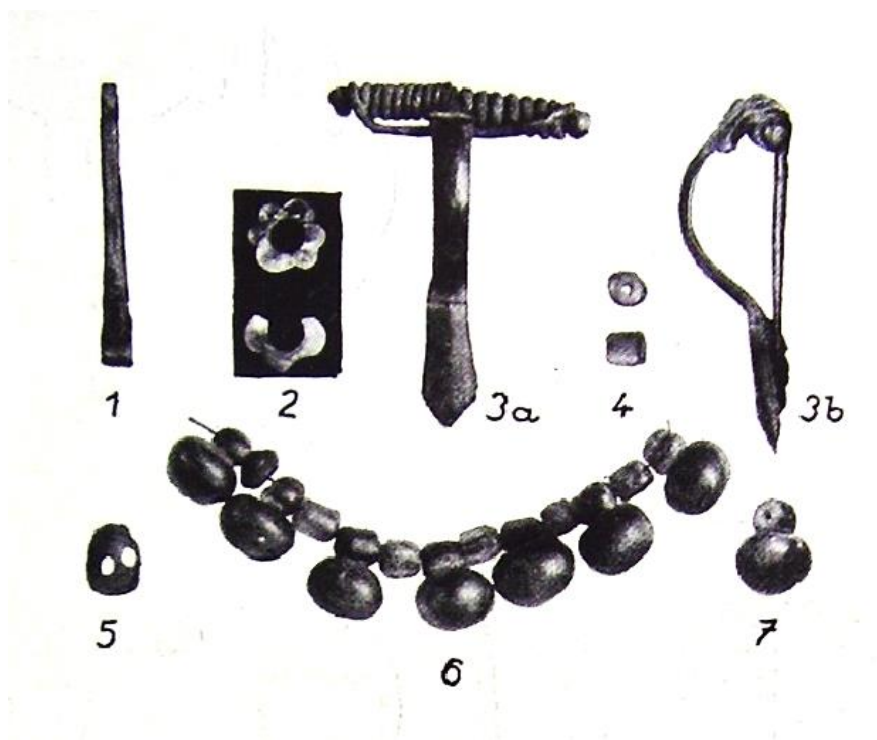
Obrázek 9-17 Libochovice hrob č. VI (1-5) a VII (6-10) - hrobové inventáře (Zápotocký 1969, 186)

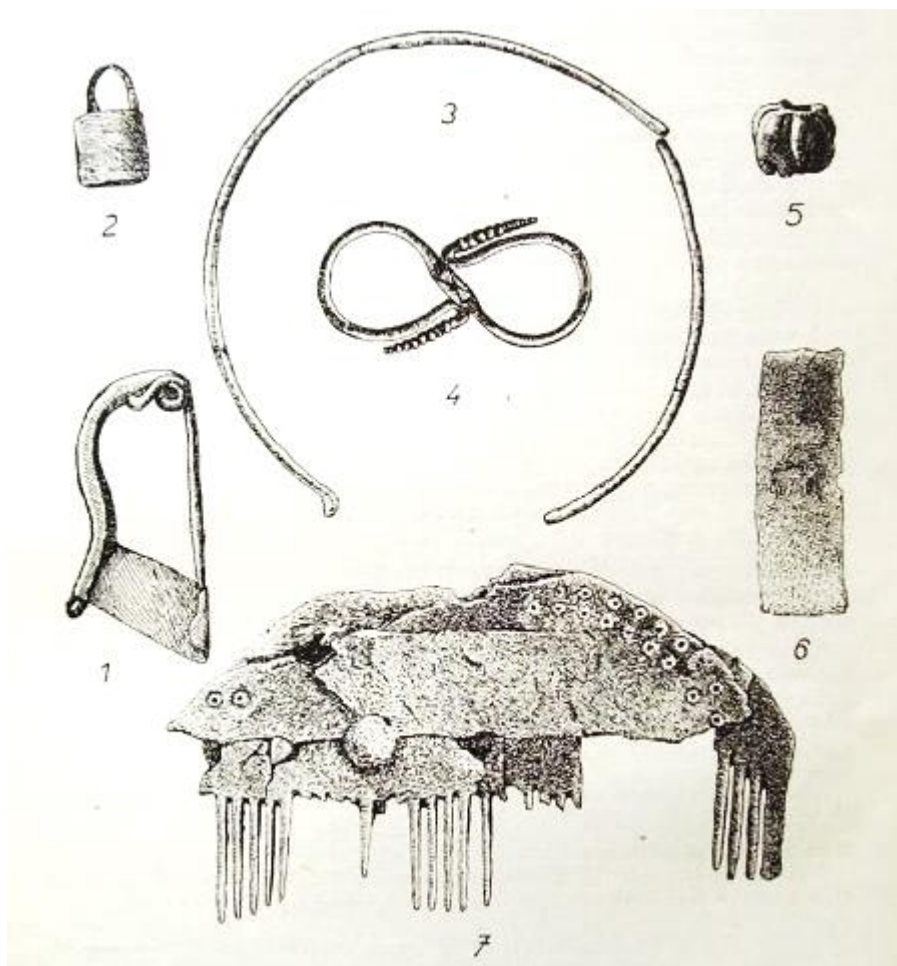
Obrázek 9-18 Praha-Dolní Chabry - hrobový inventář (Rataj 1953, 41-42)

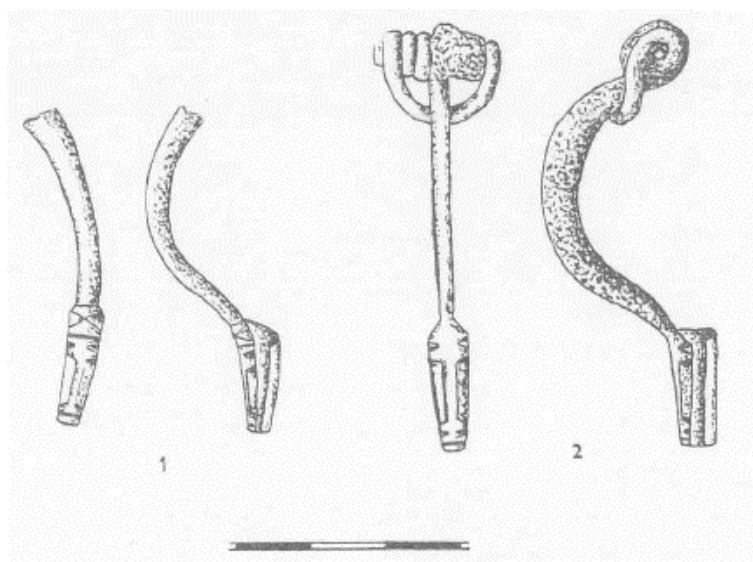
Obrázek 9-19 Praha-Dejvice - hrobový inventář (Svoboda 1948, 115)

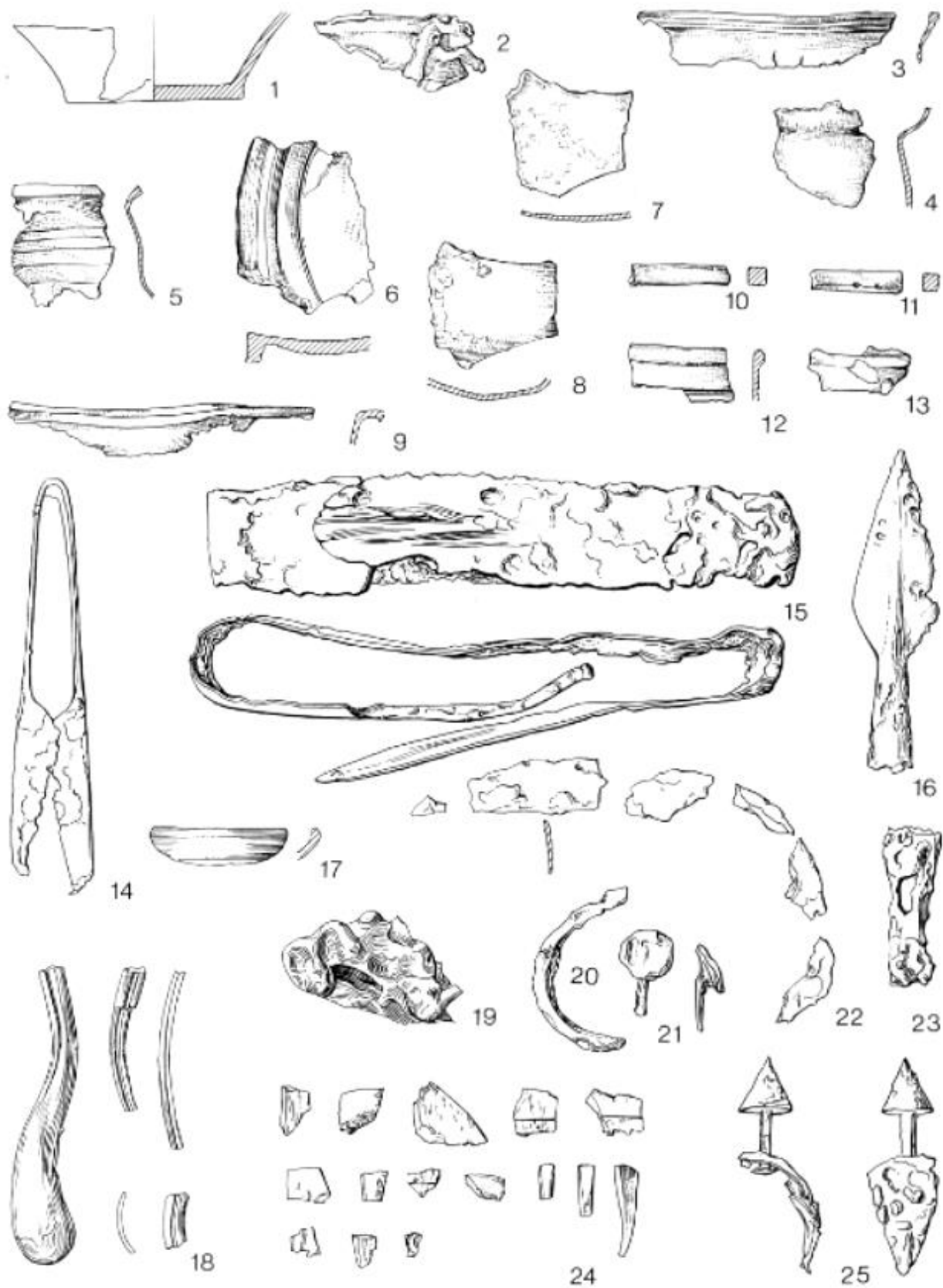
Obrázek 9-20 Praha-Dejvice - hrobový inventář (Svoboda 1948, tab. XVI: 1-7)

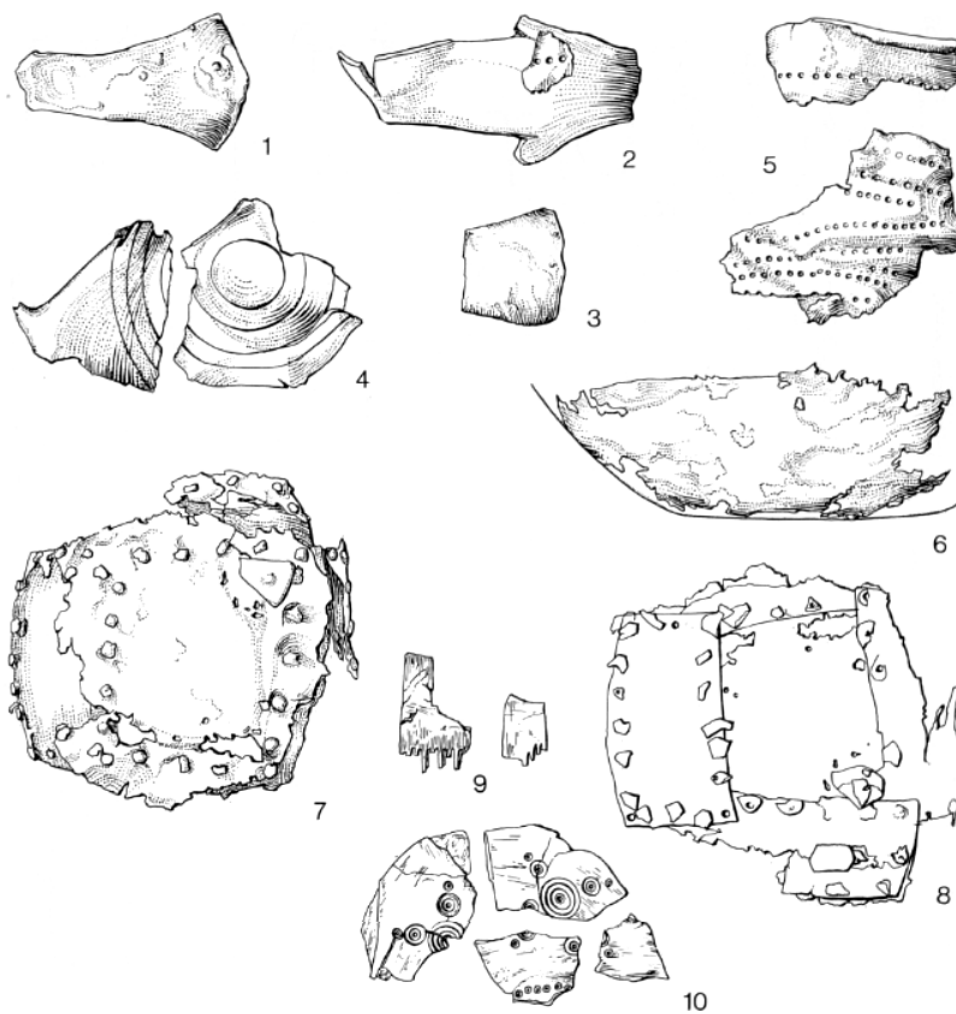
Obrázek 9-21 Praha-Dejvice - hrobový inventář (Svoboda 1948, 87)

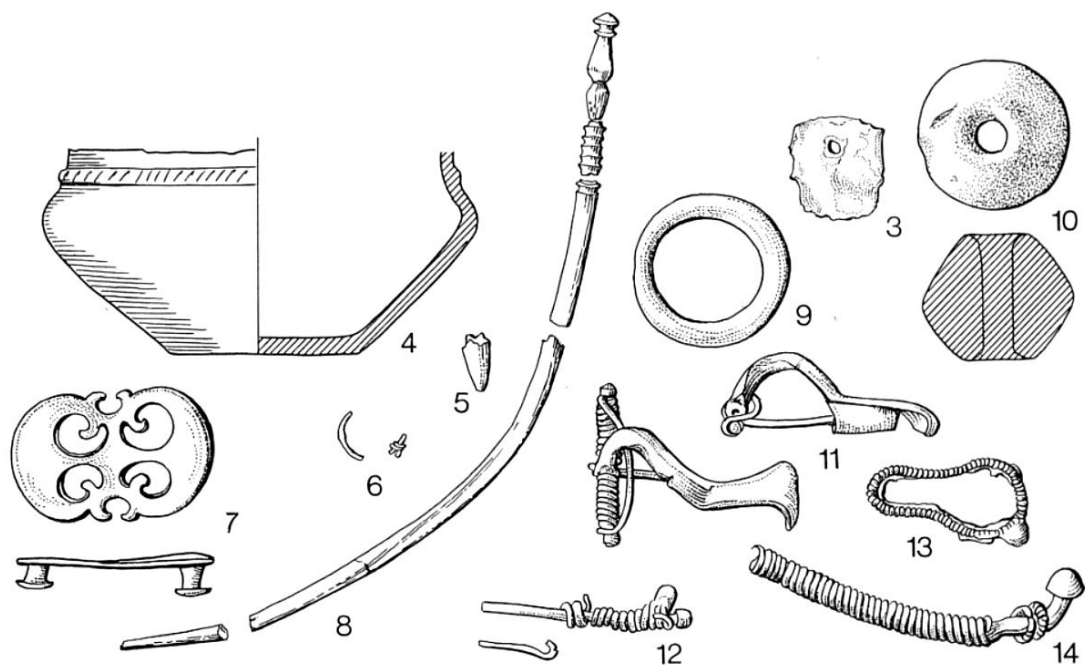
Obrázek 9-22 Šaratice - spony z hrobu č. 133 (1) a 125 (2) (Trňáčková 1960, 565)

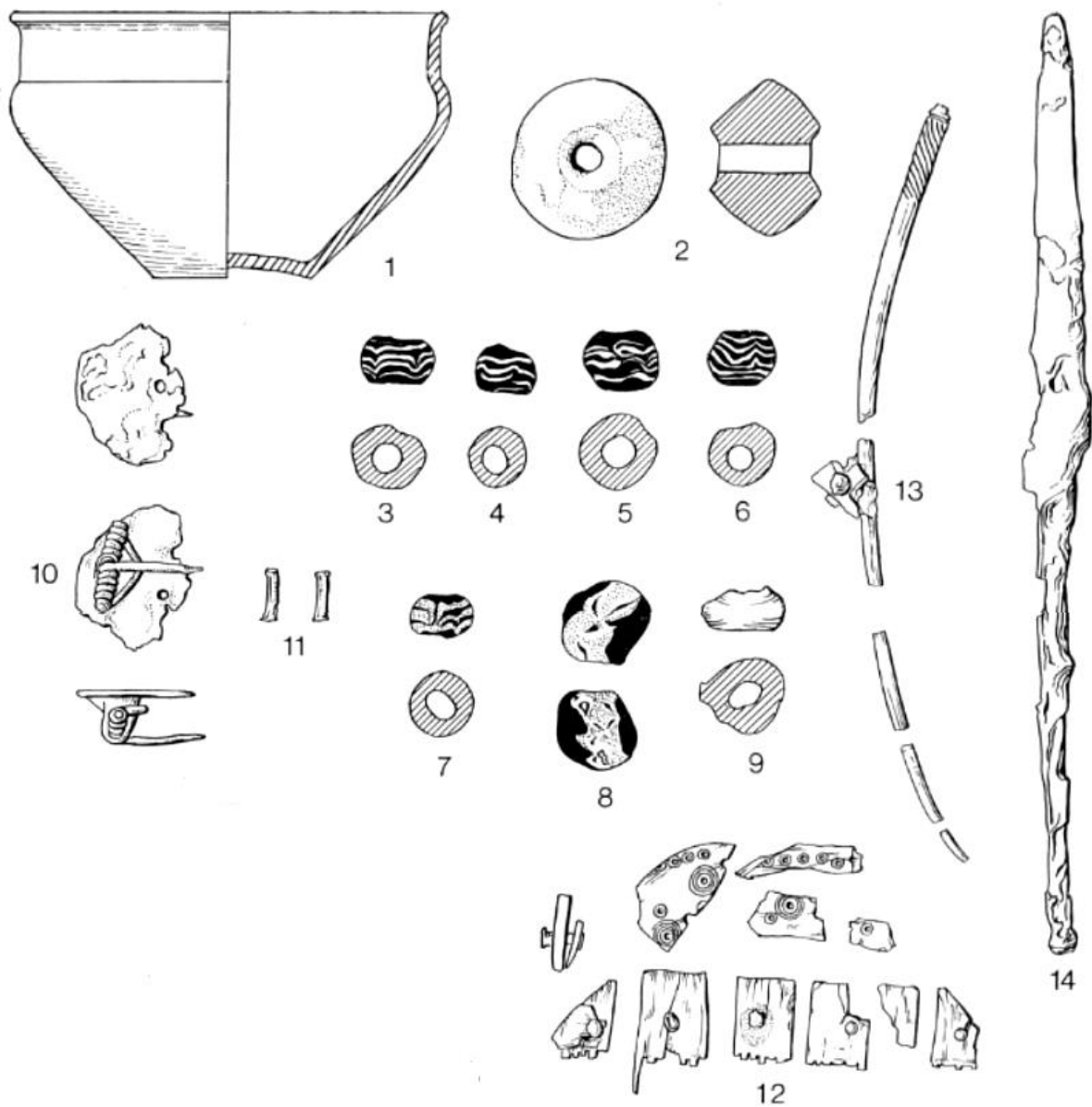
Obrázek 9-23 Plotiště nad Labem hrob č. 180 - hrobový inventář (Rybová 1979, 386)

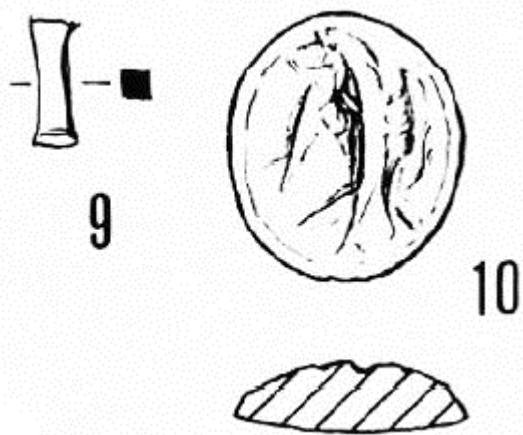
Obrázek 9-24 Plotiště nad Labem hrob č. 182 - část hrobového inventáře (Rybová 1979, 394)

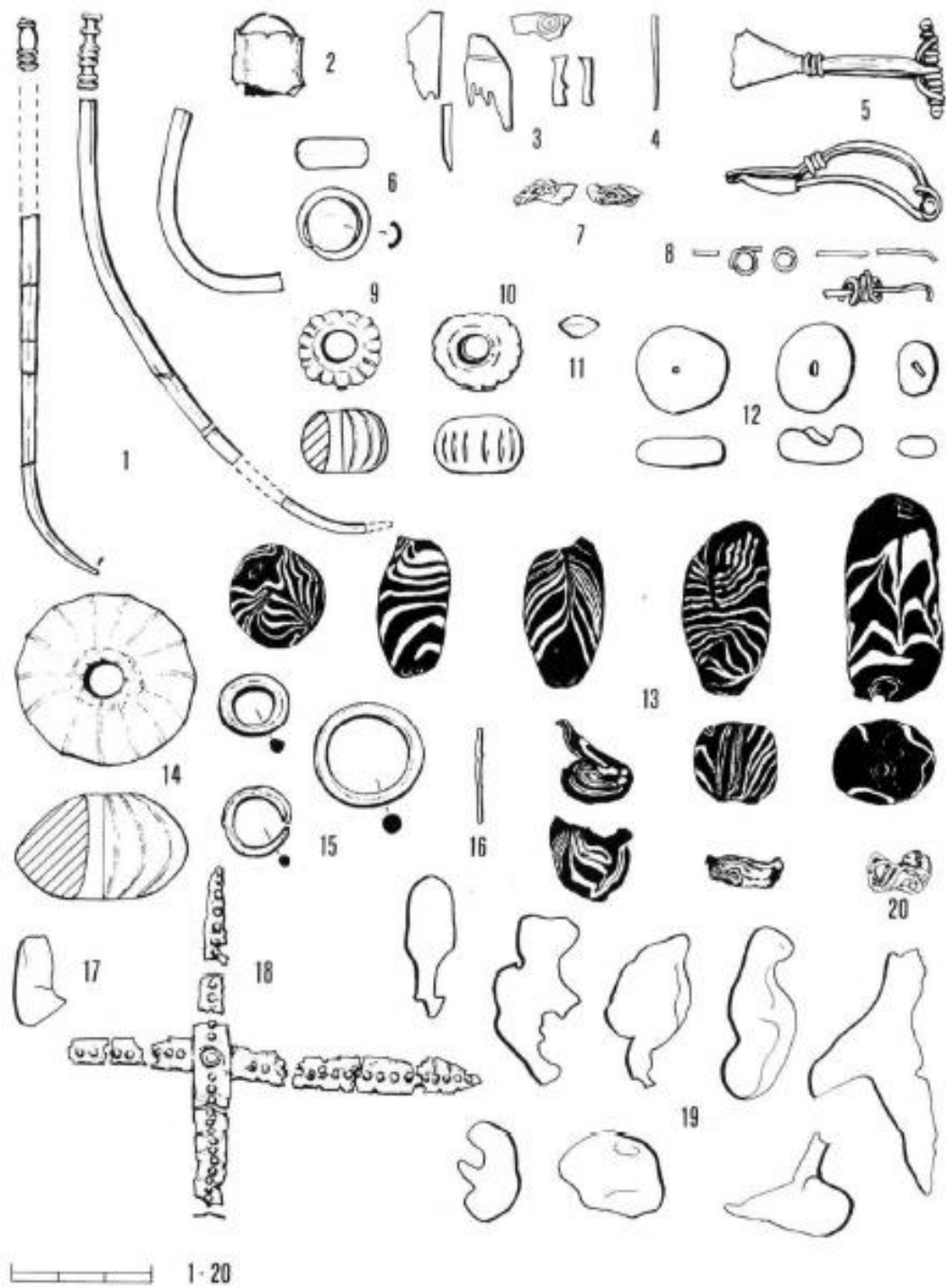
Obrázek 9-25 Plotiště nad Labem hrob č. 764 - hrobový inventář (Rybová 1979, 432)

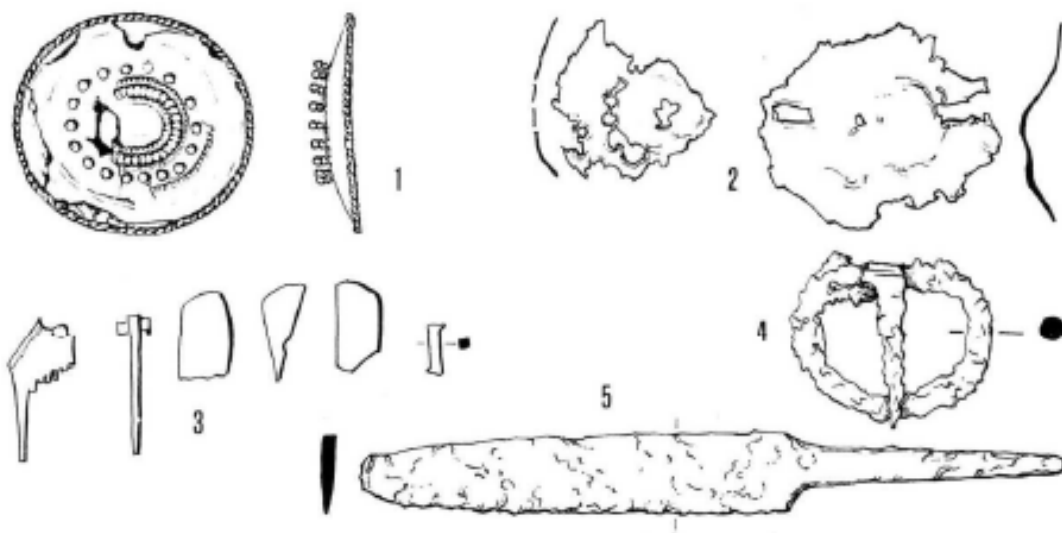
Obrázek 9-26 Platiště nad Labem hrob č. 1188 - hrobový inventář (Rybová 1979, 392)

Obrázek 9-27 Opočno hrob č. 12 - část hrobového inventáře (Pleinerová 1995, 126)

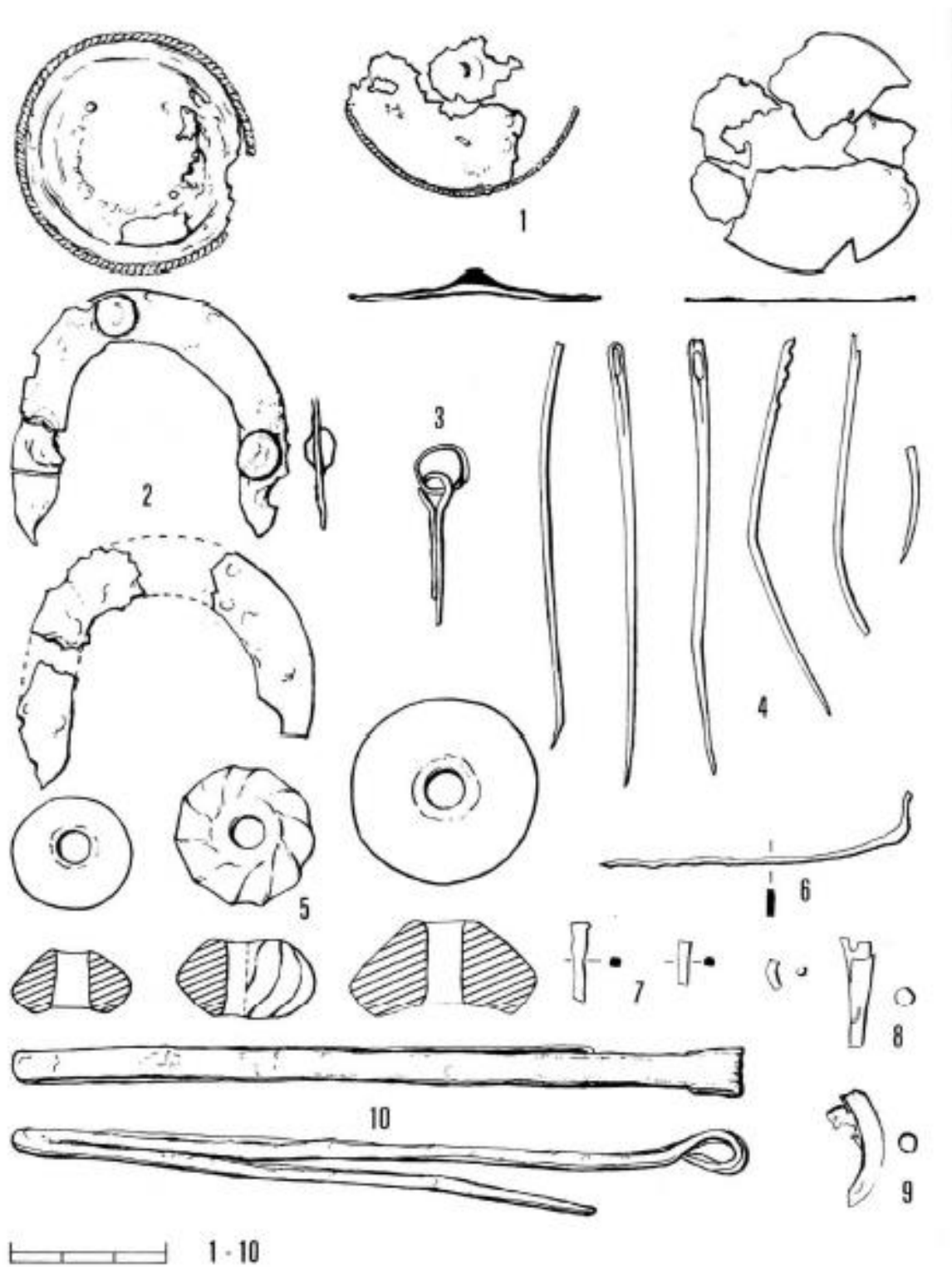
Obrázek 9-28 Opočno hrob č. 200 - hrobový inventář (Pleinerová 1995, 151)

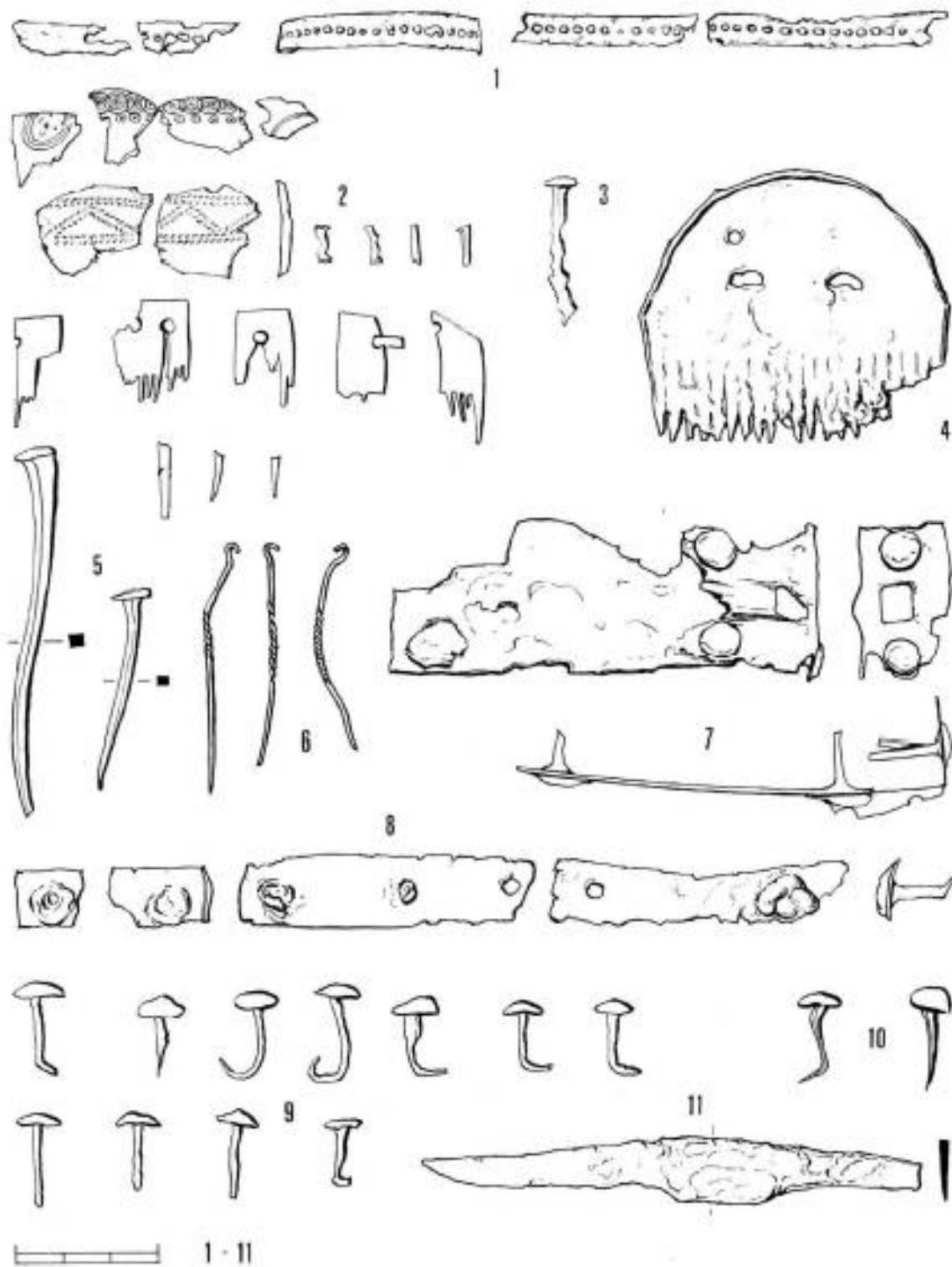
Obrázek 9-29 Opočno hrob č. 202 - hrobový inventář (Pleinerová 1995, 152)

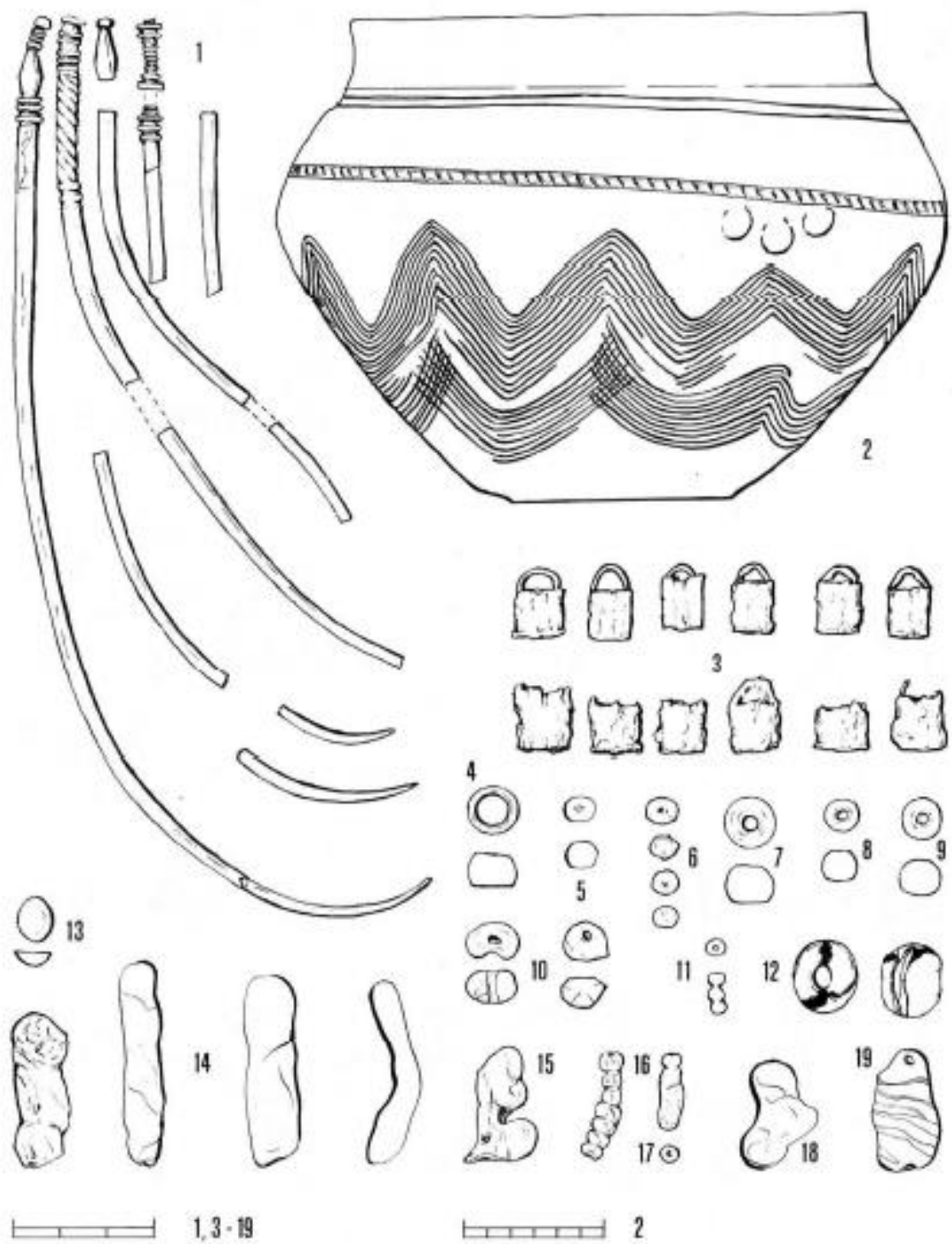
Obrázek 9-30 Opočno hrob č. 207 - hrobový inventář (Pleinerová 1995, 154)

Obrázek 9-31 Opočno hrob č. 232 - hrobový inventář I. část (Pleinerová 1995, 158)

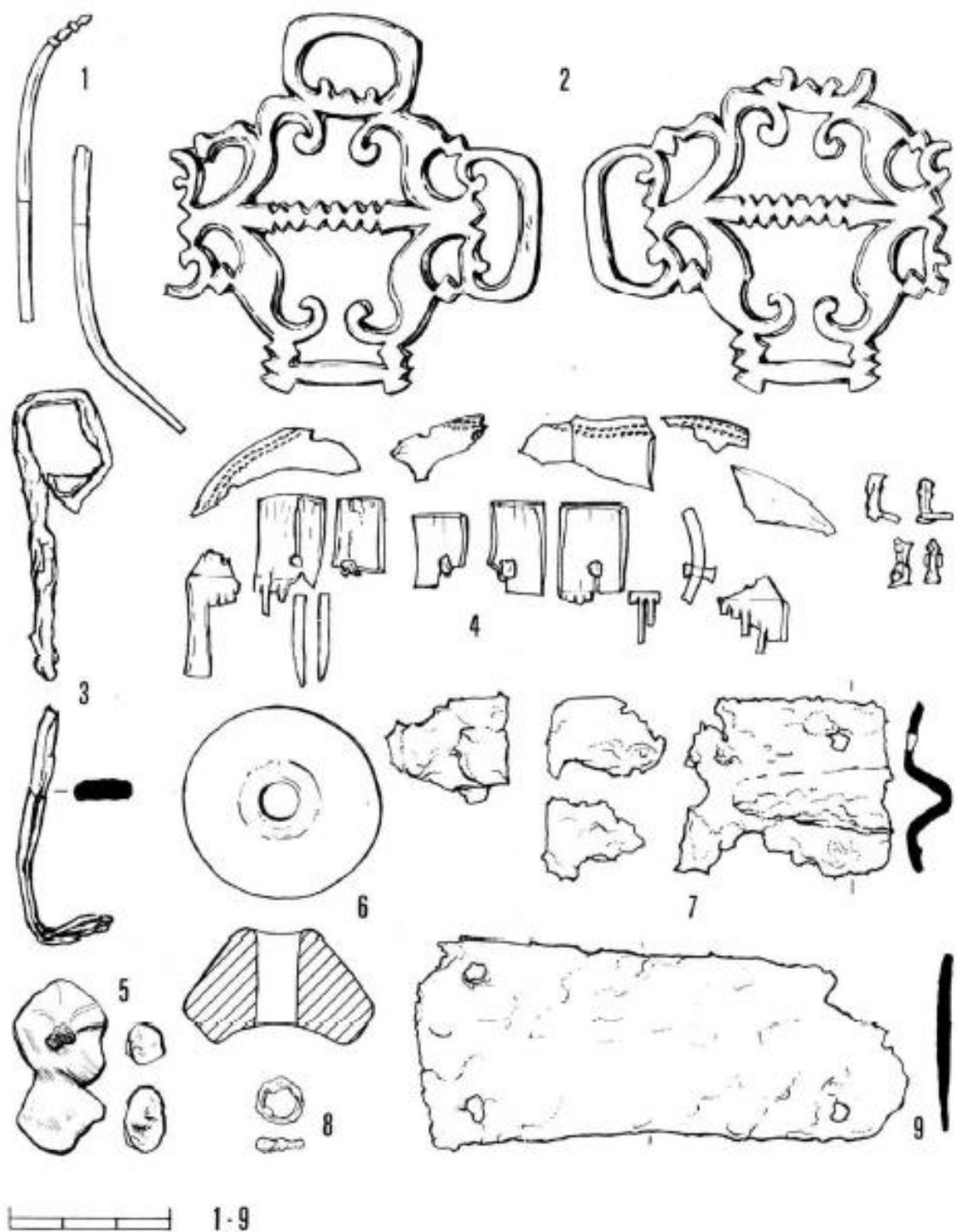
Obrázek 9-32 Opočno hrob č. 232 - hrobový inventář II. část (Pleinerová 1995, 159)

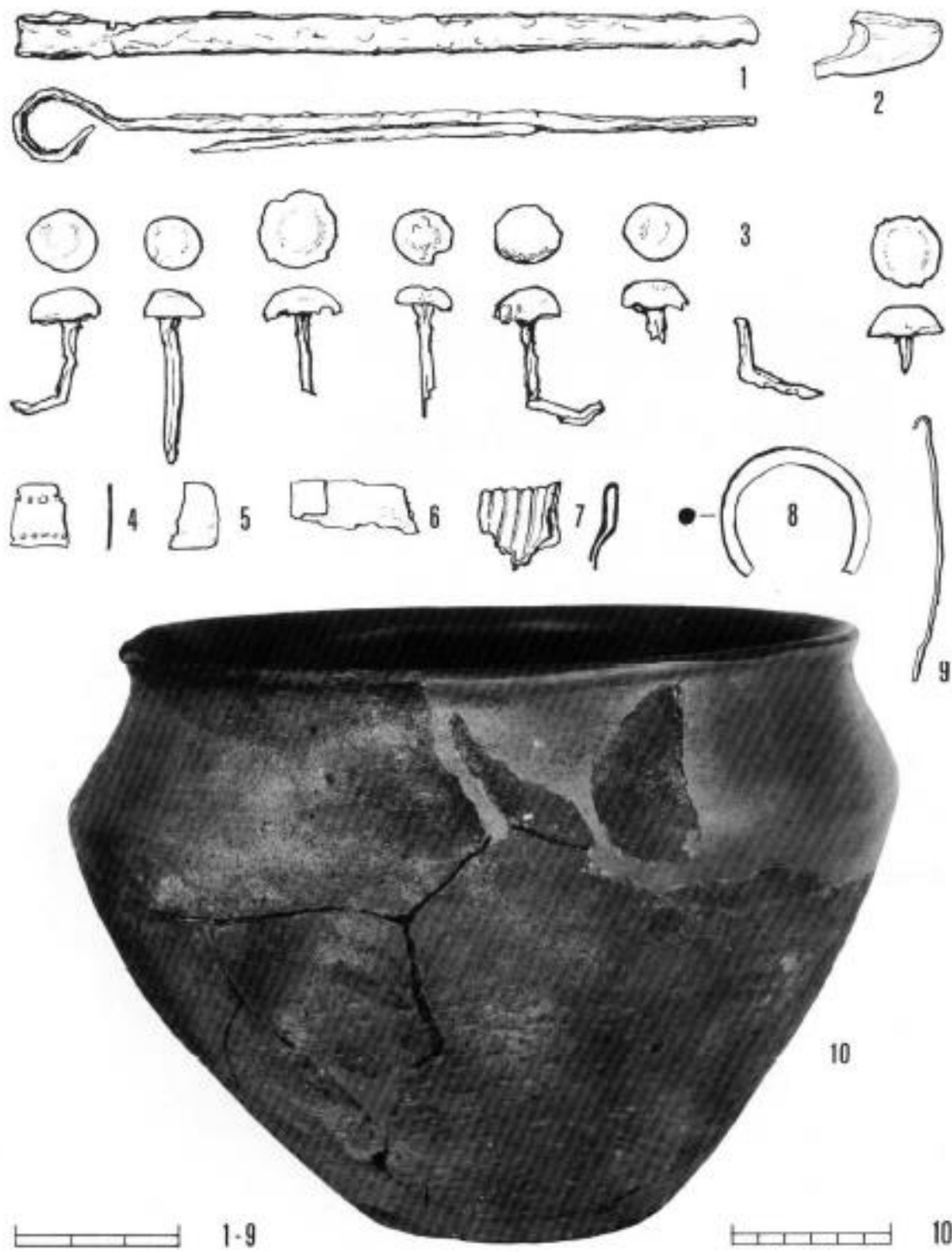
Obrázek 9-33 Opočno hrob č. 232 - hrobový inventář III. část (Pleinerová 1995, 160)

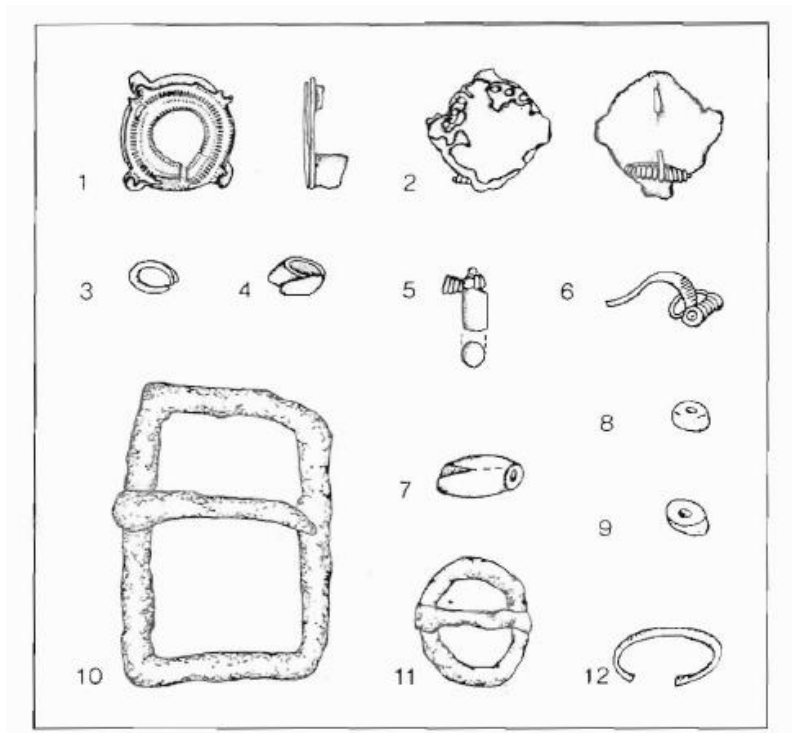
Obrázek 9-34 Opočno hrob č. 254 - hrobový inventář (Pleinerová 1995, 163)

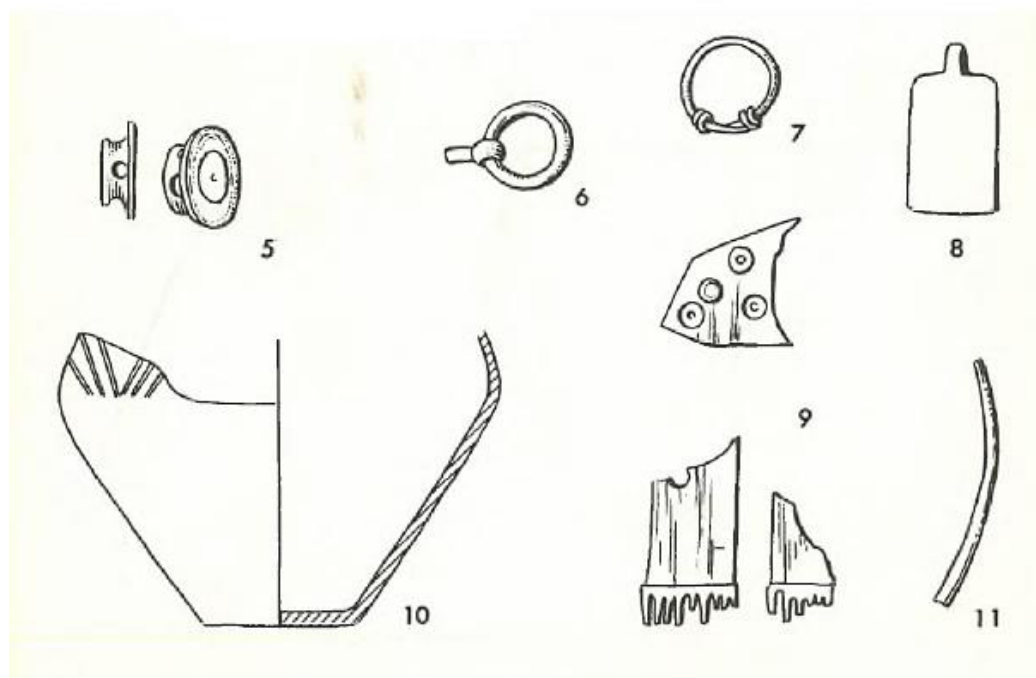
Obrázek 9-35 Opočno hrob č. 286 - hrobový inventář I. část (Pleinerová 1995, 168)

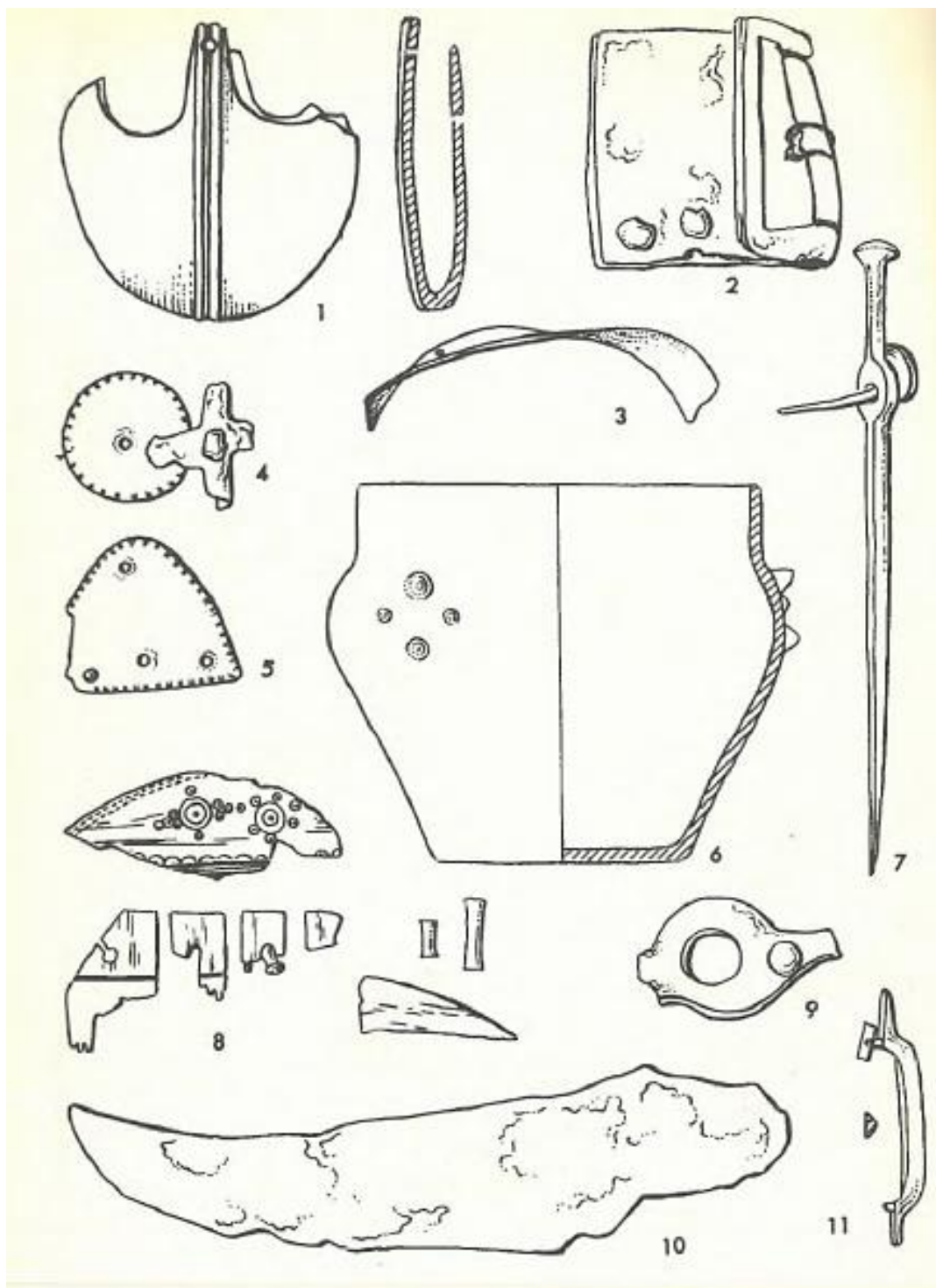
Obrázek 9-36 Opočno hrob č. 286 - hrobový inventář II. část (Pleinerová 1995, 169)

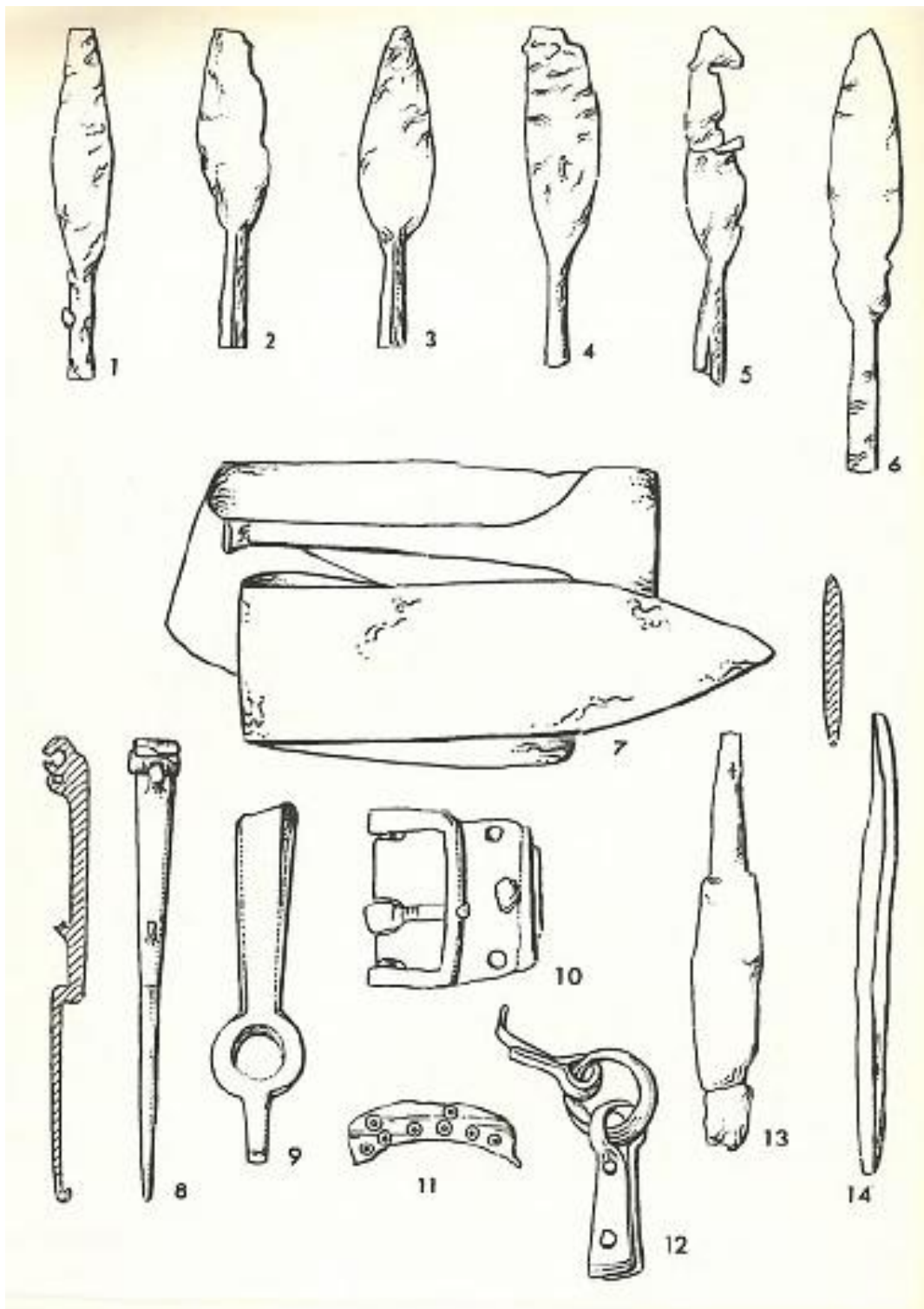
Obrázek 9-37 Staňkovice - hrobový inventář (Blažek 1995, 150)

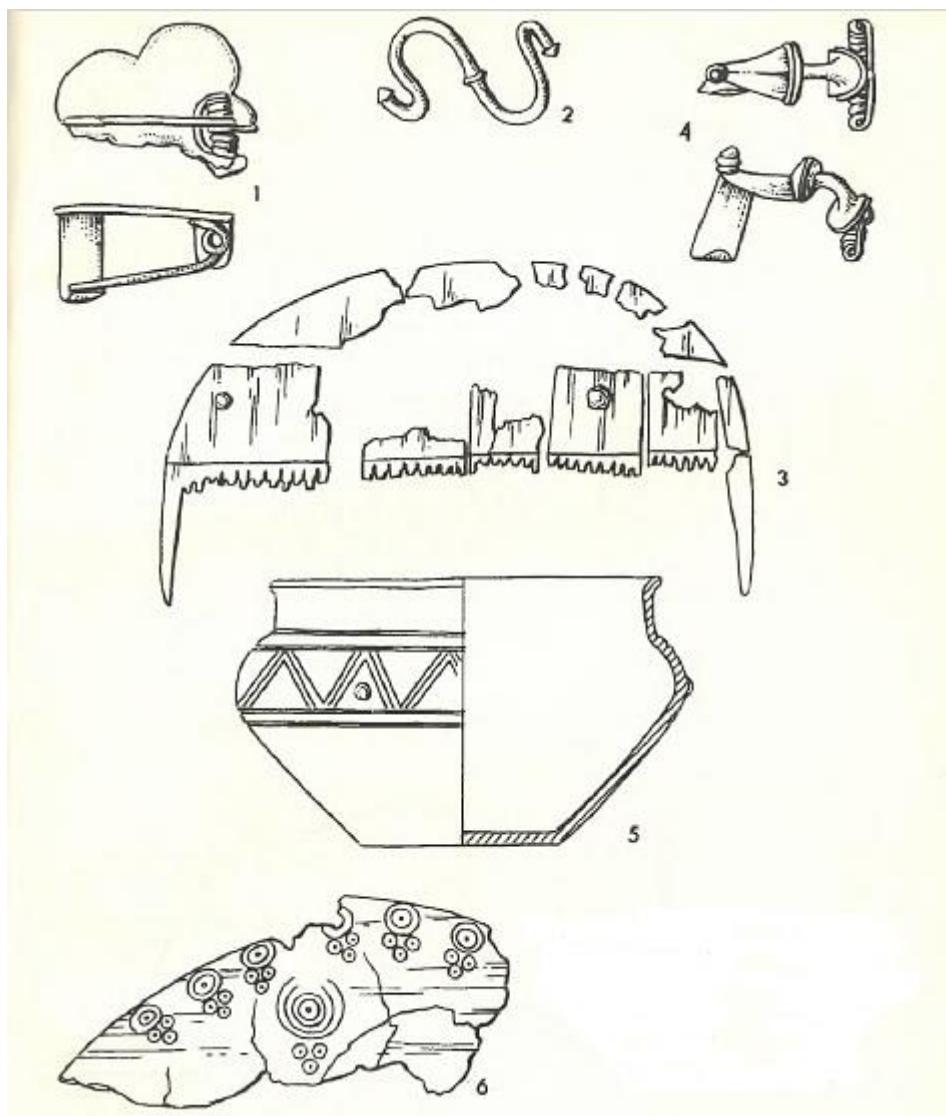
Obrázek 9-38 Pňov hrob č. 3 - hrobový inventář (Rybová 1970, Taf. I)

Obrázek 9-39 Pňov hrob č. 45 - hrobový inventář (Rybová 1970, Taf. XVI)

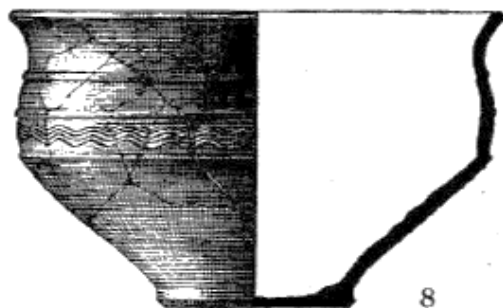
Obrázek 9-40 Pňov hrob č. 53 - hrobový inventář (Rybová 1970, Taf. XXIV)

Obrázek 9-41 Pňov hrob č. 68 - hrobový inventář (Rybová 1970, Taf. XXVII)

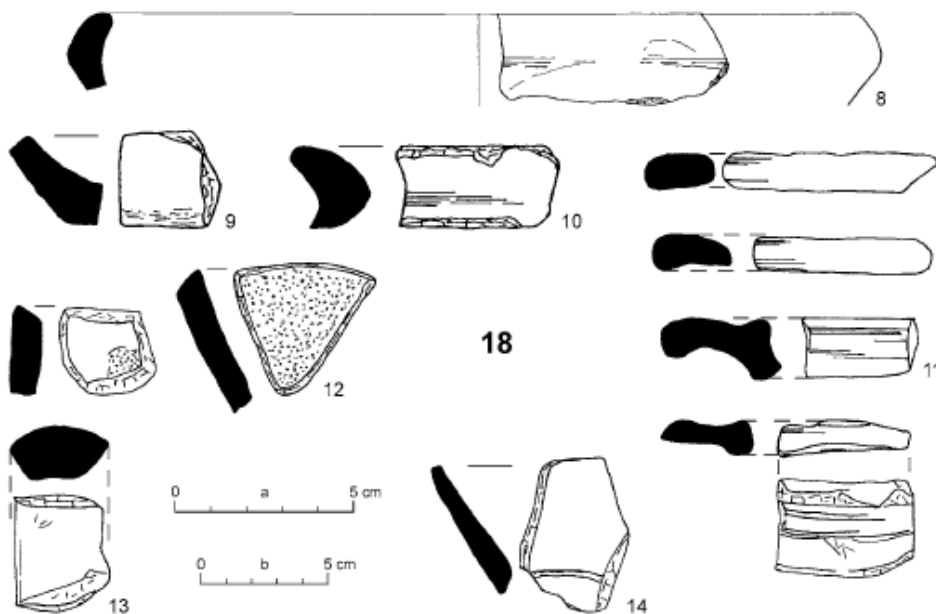

Obrázek 9-42 Zvoleněves - hrobový inventář (Felcman 1896, 283-284)

0 4,9,10 5cm
0 1-3,5-8 10cm

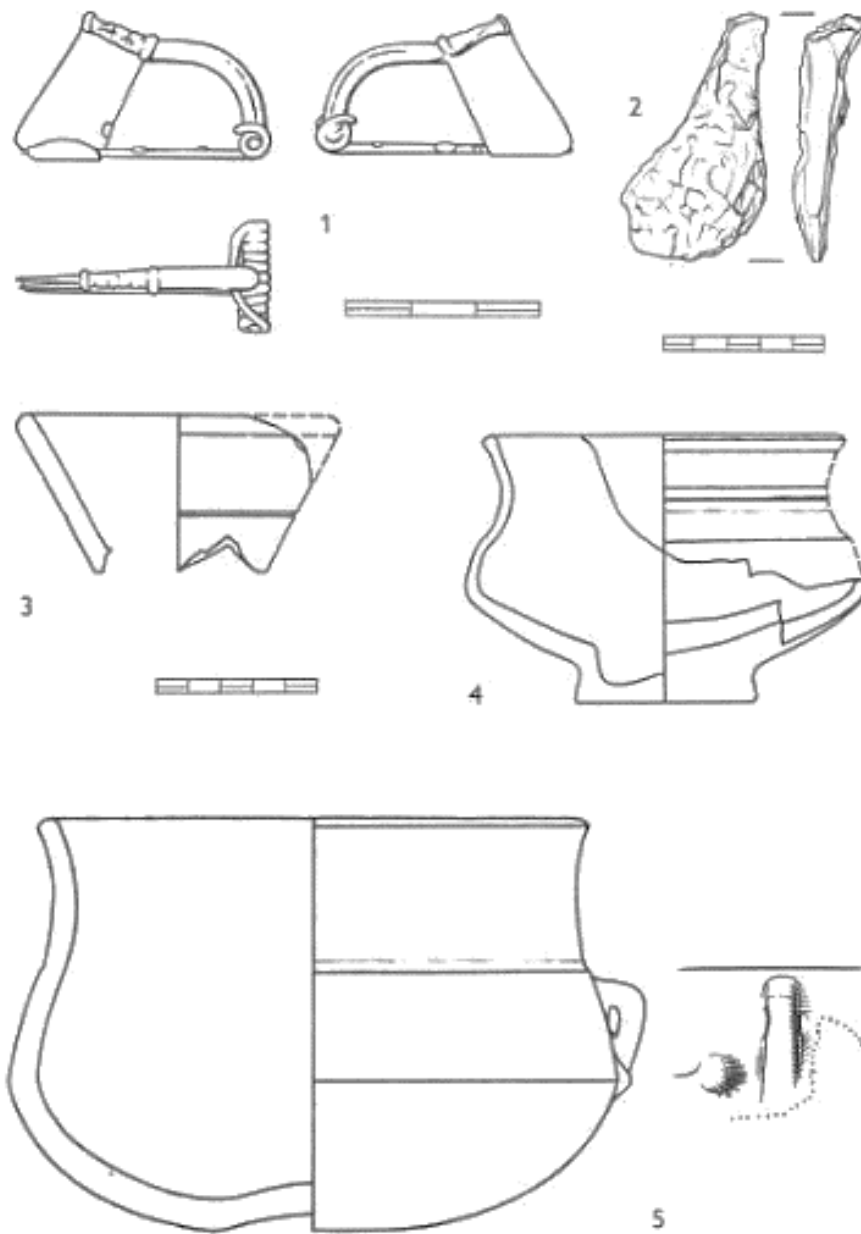
Obrázek 9-43 Velké Hostěrádky hrob č. 52 - hrobový inventář (Peškař – Ludikovský 1978, 99)

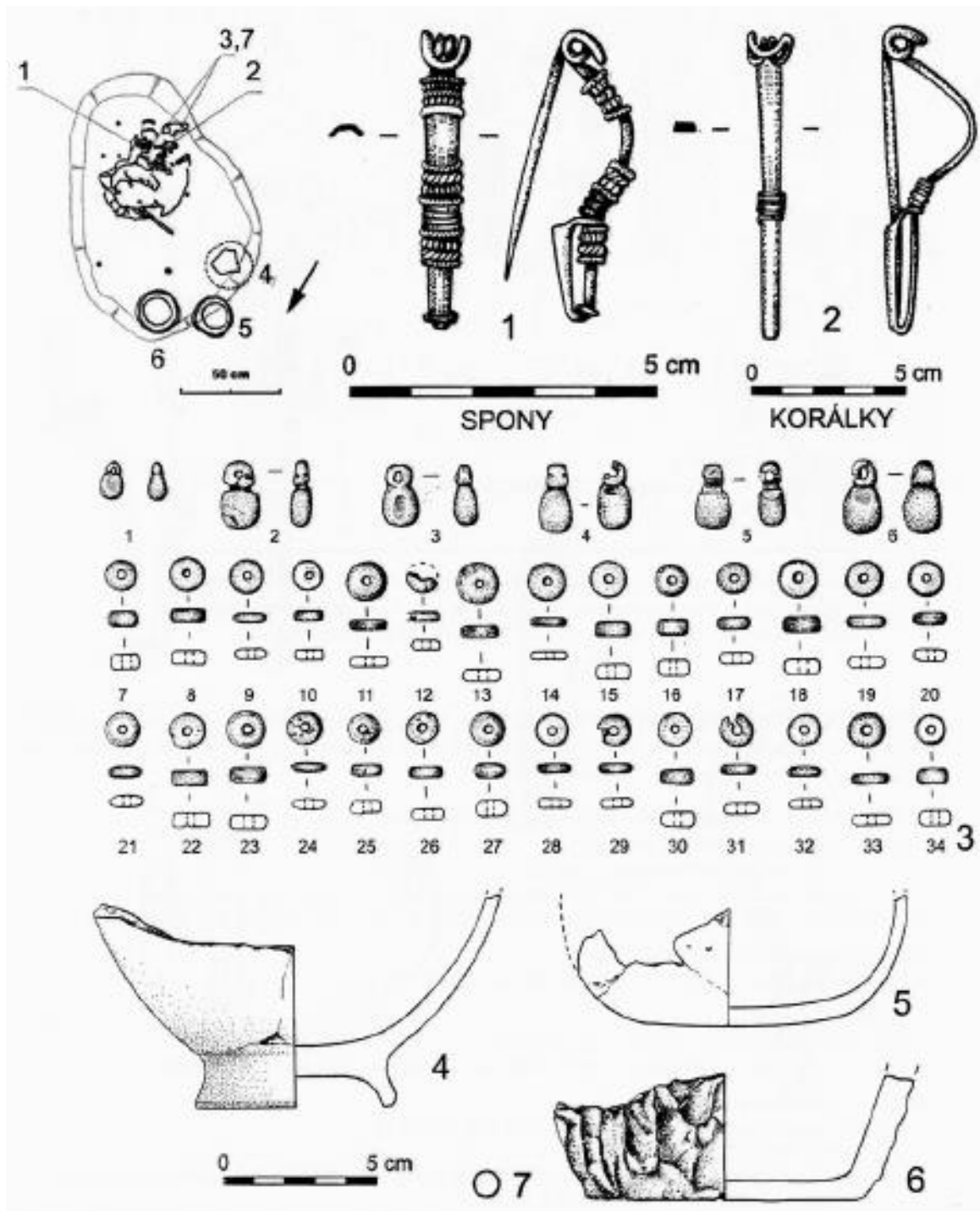
Obrázek 9-44 Velatice hrob č. 17 a 18 - hrobové inventáře (Jílek – Kuča – Sojková 2011, 284)

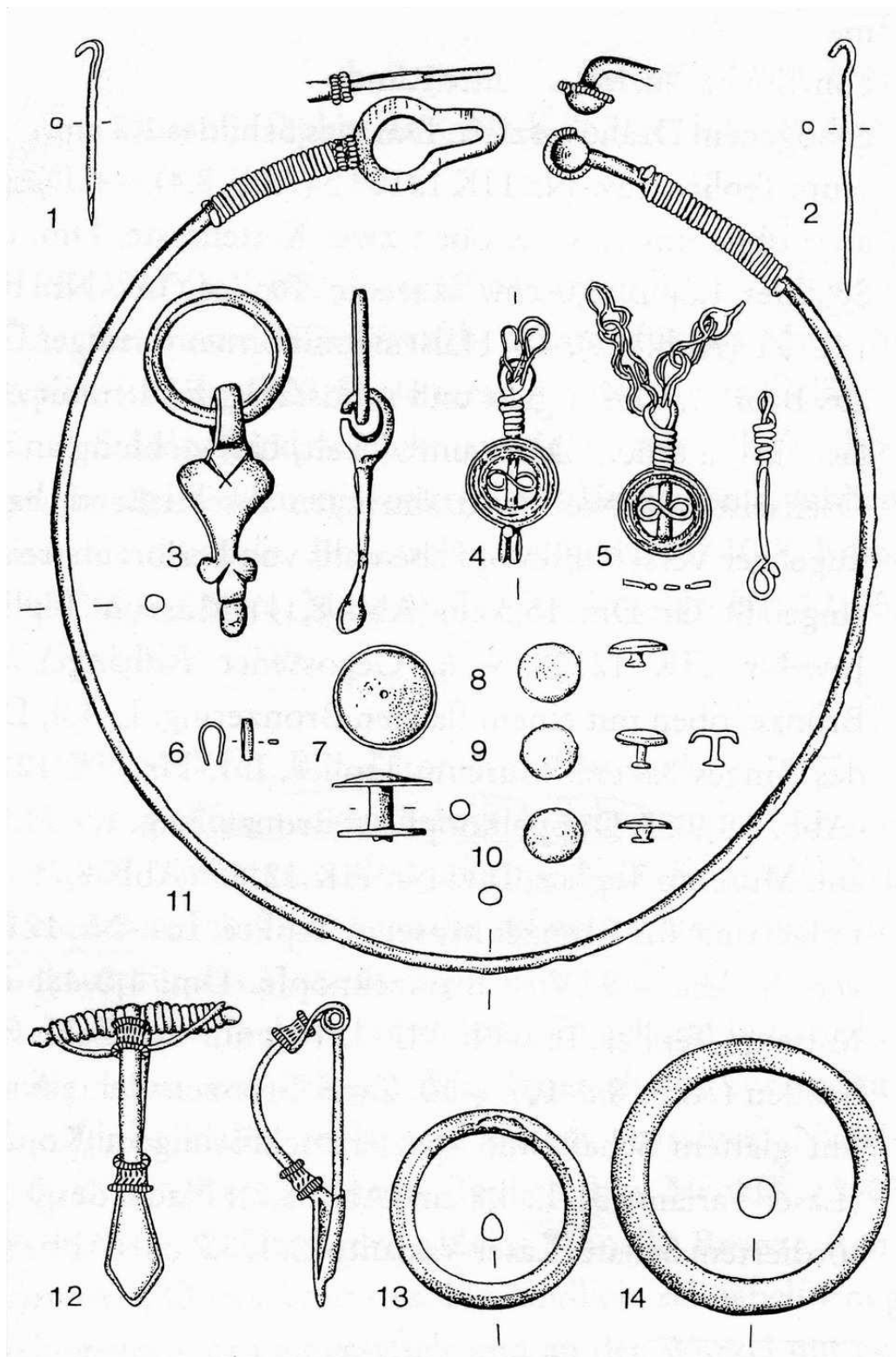
Obrázek 9-45 Záryby - hrobový inventář (Schránil 1917, TAB. XXIV.)

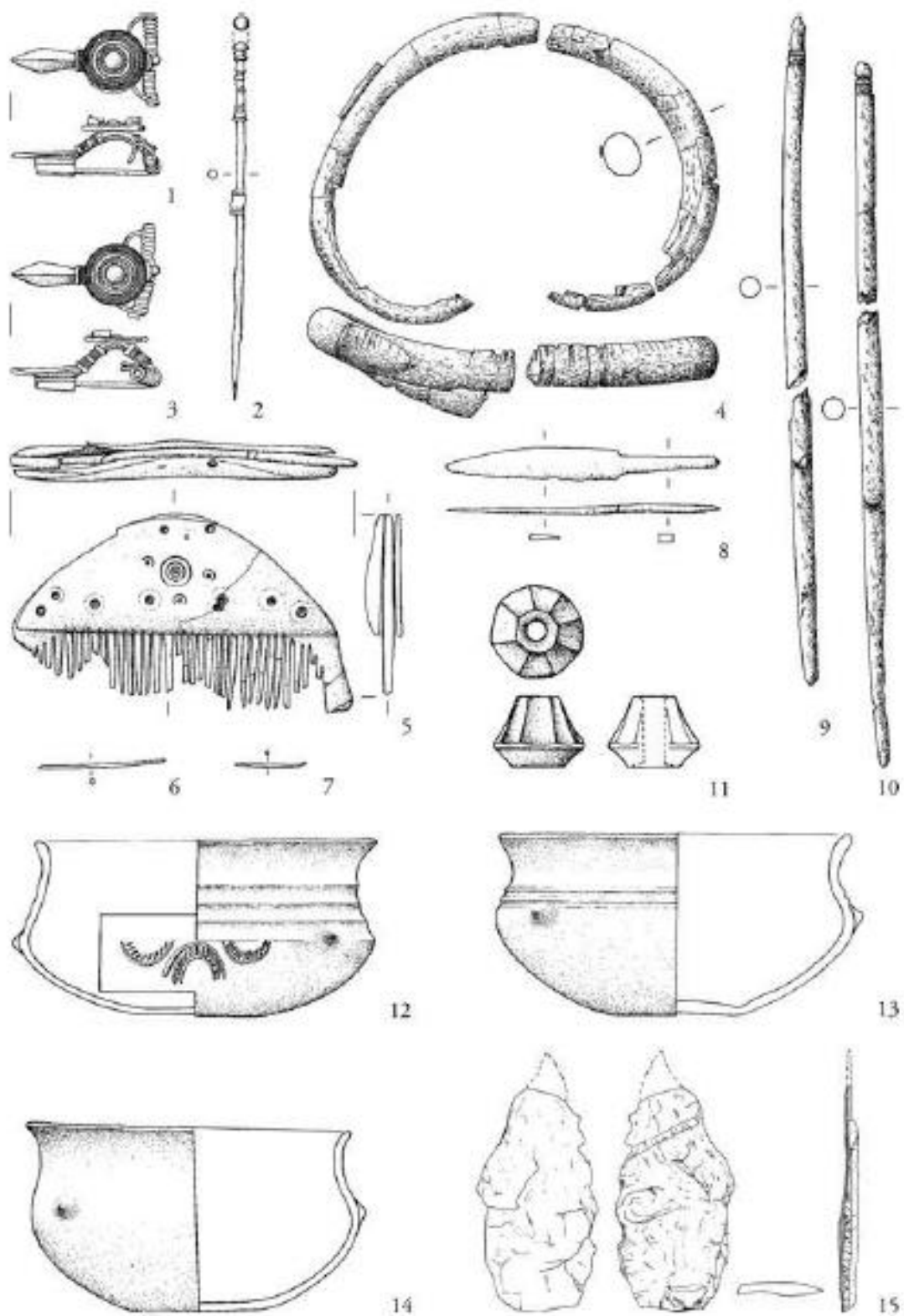
Obrázek 9-46 Vrchnice - hrobový inventář (Braun – Košnar 1981, 235)

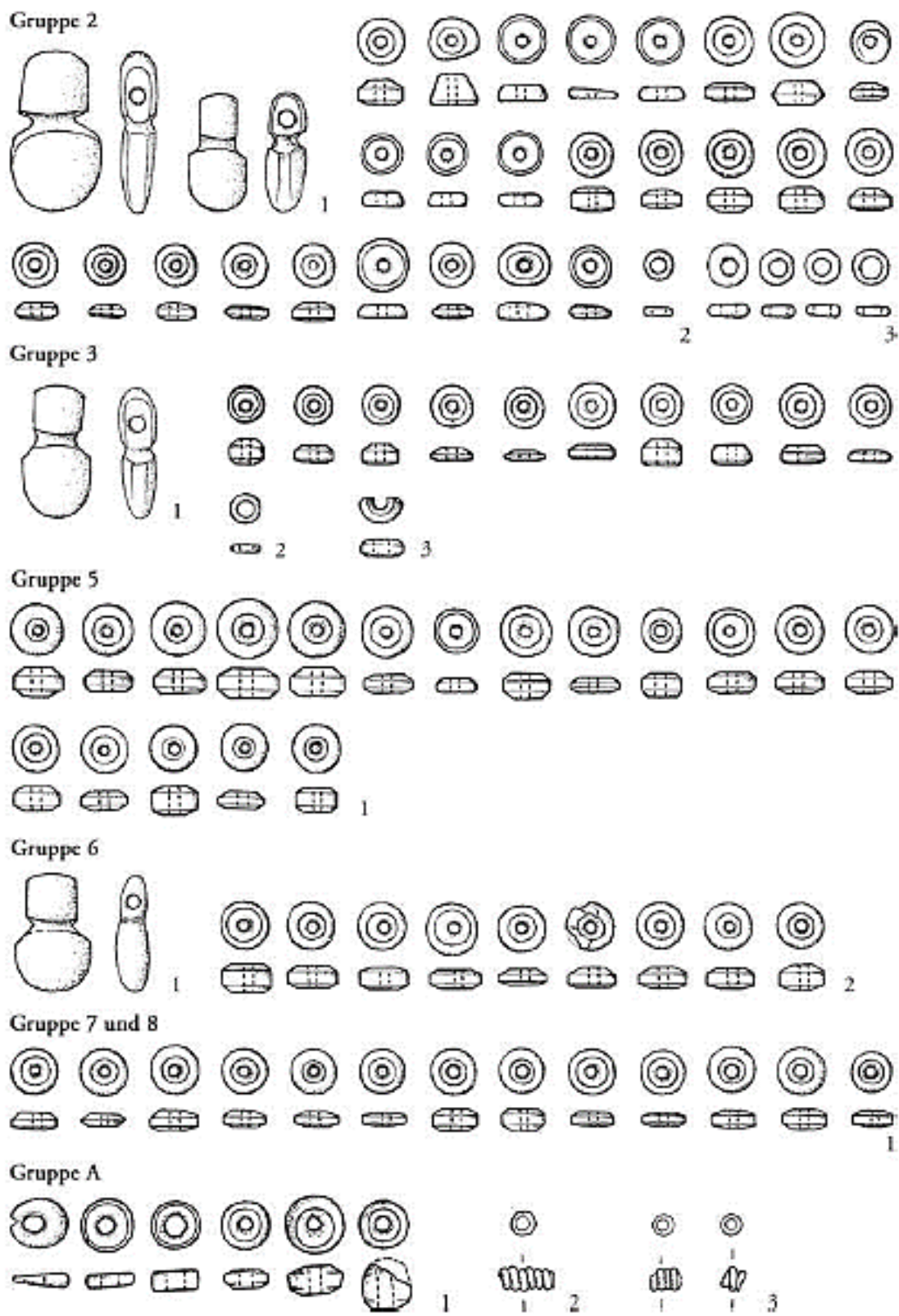
Obrázek 9-47 Květnice - hrobový inventář a terénní situace (Droberjar– Snítily 2011, 505)

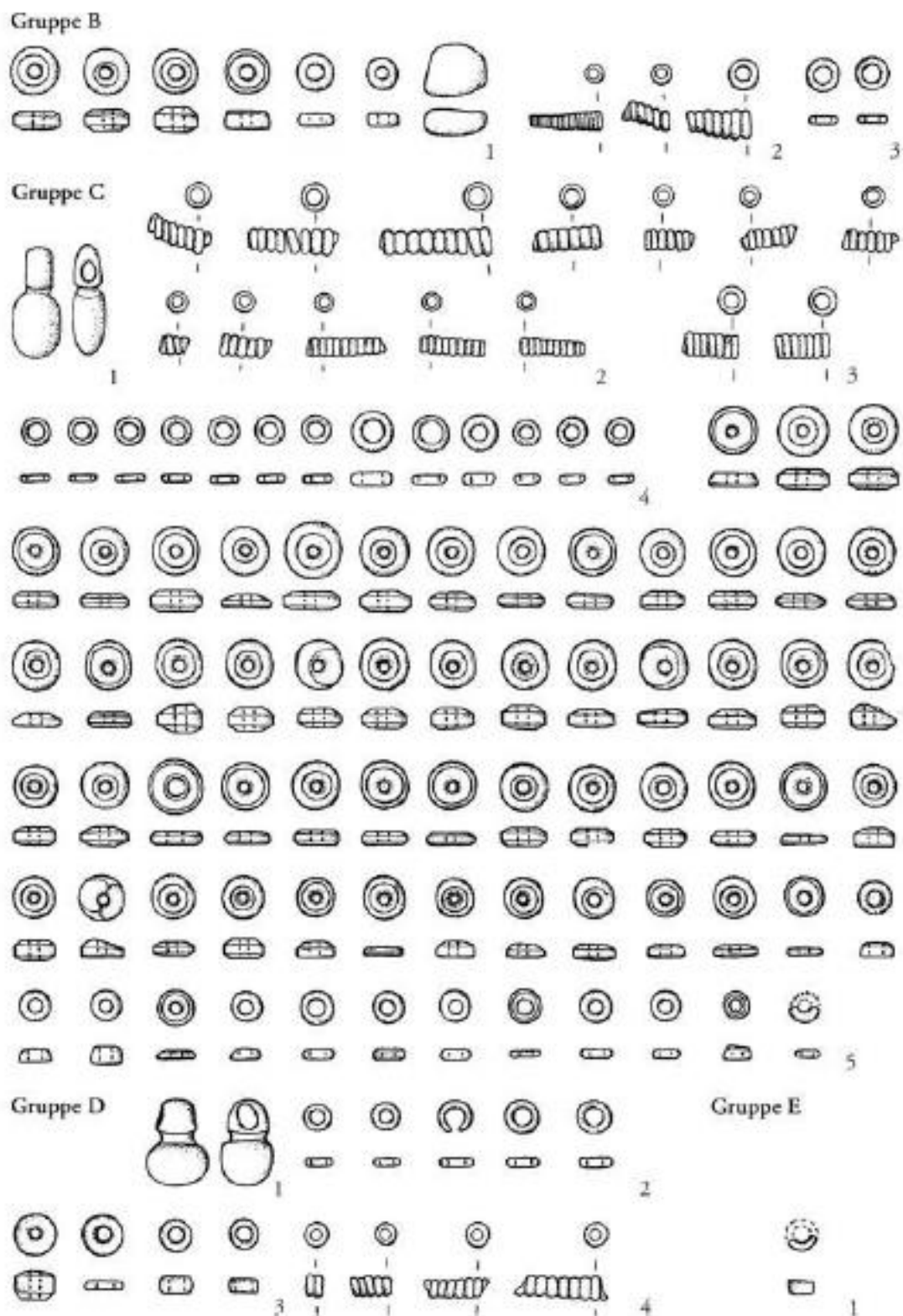
Obrázek 9-48 Prosmuky hrob č. 1902/2 - hrobový inventář (Blažek 1995, 145)

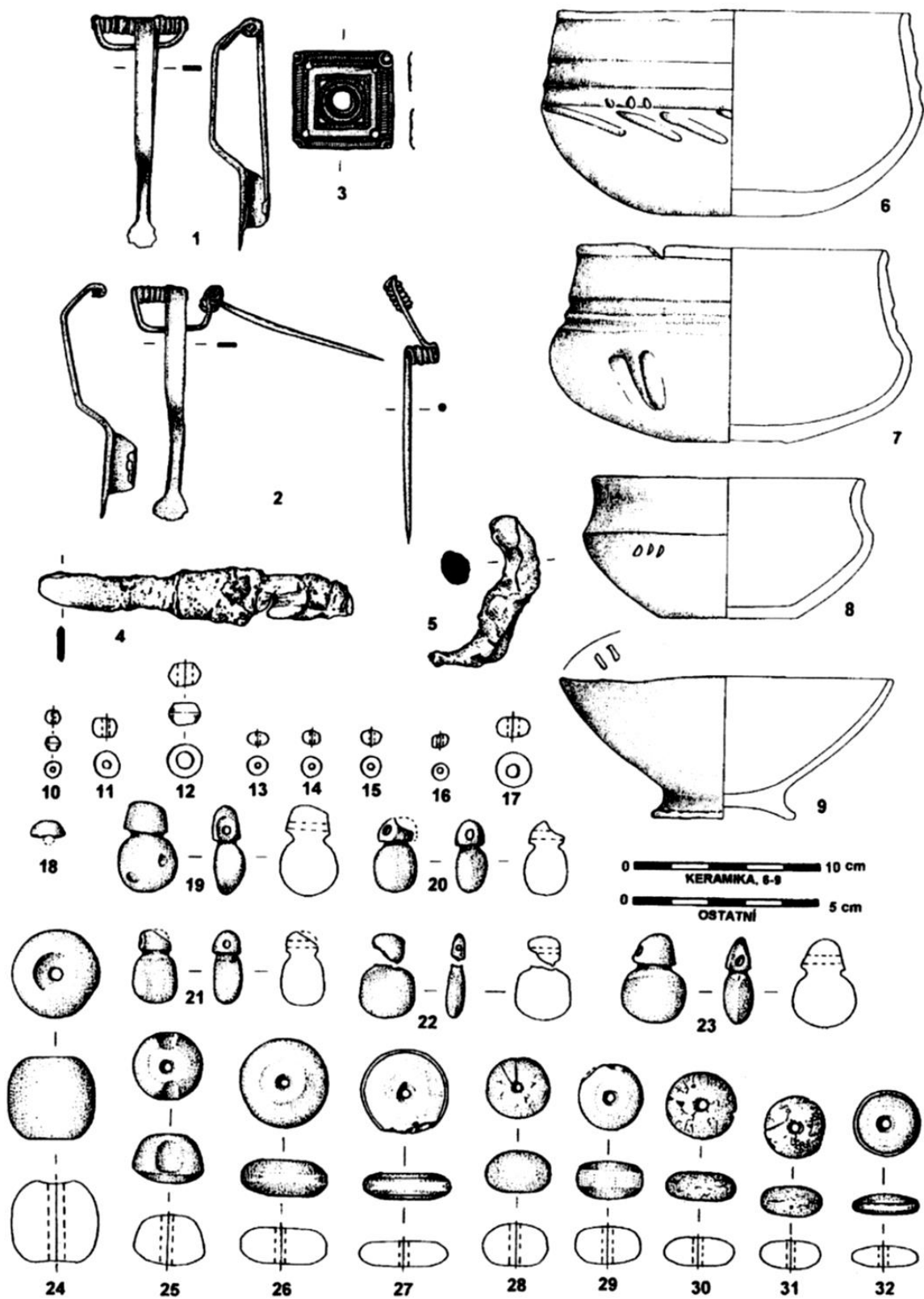
Obrázek 9-49 Hostivice - hrobový inventář (Sankot - Theune 2012, 151)

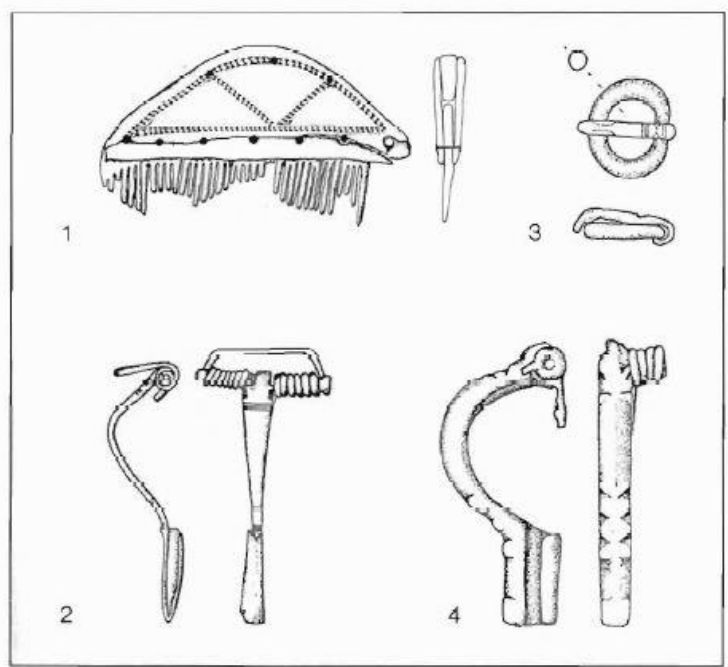
Obrázek 9-50 Hostivice - hrobový inventář II. část (Sankot - Theune 2012, 158)

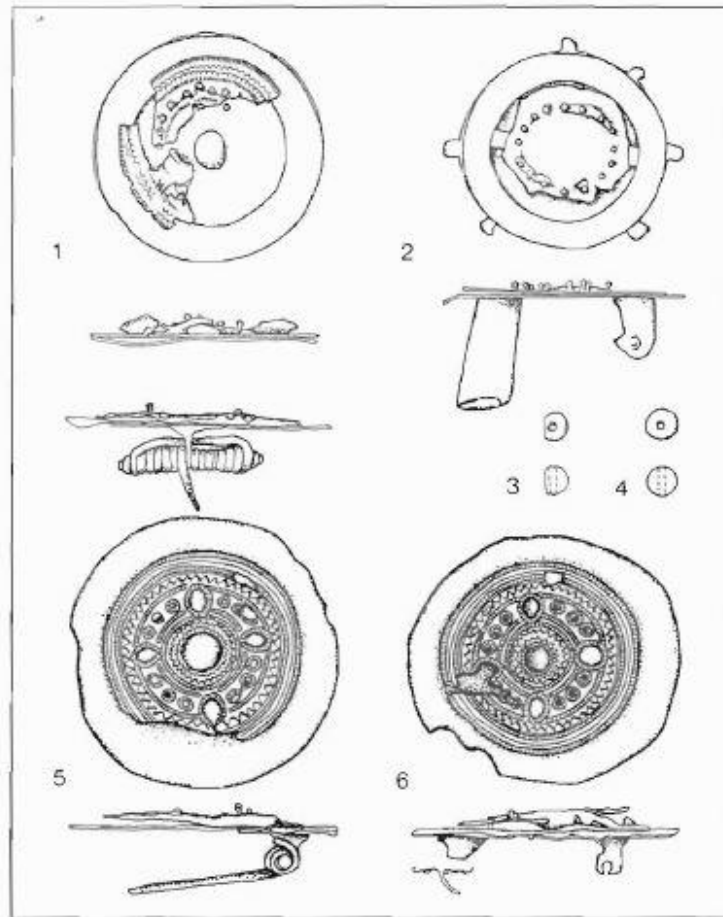
Obrázek 9-51 Hostivice - hrobový inventář III. část (Sankot - Theune 2012, 160)

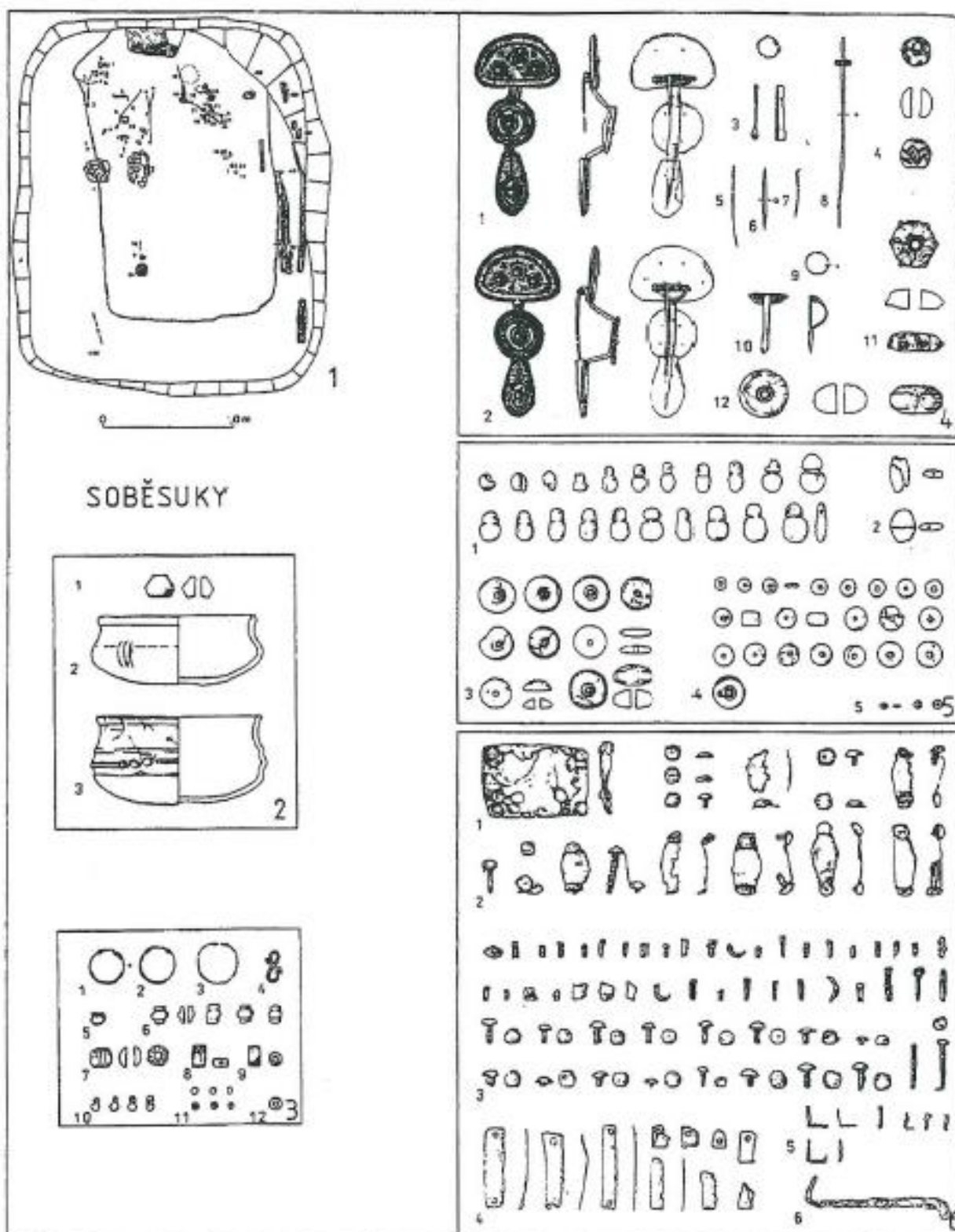
Obrázek 9-52 Slepotice - hrobový inventář (Beková – Droberjar 2005, 405)

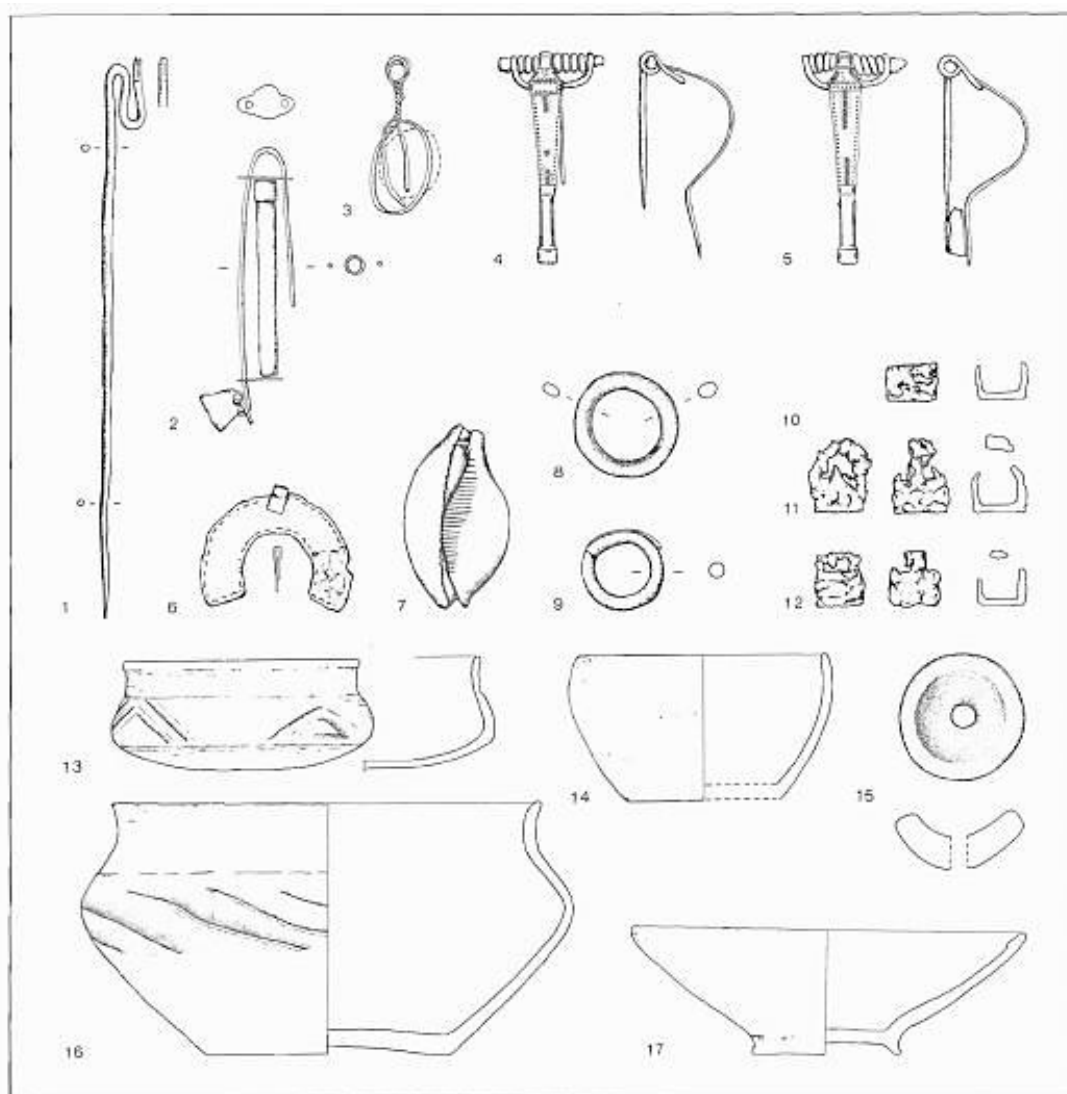
Obrázek 9-53 Libkovice (1,2) a Prosmuky hrob č. 1905 (3,4) - hrobový inventář (Blažek 1995, 143)

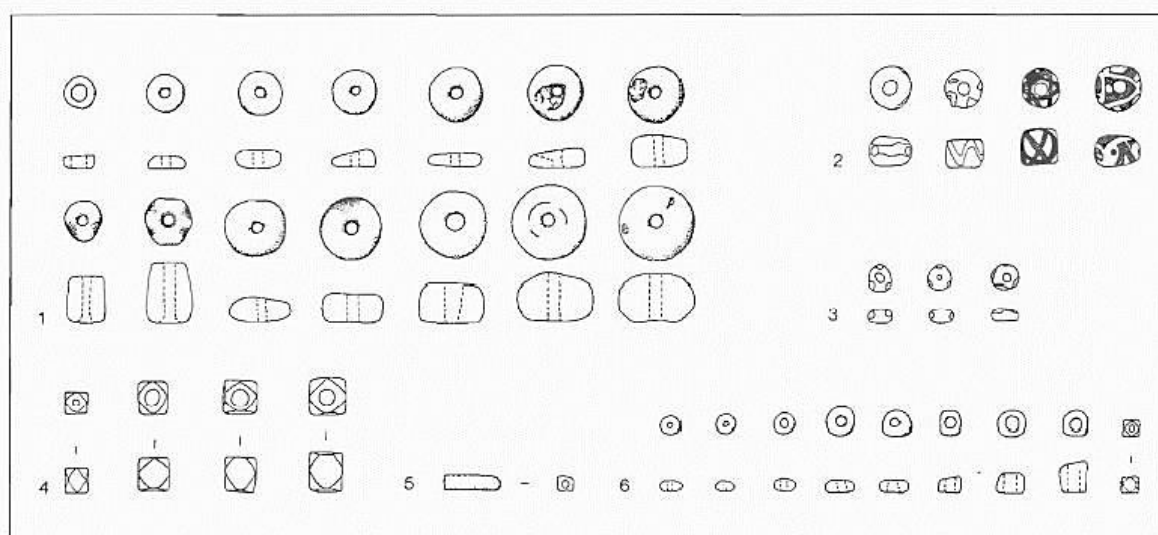
Obrázek 9-54 Malé Březno (1-4) a Pátek (5-6) - část hrobových inventářů (Blažek 1995, 144)

Obrázek 9-15 Soběsuky - hrobový inventář a terénní situace (Blažek 1995, 145-149)

Obrázek 9-52 Žiželice - hrobový inventář I. část (Blažek 1995, 151)

Obrázek 9-53 Žiželice - hrobový inventář II. část (Blažek 1995, 152)

Databáze hrobů

- samostatný soubor ve formátu .accdb